

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 22 Ιουνίου 2025 • Έτος 16° • Αρ. φύλλου 878 Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΙΣΡΑΗΛ-ΙΡΑΝ

Πόλεμος για γερά νεύρα

Η έκρυθμη κατάσταση στη Μέση Ανατολή και οι επιπτώσεις της ανά το παγκόσμιο

ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΡΑΜΠ
Πόσο εύκολο θα είναι το τέλος, αν οι ΗΠΑ χτυπήσουν το Ιράν;
Σελ. 4

ΜΗΝΥΜΑ ΤΕΧΕΡΑΝΗΣ
Έκανε τον γύρο της Ε.Ε. η διάψευση της Λευκωσίας από το Ιράν
Σελ. 5

ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ
Πώς οι θεωρίες συνωμοσίας κυριαρχούν και σε αυτή τη σύγκρουση
Σελ. 6

ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ
Οι αδυναμίες και οι άμεσες ανάγκες – Η κατάσταση στην Πολιτική Αμυνα
Σελ. 8

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΜΠΟΣ
Υπουργός Εξωτερικών
Ο ρόλος μας εξαντλείται στο ανθρωπιστικό πεδίο
Σελ. 7

ΓΙΑΪΡ ΛΑΠΙΝΤ
Αρχηγός της ισραηλινής αξιωματικής αντιπολίτευσης, πρώην πρωθυπουργός
Δεν είναι στόχος μας το καθεστώς, αλλά...
Σελ. 16

ΣΑΜΑΡΑΣ - ΤΣΙΠΡΑΣ

Μυστικές επαφές για τα κόμματα των «πρώην»
Σελ. 21

ΤΟ ΒΑΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΟΜΕΝΗΣ ΜΕΡΑΣ

Τα υπαρξιακά ζητήματα του ΑΚΕΛ

Ευρισκόμενο το ΑΚΕΛ σε μία εποχή γενικότερης αμφισβήτησης και καθίζησης των ποσοστών του, αν θέλει να αποτελεί κόμμα εξουσίας πρέπει να προσδιορίσει την ταυτότητά του και να απαντήσει στα μεγάλα υπαρξιακά του ζητήματα. **Σελ. 9**

ΤΑ ΑΤΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

Εκλογικό κλειδί η Λευκωσία για όλα τα κόμματα

Τα ποσοστά που θα λάβουν τα κόμματα στη Λευκωσία πιθανώς να επηρεάσουν και το τελικό αποτέλεσμα των εκλογών του Μαΐου. Πρόκληση και η επαρχία Αμμοχώστου. Απροθυμία ένταξης στα αριστίνδην ψηφοδέλτια. **Σελ. 10**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ετοιμότητα για όλα

Στο ασταθές γεωπολιτικό σκηνικό της περιοχής μας η χώρα οφείλει να είναι συνεχώς σε πλήρη ετοιμότητα και εγρήγορση, τόσο σε διπλωματικό όσο και σε επίπεδο εσωτερικής διαχείρισης καταστάσεων και κρίσεων. Όπως φαίνεται και από το σπερινό ρεπορτάζ της «Κ», το επίπεδο των καταφυγίων της χώρας πόρρω απέχει από την κατάσταση που θα έπρεπε να βρίσκεται. Γι' αυτό θα ήταν καλό, ώστε η χώρα να είναι σωστά προετοιμασμένη και σε αυτό το ζήτημα, οι αρμόδιες αρχές να διορθώσουν την υφιστάμενη κατάσταση.

ΑΝΑΛΥΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΧΑΡΤΗ

Τα 9 «κλειδιά» του τουρκικού χωροταξικού

Ως απάντηση στο ελληνικό θαλάσσιο χωροταξικό, η Τουρκία κατέθεσε τον δικό της χάρτη. Ο καθηγητής Αγγελος Συρίγος αναλύει τις διεκδικήσεις της Αγκυρας που αποτυπώνονται στο έγγραφο. Η θεωρία των «γκρίζων ζωνών» και της μέσης γραμμής στο Αιγαίο. **Σελ. 20**

ΜΙΛΩΝΤΑΣ ΜΕ ΜΗΧΑΝΕΣ

Οι ανήλικοι «επικοινωνούν» με ρομπότ

Ολοένα και περισσότεροι ανήλικοι «επικοινωνούν» με τα «ρομπότ» της τεχνητής νοημοσύνης. Είναι σε θέση να ξεχωρίσουν ότι δεν τους απαντάει άνθρωπος; Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτή η διάδραση στον τρόπο που σχετίζονται με τους (αληθινούς) ανθρώπους; **Σελ. 23**

ΕΥΣΗΜΑ ΑΠΟ MONEYVAL

Αποδίδουν τα μέτρα κατά ξεπλύματος

Απέδωσαν καρπούς οι προσπάθειες κατά της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ενισχύονται οι μηχανισμοί πάταξης του οικονομικού

εγκλήματος με την Εθνική Μονάδα Εφαρμογής Κυρώσεων. Θετική η έκθεση της Moneyval. Αγκάθι η καθυστέρηση στη λειτουργία της Ενιαίας Εποπτικής Αρχής. **Οικονομική, σελ. 4**

ΕΚΘΕΣΗ

Η συνύπαρξη Κατράκη-Αλθεινούς

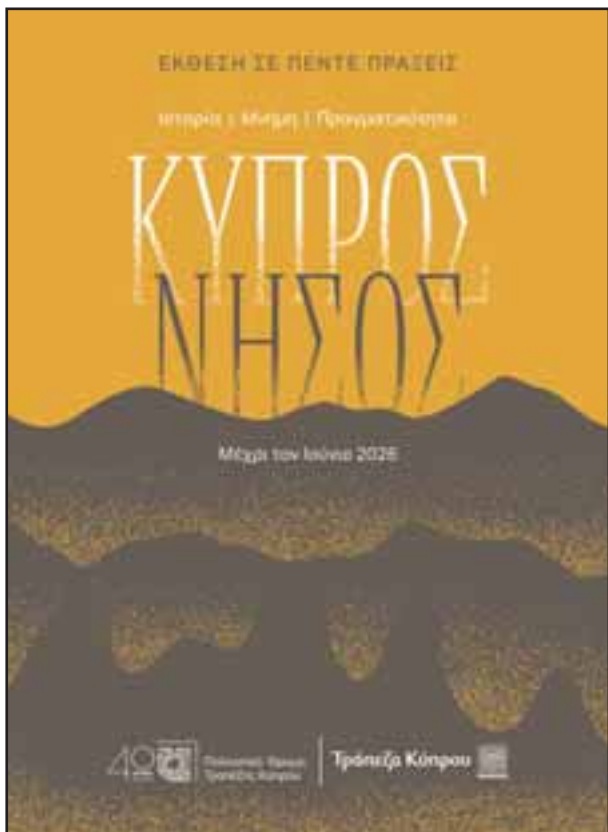
Στο Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή συναντιούνται η χαράκτρια Βάσω Κατράκη και ο εικαστικός Δημήτρης Αλθεινός, μέσα από την έκθεση «Συνύπαρξη». Στην «Κ» μιλούν ο επιμελητής της έκθεσης Γιάννης Μπόλνης, ο Δημήτρης Αλθεινός και η Μαριάννα Κατράκη, κόρη της Βάσως. **Τέχνες, σελ. 4-5**

ΒΡΑΒΕΙΑ

Ο «Γαστρονόμος» τιμάει τη γη

Μέσα από ένα ποίημα του φιλόσοφου ρεσπέρν Νεόφωτου Χρ. Μαυρίδη από τον Γαϊδουρά της Αμμοχώστου αναδεικνύεται η πεμπτούσια των Βραβείων Ποιότητας του Γαστρονόμου, τα οποία για περισσότερα από δέκα χρόνια έχουν στο επίκεντρό τους την κυπριακή γη. **Τέχνες, σελ. 3**

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ZENITH

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

«Αννίτα, το όνομά σου φωτιά»

Ερχεται μια στιγμή που λες, δεν μπορεί, τα έχω δει και τα έχω ακούσει όλα. Αυτό σκεφτόταν η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, μια γυναίκα που βαδίζει στη δύση της όγδοης δεκαετίας της ζωής της. Πλην όμως η ζωή αποδεικνύεται, όπως πάντα, απρόβλεπτη. Γεγονός που επιβεβαιώθηκε το πρωί της περασμένης Πέμπτης, όταν το βίντεο με το τραγούδι «Η πρόεδρός μας» κυκλοφόρησε στα κινητά τηλέφωνα της σοκαρισμένης / αποσβολωμένης αστικής Λευκωσίας. Ένα τραγούδι για την πρόεδρο της Βουλής, πρόεδρο του ΔΗΣΥ και πρόεδρο της καρδιάς μας Αννίτα Δημητρίου.

«Στα μάτια της λάμπει το φως της αυγής / Με δύναμη γράφει της μοίρας γραμμές / Μια γυναίκα γεμάτη ψυχή και πνοή / Στην ιστορία χαράζει στιγμές... Αννίτα, το όνομά σου φωτιά / Μια πρόεδρος που αλλάζει καρδιά / Με σθένος και λόγο / Με αλήθεια βαθιά / Είσαι ελπίδα για κάθε γενιά». Οι κυρίες άκουγαν το τραγούδι που έγραψε και εκτέλεσε (sic) η Νεκταρία Τηλεμάχου κι άφησαν τα δάκρυά τους να αυλακώσουν τις La Prairie. Δεν έχει σημασία αν ήταν δάκρυα συγκίνησης ή γέλιου. Το σημαντικό είναι ότι στη βραχονησίδα έχουμε έναν ύμνο αντάξιο του Κιμ Γιονγκ Ουν! Όλες φυσικά γνώριζαν το «Friendly Father» που γήγχε από τα σύνορα της Βόρειας Κορέας κι έγινε viral διεθνώς.

«Ας τραγουδήσουμε για τον Κιμ Γιονγκ Ουν, τον μεγάλο μας ηγέτη. Ας είμαστε υπερήφανοι για τον Κιμ Γιονγκ Ουν, τον φιλικό μας πατέρα. Με ζεστή καρδιά σαν τη μητέρα σας, καλοσυνάτος σαν τον πατέρα σας. Αυτός κρατάει τα 10 εκατομμύρια παιδιά του μέσα στα χέρια του. Και φροντίζει για όλους εμάς με όλη του την καρδιά. Όλοι τον εμπιστευόμαστε και τον ακολουθούμε με όλη μας την καρδιά». Αυτό είναι ένα μικρό δείγμα των συγκινητικών στίχων. Τους οποίους τραγουδούν

Το «Friendly Father», ο ύμνος στον Κιμ Γιονγκ Ουν που έγινε παγκοσμίως viral, απέκτησε αντίπαλο: την κυπριακή βερσιόν «Η πρόεδρός μας».

χαρούμενοι στρατιώτες, ναύτες, μαθητές και εργάτες! Ένα αριστούργημα μετα-σοσιαλιστικού ρεαλισμού.

«Κάθε λέξη της / Φλόγα ζεστή / Κάθε βλέμμα της / Αχτίδα χρυσή / Δείχνει τον δρόμο σε κάθε ψυχή / Μια γυναίκα που γράφει εποχές». Η Ευγενία Λύγισε κι έμμηξε τα κλάματα. «Τι αμαρτίες πληρώνουμε, Θεέ μου;» ψιθύρισε προτού σωριαστεί στην μπουκάρια. Πιο ψύχραιμη η Ιουλία προσπάθησε να υψώσει το καταρρακωμένο ηθικό της φίλης

της. «Αφού το πράγμα έφτασε ως εδώ, γιατί να μην το τερματίσουμε;». «Τουτέστιν;» ψέλλισε η έρμη η Καλαμαρού. «Τουτέστιν να ακολουθήσει ένα video clip τύπου Κιμ Γιονγκ Ουν για να γίνει χλαπαταγή! Σκέψου να τραγουδάει η Νεκταρία “Αννίτα, το όνομά σου φωτιά” και να βγαίνει θριαμβευτικά η Πρόεδρος από τη φλεγόμενη Πινδάρου. Στάχτη και μπουρμπερν να έχουν γίνει όλα! Και μέσα από τα καμένα, να ξεπροβάλλει η Ξανθή Αγαπημένη Παναγιά, απαστράπτουσα, ενώ γύρω της θα στέκονται πανέμορφα εθνι-

κόφρονα αγόρια και κορίτσια ανεμίζοντας ελληνικές σημαίες!».

«Αν δεν υπήρχε η Νεκταρία Τηλεμάχου θα έπρεπε να την επινοήσουμε», είπε η Ρενέ Κυπαρίσι και διάβασε στο καραβοτσακισμένο καρέ το καλλιτεχνικό σκεπτικό της τραγουδοποιού όπως εκτέθηκε σε δημόσια θέα εντελώς ανερυθρίαστα: «Στη λάμψη του ονόματός σου, Αννίτα μου, η αυγή συναντά τη δύναμη της ψυχής σου. Είσαι ένας όμορφος άνθρωπος που χτίζει γέφυρες με τη σοφία, το πάθος και την αγάπη του,

δείχνοντας σε κάθε γενιά πως η αλήθεια και το θάρρος είναι τα θεμέλια μιας νέας εποχής. Αυτό το τραγούδι είναι ένας ύμνος στη μοναδικότητά σου, στην πρόεδρο του κόμματός μας και της Βουλής, που μιλάει με την καρδιά της και φωτίζει τον δρόμο για όσους ονειρεύονται έναν κόσμο καλύτερο». «Τι ζούμε!» ομοφώνησαν οι κυρίες και ζήτησαν από τη Ρωσίδα να σερβίρει διπλή δόση βότκας για να συνέλθουν.

Υπήρχαν κι άλλα στην ατζέντα της επικαιρότητας, όμως ξαφνικά όλα

έμοιαζαν μικρά και ασήμαντα. Ακόμα και το πηχρό cancel που έφραγε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης από το υπουργείο Εξωτερικών του Ιράν, έπειτα από τη δήλωσή του ότι του ζήτησαν να μεσολαβήσει στο Ισραήλ, ωχριούσε μπροστά στο σουξέ της Νεκταρίας. Η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού δεν έχασε βέβαια την ευκαιρία για να ξύσει την κυβερνητική πληγή, απαγγέλλοντας με στόμφο τους στίχους του Κώστα Μόντη: «Δεν είχες τίποτα να πεις, κύριε. Γιατί πνώκλησες τις λέξεις, γιατί τις πνώκλησες;». «Κι όποιος κατάλαβε, κατάλαβε» συμπλήρωσε, χαμογελώντας με νόημα.

Υπό άλλες συνθήκες οι κυρίες θα είχαν να πουν πολλά για το σόκιν βίντεο με τους δύο αστυνομικούς που κάνουν σεξ στο περιπολικό. Όχι για να ανακυκλώσουν την ανθρωποφαγία του διαδικτύου, αλλά για να κάνουν μαζί με διάφορα νόστιμα σκόλια που κατέκλυσαν τα social media. «Το έπος της Νεκταρίας τα πήρε όλα παραμάζωμα, ωστόσο εμείς θα απονείμουμε το βραβείο χιουμοριστικού σχολίου της βδομάδας. Το μοιράζονται δύο γνωστοί και αγαπημένοι μας δημοσιογράφοι: Η Κατερίνα Ηλιάδη για το πνευματώδες “Ο Μόρφου να μας πει τι παιδί βγαίνει από τη στάση περιπολικού” και ο Μαρίνος Νομικός για το βιτριολικό “Διαμαρτύρονται οι αστυνομικοί για τον διασυρμό από το ροζ βίντεο. Κατέρχονται σε σύσση εργασίας”» ανακοίνωσε στο καρέ η Ιουλία.

Κι ύστερα έβαλαν ξανά το βίντεο να παίζει και σιγοτραγουδίσαν το αγαπημένο ρεφρέν με απαράμιλλο μπρίο: «Αννίτα, το όνομά σου φωτιά / Μια πρόεδρος που αλλάζει καρδιά / Με σθένος και λόγο / Με αλήθεια βαθιά / Είσαι ελπίδα για κάθε γενιά».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
22.6.1935

Διάδοχος: Ο πρωθυπουργός Κ. Γεώργιους απεφάσισε τας τελευταίας εκλογάς με την ελπίδα ότι θα επαγίωνε την εθνικήν και κρατικήν οντότητα του Γιουγκοσλαβικού Βασιλείου. [...] Ως υποψήφιος διάδοχος του παραιτηθέντος πρωθυπουργού αναφέρεται ο τέως υπουργός των Οικονομικών Στοιγιαντίνοβιτς (φωτ.), ανήρ όστις όχι μόνον κατανόει την πραγματικότητα αλλά και έχει όλα τα προσόντα να επιτύχη την συνεργασίαν της αντιπολιτεύσεως.

Αναποφεύκτως: Το τελευταίον Ιταλο-αβσσανιακόν επεισόδιον της Αντίς-Αμπέμπα, κατά το οποίον εις Αιθίοψ αξιωματικός εξέσχισε την σημαίον του αυτοκινήτου του γενικού γραμματέως της εκεί Ιταλικής Πρεσβείας, παρουσιάζει τας σχέσεις των δύο χωρών ως υπεροξυνθείσας εις σημείον αναποφεύκτως επαγόμενον την πολεμικήν ρήξιν.

Διαζύγιον: Μια στατιστική, δημοσιευθείσα εσχάτως, αναφέρει ότι τα 17% των γάμων εις την Αμερικήν καταλήγουν εις διαζύγιον. Κατά τα δέκα τελευταία έτη 1.800.000 Αμερικανών έλαβαν διαζύγιον και κατεδικάσθησαν να πληρώνουν διατροφήν εις την πρώην σύζυγόν των. Μόνον κατά το 1929 εξεδόθησαν 201.468 αποφάσεις διαζυγίου.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Το περιπολικό, το 2028 και το μελαχρινό γένος της Ανατολής

Make Love, Don't Give Tickets.

με και σύγκρουση εγχώριων γιγάντων με τον son of Aphrodite Φαίδωνα να κατηγορεί τις εταιρείες Forex για «εμπλοκή σε ναρκωτικά και ξεπλύμα βρώμικου χρήματος» και τον εθνικό μας φοιτητή Τσινάρη να τις υπερασπίζεται με σθένος, θεωρώντας τες απαραίτητες για την ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας.

Οι κακές γλώσσες πάντως λένε πως όλα έχουν να κάνουν με την τροπή

που πήραν κάποιες επενδύσεις στην πόλη της θεάς του έρωτα κατόπιν εμπλοκής εταιρείας Forex. Η εθνική μας influencer μαθαίνει πως τα έχει πάρει στο κρανίο –το κρανίο με την ξανθή κόμην– και είναι θέμα χρόνου να τραβήξει το αφτί του Πάφριου, ο οποίος προσπάθησε με ένα συμπάρο να χτυπήσει δύο τρυγόνια: να μη χάσει τον έλεγχο της επένδυσης και ταυτόχρονα να τραβήξει το χαλί κάτω από τα πόδια ανταγωνιστικής υποψηφιότητας για το

2028. Και ο νοών νοεΐτω.

Πριν από λίγες μέρες ανέβηκε στο Youtube τραγουδάκι αφιερωμένο στην Αννίτα και εντυπωσιάστηκε γιατί νόμισα πως ήταν το πρώτο που είχε γραφτεί για Κύπριο πολιτικό. Στην πορεία όμως συνειδητοποιήσα πως είχα κάνει λάθος. Το πρώτο γράφτηκε την επομένη της εκλογής του νεαρού μας Νίκου και τραγουδήθηκε από την Καραντώνη στην Παραδοσιακή Βραδιά. Στίχος που ξεχώρισα: «Έχουμε νέο πρόεδρο τζε μάλιστα Παφίτη, να μπει μες το Προεδρικό, ναν το δικόν του σπίτιν. Εσειι γενναϊκαν όμορφην, έξυπνην, μορφωμένην, η σκοτεινή η νύχτα του ναν πάντα φωτισμένην! Τρέμε Μπόμη Ντύλαν.

Μου άρεσε πάντως η υποδοχή του Ινδού πρωθυπουργού και ας βάλαμε το κόκκινο χαλί σε λάθος θέση, δίνοντας ευκαιρία στους haters (κάποιους τους έλεγαν heaters), να κράζουν ακόμη και αυτή τη λεπτομέρεια. Μου άρεσε και η ενδυμασία του Μόντι, στιλιστικά πολύ ενδιαφέρουσα, αν και χωρίς γραβάτα. Με συναρπάζει επίσης η προοπτική κάθε συνεργασίας με αυτή την τεράστια χώρα, οπότε σκέφτομαι: μιας και τα χαλάσαμε με το ξανθό γένος του Βορρά και ίσως δεν ενδιαφέρεται πια να μας σώσει, μήπως να τροποποιήσουμε λίγο τη γνωστή προφητεία, αφού πάρουμε και την έγκριση του ΕΛΑΜ, και να αρχίσουμε να λέμε πως θα μας σώσει το «μελαχρινό γένος της Ανατολής»; Ή μήπως δεν σωζόμαστε με τίποτα;

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Tηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διανομή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ν' αγαπάς
την ευθύνη.
Να λες: Εγώ,
εγώ μονάχος μου
έχω χρέος να
σώσω τη γη.

Νίκος Καζαντζάκης
Ασκητική

ΣΤΟΝ ΔΡΟΜΟ
ΓΙΑ ΕΝΑ
ΚΑΛΥΤΕΡΟ
ΑΥΡΙΟ

**Όσο πιο μεγάλος είσαι,
τόσο μεγαλύτερη είναι και η ευθύνη σου.**

Στη Lidl Κύπρου αγαπάμε αυτήν την ευθύνη.
Και το αποδεικνύουμε έμπρακτα, μέσα από τις δράσεις μας για το περιβάλλον.

- Συλλογή **13 τόνων απορριμμάτων σε 62 καθαρισμούς βυθού και ακτής**, μέσα από το Project Zero.
- **Ανάπτυξη καινοτόμων ιδεών για τη μείωση του πλαστικού**, μέσα από το Mind REset, με τη συμμετοχή **πάνω από 12.000 μαθητών & μαθητριών**.
- Στόχος για **μηδενικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050**.

Lidl

at its best!

Με συνθήματα υπέρ του καθεστώτος ολοκληρώθηκε η προεσχική της Παρασκευής στην Τεχεράνη. Την ίδια μέρα, το Ιράν εξαπέλυσε νέο μπαράζ πυραύλων εναντίον του Ισραήλ.

Το σπирάλ της εμπλοκής

Πόσο εύκολο θα είναι το τέλος, αν οι ΗΠΑ αποφασίσουν να χτυπήσουν το Ιράν για λογαριασμό του Ισραήλ;

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Τυπικό δείγμα ευαγγελικού σιωνιστή, ο πρώην κυβερνήτης του Αρκανσο Μάικ Χάκαμπι έγραφε το 2007: «Οι Εβραίοι δικαιούνται να ανακτήσουν τη γη που τους έδωσε ο Θεός και σφετερίστηκαν κάποιοι άλλοι». Οκτώ χρόνια αργότερα, υποστήριζε ότι η διεθνής συμφωνία για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα, την οποία αποδέχθηκε ο Μπαράκ Ομπάμα, «θα οδηγήσει και πάλι τους Εβραίους στις πύλες των φούρνων» ενός νέου Ολοκαυτώματος. Πρεσβευτής των ΗΠΑ στο Ισραήλ, λόγω Τραμπ σήμερα, ο Χάκαμπι εμφανιζόταν σίγουρος τις προάλλες ότι ο Αμερικανός πρόεδρος «θα ακούσει τη φωνή του Θεού» και θα πάρει «την πιο βαριά απόφαση μετά εκείνη του προέδρου Τρούμαν το 1945» (να βομβαρδίσει με πυρηνικά τη Χιρόσιμα και το Ναγκασάκι), κάνοντας την επιλογή να συστρατευθεί με το Ισραήλ εναντίον του Ιράν.

Θέλει νίκη χωρίς σχέδιο

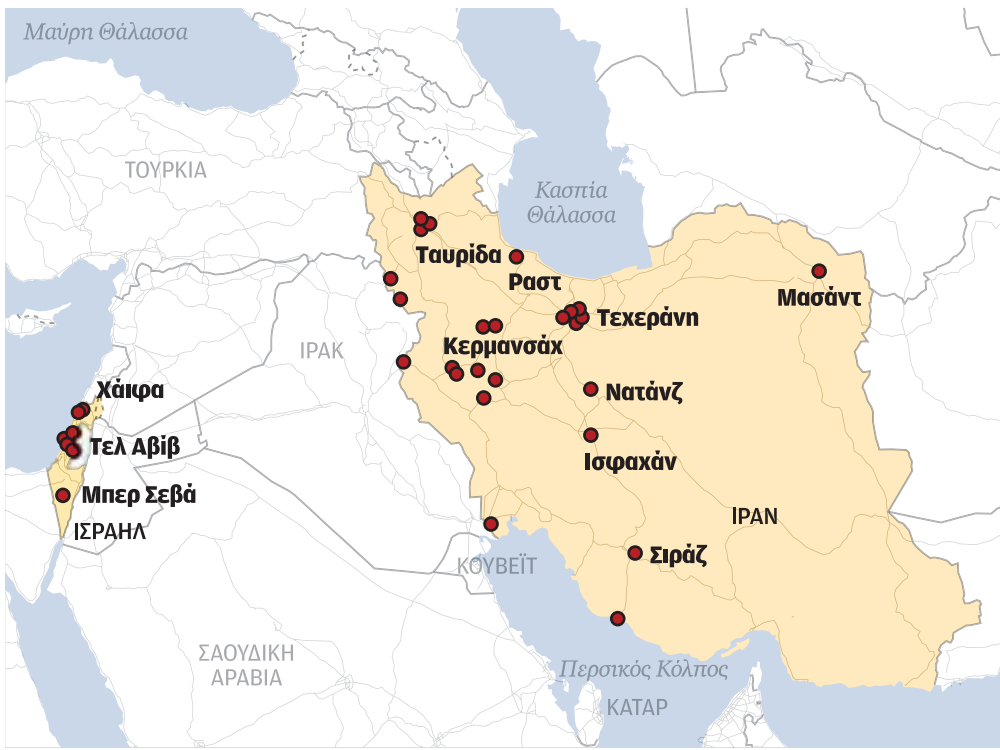
Το χειρότερο για την Αμερική και για όλους τους άλλους δεν είναι ότι ο Τραμπ έχει ένα κακό σχέδιο, αλλά ότι δεν έχει κανένα σχέδιο: εκείνο που καθορίζει τις αποφάσεις του είναι η αγωνία του να εμφανιστεί, όταν πέσει η σκόνη, νικητής και τροπαιούχος.

Τα σχέδια στο τραπέζι

Το πρωί της Πέμπτης, φαινόταν ότι οι ελπίδες του πρώην πάστορα θα δικαιώνονταν. Ο Τραμπ δήλωνε ότι «ο χρόνος των συζητήσεων με το Ιράν έχει τελειώσει» και η Wall Street Journal έγραφε ότι είχε εγκρίνει σχέδια επίθεσης εναντίον της Ισλαμικής Δημοκρατίας που του υπέβαλε το Πεντάγωνο, αν και δεν είχε δώσει ακόμη διαταγή για την εκτέλεσή τους. Τα σενάρια που κυκλοφορούσαν ήθελαν «αόρατα» αμερικανικά βομβαρδιστικά B-2 να εκτοξεύουν θηριώδεις βόμβες GBU-57 για να καταστρέψουν τις υπόγειες εγκαταστάσεις του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος στο Φορντό, που είναι θαμμένα στα έγκατα βουνού. Το Ισραήλ δεν διαθέτει ούτε τη βόμβα ούτε τα αεροπλάνα που μπορούν να τη μεταφέρουν και οι εναλλακτικές λύσεις, όπως η αποστολή κομάτων στην ιρανική ενδοχώρα, δεν φαίνονταν εύκολες.

Λίγες ώρες αργότερα, όμως, ο Αμερικανός πρόεδρος ανέκρουσε πρύμναν, ανακοινώνοντας την απόφασή του να δώσει περιθώριο δύο εβδομάδων στη διεθνή διπλωματία για την επίτευξη λύσης στο θέμα του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος. Η εικόνα ενός Αμερικανού προέδρου που ακροβατεί σε τετνωμένο σκοινί και ταλαντεύεται διαρκώς την ώρα που μαίνεται ένας πόλεμος με τεράστιες δυναμικές επιπτώσεις στον γεωπολιτικό χάρτη της Μέσης Ανατολής

Τα πλήγματα από τις 12 ιουνίου

και στην παγκόσμια οικονομία, ασφαλώς λείει πολλά για τις δυνατότητες των ΗΠΑ να καθορίζουν τις διεθνείς εξελίξεις.

Το χειρότερο για την Αμερική και για όλους τους άλλους, φίλους και εχθρούς της, δεν είναι ότι ο Τραμπ έχει ένα κακό σχέδιο, αλλά ότι δεν έχει κανένα σχέδιο: εκείνο που καθορίζει τις αποφάσεις του είναι η αγωνία του να μπορεί να εμφανιστεί, όταν πέσει η σκόνη, νικητής και τροπαιούχος – είτε έπειτα από ένα καινούργιο «Σοκ και Δέος» στον Κόλπο είτε με την «τέχνη του deal» στο πεδίο της διπλωματίας. Το τι από τα δύο θα γίνει του είναι παντελώς αδιάφορο.

Τα μπρος - πίσω

Μέχρι τις 12 Ιουνίου είχε επενδύσει σε ένα deal για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα, στέλνοντας τον Στιβ Γουίτκοφ σε πέντε γύρους σκληρών διαπραγματεύσεων με τους Ιρανοί. Δεν είχε κανέναν ιδιαίτερο λόγο να βιάζεται. Οι μυστικές υπηρεσίες του εκτιμούσαν ότι το Ιράν δεν εργάζεται για την κατασκευή πυρηνικών όπλων, όπως κατέθεσε η επικεφαλής τους, Τούλσι Γκάμπαρντ, στο Κογκρέσο, στις 15 Μαρτίου και ότι, ακόμη κι αν έπαιρνε τέτοια απόφαση, θα χρειαζόταν τουλάχιστον τρία χρόνια για να την υλοποιήσει, όπως αποκάλυψε το CNN. Ωστόσο ο Μπέντζαμιν Νετανιάχου ξεκίνησε τον πόλεμο ανατινάζοντας το διπλωματικό εγχείρημα του Τραμπ, ο οποίος, παρ' όλα αυτά, όχι μόνο δεν τον

αποδοκίμασε, αλλά τον κάλυψε απολύτως και εμφανίστηκε έτοιμος να συστρατευθεί μαζί του.

Δεν είμαστε, βέβαια, μέσα στο μυαλό του Ντόναλντ Τραμπ. Εύλογα μπορούμε να υποθέσουμε, όμως, ότι εκείνο που τον παρέσυρε ήταν η οσμή μιας εύκολης και γρήγορης νίκης του Ισραήλ, στην οποία θα ήθελε πολύ να εμφανιστεί ως συμμετοχος. Οι πρώτες ενδείξεις συνηγορούσαν σε αυτή την εκτίμηση: Το Ισραήλ εξόντωσε από τις πρώτες ώρες ανώτατους διοικητές ιρανικού στρατού και των Φρουρών της Επανάστασης, όπως και κορυφαίους επιστήμονες του πυρηνικού προγράμματος, απέκτησε κυριαρχία στον αέρα, κατέστρεψε μεγάλο μέρος των ιρανικών εκτοξευτήρων πυραύλων και βομβάρδισε τις περισσότερες πυρηνικές εγκαταστάσεις του.

Τα αντίποινα

Στην πορεία, ωστόσο, φάνηκε ότι η σαρωτική επικράτηση του Ισραήλ δεν ήταν τόσο εύκολη, ούτε καν δεδομένη. Το τριπλό σύστημα της ισραηλινής αεράμυνας (Iron Dome, Arrow 3 και David's Sling) αποδείχθηκε ότι δεν είναι άτρωτο και αρκετοί ιρανικοί πυραύλοι έπληξαν το Τελ Αβιβ, τη Χάικα, την περιοχή γύρω από την Ιερουσαλήμ και την Μπερ Σεβά (την τελευταία δύο φορές σε δύο διαδοχικές ημέρες). Καθώς ο πόλεμος παρατείνεται και τα αποθέματα των πανάκριβων πυραύλων ανακαίονται αρχίζουν να περιορίζονται επικίνδυνα (έναν Arrow

Ιράν, δεν είναι καθόλου δεδομένο ότι η επόμενη ημέρα δεν θα αποδειχθεί πολύ χειρότερη για όλους. Η ανατροπή του Σαντάμ Χουσεϊν οδήγησε στην ενδυνάμωση του Ιράν και στην ανάδυση του ISIS. Η εξόντωση του Καντάφι διέλυσε τη Λιβύη και η ανατροπή του Ασαντ έφερε στη Συρία τους τζιχαντιστές. Στο Ιράν, μπορεί ο Νετανιάχου να φαντασιώνεται ότι θα φέρει στην εξουσία τον γιο του σάχη, Ρεζά Παχλεβί, αλλά για τους περισσότερους Ιρανοί ο εν λόγω κύριος, που ζει στις ΗΠΑ, ενσαρκώνει μια αιμοσταγή δικτατορία και έναν ουρανοκατέβато κουί-σλινγκ, ο οποίος συντάσσεται με τον εχθρό σε ώρα πολέμου.

Οι Φρουροί στην εξουσία

Η Wall Street Journal εκτιμούσε πως η πιθανότερη εκδοχή αλλαγής καθεστώτος θα ήταν η ανάληψη της εξουσίας από τους Φρουρούς της Επανάστασης, με αποτέλεσμα ένα ακόμη πιο σκληρό, αντιαμερικανικό Ιράν. Στη χειρότερη των περιπτώσεων, αυτή η μεγάλη χώρα των 91 εκατομμυρίων, δεύτερη στον κόσμο σε αποθέματα φυσικού αερίου και τρίτη σε αποθέματα πετρελαίου, θα μετατρεπόταν σε μια τεράστια μαύρη τρύπα ασφαλείας στην καρδιά της Ευρασίας, εξαγγόντας μεταναστευτικά κύματα και τρομοκρατία στη Δύση μέσω Τουρκίας και Ελλάδας.

Επομένως, ο Ντόναλντ Τραμπ έχει καλούς λόγους για να σκεφτεί εκατό φορές πριν καταλήξει στην πιο κρίσιμη απόφαση της ζωής του. Η προθεσμία 15 ημερών που έδωσε δεν ήταν τελεσίγραφο, ήταν αγορά ζωτικά αναγκαίου πολιτικού χρόνου από έναν πρόεδρο σε σύγχυση. Τις επόμενες ημέρες θα σταθμίσει την εξέλιξη των στρατιωτικών επιχειρήσεων στο πεδίο, ενώ τα δύο αεροπλανοφόρα με τις αρμάδες τους θα έρθουν να προστεθούν στο ήδη υπάρχον, στην περιοχή του Κόλπου.

Παράλληλα, θα αξιολογήσει τα αποτελέσματα της προχθεσινής ανιχνευτικής συνάντησης των υπουργών Εξωτερικών Βρετανίας, Γερμανίας και Γαλλίας με τον Ιρανό ομολογώ τους στη Γενεύη. Το Ιράν διαμνύει ότι είναι διατεθειμένο να δείξει ευελιξία στο θέμα του πυρηνικού προγράμματος (μία λύση θα ήταν, ενδεχομένως, η δημιουργία διεθνούς κονσόρτσιουμ της μιας ή της άλλης μορφής για τον εμπλουτισμό ουρανίου που χρειάζεται το πρόγραμμά του) εάν οι Αμερικανοί πείσουν το Ισραήλ να σταματήσει τον πόλεμο. Το ερώτημα είναι αν ο Τραμπ θέλει να καλινγαρώσει τον Νετανιάχου ή να αφεθεί να χειραγωγείται, στο Ιρανικό όπως και στη Γάζα, από εκείνον.

Οι «ανόητοι πόλεμοι»
Ενδεχόμενη αποστολή Αμερικανών στρατιωτών σε μια αχανή χώρα θα αποτελούσε εφιαλτική δοκιμασία για έναν πρόεδρο που ανέβηκε στην εξουσία καυτηριάζοντας τους ανόητους, παρατεταμένους πολέμους των προκατόχων του σε Ιράκ και Αφγανιστάν.

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Το Κέντρο Διαχείρισης Κρίσεων (Crisis Response Centre) της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης της Ε.Ε., περιέλαβε τη διάψευση της Λευκωσίας από το Ιράν, αναφορικά με το ζήτημα της «αποστολής μηνυμάτων» προς το Ισραήλ, σε ενημερωτικό σημείωμα, newsletter, που απέστειλε προς όλα τα κράτη-μέλη. Το εν λόγω ενημερωτικό δελτίο, που προωθήθηκε στα 27 κράτη-μέλη και το οποίο εξασφάλισε η «Κ», αναφέρει χαρακτηριστικά ότι: «Το Ιράν δεν απέστειλε κανένα μήνυμα προς το Ισραήλ μέσω τρίτης χώρας, δήλωσε ο εκπρόσωπος του ΥΠΕΞ Μπαγαεϊ (σήμερα), σ.σ. 15 Ιουνίου, αφού ο Πρόεδρος της Κύπρου Χριστοδουλίδης είχε πει ωρίτερα ότι η Τεχεράνη είχε ζητήσει από τη Λευκωσία να μεταφέρει “κάποια μηνύματα” στο Ισραήλ». Το Κέντρο Διαχείρισης Κρί-

Αυτό που φέρεται να ζήτησε η Τεχεράνη ήταν η παρέμβαση της Κύπρου προς τα ευρωπαϊκά κράτη, ώστε η Ευρωπαϊκή Ένωση να σταματήσει τις επιθέσεις του Ισραήλ εναντίον του Ιράν. Και όχι να μεσολαβήσει η Κύπρος προς το Ισραήλ.

σεων αισθάνθηκε μάλιστα την ανάγκη να κυκλοφορήσει την εν λόγω διάψευση της Λευκωσίας από την Τεχεράνη με «έντονη γραφή» (bold letters), τονίζοντάς την δηλαδή με ιδιαίτερη έμφαση, με ό, τι αυτό συνεπάγεται, παραπέμποντας παράλληλα στην πηγή της είδησης, το πρακτορείο Reuters και τους Times of Israel. Ως αποτέλεσμα, το συγκεκριμένο newsletter που ετοίμασε το Κέντρο Διαχείρισης Κρίσεων της ΕΥΕΔ έκανε τον γύρο της Ευρώπης.

Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί, ότι το Κέντρο Διαχείρισης Κρίσεων της ΕΥΕΔ ετοιμάζει και αποστέλλει επί καθημερινής βάσεως ενημερωτικά σημειώματα προς τα κράτη-μέλη, γνωστοποιώντας τις εξελίξεις στο μέτωπο Ισραήλ-Ιράν. Στο πλαίσιο αυτό, το Κέντρο Διαχείρισης Κρίσεων, τονίζει ότι η πληροφόρηση αντλείται από ανοικτές πηγές ενημέρωσης, ενώ προβαίνει και σε δήλωση αποποίησης ευθύνης (disclaimer) για το περιεχόμενο των αναφορών. Με άλλα λόγια, η ΕΥΕΔ τηρεί αποστάσεις, παραπέμποντας στην είδηση που κυκλοφόρησε και προωθώντας την, χωρίς όμως να παίρνει θέση σε σχέση με τη διάψευση που εισέπραξε η Κυπριακή Δημοκρατία από το Ιράν.

Τούτων λεχθέντων, θα πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι η επιλογή των θεμάτων που θα τοποθετηθούν στο newsletter ανήκει στο ίδιο το Κέντρο Διαχειρίσις Κρίσεων της ΕΥΕΔ, γεγονός που μιλά αφ' εαυτού. Και καθιστά σαφές ότι η προώθηση της είδησης διάψευσης της Κυπριακής Δημοκρατίας από

το Ιράν δεν παρεισέφρησε στο κείμενο του newsletter, αλλά επελέγη και τοποθετήθηκε στο ενημερωτικό σημείωμα που στάλθηκε σε όλα τα κράτη-μέλη. Αυτό άλλωστε ενισχύεται και από το γεγονός ότι η υπηρεσία της ΕΥΕΔ φρόντισε να τονίσει με «έντονη γραφή», παρουσιάζοντας εμφαντικά την είδηση ότι «το Ιράν δεν απέστειλε κανένα μήνυμα προς το Ισραήλ μέσω τρίτης χώρας...». Αντίθετα, στο ίδιο ενημερωτικό σημείωμα, γίνεται αναφορά χωρίς έντονη γραφή και συνεπώς χωρίς να δίνεται έμφαση, στην εφαρμογή έγκαιρης προειδοποίησης της Κύπρου, προκειμένου να γνωστοποιηθεί στον πληθυσμό της νήσου τα πλησιέστερα καταφύγια, σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

Πηγή στην έδρα της Ε.Ε. αρκίστηκε να χαρακτηρίσει «περίεργη» τη δήλωση του προέδρου Χριστοδουλίδη, σύμφωνα με την οποία, «μιας ζητήθηκε από το Ιράν να μεταφέρουμε κάποια μηνύματα στο Ισραήλ». Για δύο κυρίως λόγους:

• **Αιρετός**, διότι οι όποιες παρεμβάσεις επεδίωξε το Ιράν να εκδηλωθούν από διάφορες χώρες, όπως το Ομάν ή το Κατάρ, στρέφονταν προς τις ΗΠΑ. Δηλαδή, η Τεχεράνη ζήτησε από κάποιες χώρες να παρέμβουν προς τον Ντόναλντ Τραμπ, ούτως ώστε αυτός να ασκήσει την επιρροή του προς τον Νετανιάχου για τερματισμό του πολέμου. Καθώς, όπως ανέφερε η ίδια κοινοτική πηγή, η εικόνα που κυριαρχεί είναι ότι «μόνον οι ΗΠΑ μπορούν να εκπλώσουν απευθείας ουσιαστική παρέμβαση προς το Ισραήλ». Και

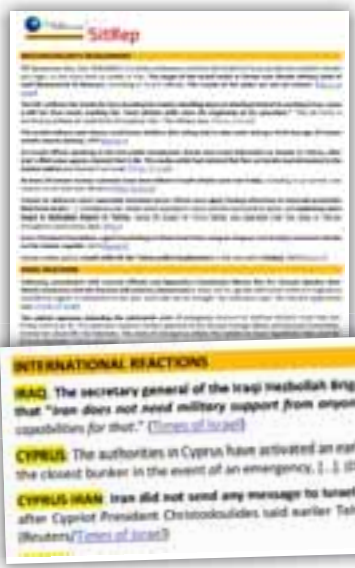
Οχι σε κάποιο θολό διαδικτυακό φόρουμ, αλλά σε τοίχους, βιτρίνες, δημόσιο χώρο. Την ίδια στιγμή, ένα καφέ-μπαρ στο κέντρο έγινε στόχος φραστικής επίθεσης επειδή εξυπηρετούσε Ισραηλινούς πελάτες. Δεν πρόκειται για πολιτική κριτική. Είναι το άλμα από το Ισραήλ στους Εβραίους, από την κυβέρνηση στους πολίτες, από την κρατική πολιτική στον εθνικό στιγματισμό και εξοστρακισμό.

Την ίδια στιγμή, άνθρωποι που επικειρούν να μιλήσουν γι' αυτό το φαινόμενο στοχοποιούνται. Τρανταχτό παράδειγμα η ιστορικός Άννα-Μαρία Δρουμιούκη, η οποία δέχθηκε επιθέσεις επειδή προωθεί ένα ερευνητικό πρόγραμμα για τον αντισημιτισμό στη σύγχρονη Ελλάδα. Η ίδια η πράξη της έρευνας –θηικά σύνθετη και ιστορικά απαραίτητη– παρουσιάστηκε ως ύποπτη εξαιτίας του «ακατάλληλου» της συγκυρίας. Μαρτυρούμε έτσι

όχι οποιαδήποτε άλλη χώρα, περιλαμβανομένης της Κύπρου.

• **Αιρετόν**, η τοποθέτηση του ΥΠΕΞ του Ιράν Αμπάς Αραγτσι, σε συνέχεια της τηλεφωνικής επικοινωνίας με τον ΥΠΕΞ της Κύπρου Κωνσταντίνο Κόμμο, είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα των υπηρεσιών ενημέρωσης του Ισλαμικού Κράτους του Ιράν και δεν αφήνει περιθώρια παρερμηνείας. Αναφέρει ότι ο Ιρανός ΥΠΕΞ κάλεσε την κυπριακή κυβέρνηση να αναλάβει δράση για να ασκήσει την επιρροή της σε ευρωπαϊκές χώρες, προκειμένου να σταματήσουν τις επιθέσεις του Ισραήλ.

Με άλλα λόγια, αυτό που ζήτησε η Τεχεράνη, όπως η ίδια δήλωσε, ευθύς εξαρχής, ήταν η παρέμβαση της Κύπρου προς τα ευρωπαϊκά

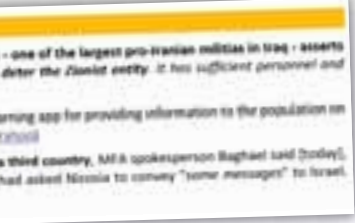

κράτη, ώστε η Ευρωπαϊκή Ένωση να σταματήσει τις επιθέσεις του Ισραήλ εναντίον του Ιράν. Και όχι να μεσολαβήσει η Κύπρος προς το Ισραήλ, κάτι που προφανώς δεν θα είχε καμιά προοπτική επιτυχίας, για πολλούς και ευνόπτους λόγους.

Σε αναζήτηση ρόλου

Την ίδια ώρα, η Ε.Ε. βρίσκεται σε διαδικασία αναζήτησης ρόλου, προσβλέποντας να συμβάλει στην αποκλιμάκωση της έντασης. Οι «27» επιχείρησαν, μάλλον ανεπιτυχώς, να συντονιστούν την περασμένη Τρίτη, στο πλαίσιο τηλεδιάσκεψης που ζήτησαν κράτη-μέλη, περιλαμβανομένης και της Κύπρου. Και κατέληξαν σε κάποιες γενικόλογες αναφορές, οι οποίες συνίστανται σε μια θέση αρχής, σύμφωνα με την οποία το Ιράν δεν μπορεί και

Το Κέντρο Διαχείρισης Κρίσεων, με έντονα γράμματα (bold), περιέλαβε τη διάψευση της Λευκωσίας από την Τεχεράνη, σε newsletter που αποστέλλει προς τα 27 κράτη-μέλη, αναφορικά με τον πόλεμο Ισραήλ-Ιράν.

δεν πρέπει να αποκτήσει πυρηνικά όπλα, ως επίσης και σε ένα στόχο, για επιδίωξη μιας λύσης με διπλωματικά μέσα. Διπλωματική λύση, η οποία σύμφωνα με την ύπατη εκπρόσωπο Κάγια Κάλας, θα περιλαμβάνει και τον τερματισμό του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν. Χωρίς ωστόσο να είναι σαφές κατά πόσον ο υπό αναφορά «τερματισμός» εκτείνεται σε όλο το εύρος του πυρηνικού προγράμματος, ακόμη και για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, κάτι που φέρεται να επιδιώκει το Ισραήλ.

Η επικεφαλής της ευρωπαϊκής διπλωματίας Κάγια Κάλας χαμογέλασε αμήχανα, όταν την περασμένη Δευτέρα δέχθηκε ερώτηση από τους Reuters, με την οποία αρέθθηκαν υπονοούμενα για τη χρησιμότητα της τηλεδιάσκεψης των ΥΠΕΞ. Ήταν όμως ειλικρινής, όταν παραδέχθηκε ότι στο στάδιο αυτό η προσοχή της Ε.Ε. εστιάζεται στις εκκενώσεις και στη μετακίνηση Ευρωπαίων πολιτών από τα σημεία της ανάφλεξης. Ενώ την ίδια ώρα, αναφέρθηκε και στην τηλεφωνική επικοινωνία που είχε, μαζί με τους υπουργούς Εξωτερικών των «Ε3» δηλαδή της Γερμανίας, της Γαλλίας και της Βρετανίας, και με τον ΥΠΕΞ του Ιράν, την περασμένη Δευτέρα.

Ενώ γράφονταν αυτές οι γραμμές, προχθές Παρασκευή, η κα Κάλας αναμενόταν να έχει συνάντηση με τους ΥΠΕΞ των «Ε3», στη Γενεύη. Ακολούθως, οι ΥΠΕΞ των τριών χωρών, αναμενόταν να συναντηθούν με τον υπουργό Εξωτερικών του Ιράν, συνάντηση στην οποία η επι-

κεφαλής της ΕΥΕΔ προσδοκούσε να συμμετάσχει. Υπενθυμίζεται ότι η Γερμανία, η Γαλλία και η Βρετανία, έχουν προσυπογράψει (signatories) την πυρηνική συμφωνία του Ιράν (2015), διά της οποίας παραχωρήθηκε στην Τεχεράνη άδεια εμπλουτισμού ουρανίου σε χαμηλά επίπεδα καθαρότητας, υπό την επιφύλαξη εξωτερικής παρακολούθησης. Υπό το φως της εμπλοκής τους, εκτιμάται ότι οι «Ε3» μπορούν να διαδραματίσουν ρόλο προς την κατεύθυνση αποκλιμάκωσης της έντασης, με στόχο μια λύση με διπλωματικά μέσα, στην οποία επενδύει η Ε.Ε., χωρίς ωστόσο να είναι σε θέση η ενωμένη Ευρώπη να συμμετάσχει στον καθορισμό των όρων μιας ενδεχόμενης τέτοιας συμφωνίας. Άλλωστε, η εντύπωση που επικρατεί είναι ότι χωρίς την εμπλοκή των ΗΠΑ στην όλη προσπάθεια, θεωρείται απίθανο να υπάρξει ενδεχόμενη κατάπαυση του πυρός μεταξύ Ισραήλ-Ιράν, υπό το φως και των αμφιλεγόμενων δηλώσεων του Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος συντηρούσε το ενδεχόμενο η Ουάσινγκτον να καταστεί μέρος της πολεμικής διέξεως.

Παραβίαση Ισραήλ

Σύμφωνα με πληροφορίες που διέρρευσαν στις Βρυξέλλες, η ΕΥΕΔ φέρεται να καταλήγει στη θέση ότι το Ισραήλ παραβιάζει το άρθρο 2 της Συμφωνίας Σύνδεσης με την Ε.Ε., ως αποτέλεσμα του αποκλεισμού που επιβάλλει στη Λωρίδα της Γάζας, περιλαμβανομένων και της «πείνας ως μέσο πολέμου». Ωστόσο, σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχουν διαρρεύσει, σημαίνοντες κύκλοι της Ε.Ε. φέρονται να θεωρούν ότι στην παρούσα φάση, υπό το φως της πολεμικής διένεξης Ισραήλ-Ιράν, δεν τίθεται καν θέμα δρομολόγησης διαδικασιών λήψης απόφασης για αναστολή ή όχι της Συμφωνίας Σύνδεσης. Άριστα ενημερωμένη πηγή ανέφερε στην «Κ» ότι στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων αύριο Δευτέρα, 23 Ιουνίου, «αναμένεται να επιδιωχθεί η περίπτωση μιας γενικής παραγράφου στα Συμπεράσματα, η οποία δεν θα προδικάζει το αποτέλεσμα της αξιολόγησης συμπεριφορών του Ισραήλ με το άρθρο 2 της Συμφωνίας Σύνδεσης με την Ε.Ε.».

Υπενθυμίζεται ότι 17 συνολικά κράτη-μέλη, με επικεφαλής την Ολλανδία, στήριξαν αίτημα για αξιολόγηση της συμμόρφωσης του Ισραήλ με το άρθρο 2 της Συμφωνίας Σύνδεσης με την Ε.Ε., ενώ ένα κράτος μέλος τήρησε αποχή και εννέα κράτη-μέλη, περιλαμβανομένων και της Κύπρου, τάχθηκαν εναντίον της διαδικασίας αξιολόγησης.

Σημειώνεται ότι υπό το φως της τραγικής κατάστασης στην οποία περιήλθε η Γάζα εξαιτίας του αποκλεισμού από το Ισραήλ, πολλές ανθρωπιστικές οργανώσεις, ως επίσης και πολιτικές ομάδες της Ευρωβουλής, περιλαμβανομένων των Σοσιαλιστών-Δημοκρατών, των Πρασίνων και της Ευρωπαϊκής Αριστεράς, τάχθηκαν υπέρ της αναστολής της Συμφωνίας Σύνδεσης Ε.Ε.-Ισραήλ.

Η φρίκη στη Γάζα και η μαζική εξολόθρευση αμάχων από τον ισραηλινό στρατό έχουν προκαλέσει –δικαιολογημένα– αγανάκτηση και παγκόσμια κατακραυγή. Η σφαγή της 7ης Οκτωβρίου από τη Χαμάς ήταν τυφλή, κτηνώδης και απολύτως καταδικαστέα. Όμως, είκοσι μήνες μετά, και με την οργάνωση και τους συμμάχους της σε μεγάλο βαθμό εξαρθρωμένους, η συνείδηση της ισοπέδωσης δεν είναι «αυτοάμυνα». Η ακροεξιά κυβέρνηση Νετανιάχου φέρει ακέραια ευθύνη για μια βαρβαρότητα που έχει πάψει προ πολλού να έχει στρατιωτικό ή ηθικό έρεισμα. Ωστόσο, στο όνομα αυτής της αγανάκτησης, ξεπροβάλλει πάλι ένας παλιός, επίμονος αντισημιτισμός στην Ευρώπη – ενίοτε μεταφρασμένος, ενίοτε αποκάλυπτος. Τις τελευταίες εβδομάδες και στη χώρα μας, στην καρδιά της Αθήνας, εμφανίστηκαν συνθήματα όπως «Εξω οι Εβραίοι».

Οχι σε κάποιο θολό διαδικτυακό φόρουμ, αλλά σε τοίχους, βιτρίνες, δημόσιο χώρο. Την ίδια στιγμή, ένα καφέ-μπαρ στο κέντρο έγινε στόχος φραστικής επίθεσης επειδή εξυπηρετούσε Ισραηλινούς πελάτες. Δεν πρόκειται για πολιτική κριτική. Είναι το άλμα από το Ισραήλ στους Εβραίους, από την κυβέρνηση στους πολίτες, από την κρατική πολιτική στον εθνικό στιγματισμό και εξοστρακισμό.

Την ίδια στιγμή, άνθρωποι που επικειρούν να μιλήσουν γι' αυτό το φαινόμενο στοχοποιούνται. Τρανταχτό παράδειγμα η ιστορικός Άννα-Μαρία Δρουμιούκη, η οποία δέχθηκε επιθέσεις επειδή προωθεί ένα ερευνητικό πρόγραμμα για τον αντισημιτισμό στη σύγχρονη Ελλάδα. Η ίδια η πράξη της έρευνας –θηικά σύνθετη και ιστορικά απαραίτητη– παρουσιάστηκε ως ύποπτη εξαιτίας του «ακατάλληλου» της συγκυρίας. Μαρτυρούμε έτσι

τη συρρίκνωση του δικαιώματος λόγου: ποιος δικαιούται να μιλήσει, για ποιο θέμα, πότε και υπό ποιες συνθήκες;

Ο αντισημιτισμός στην Ελλάδα δεν ήρθε με τον πόλεμο στη Γάζα. Είναι παρών από πριν – ενίοτε κρυφός, συχνά ανεκτός ως μια κανονικοποιημένη νοοτροπία, που πολλές φορές περνάει κάτω από το ραντάρ της δημόσιας ευαισθησίας. Προϋπήρχε του κράτους του Ισραήλ και θα συνεχίσει να υπάρχει: στις παραδόσεις μας, στις γελοιογραφίες, στις θεωρίες συνωμοσίας, στην άτυπη ρητορική τού «οι Εβραίοι που ελέγχουν τον κόσμο». Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε ένα ερευνητικό πρόγραμμα για τον αντισημιτισμό στη σύγχρονη Ελλάδα. Η ίδια η πράξη της έρευνας –θηικά σύνθετη και ιστορικά απαραίτητη– παρουσιάστηκε ως ύποπτη εξαιτίας του «ακατάλληλου» της συγκυρίας. Μαρτυρούμε έτσι

συνέχισε να βανδαλίζει μνημεία ή και νεκροταφεία, ενώ ο αντιμπεριαλιστικός λόγος μέρους της Αριστεράς, με τη μορφή ενός άγονου αντισημιτισμού, συχνά διολίσθαινε στον συγκαλυμμένο αντισημιτισμό. Όταν το Ισραήλ παρουσιάζεται, όχι ως κράτος ογδόντα σχεδόν χρόνων, με πολιτικές ευθύνες, αλλά ως ένα απονομιμοποιημένο μόρφωμα που οφείλει να καταργηθεί, τότε δεν μιλάμε για πολιτική κριτική, αλλά για φανατική τάση. Υπάρχουν οργανώσεις που εδώ και χρόνια εναντιώνονται σε κάθε μορφή σχέσης με το Ισραήλ, όχι μόνο λόγω της κατοχής, αλλά επειδή το ίδιο το κράτος θεωρείται «φασιστικό». Η δημόσια συζήτηση γύρω από το BDS, το μπόϊκοτάζ προϊόντων ή καλλιτεχνικών και ακαδημαϊκών συνεργασιών με Ισραηλινούς είναι αρκετά παλιά. Στο σήμερα όμως η γραμμή ανάμεσα στην πολιτική κριτική και τη ρατσιστική στοχο-

ποίηση είναι συχνά λεπτή, αλλά υπαρκτή. Είναι άλλο πράγμα να καταγγέλλεις την ισοπέδωση της Γάζας κι άλλο να θεωρείς ένοχο κάθε τουρίστα, διανοούμενο ή φοιτητή – μόνο και μόνο επειδή είναι Ισραηλινός ή Εβραίος. Εκεί, ο πολιτικός λόγος μετατρέπεται σε ρατσιστικό ανακλαστικό.

Στο άλλο άκρο, βέβαια, παρατηρούμε μια λογοκριτική στρατηγική που ονομάζει συλλήβδην κάθε είδους θεμιτή κριτική στην πολιτική του Ισραήλ, απ' όπου κι αν εκπορεύεται, «αντισιμιτισμό». Η στρατηγική του ίδιου του Νετανιάχου, που εδώ και χρόνια βαφτίζει στεγνά στιδήποτε γράφεται εναντίον του ως μίσος κατά των Εβραίων, συχνά εργαλειοποιώντας το Ολοκαύτωμα για να πατάει κάθε πολιτική διαφωνία, από την ακαδημαϊκή κριτική έως την ειρηνική διαμαρτυρία, αποδίδει καρπούς. Το είδαμε πέρυσι με τις αντιδράσεις στα αμερικανικά κάμ-

πους, το βλέπουμε τώρα και αλλού. Αυτός ο «ηθικός πανικός» μετατρέπει την ίδια την έννοια του αντισιμιτισμού σε εργαλείο φήμωσης.

Το ζήτημα είναι σύνθετο. Γι' αυτό ακριβώς χρειαζόμαστε έναν λόγο πολλαπλών επιπέδων, όχι απλοϊκές χαρκατούρες, ένθεν κι ένθεν. Κριτική χωρίς συλλογική στοχοποίηση. Μνήμη χωρίς αποσιώπηση. Ιστορία χωρίς λογοκριτικά αντανάκλαστικά. Αφηνάσεις που να προσπαθούν να κατανοήσουν την επώδυνη συγκυρία, εντοπίζοντας ευθύνες, χωρίς να προσφεύγουν σε μανικαιομούς ή να οδηγούν στη βία. Γιατί τότε ο αντισημιτισμός επιστρέφει από το παρελθόν και διπλασιάζεται το μέλλον.

Ο κ. Κωνστίνος Κόρνεντς είναι επίκουρος καθηγητής Σύγχρονης Ιστορίας στο Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Μαδρίτης, σύμβουλος της ισπανικής κυβέρνησης σε θέματα ιστορικής μνήμης.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Όταν τον Απρίλιο του 2024, για πρώτη φορά μετά το 1979, Ιράν και Ισραήλ αναμετρήθηκαν για πρώτη φορά απευθείας με εκτοξεύσεις βαλλιστικών πυραύλων του Ιράν προς την ισραηλινή επικράτεια, η θέα των καταρρίψων από την ισραηλινή αεράμυνα από περιοχές της Κύπρου όχι μόνο δημιουργούσε ανησυχία αλλά και δημόσια συζήτηση, από την πολιτική δημόσια σφαίρα μέχρι τα σχόλια στις δημοφιλείς πλατφόρμες με πολύ ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά. Αυτή τη φορά τα πράγματα είναι διαφορετικά.

Η αναμέτρηση Ιράν-Ισραήλ, με όρους πολεμικής απευθείας αναμέτρησης, όχι μόνο είναι μία πολύ σοβαρή εξέλιξη αλλά έρχεται σε μια περίοδο παρατεταμένων συγκρούσεων, οι οποίες ξεκίνησαν το 2022 με τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία (που συνεχίζεται) και κορυφώθηκαν με την αλλαγή παραδείγματος στη Μέση Ανατολή μετά την 7η Οκτωβρίου του 2023, με την ανα-

Όσα συμβαίνουν στην περιοχή εγγύς της Κύπρου, σε αντίθεση με το Ουκρανικό, συμβαίνουν και σε μια περίοδο αναμόχλευσης του Κυπριακού.

μέτρηση Ισραήλ-Χαμάς να υφίσταται παράλληλα, με την κοινή γνώμη να εστιάζει στο Ιράν, ξεχνώντας μάλιστα πολύ γρήγορα την τραγική ανθρωπιστική κατάσταση στη Λωρίδα της Γάζας.

Όλα αυτά όχι μόνο συμβαίνουν, σε αντίθεση με το Ουκρανικό, εγγύς της Κύπρου αλλά συμβαίνουν και σε μια περίοδο αναμόχλευσης του Κυπριακού, για το οποίο υπενθυμίζουν και τη «μεγάλη εικόνα της μεγάλης εικόνας»: Την επιστροφή της βίας, ως μέσου επίλυσης σε σύνθετα και άλυτα διεθνή διπλωματικά ζητήματα. Από το Μεσανατολικό μέχρι την αρχιτεκτονική ασφάλειας της Ευρώπης και τις συλλογικές σχέσεις Δύσης-Ρώσας, ο Πόλεμος, με το «Π» ως ρήση του Ηράκλειτου, επιστρέφει

Τα ωστικά κύματα της παραπληροφόρησης

Σχόλια και αναρτήσεις στα ΜΚΔ, η συνωμοσιολογία και οι προφητείες για τον πόλεμο Ισραήλ - Ιράν

Ο πόλεμος Ισραήλ-Ιράν διαρκούσε για χρόνια στην περιοχή διά αντιπροσώπων, λαμβάνοντας, αυτή τη φορά, διαστάσεις απευθείας αναμέτρησης με προεκτάσεις για το διεθνές σύστημα.

και με την Κίνα στο βάθος δείχνει πως επέστρεψε για να μείνει.

Οι πέντε τάσεις

Μέσα σε μία εβδομάδα ισραηλινών πληγμάτων στο Ιράν και ανταποδόσεων της Τεχεράνης με πυραυλικά χτυπήματα, στην Κύπρο παρατηρούνται, μεταξύ της κατακερματισμένης κοινής γνώμης, πέντε κυρίαρχες τάσεις προσλήψεων των εξελίξεων:

- **Οι φανατικοί** υποστηρικτές του Ισραήλ. Τάση που ξεκίνησε πολύ νωρίτερα με τα γεγονότα της 7ης Οκτωβρίου και η οποία έχει αμιγώς πολιτικοκεντρικά χαρακτηριστικά κι αναγωγές σε αξιολογικές αναγνώσεις της εξωτερικής πολιτικής της Κ.Δ.
- **Οι φανατικοί** υποστηρικτές του

Ιράν. Εξίσου μονομερούς στάσης με, επίσης, ιδεολογικά και πολιτικοκεντρικά χαρακτηριστικά, και επιπλέον ακτιβιστικό πρόσημο (η ίδια πλειοψηφία των διαδηλωτών υπέρ του Παλαιστινιακού).

- **Αντιλήψεις** ουδετερότητας ή αναλυτικοκεντρικής, με τεκνοκρατικούς όρους, προσέγγισης στη σύγκρουση και τις διαστάσεις των εξοπλιστικών συστημάτων που χρησιμοποιούνται.

- **Αντιλήψεις** μονομερούς στήριξης, αλλά στη βάση της ιδεοληπτικής εμμονής (π.χ. κοσμικό Ισραήλ εναντίον θεοκρατικού Ιράν ή αντίστοιχα ιμπεριαλιστικό «σιωνιστικό» Ισραήλ εναντίον αντιδυτικού Ιράν).

- **Παντελώς** αβύσσιμες προσεγγίσεις που βλέπουν τα πράγματα υπό το

πρίσμα της συνωμοσιολογίας, της θρησκοληψίας, της κινδυνολογίας και που στην περίπτωση της Κύπρου εμμένουν διαχρονικά, είτε βλέποντας τα πάντα υπό το πρίσμα του Κυπριακού, είτε, όντας προβληματικές, εντάσσοντας έτσι τη διάσταση της διείσδυσης κάθε είδους παραπληροφόρησης (εγγενούς ή οργανωμένης/κακόβουλης) στη δημόσια σφαίρα πιο εύκολα.

Παρά το γεγονός πως οι εν λόγω πέντε κατηγορίες από σκοπιάς πολιτικής επικοινωνίας, καταγραφής και ανθεκτικότητας αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους, το αποτύπωμά τους είναι εμφανές από τις δημόσιες αντιπαραθέσεις ΑΚΕΛ-ΔΗΣΥ για τις εξελίξεις στην περιοχή με φόντο την εξωτερική πολιτική μέχρι τη σπουδή

του Προέδρου για τη διαμεσολάβηση της Λευκωσίας μεταξύ Ιράν και Ισραήλ που έγινε αντικείμενο διάψευστος και σφοδρής κριτικής.

Η παραπληροφόρηση

Από την περασμένη Παρασκευή με αφορμή τη σύγκρουση Ιράν-Ισραήλ δύο βασικές πτυχές παραπληροφόρησης ενέπλεξαν Κύπρο και Ελλάδα. Η πρώτη (κοινή για Κύπρο και Ελλάδα) στοχευμένα ενέπλεξε τις δύο χώρες για να αναφέρει πως ο Ισραηλινός πρωθυπουργός, Μπένιαμιν Νετανιάχου, το έσκασε με το προεδρικό αεροσκάφος για να κρυφτεί στην Κύπρο ή στην Ελλάδα. Η δεύτερη αφορούσε τον χρονισμό του ΥΠΕΣ να ανακοινώσει, μέσω του αρρ του Ψηφιακού Πολίτη, εν μέσω κρίσης πως στη σχετική εφαρμογή έχει προστεθεί ο εντοπισμός των καταφυγίων της Πολιτικής Άμυνας. Στα ΜΚΔ υπήρξε αμέσως στοχευμένο spin παραπληροφόρησης περί «ανοίγματος των καταφυγίων στην Κύπρο», κυρίως τουρκικής και ιρανικής προέλευσης λόγω του πολέμου Ιράν-Ισραήλ, ενώ στην πραγματικότητα τα καταφύγια είναι ανοικτά αμέσως μετά το 1974 λόγω της τουρκικής κατοχής.

Και οι προφητείες

Στο «τελικό στάδιο» των δημοφιλών προσλήψεων στην περιοχή υπάρχουν απόψεις που εκκινούν από τη στόχευση της Κύπρου από αδέσποτους πυραίλους μέχρι την καταστροφή του Ιράν από το Ισραήλ, που ακολούθως θα κάνει τα ίδια στην Τουρκία. Φυσικά αυτή που ξεχωρίζει είναι μια παλιά ομιλία του μητροπολίτη Μόρφου, γνωστού για τις εκκεντρικές και μη στοιχειοθετημένες επιστημονικά απόψεις του, ο οποίος προ ετών ανέφερε πως «η εισβολή του Ισραήλ στο Ιράν» συνδέεται με σειρά θεολογικών προφητειών, προφανώς εσχατολογικού περιεχομένου. Η εν λόγω ομιλία του ξαναέγινε viral μέσω του YouTube κι αναπαράχθηκε μαζικά, ιδίως υπό το βάρος της εκκλησιαστικής κρίσης λόγω της έκπτωσής του μητροπολίτη Πάφου Τυχικού από τον μητροπολιτικό θρόνο, αλλά κυριάρχησε σε όλες σχεδόν τις ειδησεογραφικές σελίδες των κυπριακών ΜΜΕ στο Facebook. Τάση που μεταξύ άλλων δείχνει και την ανθεκτικότητα τέτοιων απόψεων, που στην Κύπρο επανέλθαν δριμύτερες την περίοδο της πανδημίας του Covid-19.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΓΓΕΛΟΥ ΑΛ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Το NATO εν μέσω θύελλας

Η επισημάνση «ως την ώρα που γράφονταν αυτές οι γραμμές» δεν είναι πλέον αρκετή, στην εποχή του Ντόναλντ Τραμπ, όταν κάποιος επιχειρεί να αναλύσει τις τρέχουσες εξελίξεις. Τα πάντα μπορούν να αλλάξουν ανά πάσα στιγμή, προς πάσα κατεύθυνση. Επομένως, όταν την προσεχή Τρίτη και Τετάρτη (24-25 Ιουνίου), οι ηγέτες των κρατών-μελών του ΝΑΤΟ αναμένεται να συγκεντρωθούν στην κυβερνητική πρωτεύουσα της Ολλανδίας, τη Χάγη, για τη Σύνοδο Κορυφής της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας, είναι πραγματικά απολύτως άγνωστο ποιο θα είναι το τοπίο στη διεθνή σκηνή, με δύο πολέμους σε πλήρη εξέλιξη, τη σύγκρουση Ισραήλ - Ιράν να οδεύει στα άκρα και την Ουάσιγκτον να έχει μετατραπεί στον πλέον απρόβλεπτο παράγοντα στη διεθνή σκακιέρα.

Με τον ρόλο τους στα τεκταινόμενα στη Μέση Ανατολή από παθетικό ως περιορισμένο, είτε πρό-

κειται για τη Γάζα είτε πρόκειται για τη σύγκρουση Ισραήλ - Ιράν, οι Ευρωπαίοι ασχολούνται κυρίως με το διακύβευμα που θα μπορούσε εύστοχα να ονομαστεί «η επόμενη ημέρα του ΝΑΤΟ». Η κολώνα της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής ασφάλειας στην οποία βασίστηκε μεταπολεμικά η Ενωμένη Ευρώπη έχει κλονιστεί βαριά, ενώ οι ευρωπαϊκές ηγεσίες εκπέμπουν σχεδόν σε καθημερινή βάση την αγωνία τους για τη ρωσική απειλή και την έκβαση του πολέμου που ξεκίνησε η Μόσχα στην Ουκρανία, στοιχείο που αν μη τι άλλο εκπέμπει και αδυναμία.

Το παζλ είναι ιδιαίτερα περίπλοκο και δεν θα ξεκαθαρίσει εύκολα. Διεξάγονται πολλές συζητήσεις σε διαφορετικά επίπεδα, ενώ παράλληλα αναφύονται διάφορες πρωτοβουλίες με σκοπό την ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Βιομηχανικής και Τεχνολογικής Βάσης (EDTIB), όπως είναι ο «δύσπεπτος» όρος που βρέθηκε για να περιγράψει

την ανάγκη των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων να αυξήσουν τις αμυντικές τους δαπάνες και, όσον το δυνατόν, πιο συνεργατικά. Ωστόσο, το ζήτημα αυτό συνδέεται με εκείνο που κυριαρχεί στο μυαλό όλων ενόψει της Συνόδου Κορυφής της Χάγης: Τι θα συμβεί αν οι Ηνωμένες Πολιτείες μειώσουν τη στρατιωτική παρουσία τους στην ευρωπαϊκή ήπειρο, πόσο μάλλον εφόσον αποφασίσουν να αποχωρήσουν από την Συμμαχία;

Αυτός είναι «ο ελέφαντας στο δωμάτιο», για τον απλούστατο λόγο ότι και οι ίδιοι οι Ευρωπαίοι γνωρίζουν ότι, ειδικά σε βραχυπρόθεσμο χρόνο, αδυνατούν πλήρως να καλύψουν το κενό και, κυρίως, να αντέξουν παράλληλα να στηρίζουν την Ουκρανία στον αγώνα της εναντίον της Ρωσίας. Ο γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ Μαρκ Ρούτε, πρώην πρωθυπουργός της Ολλανδίας, επικρίνησε να τετραγωνίσει τον κύκλο ενόψει της Συνόδου, προ-

τείνοντας την αύξηση των «επιχειρησιακών» αμυντικών δαπανών από το 2% στο 3,5% του ΑΕΠ και παράλληλα τον συνυπολογισμό ενός 1,5% του ΑΕΠ ως δαπάνες σε αμυντικές υποδομές. Με τον τρόπο αυτό κατέληξε στο πακέτο της αύξησης στο 5% του ΑΕΠ, έναν αριθμό που θεωρητικώς θα ηρεμήσει τον πρόεδρο Τραμπ. Ωστόσο, μένει να φανεί ποιος θα είναι ο χρονικός ορίζοντας για την επίτευξη αυτών των στόχων, με πολλά μέλη του ΝΑΤΟ να επιδιώκουν να τον... σπρώξουν χρονικά όσο πιο μακριά γίνεται. Ακόμη και το 2035 ήταν δύσκολο, μέχρι την περασμένη Τετάρτη, να γίνει αποδεκτό και ίσως η διαπραγμάτευση να έμενε ανοικτή για τους ηγέτες. Παράλληλα, επιδιώκεται το κείμενο του Κοινού Ανακοινωθέντος να είναι όσο πιο σύντομο γίνεται για να αποφευχθούν οι παγίδες της τελευταίας στιγμής.

Οι προβλέψεις για τη συμπεριφορά του Τραμπ αποφεύγονται επι-

μελώς, αλλά τα σενάρια περί αποχώρησης των αμερικανικών δυνάμεων από την ήπειρο δίνουν και παίρνουν. Στο τραπέζι βρίσκεται, για άλλη μία φορά, η πιθανότητα δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού πυλώνα εντός του ΝΑΤΟ, ενώ όροι όπως «EU-plus» ή «NATO-minus» για την κάλυψη των κενών σε επίπεδο ευρωπαϊκής ασφάλειας, επίσης εξετάζονται. Υπάρχουν όμως πολλά ζητήματα κάτω από το χαλί. Αν οι Αμερικανοί αποχωρήσουν, ποιες εγγυήσεις ασφαλείας θα προσφέρονται και για ποιες χώρες; Ποιος άραγε θα αναλάβει τη διοίκηση μελλοντικών στρατιωτικών επιχειρήσεων αν οι ΗΠΑ «νίψουν τις χείρας τους»; Ποιος θα καλύψει το κενό κρίσιμων δυνατοτήτων σε τομείς όπως οι επικοινωνίες ή οι πληροφορίες;

Η διαφορετική σύνθεση κρατών-μελών μεταξύ Ε.Ε. και ΝΑΤΟ, η ασάφεια των άρθρων αμοιβαίας συνδρομής και της ενεργοποίησής τους, η έλλειψη των απαραίτητων

στρατιωτικών δομών σε επίπεδο Ε.Ε. (κυρίως σε επίπεδο διοίκησης), αλλά και η επανάκαμψη «πλευρικών συμμαχών» όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Τουρκία σε κεντρικό ρόλο στην ευρωπαϊκή ασφάλεια, καθιστά τον γρίφο δυσπύλιτο. Δεν λείπουν αναλυτές (ως επί το πλείστον Βρετανοί) που ομιλούν για κάποιου είδους αναβίωσης της πάλαι ποτέ Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), απότοκο της μεταπολεμικής προσπάθειας δημιουργίας μιας Ευρωπαϊκής Αμυντικής Ένωσης (1948), που απέτυχε με αποτέλεσμα την ίδρυση του ΝΑΤΟ ένα χρόνο αργότερα (1949). Εν μέσω της μαινόμενης θύελλας, η μόνη βεβαιότητα είναι ότι δεν υπάρχει καμία... βεβαιότητα.

Ο κ. Άγγελος Αλ. Αθανασόπουλος εργάζεται ως Διευθυντής Τύπου στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (ΕΛΚ). Οι απόψεις που παρουσιάζονται σε αυτό το κείμενο είναι προσωπικές.

MPC MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το ULTIMAX ALTER

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

Άλλο μία απευθείας, επίσημη, διαμεσολαβητική προσπάθεια που πρέπει να προστατευθεί με μυστικότητα και άλλο η ανάδειξη ενός μηνύματος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΜΠΟΣ, υπουργός Εξωτερικών

Επικριτές ασκούν κριτική με μια τάση μηδενισμού

Δεν βλέπω κανένα λόγο για τον οποίο ο Πρόεδρος δεν έπρεπε να μιλήσει δημόσια

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Κάποιοι** από τους επικριτές ασκούν κριτική με μια τάση μηδενισμού αυτό το διάστημα», δηλώνει στην «Κ» ο υπουργός Εξωτερικών Κωνσταντίνος Κόμπος, αναφερόμενος στο διπλωματικό περιστατικό με το Ιράν, για το οποίο ασκήθηκε έντονη κριτική στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη. Επισημαίνει ότι είναι άλλο πράγμα μία απευθείας, επίσημη, διαμεσολαβητική προσπάθεια που πρέπει να προστατευθεί με μυστικότητα και άλλο η ανάδειξη ενός μηνύματος. Σχολιάζοντας κάποιες από τις επικρίσεις, ο κ. Κόμπος αναφέρει ότι η διεθνής αξιοπιστία και οι διασυνδέσεις που έχουν δημιουργηθεί, όσο κι αν θέλει κάποιος να τις μειώσει, είναι εκεί και η κυβέρνηση καλεί όποιον θέλει να κάνει τη σύγκριση με τις εποχές της απομόνωσης, του περιθωρίου και της απουσίας. «Δεν πρόκειται να γίνουμε πολιτικά απολογητές του σφετερισμού», απαντά ο υπουργός Εξωτερικών στις φωνές, που, όπως υποστηρίζει, προτρέπουν σε μια λογική ευθυγράμμισης με τις απαιτήσεις της τουρκικής πλευράς.

–**Πώς η Κύπρος τοποθετείται έναντι της επίθεσης του Ισραήλ στο Ιράν;**

–Η θέση μας από την πρώτη στιγμή είναι πως δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε με οποιαδήποτε πολεμική ενέργεια επιβαρύνει περισσότερο την ήδη δύσκολη κατάσταση στην οποία βρίσκεται η περιοχή.

–**Θεωρείτε ότι είναι δικαιολογημένη;**

–Η όποια επιχείρηση υποσκάπτει την ασφάλεια και την ειρήνη στην περιοχή είναι καταδικαστέα.

–**Το Ισραήλ ισχυρίζεται ότι το Ιράν θα μπορούσε να αποκτήσει**

πυρηνικά όπλα σε λίγες μέρες και γι' αυτό ανέλαβε δράση, όμως εκφράζονται απόψεις περί του αντιθέτου και από αμερικανικές πηγές.

–Υπάρχει μια επιχειρηματολογία που επεξηγεί από πλευράς Ισραήλ τις επιχειρήσεις. Υπάρχει η θέση της Ε.Ε. και της διεθνούς κοινότητας ως προς την επικινδυνότητα απόκτησης πυρηνικών όπλων από το Ιράν, άρα δεν μπορεί κάποιος να υποστηρίξει ότι ένα τέτοιο ενδεχό-

“

Υπάρχουν κάποιες φωνές που προτρέπουν σε μια λογική ευθυγράμμισης με τις απαιτήσεις της τουρκικής πλευράς.

μενο θα ήταν προς όφελος της ασφάλειας και της ειρήνης στην περιοχή. Αυτή είναι η θέση της Ε.Ε. και με αυτήν ταυτιζόμαστε.

–**Σε αντιπαράβολή αυτών που λέτε, υπάρχει το επιχείρημα ότι το Ισραήλ κατέχει πυρηνικά παράνομα, αφού δεν είναι μέλος της συνθήκης του ΟΗΕ για μη διάδοση πυρηνικών όπλων, συνεπώς, πώς νομιμοποιείται να έχει απαιτήσεις από άλλη χώρα; Ποια η θέση μας, καθώς, όλα αυτά αφορούν την περιοχή μας.**

–Η θέση της διεθνούς κοινότητας, περιλαμβανομένης της Ε.Ε., σε ό,τι αφορά τη δυνατότητα του Ιράν να αποκτήσει πυρηνικά όπλα, και όχι κατά πόσο στο παρελθόν άλλοι απέκτησαν ή όχι, είναι αυτή που ανέφερα. Άρα και ως χώρα της περιοχής είναι κάτι που μας ανησυχεί, διότι αυξάνει την ένταση, όπως βλέπουμε να συμβαίνει αυτές τις μέρες.

–**Από τις επαφές σας, πώς πιστεύετε ότι θα μπορούσε να ληφθεί αυτή η σύγκρουση κι αν υπάρχει πιθανότητα να τελειώσει σύντομα;**

–Δυστυχώς, η διέξοδος δεν είναι ορατή σε αυτούς με τους οποίους μιλήσαμε, όμως, αυτό που σημειώνεται είναι ότι πρέπει να υπάρξει κάποια μορφή αποκλιμάκωσης που να οδηγήσει σε άμεσο ή έμμεσο διάλογο, ώστε να υπάρξει διπλωματική λύση.

–**Μπορεί να είναι εφικτή μια διπλωματική λύση πριν υπάρξει ξεκαθάρισμα στο πεδίο των επιχειρήσεων;**

–Μπορεί και πρέπει να δημιουργηθεί περιθώριο για διπλωματική δραστηριότητα που πλέον επείγει. Βλέπουμε τις προσπάθειες των Ε3, δηλαδή του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλίας, της Γερμανίας και άλλων όπως οι ΗΠΑ και η Ε.Ε. και τις στηρίζουμε.

–**Οι αποφάσεις των ΗΠΑ θα καθορίσουν εν πολλοίς τις εξελίξεις;**

–Σαφέστατα, ο ρόλος των ΗΠΑ θα είναι καθοριστικός ως προς το πού μπορούν να κινηθούν τα πράγματα.

–**Η Κύπρος εμπλέκεται καθ' οιονδήποτε τρόπο σε αυτή τη σύγκρουση; Υπάρχουν κίνδυνοι για την Κύπρο;**

–Πρέπει να είναι απόλυτα ξεκάθαρο ότι η Κυπριακή Δημοκρατία

δεν έχει την παραμικρή εμπλοκή σε οποιοδήποτε στρατιωτικής ή επιχειρησιακής φύσης πεδίο, είτε αυτή τη σύγκρουση ή σε οποιαδήποτε άλλη. Ο ρόλος μας εξαντλείται στο ανθρωπιστικό πεδίο με τις εκκενώσεις πολιτών μέσω του Σχεδίου Εστία και τους επαναπατρισμούς Κυπρίων από το Ιράν και το Ισραήλ.

–**Με τις βρετανικές βάσεις, τι ισχύει;**

–Υπάρχουν δημόσιες δηλώσεις Βρετανών αξιωματούχων αλλά και στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Πέραν των δηλώσεών τους, που έχουν αυτόδηλο περιεχόμενο, εμείς δεν έχουμε κάτι άλλο να πούμε, πέραν της σαφούς διατύπωσης της θέσης μας ως προς τη στάση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

–**Οι Αμερικανοί χρησιμοποιούν τις βρετανικές βάσεις στην Κύπρο;**

–Η δική μας ενημέρωση για τις βρετανικές βάσεις προκύπτει από τις υποχρεώσεις του Ηνωμένου Βασιλείου, σύμφωνα με τη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης.

–**Δεν υπάρχει υποχρέωση για ενημέρωση της Κυπριακής Δημοκρατίας για κάτι τέτοιο; Είμαστε σε επαφή με τους Βρετανούς και γι' αυτά τα θέματα;**

–Είμαστε σε επαφή με τη βρετανική κυβέρνηση. Εξού και είχαμε και την επικοινωνία με τον αρμόδιο Βρετανό υπουργό Ευρώπης, και όχι μόνο.

–**Σας προβληματίζει ότι σε αυτές τις κρίσιμες στιγμές είναι υποβαθμισμένος ο ρόλος του ΟΗΕ και της Ε.Ε. στους οποίους βασίζομαστε για το Κυπριακό;**

–Σε ό,τι αφορά την Ε.Ε. είναι μια ευκαιρία να δείξει τον γεωστρατηγικό της ρόλο ειδικά σε αυτή τη σύγκρουση. Αυτό ήταν ένα από τα βασικά μηνύματα που στείλαμε στο πρόσφατο έκτακτο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων, που πραγματοποιήθηκε κατόπιν αιτήματός μας. Πρέπει να διαμορφωθεί πλάνο από την Ε.Ε. για διπλωματική δράση σε περίπτωση που η κατάσταση επί του εδάφους το επιτρέπει, αλλά ταυτόχρονα και πρωτίστως να προετοιμασθεί το διπλωματικό έδαφος για αυτό. Για τον ΟΗΕ, κάποιος εύλογα θα ανέμενε ότι θα υπήρχε μια παρόμοιας φύσης προσπάθεια και όλοι συμφωνούμε ως προς την εντατικοποίηση που θα ήταν σίγουρα επιδραστική.

–**Σχετικά με το διπλωματικό περιστατικό με το Ιράν, θεωρείτε ότι μπορούσε να γίνει καλύτερος χειρισμός από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας;**

–Ο Πρόεδρος αναφέρθηκε σε μήνυμα και όχι σε πρόταση διαμεσολάβησης, όπως κάποιος θέλουν να το παρουσιάζουν γιατί πολιτικά μπορεί ενδεχομένως να τους βολεύει αυτή τη στιγμή. Άλλο μία απευθείας, επίσημη, διαμεσολαβητική προσπάθεια που πρέπει να προστατευθεί με μυστικότητα και άλλο η ανάδειξη ενός μηνύματος που μπορεί να προκύψει από διάφορες συζητήσεις.

–**Υπήρχε λόγος να το πει δημόσια;**

–Δεν βλέπω κανένα λόγο για τον οποίο ο Πρόεδρος δεν έπρεπε να μιλήσει δημόσια. Το μήνυμα μπορεί να είναι απόρρητης μορφής ή μπορεί να έχει χρησιμότητα να ληφθεί δημόσια. Και έχουμε δει να τονίζεται και δημόσια ότι όσο υπάρχουν αυτοί του είδους οι επιθέσεις θα υπάρχουν πολύ σκληρές απαντήσεις. Η στιγμή το επόμην να εκφραστεί η ανησυχία γι' αυτό που συμβαίνει και ως μήνυμα προς όσους εμπλέκονται άμεσα.

–**Άρα μεταφέραμε τελικά κάποιο μήνυμα στο Ισραήλ; Κι αν ναι, ποιο ήταν ακριβώς αυτό και τι απάντηση λάβαμε;**

–Δεδομένα, το κυρίαρχο μήνυμα προς όλους είναι η άμεση αναγκαιότητα αποκλιμάκωσης.

–**Η αντιπολίτευση κάνει λόγο για ερασιτεχνισμό και για εργαλειοποίηση ζητημάτων διεθνούς πολιτικής για εσωτερική κατανάλωση και ότι εκτέθηκε η Κύπρος διεθνώς, όταν μια χώρα που είναι σε πόλεμο αναγκάζεται να μας διαψεύσει.**

–Κάποιοι από τους επικριτές ασκούν κριτική με μια τάση μηδενισμού αυτό το διάστημα. Για παράδειγμα, δεν έγινε κανένα σκόλιο

“

Η διεθνής αξιοπιστία και οι διασυνδέσεις μας, όσο κι αν θέλει κάποιος να τις μειώσει, είναι εκεί και είμαστε σε θέση να καλούμε όποιον θέλει να κάνει τη σύγκριση με τις εποχές της απομόνωσης, του περιθωρίου και της απουσίας.

Δεν πρόκειται να γίνουμε πολιτικά απολογητές του σφετερισμού

–**Έχουμε κάτι νεότερο σε σχέση με την αποστολή της κας Ολγκίν;**

–Αναμένουμε ότι η κα Ολγκίν θα έρθει στην Κύπρο τις επόμενες μέρες, όπως και ο κ. Γιοχάνες Χαν στο πλαίσιο της προετοιμασίας της Διάσκεψης, και θα έχουν συνάντηση με τον Πρόεδρο.

–**Θα γίνει τελικά η διάσκεψη τέλη Ιουλίου;**

–Δεν υπάρχει κάτι διαφορετικό ενώπιόν μας. Έχουμε δώσει τη συγκατάθεσή μας και οπωσδήποτε θα είμαστε εκεί όταν ο γ.γ. μός καλέσει και επίσημα.

–**Έχουμε ενημέρωση για το τι έγινε στη συνάντηση Ολγκίν - Φιντάν στην Τουρκία;**

–Δεν προκύπτει κάποια εξέλιξη που να δημιουργεί αισιοδοξία ότι κάτι αλλάζει προς το καλύτερο. Αυτό φαίνεται και από τις δημόσιες δηλώσεις που γίνονται από την τουρκική πλευρά.

–**Προκύπτει κάποια εξέλιξη σχετικά με τα οδοφράγματα ή άλλα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης;**

–Δυστυχώς, δεν υπάρχει η πρόοδος που θα επιθυμούσαμε. Ειδικά στο θέμα των οδοφραγμάτων δεν βλέπουμε θετική ανταπόκριση από την άλλη πλευρά.

–**Οι αντιδράσεις του κ. Τατάρ για το θέμα του σφετερισμού επηρεάζουν την προσπάθεια που είναι σε εξέλιξη;**

–Το ζήτημα του σφετερισμού τυγχάνει χειρισμού από τις αρμόδιες αρχές της Δημοκρατίας που είναι συνεταγμένο κράτος δικαίου. Υπάρχουν δικαστικές και ανακριτικές διαδικασίες σε εξέλιξη και δεν υπάρχει οτιδήποτε πέραν τούτου. Σε πολιτικό επίπεδο, όμως, υπάρχουν κάποιες φωνές που προτρέπουν σε μια λογική ευθυγράμμισης με τις απαιτήσεις της τουρκικής πλευράς. Εμείς τούς απαντούμε ότι δεν πρόκειται να γίνουμε πολιτικά απολογητές του σφετερισμού. Άλλοι αν θέλουν να το πράξουν είναι δικαίωμά τους.

–**Μπορείτε να γίνετε πιο συγκεκριμένοι;**

–Θα μείνω μέχρι εδώ.

για τη δήλωση που έγινε στο Συμβούλιο Ασφαλείας και αφορούσε ουσιαστικά ψευδείς ειδήσεις για τον τόπο μας. Θα είχαν δικαίο αν αυτό που συζητάμε αφορούσε μια μυστικού χαρακτήρα επίσημη και απευθείας διαμεσολαβητική προσπάθεια που ανέλαβε η Κυπριακή Δημοκρατία. Ουδέποτε λέχθηκε ότι είχαμε, έχουμε ή επιδιώκουμε τέτοιο ρόλο. Τουναντίον, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με σαφήνεια το διευκρίνισε αυτό στη δήλωσή του.

–**Τέθηκε, επίσης, θέμα αν όντως αντιλαμβανόμαστε το πραγματικό μας μέγεθος ή αν ζούμε σε ψευδαισθήσεις και θέλουμε να δείξουμε ότι έχουμε πρωταγωνιστικό ρόλο.**

–Το αν αντιλαμβανόμαστε το πραγματικό μας μέγεθος ή αν το κάνουμε για εσωτερική κατανάλωση, μπορεί εύκολα να αντιστραφεί, διότι τις τελευταίες μέρες οι επαφές μας ήταν πολλαπλές και πολυεπίπεδες. Να σας θυμίσω ότι τις πρώτες ώρες, τόσο εγώ, όσο και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας συνομίλησαμε με πέραν των 20 ομιλών μας. Ζητήσαμε επίσης τη σύγκληση έκτακτου ΣΕΥ που έλαβε χώρα την περασμένη Τρίτη. Καλώ τους επικριτές να κάνουν μια σύγκριση με την τελευταία φορά που υπήρχε μια κρίση στην περιοχή, πόσες και ποιες ήταν οι επαφές που έγιναν τότε. Ακούμε και τα περί απομόνωσης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Είναι τότε η απομόνωσή μας, που είχαμε την επίσκεψη του Ινδού πρωθυπουργού και του Γερμανού υπουργού Εξωτερικών την ίδια ημέρα. Η διεθνής αξιοπιστία και οι διασυνδέσεις που έχουν δημιουργηθεί, όσο κι αν θέλει κάποιος να τις μειώσει, είναι εκεί και είμαστε σε θέση να καλούμε όποιον θέλει να κάνει τη σύγκριση με άλλες εποχές. Με τις εποχές της εξόφθαλμης απομόνωσης, του περιθωρίου, της αφωνίας και της απουσίας.

–**Δεν σχολίασαν αυτά που λέτε, αλλά άσκησαν κριτική ότι σοβαρά θέματα διεθνούς πολιτικής δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως εργαλείο αυτοπροβολής. Αν, όμως, δεν κάναμε κανένα λάθος, όπως υποστηρίζετε, γιατί το Ιράν, ενώ βρίσκεται σε πόλεμο με το Ισραήλ, βρήκε αμέσως να διαψεύσει τον Πρόεδρο; Δεν σας προβληματίζει αυτό;**

–Δεν πρόκειται να σχολιάσω δηλώσεις άλλων κρατών. Σημειώνω ότι υπογραμμίζετε την επιπόλεμη κατάσταση μεταξύ των δύο χωρών. Μπορούμε επίσης να παρατηρήσουμε στην ανακοίνωση του Ιράν που προηγήθηκε και μας καλούσε να κάνουμε κάποια πράγματα προς την Ε.Ε. και στην επιστολή προς μέσο ενημέρωσης που ακολούθησε.

–**Προς την Ε.Ε. και όχι προς το Ισραήλ όπως είπε ο Πρόεδρος.**

–Η διαφορά έγκειται στην αντίληψη περί μηνύματος και περί προτάσεως διαμεσολάβησης που τα έχουμε ήδη αναλύσει. Σε κάθε περίπτωση, το μήνυμα προς όλους είναι αυτό της αποκλιμάκωσης.

–**Σχετικά με το τι συμβαίνει στην Γάζα, πώς η Κυπριακή Δημοκρατία τοποθετείται έναντι της θέσης ότι το Ισραήλ διαπράττει γενοκτονία κατά των Παλαιστινίων;**

–Η θέση μας είναι απόλυτα ευθυγραμμισμένη με τη θέση της Ε.Ε., ότι αυτοί οι όροι έχουν ειδικό νομικό περιεχόμενο και δεν μπορεί κάποιος να απαιτεί από ένα κράτος να τους χρησιμοποιεί με την ίδια ευκολία που τους χρησιμοποιεί ένας πολιτικός σχηματισμός ή μία μη κυβερνητική οργάνωση, η οποία θέλει να περάσει τα δικά της μηνύματα. Θα περίμενε όμως κάποιος από αυτούς που ασκούν κριτική στην κυβέρνηση να πουν αν συμφωνούν ότι η Χαμάς δεν πρέπει να έχει κανένα ρόλο την επόμενη μέρα στη Γάζα, αν συμφωνούν με την προτεραιότητα της απελευθέρωσης των ομήρων και αν συμφωνούν με το γεγονός ότι η Χαμάς εκμεταλλεύεται την ανθρωπιστική βοήθεια στη Γάζα. Η Κυπριακή Δημοκρατία απέστειλε χιλιάδες τόνους βοήθειας, έλαβε τις ευχαριστίες της παλαιστινιακής ηγεσίας και όλων των αραβικών χωρών, εγκαινιάσαμε ιατρικό κέντρο που χρηματοδοτήσαμε τον περασμένο Δεκέμβριο στη Δυτική Όχθη. Αποτελέσματα. Και εύλογα μπορεί να αναρωτηθούμε τι ακριβώς έπραξαν έμπρακτα οι επικριτές;

Στόχος η κάλυψη του πληθυσμού σε ποσοστό 70%

Από κυβερνητικής πλευράς ως ένα βαθμό δεν παραγνωρίζονται οι αδυναμίες που υπάρχουν στο κομμάτι της Πολιτικής Άμυνας, πλην όμως διαψεύδεται η εικόνα που παρουσιάζεται για την προστασία του πληθυσμού. Π.χ. από πλευράς υπουργείου Εσωτερικών τονίζεται πως έχει αυξηθεί το ποσοστό κάλυψης του πληθυσμού στο 50%, με στόχο το επόμενο διάστημα το ποσοστό να φθάσει στο 70%. Επίσης, προτάσσεται ο εντοπισμός νέων χώρων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως καταφύγια και οι σχετικές οδηγίες που έχουν δοθεί από το περσινό φθινόπωρο. Από εκεί και πέρα το υπουργείο Εσωτερικών θέτει το πλαίσιο και τις προϋποθέσεις λειτουργίας καταφυγίων στην Κύπρο:

- Τα καταφύγια της Πολιτικής Άμυνας χρησιμοποιούνται από τους πολίτες μόνο για ολιγόωρη παραμονή και προστασία σε περιπτώσεις βομβαρδισμών και εκθροπαζιών στη Δημοκρατία.
- Οι χώροι των καταφυγίων παραμένουν στην αποκλειστική κυριότητα των ιδιοκτητών τους (ιδιώτες) για χρήση όπως αυτοί επιθυμούν. -Σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο και τη συμφωνία που κάνουν οι ιδιοκτήτες με τη Δύναμη Πολιτικής Άμυνας, οι ιδιοκτήτες υποχρεούνται να καθαρίσουν και να διαφύξουν τα καταφύγια εντός 24 ωρών από τη στιγμή που θα ενημερωθούν σχετικά από την Πολιτική Άμυνα, έτσι ώστε να φιλοξενηθούν σε αυτά πολίτες εφόσον παραστεί ανάγκη. -Στους χώρους πρέπει να υπάρχει τουαλέτα (αν όχι, θα εγκατασταθούν χημικές τουαλέτες ξηρού τύπου που θα προμηθεύσει η Πολιτική Άμυνα) και νετιόζιτο με τρεχούμενο νερό.
- Εφόσον οι πολίτες ειδοποιηθούν (με ήκηση των σειρήνων) για να μετακινηθούν σε καταφύγιο, θα πρέπει να φέρουν μαζί τους νερό, ξηρά τροφή, απαραίτητα φάρμακα ή οποιαδήποτε φαρμακευτικά προϊόντα λαμβάνουν στο πλαίσιο εξατομικευμένης θεραπείας και άλλα βασικά προσωπικά προϊόντα για ολιγόωρη παραμονή στο καταφύγιο. Στο θέμα ενημέρωσης των πολιτών το ΥΠΕΣ παρουσίασε και την εφαρμογή SafeCY, μέσω της οποίας οι πολίτες μπορούν να εντοπίσουν ανά πάσα στιγμή και σε πραγματικό χρόνο το πλησιέστερο σε αυτούς καταφύγιο.

ΤΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ

Στο θέμα ενημέρωσης των πολιτών το ΥΠΕΣ παρουσίασε και την εφαρμογή μέσω της οποίας οι πολίτες μπορούν να εντοπίσουν ανά πάσα στιγμή και σε πραγματικό χρόνο το πλησιέστερο σε αυτούς καταφύγιο.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Ο μηχανισμός προστασίας του πληθυσμού στην Κύπρο σε περιόδους κρίσεων και καταστροφών, ως απότοκο των εκθροπαζιών στη Μέση Ανατολή, έφερε στην επιφάνεια μια άκρως ανπυσητική εικόνα για την κατάσταση που επικρατεί στην Πολιτική Άμυνα. Οι εικόνες από χώρους οι οποίοι προορίζονται να προσφέρουν προστασία στον πληθυσμό να έχουν μετατραπεί σε αποθήκες άχρηστων αντικειμένων, πρέπει να θεωρούνται ως η κορυφή του παγόβουνου για το τι πραγματικά επικρατεί στην προετοιμασία της κρατικής μηχανής να αντιμετωπίσει κρίσεις σε περιόδους έκρυθμων καταστάσεων, κάτι όμως που δεν συμμερίζεται η κυβέρνηση.

Η κατάσταση στην Πολιτική Άμυνα, έτσι όπως περιγράφεται από πρόσωπα που την έζησαν εκ των έσω, φαίνεται να ξεπερνά την τετριμμένη έκφραση της βαθιάς ανπυσης και να παραπέμπει περισσότερο στην απουσία ακόμα και της στοιχειώδους υποδομής λειτουργίας καταφυγίων που να μπορούν να ανταποκριθούν στην αποστολή τους. Με απλά λόγια, όπως υποστηρίζεται από τα ίδια πρόσωπα, η Πολιτική Άμυνα τα τελευταία δέκα χρόνια τουλάχιστον δεν είναι σε θέση να επιτελέσει την αποστολή της στο έπακρο, που είναι η εξεύρεση, διαμόρφωση και λειτουργία χώρων προστασίας του πληθυσμού.

Ως σημείο αναφοράς για την κατάσταση που φαίνεται να επικρατεί στην Πολιτική Άμυνα παρουσιάζεται η οικονομική κρίση του 2013, περίοδος κατά την οποία, όπως λέγεται, βούλιαξε το πρόγραμμα δημιουργίας και λειτουργίας καταφυγίων. Έκτοτε η κατάσταση περιγράφεται ως τραγική, με τις όποιες προσπάθειες να επικεντρώνονται στον εντοπισμό υπόγειων χώρων, οι οποίοι όμως δεν διαθέτουν τις απαραίτητες υποδομές φιλοξενίας ανθρώπων ακόμα και για μικρό χρονικό διάστημα. Ωστόσο, αυτό που φαίνεται να προκαλεί φόβο είναι η απουσία ενημέρωσης και εκπαίδευσης του πληθυσμού, η πλειονότητα του οποίου είναι αμύηλο αν γνωρίζει ακόμα και τον χώρο

στον οποίο θα καταφύγει σε περιπτώσεις που απαιτηθεί.

Για να γίνει αντιληπτή η κατάσταση όπως περιγράφεται στην Πολιτική Άμυνα θα πρέπει να εξεταστεί το μοντέλο που υιοθετήθηκε στην Κύπρο και η βασική φιλοσοφία του, που είναι η εξοικονόμηση κρατικών πόρων. Στη λογική τι είναι οικονομικά συμφέρον η Πολιτική Άμυνα σπρίχθηκε στη δημιουργία και όχι στην κατασκευή καταφυγίων. Απλώς αυτό σημαίνει πως η Πολιτική Άμυνα επικεντρώθηκε στον εντοπισμό υπόγειων ιδιωτικών χώρων, τους οποίους με τη συγκατάθεση των ιδιοκτητών τους, τους βάφτισε καταφύγια. Το μοντέλο δημιουργίας και όχι κατασκευής καταφυγίων, όπως λέγεται, προέκυψε από μελέτη.

Το πρόγραμμα που τέθηκε σε ισχύ προέβλεπε πως το κράτος θα έδινε κίνητρα σε ιδιώτες να μετατρέψουν υπόγειους χώρους σε καταφύγια. Κίνητρα που αφορούσαν στη δημιουργία μιας στοιχειώδους υποδομής διαβίωσης ανθρώπων. Στο πνεύμα αυτό, με κρατικούς πόρους, θα τοποθετούνταν στους υπόγειους χώρους μεταλλικές πόρτες και παράθυρα, ντεπόζιτα νερού, ενώ θα κατασκευάζονταν και υποδομές υγιεινής. Από εκεί και πέρα το πρόγραμμα δεν περιείχε πρόνοιες για τη διαβίωση όσων χρησιμοποιούσαν τα καταφύγια. Δηλαδή, δεν είχε προβλεφθεί η διαμόρφωση των συγκεκριμένων χώρων προ-

κειμένου να προσφέρουν τα στοιχειώδη για τη φιλοξενία πολιτών. Με τις όποιες ελλείψεις το συγκεκριμένο μοντέλο αξιολογήθηκε ως ικανοποιητικό, μιας και το κράτος απέφυγε την κατασκευή καταφυγίων που θα απαιτούσε πόρους.

Τα μειονεκτήματα

Τα πρώτα μειονεκτήματα που εντοπίστηκαν ήταν η απουσία υπηρεσιών και διευκολύνσεων σε περιπτώσεις χρήσης των καταφυγίων. Δηλαδή, σε ένα καταφύγιο χωρητικότητας 50 ατόμων δεν υπήρχε πρόνοια ούτε για κρεβάτια στην περίπτωση που απαιτηθεί. Ωστόσο,

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία από την Πολιτική Άμυνα, παγκύπρια υπάρχουν συνολικά 2.480 καταφύγια. Τα περισσότερα είναι σε Λευκωσία και Λεμεσό.

τα πρώτα προβλήματα εμφανίστηκαν όταν κάποια καταφύγια έπρεπε να συντηρηθούν, κομμάτι που ανέλαβε η Πολιτική Άμυνα. Εδώ οι δυσκολίες που έπρεπε να αντιμετωπισθούν ήταν οι περιπτώσεις ιδιωτών, οι οποίοι αναθεώρησαν την αρχική απόφασή τους να παραχωρήσουν περιουσία τους για δημι-

ουργία καταφυγίων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να παρατηρηθεί μεγάλος αριθμός καταργήσεων καταφυγίων για τη διαμόρφωση των οποίων το κράτος είχε δαπανήσει χρήματα. Παρά ταύτα και σε αυτές τις περιπτώσεις το μοντέλο δημιουργίας θεωρήθηκε πως εξυπηρετεί τον αντικειμενικό σκοπό.

Η κρίση του 2013

Όπως προκύπτει από πηγές που βίωσαν εκ των έσω τις προσπάθειες να στηθεί ένα ικανοποιητικό πλέγμα προστασίας του πληθυσμού, η χαρακτηριστική βολή για την Πολιτική Άμυνα ήταν η οικονομική κρίση του 2013. Οι περικοπές που έγιναν επεκτάθηκαν και στο πρόγραμμα δημιουργίας καταφυγίων. Ωστόσο, αυτό που δημιουργεί εύλογες απορίες και ερωτηματικά είναι πως οι περικοπές στο πρόγραμμα προέκυψαν μετά από πρόταση της τότε ηγεσίας της Πολιτικής Άμυνας η οποία, όπως μας λέχθηκε χαρακτηριστικά, κάτω από την πίεση της εξοικονόμησης πόρων επέλεξε την εύκολη λύση να τερματίσει το πρόγραμμα καταφυγίων. «Ενώ υπήρχε ένα πρόγραμμα οικονομικά ικανοποιητικό, με κάποια προβλήματα, αυτό σταμάτησε την περίοδο της κρίσης», μας ειπώθηκε από πηγές με γνώση των γεγονότων.

Σπασμωδικά μέτρα

Και αν η γενικότερη οικονομική κατάσταση της Κύπρου το 2013

μπορούσε να δικαιολογήσει σε μεγάλο βαθμό τα μέτρα που λήφθηκαν, αυτό που δύσκολα μπορεί να κατανοηθεί είναι τα βήματα που έγιναν τα επόμενα χρόνια. Η ίδια η Πολιτική Άμυνα, που είχε εισπληθεί την περικοπή κονδυλίων, επανήλθε με νέα εισήγηση έχοντας ενώπιόν της τα αποτελέσματα των περικοπών που ήταν η αδυναμία κάλυψης του συνόλου του πληθυσμού.

Και εδώ, ωστόσο, όπως λέγεται, λήφθηκαν ημίμετρα. Ποια ήταν αυτά; Ο εντοπισμός υπόγειων χώρων χωρίς τα στοιχειώδη, πόρτες, παράθυρα, ντεπόζιτα νερού ή χώρους υγιεινής, τους οποίους βάφτισε καταφύγια. «Αυτό ήταν πωγύρισμα και αυτά τα ημίμετρα δεν εφαρμόστηκαν ποτέ. Αυτή τη στιγμή έχουμε περιοχές που διαθέτουν αρκετά καταφύγια για τον αριθμό των πολιτών που καλύπτουν, επειδή εντοπίστηκαν υπόγειοι χώροι και άλλες περιοχές που δεν έχουν καθόλου καταφύγια επειδή δεν εντοπίστηκαν υπόγειοι χώροι», ανέφρασαν στην «Κ» πηγές με γνώση. Δηλαδή, σε κάποιες περιοχές υπάρχει πλεονασμός χωρητικότητας και σε άλλες σοβαρές ελλείψεις. Με βάση το πρόγραμμα δημιουργίας καταφυγίων, μέχρι το 2013 η Πολιτική Άμυνα εργοδοτούσε έκτακτους πολιτικούς μηχανικούς με αντικείμενο τη δημιουργία νέων καταφυγίων. Το ερώτημα είναι: Αυτό το προσωπικό συνεχίζει να εργοδοτείται ή έχει μετατεθεί σε άλλες υπηρεσίες ή οργανισμούς;

Εκπαίδευση

Ένα άλλο σημαντικό κομμάτι του δικτύου προστασίας του πληθυσμού αφορά στην οργάνωση και λειτουργία αυτών των καταφυγίων που υπάρχουν, με τις όποιες αδυναμίες και ελλείψεις. Και εδώ τα όσα υποστηρίζονται προκαλούν μελαγχολία. Η κατάσταση που επικρατεί παρομοιάζεται με ένα «όπλο που δίνεται σε κάποιον χωρίς να είναι σε θέση να γνωρίζει πώς θα το χρησιμοποιήσει». Τα ερωτήματα που προκύπτουν είναι λογικά και χρήζουν απαντήσεων. Υπάρχει μηχανισμός που κατευθύνει τον πληθυσμό; Υπάρχει μηχανισμός υποστήριξης των καταφυγίων με τρόφιμα ή νερό;

ΑΡΘΡΟ / Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Ο εκφυλισμός της πολιτικής βλάπτει τη δημοκρατία

Η ποιότητα της δημοκρατίας πλέον μετριέται με δείκτες και έχει διαβαθμίσεις. Το αδιάβλητο των εκλογικών διαδικασιών, η πολιτική συμμετοχή και κουλτούρα, οι μηχανισμοί διαφύλαξης των ατομικών ελευθεριών και η ποιότητα της δικαιοσύνης είναι ορισμένοι από αυτούς τους δείκτες που καθορίζουν πόσο ποιοτική και ανθεκτική είναι η δημοκρατία σε μία χώρα.

Η χώρα μας στον δείκτη δημοκρατίας του Economist για το 2024, που σπνρίζεται στην αξιολόγηση πέντε δεικτών, κατατάσσεται στην κατηγορία των «ελλειμματικών δημοκρατιών». Το πλέον ανπυσητικό, όμως, είναι ότι τα τελευταία χρόνια

η Κύπρος υποχωρεί προς τα κάτω και βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις ανάμεσα στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Ειδικής σημασίας είναι η παρατήρηση πως κατατάσσεται αρκετά χαμηλά σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές στους δείκτες, πολιτικής συμμετοχής και κουλτούρας. Γιατί όμως να κινδυνεύει μια συνταγματική δυτική δημοκρατία, πλήρης μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης με ακμάζουσα οικονομία και μηχανισμούς ελέγχου όπως είναι η Κύπρος; Ο Tzvetan Todorov στο διάσημο του σύγγραμμά, «Οι εσωτερικοί εκθροί της δημοκρατίας» (2012), απαντά σε αυτό ως εξής: «η δημοκρατία και οι κοινωνίες που διέπονται από τους κανόνες της δεν κινδυνεύουν

πια από εξωτερικές επιθέσεις» και συνεχίζει την ανάλυσή του για να καταλήξει ότι πλέον, «είναι η ίδια η δημοκρατία που γεννάει τους κινδύνους της». Και παρόλο που καταλήγει σε συμπεράσματα κατά την άποψή μου μάλλον αμφιλεγόμενα, εν τούτοις, η διαπίστωση πως η δημοκρατία κινδυνεύει πλέον περισσότερο εκ των έσω είναι θεωρώ απόλυτα ορθή.

Αντίστοιχα και κάπως πιο πρόσφατα οι πολιτικοί επιστήμονες Steven Levitsky και Daniel Ziblatt στο διάσημό τους δοκίμιο, «Πως πεθαίνουν οι δημοκρατίες», του 2018, διατυπώνουν τη θέση πως στην εποχή μας οι δημοκρατίες δεν τελειώνουν μ' έναν πάταγο (πόλεμο,

επανάσταση, εξωτερική απειλή), αλλά, μέσω της αργής και σταθερής αποδυνάμωσης των θεσμών, απώλειας της δικαιοσύνης, καταπίεσης της ελευθεροτυπίας, ανάδειξης των άκρατων λαϊκισμών και δημαγωγίας.

Βιώνουμε μήπως στην Κύπρο αυτά τα χαρακτηριστικά στον καθημερινό μας βίο; Μια απλή ματιά στα θέματα που απασχολούν το κομματικό και πολιτικό ρεπορτάζ φανερώνουν τον εκφυλισμό που διέπει πλέον ορίζοντα την πολιτική μας κουλτούρα και τον δημόσιο διάλογο. Η σοβαρότητα πνίγεται μέσα σε εκρήξεις λάμψης των δημαγωγών. Η πολιτική συνέπεια απωξώνεται από τον πολιτικό μεσοπινισμό νέων και καινοφανών κιν-

μάτων. Η νηφαλιότητα εκλαμβάνεται ως αδυναμία. Σύνθετα ζητήματα τίθενται δημοψηφισματικά και επιπόλαια.

Αλλά δεν αρκούν οι διαπιστώσεις. Η ενίσχυση της δημοκρατίας και της ποιότητας της πολιτικής χρειάζεται πράξεις, αποφάσεις, ενεργή συμμετοχή και αποφασιστικότητα. Κυρίως απαιτεί πρότυπα που να αντιστέκονται και να αντιπαραβάλλουν συνειδητά ένα διαφορετικό τρόπο σκέψης και δράσης.

Οι Levitsky και Ziblatt προτείνουν μία σειρά από μέτρα που μπορούν να αποτελέσουν την αρχή ενός μανιφέστου για πολιτική ανάκαμψη από τον αργό «θάνατο» των δημοκρατιών. Η επαγρύπνηση των

εκπροσώπων των θεσμών, η συνειδηση που καθήκοντος ως πατριωτική ευθύνη, η λήψη προληπτικών μέτρων και ο αιφνιδιασμός προτού τα πράγματα γίνουν ακόμα χειρότερα, η αποφασιστική εγκατάλειψη του εφηνουσιασμού και η σύμπραξη των δυνάμεων που υποστηρίζουν τη φιλελεύθερη δημοκρατία, ανεξάρτητα από τις ιδεολογικές τους διαφορές, απέναντι στις δυνάμεις του αυταρχικού λαϊκισμού. Επειδή οι δημοκρατίες θα επιβιώσουν μόνο, αν αποφασίσουν να υπερασπιστούν τις αρχές και τα ιδεώδη τους.

Η κα Ξένια Κωνσταντίνου είναι αναπληρώτρια εκπρόσωπος Τύπου ΔΗΣΥ.

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την περασμένη Παρασκευή ξεσπούσε ένας πόλεμος ανακωνώσεων μεταξύ του ΑΚΕΛ και του Προεδρικού για την απουσία της κυβέρνησης από το εκλογικό συνέδριο, αν προσκλήθηκε και πού απεστάλη τελικά η πρόσκληση συμμετοχής, δεν ήταν λίγοι εκείνοι που στο περιθώριο είπαν σκληρά πως αποτελούσε ίσως το πιο ζωντανό συμβάν σε μία εν πολλοίς πληκτική διαδικασία. Και όχι αδίκως, αν ληφθεί υπόψη πως ενώ το ΑΚΕΛ βρίσκεται στο κατώφλι των 100 χρόνων παρουσίας του στην πολιτική σκηνή δεν υπάρχουν ούτε εμφανείς αμφισβητήσεις, ούτε εντάσεις, ούτε βεβαίως αναμένονται

Το εγχείρημα της Κοινωνικής Συμμαχίας που ακόμη δεν έπεισε, οι αποχωρήσεις που στοιχίζουν και η στρατηγική της επόμενης μέρας.

σοβαρές ανατροπές. Μόνο οι πιο υποψιασμένοι είδαν πίσω από το εν λόγω συνέδριο, να κρύβονται πολύ πιο σοβαρά διακυβεύματα. Ο Στέφανος Στεφάνου ανανεώνει την εντολή του στο πηδάλιο του κόμματος, σε μία εποχή γενικότερης αμφισβήτησης, καθίζησης των ποσοστών, αλλά κυρίως μιας εποχής όπου το ΑΚΕΛ θα πρέπει να βρει τον βηματισμό του, να προσδιορίσει την ταυτότητά του και να απαντήσει στα μεγάλα υπαρξιακά του ζητήματα, αν θέλει να αποτελέσει κόμμα εξουσίας.

Στη δίνη των ισορροπιών

Κάποιοι λένε πως ο Στέφανος Στεφάνου ανέλαβε την ηγεσία του ΑΚΕΛ την κατάλληλη στιγμή, όταν το κόμμα ήταν τραυματισμένο από τις συνεχείς ήττες και χρειαζόταν ένα σωσίβιο ανανέωσης. Άλλοι πως καθυστέρησε πολύ, αμφισβητώντας αν θα πρέπει ή όχι να συγκροστεί και να αμφισβητήσει τον Άντρο Κυπριανού, διεκδικώντας την ηγεσία νωρίτερα. Κάποιοι τον προσέγγισαν για να διεκδικήσει νωρίτερα, όμως και ο ίδιος το σκέφτηκε.

Η συστολή του στο να το πράξει, αποτελούσε για κάποιους την απόδειξη του μη συγκρουσιακού του χαρακτήρα, αλλά και τη δυσκολία του στο να πάρει τολμηρές αποφάσεις που ενδεχομένως να δυσαρεστούσαν. Αυτή η δυσκολία φάνηκε κατά τη διάρκεια της ανάδειξης υποψηφίου για τις προεδρικές εκλογές του 2023, όπου άλλη φαίνεται πως ήταν η πρότασή του και άλλος κατέληξε ως υποψήφιος, αλλά και μέχρι σήμερα, από την ήπια έως και ανύπαρκτη κριτική που ασκείται στην κυβέρνηση του Νίκου Χριστοδουλίδη. Η αλήθεια είναι πως ο γ.γ. του ΑΚΕΛ προσπαθεί να ισορροπήσει σε ένα πολύ λεπτό σχοινί. Στο να οδηγήσει από τη μία

Ο Στέφανος Στεφάνου ισορροπεί εδώ και καιρό σε ένα τεντωμένο σχοινί, επιχειρώντας να φέρει κοντά την Κεντροαριστερά μέσω αλλαγών, χωρίς ωστόσο να τραυματίσει τη συνείδηση των ακριβών αριστερών εντός του κόμματος.

Το βάρος του Στέφανου, το ερώτημα της Αριστεράς

Τα υπαρξιακά ζητήματα του ΑΚΕΛ, το βάρος της επόμενης μέρας και οι εσωκομματικές αντιδράσεις

το κόμμα στη νέα εποχή, χωρίς από την άλλη να τραυματίσει ή να προδώσει τις συνειδήσεις του σκληρού κομματικού ακροατηρίου. Μόνο που μέσω αυτής της διαδικασίας είναι υπαρκτός ο κίνδυνος να δυσανεχθεί και τα δύο ακροατήρια. Το πιο προοδευτικό ακροατήριο που κινείται Κεντροαριστερά έχει απογοητευτεί από τις ανεπιβεβαιωμένες όπως λένε αλλαγές, ενώ η αριστερότερη πτέρυγα του κόμματος θεωρεί τις εσωκομματικές αλλαγές γύρω από τον τρόπο εκλογής του γ.γ., αλλά και τη μείωση του ποσοστού των έμμισθων στελεχών στο κόμμα, ως ιδιαίτερα ριζοσπαστικές.

Τόσο ριζοσπαστικές που, όπως υποστηρίζεται από κάποια στελέχη, χάνει τον χαρακτήρα του και την ταυτότητά του ως κομμουνιστικό κόμμα. Δεν πέρασε καθόλου απαρατήρητη στην ομιλία του Στέφανου Στεφάνου η σαφής στήριξη του στην ευρωπαϊκή κατεύθυνση της χώρας, προσπαθώντας να αποσείσει από πάνω του την κύρια κριτική που δέχεται από το κεντρώο ακροατήριο, ότι το κόμμα της Αριστεράς διακατέχεται από ευρωσκεπτικισμό και φιλοποιντισμό. Την ίδια στιγμή δεν αγνοήθηκε ο συμβολισμός της παρουσίας του Παλαιστίνιου πρέσβη, με δεδομένο

ότι το ΑΚΕΛ ήταν το μόνο κόμμα με ξεκάθαρη θέση ενάντια στη γενοκτονία της Γάζας.

Ανανέωση με εξαιρέσεις

Όσο όμως κι αν η ηγεσία του ΑΚΕΛ ξεκαθαρίζει πως το κόμμα θέλει να μεγαλώσει, το ερώτημα είναι πώς και με ποιους θα το κάνει. Το όριο θητειών έχει κλείσει την πόρτα σε σειρά πρωτοκλασάτων και πολύ δημοφιλών βουλευτών. Ενδεικτική η περίπτωση του Κώστα Κώστα στη Λεμεσό, ο οποίος εδώ

και καιρό κρατά σαφείς αποστάσεις από το κόμμα, όπως και η περίπτωση του Ανδρέα Καυκαλιά που και οι δύο μαζί θα προκαλέσουν σοβαρό πλήγμα στο κόμμα. Το μεγαλύτερο αγκάθι θεωρείται ο χειρισμός της Ειρήνης Χαραλαμπίδου, όχι μόνο εξαιτίας της μεγάλης δημοτικότητάς της, αλλά και εξαιτίας της πολύ πιθανής συμμόρφωσής με το Άλμα του Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Η Ειρήνη Χαραλαμπίδου έχει άλλωστε ξεκαθαρίσει πως δεν θέλει να συνταξιοδοτηθεί πολιτικά, ρίχνοντας την μπάλα στο γήπεδο της Εξέκια Παπαϊωάννου, έστω κι αν ο Στεφάνου έχει πει πως ψάχνουν τρόπο αξιό-

Και οι φυσιολογικοί συνομιλητές

Σε αυτό το πλαίσιο δεν αποκλείεται να εντείνουν την κριτική τους απέναντι στους δύο νέους σχηματισμούς, ωστόσο εντός του ΑΚΕΛ αντιλαμβάνονται πως τόσο το Βολτ όσο και το Άλμα μπορούν να θεωρηθούν οι φυσιολογικοί συνομιλητές του ΑΚΕΛ την επόμενη μέρα των εκλογών και κυρίως με γνώμονα την προεδρία της Βουλής. Στην Εξέκια Παπαϊωάννου δεν περνά απαρατήρητο το φλερτ μεταξύ ΔΗΣΥ και ΔΗΚΟ, με κάποιους εξ αυτών να μιλούν για κλειδωμένη συμφωνία των δύο κομμάτων στήριξης του Νικόλα Παπαδόπουλου

για την προεδρία της Βουλής. Αυτό βεβαίως θα εξαρτηθεί από τα ποσοστά που θα λάβει το κάθε κόμμα και πόσο μέσω των συνεργασιών του μπορεί να κατορθώσει μία πλειοψηφία.

Το ερώτημα βεβαίως είναι τι προτίθεται να κάνει το ΑΚΕΛ στο ενδεχόμενο μιας νέας ήττας και συρρίκνωσης των ποσοστών του. Κάτι τέτοιο θεωρείται πως θα ανοίξει τον κύκλο της εσωστρέφειας και ενδεχομένως να φέρει στο τραπέζι στελέχη που θα αμφισβητήσουν τον Στέφανο Στεφάνου. Το πρώτο όνομα που ακούγεται αν υπάρχει

ένα τέτοιο σενάριο ήττας, είναι αυτό του επαρχιακού γραμματέα Λευκωσίας-Κερύνειας Χρίστου Χριστόφια. Ο ίδιος, αν και αντιτάχθηκε στις εσωκομματικές αλλαγές που πρότεινε ο Στέφανος Στεφάνου, ουδέποτε τον αμφισβήτησε ανοικτά παρά τη διαφορετική του φιλοσοφία για το πού πρέπει να πάει το κόμμα. Αν, ωστόσο, ακολουθήσει τελικά την πρόνοια που θέλει τους επαρχιακούς να μη διεκδικούν έδρα στη Βουλή, τότε θα έχει χρόνο και έναν ακόμη λόγο να διεκδικήσει, στηρίζοντας την καθαρότητα του κόμματος.

Η πρότασή μας περιλαμβάνει τη δημιουργία εξειδικευμένων εγκάρσιων επενδυτικών ταμείων, εστιασμένων σε κρίσιμους τομείς για τις επόμενες δεκαετίες, όπως η πράσινη ανάπτυξη, η ψηφιακή οικονομία και καινοτομία και η ενέργεια. Παράλληλα, θα κατευθυνθεί πόρους σε τομείς που σχετίζονται άμεσα με την ποιότητα ζωής, όπως η εκπαίδευση, η υγεία, οι υποδομές και η κοινωνική πρόνοια, η στέγαση και η εργοδότηση, οικοδομώντας ένα δίκτυο ασφάλειας και ευκαιριών για όλους, με τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας.

Οφείλουμε, ως κράτος, να δημιουργήσουμε θεσμούς που θα δια-

ποιήσουν της, ο τρόπος δεν έχει ακόμα διευκρινιστεί. Αυτό που ακούγεται στο παρασκήνιο είναι ένας ενεργός ρόλος στην Κοινωνική Συμμαχία, ωστόσο αυτό δεν θεωρείται μάλλον αρκετό για μία πολιτικό με υψηλή δημοτικότητα που θέλει να μείνει στην πρώτη γραμμή της πολιτικής. Δεν θα πρέπει να αγνοούνται οι κακές έως ανύπαρκτες σχέσεις που έχουν με τον γ.γ. του ΑΚΕΛ, αν και δεν πέρασε καθόλου απαρατήρητη, όχι μόνο η παρουσία της στο εκλογικό συνέδριο αλλά και η σθεναρή στήριξη του κόμματος απέναντι στην απουσία της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη.

Αυτό που αναμένεται να διαπιστωθεί είναι αν τα εν λόγω πρόσωπα που αποχωρούν εξαιτίας του ορίου θητειών θα αντικατασταθούν με άλλα που έχουν σοβαρό έρεισμα στην κοινωνία. Επί του παρόντος, πέραν του Ανδρέα Ασιώτη και της Μέλανης Στέλιου, δεν έχουν παρουσιαστεί νέα πρόσωπα που να διεκδικούν με αξιώσεις θέση στη Βουλή, ενώ περαιτέρω εσωστρέφεια δημιουργεί η εξαίρεση που θα επικριθεί το κόμμα. Από το όριο θητειών αναμένεται να εξαιρεθούν οι Γιώργος Λουκαΐδης και Άριοςτα Δαμιανού, καθώς όπως λέγεται ο Στέφανος Στεφάνου δεν μπορεί να διανοηθεί την επόμενη μέρα του ΑΚΕΛ χωρίς τα δύο εμπειρία στελέχη. Αυτό βεβαίως ενόχλει τόσο στελέχη του κόμματος που δεν θα πάρουν εξαίρεση, όσο και πρόσωπα του ευρύτερου χώρου της Κεντροαριστεράς, που θεωρούν πως το κόμμα διακατέχεται από εσωστρέφεια.

Οι εν δυνάμει αντίπαλοι

Στο ΑΚΕΛ αντιλαμβάνονται πως οι βουλευτικές εκλογές του 2026 θα είναι καθοριστικές για το κόμμα. Ένα καλό αποτέλεσμα, ενισχύει τους πιθανούς συμμάχους και το οδηγεί ενδυναμωμένο στη μεγάλη μάχη των προεδρικών εκλογών. Ωστόσο, οι εν λόγω εκλογές θεωρούνται πολύ κρίσιμες λόγω της γενικότερης αμφισβήτησης του πολιτικού συστήματος. Αυτό που διαπιστώνεται είναι πως ενώ η κυβέρνηση βρίσκεται σε κατάσταση φθοράς, τα κόμματα της συγκυβέρνησης παραπαίουν και ο ΔΗΣΥ βρίσκεται σε κρίση διαρκείας, το ΑΚΕΛ δεν κεφαλαιοποιεί. Οι λόγοι ποικίλλουν καθώς κάποιοι θεωρούν πως το κόμμα της Αριστεράς δεν κάνει σοβαρή αντιπολίτευση, άλλοι πως πλήττεται από το εν γένει κύμα αμφισβήτησης των συστημικών κομμάτων και άλλοι εξαιτίας των νέων σχηματισμών που εμφανίζονται.

Κύρια ανησυχία του ΑΚΕΛ θεωρείται το Άλμα του Οδυσσέα Μιχαηλίδη, γιατί ανεξαρτήτως αν η Ειρήνη Χαραλαμπίδου προσχωρήσει σε αυτό ή όχι, διαπιστώνουν ήδη διαρροές προς τον νέο σχηματισμό εξαιτίας του καθαρά εξωσυστημικού λόγου που εκφράζεται. Μαζί με αυτό, υπάρχει ανησυχία για μικρές διαρροές προς το Βολτ που αθροιστικά ενδεχομένως να στοιχίσουν όχι μόνο σε ποσοστά στο ΑΚΕΛ αλλά κυρίως σε έδρες.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΑΚΚΟΤΡΥΠΗ**

Κυπριακό Εθνικό Ταμείο Πλούτου

Οι γονείς μας μεγάλωσαν με τις θυσίες των παππούδων και γιαγιάδων μας, οπλισμένοι μόνο με τη σκληρή δουλειά και τους δεσμούς της οικογένειας. Πρωταρχικός τους στόχος ήταν να δημιουργήσουν από το μηδέν, να προσφέρουν στα παιδιά τους μια καλύτερη ζωή. Η δική μας γενιά ενηλικιώθηκε σε μια Κυπριακή Δημοκρατία ακόμη σε νηπιακό στάδιο, που πάλυνε να βρει ταυτότητα και προσανατολισμό. Κουβαλήσαμε τα βάρη της τουρκικής εισβολής, ζήσαμε τη διαρκή προσπάθεια ανάκαμψης της χώρας, με ελάχιστη κοινωνική πρόνοια και περιορισμένη κρατική στήριξη, σε δύσκολες εποχές.

Τα δικά μας παιδιά, όμως, μεγαλώνουν σε διαφορετικές συνθήκες και θα πρέπει να τους δώσουμε εμείς τα κατάλληλα εφόδια να πραγματική πρόοδος μιας χώρας δεν

αποτευπώνεται μόνο σε βραχυπρόθεσμα οικονομικά μεγέθη ή δείκτες ευημερίας. Αντίθετα, ορίζεται από τη δυνατότητα της πολιτείας να διασφαλίσει ένα καλύτερο μέλλον για τις επόμενες γενιές.

Με αυτή τη φιλοσοφία, η Δημοκρατική Παράταξη παρουσίασε, στο πρόσφατο πολιτικό συνέδριο, μια πρόταση στρατηγικής σημασίας για τη χώρα: τη σύσταση του Κυπριακού Εθνικού Ταμείου Πλούτου. Η Κύπρος, τα τελευταία χρόνια, έχει καταφέρει να επιτύχει σημαντικά βήματα προόδου: δημοσιονομική σταθερότητα, ενίσχυση της ανάπτυξης, αύξηση των κρατικών εσόδων. Οι επιτυχίες αυτές, όμως, δεν πρέπει να καταναλωθούν χωρίς σχέδιο. Πρέπει να αξιοποιηθούν ως επένδυση στο μέλλον.

Η παρούσα συγκυρία προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία για θεσμοθέτηση της δημοσιονομικής στα-

θερότητας, ενίσχυση της ανθεκτικότητας της οικονομίας, την ενίσχυση της πραγματικής οικονομίας και διασφάλιση πόρων για τις επόμενες γενιές, μέσω της δημιουργίας Κυπριακού Εθνικού Ταμείου Πλούτου (ΚΕΤΠ).

Το ΚΕΤΠ αποσκοπεί στη δημιουργία ενός θεσμικού μηχανισμού αποταμίευσης και υπεύθυνης επένδυσης των σημερινών πλεονασμάτων. Αποτελεί εργαλείο για τη θωράκιση της οικονομίας απέναντι σε μελλοντικές κρίσεις, αλλά και μοχλό χρηματοδότησης έργων στρατηγικής σημασίας, που υπηρετούν το δημόσιο συμφέρον. Στοχεύει επίσης στην ενίσχυση της δημοσιονομικής σταθερότητας και της παραγωγικότητας, στην τόνωση των θεσμικών επενδύσεων και στην αναδιανομή του εθνικού πλούτου υπέρ των επόμενων γενεών.

Η πρότασή μας προβλέπει την έναρξη του Ταμείου με ένα αρχικό

κεφάλαιο της τάξης των 300 έως 500 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο θα προέλθει από δημοσιονομικά πλεονάσματα και έσοδα από κυβερνητικά σχέδια και έκτακτες εισροές. Το Ταμείο θα υιοθετήσει μια διαφοροποιημένη επενδυτική στρατηγική, ισορροπώντας μεταξύ εγκάρσιων και διεθνών επενδύσεων. Προκειμένου να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία και αξιοπιστία του, προτείνουμε την υιοθέτηση των διεθνών προτύπων βέλτιστης πρακτικής, των Αρχών του Σαντιάγο, που καθιερώθηκαν από την Ένωση Κρατικών Επενδυτικών Ταμείων και υποστηρίζονται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Το Κυπριακό Εθνικό Ταμείο Πλούτου πρέπει να αποτελεί διαχρονική εθνική στρατηγική, με υπερκομματική συναίνεση και αποδοχή, ώστε να μην επηρεάζεται από πολιτικές σκοπιμότητες ή συγκυρίες. Είναι ταυτόχρονα μια ανα-

πτυξιακή και προνοητική πρόταση και συμβάλλει στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην κυπριακή οικονομία σήμερα, καθώς καλλιεργεί στέρεες βάσεις για ένα καλύτερο αύριο.

Η πρότασή μας περιλαμβάνει τη δημιουργία εξειδικευμένων εγκάρσιων επενδυτικών ταμείων, εστιασμένων σε κρίσιμους τομείς για τις επόμενες δεκαετίες, όπως η πράσινη ανάπτυξη, η ψηφιακή οικονομία και καινοτομία και η ενέργεια. Παράλληλα, θα κατευθυνθεί πόρους σε τομείς που σχετίζονται άμεσα με την ποιότητα ζωής, όπως η εκπαίδευση, η υγεία, οι υποδομές και η κοινωνική πρόνοια, η στέγαση και η εργοδότηση, οικοδομώντας ένα δίκτυο ασφάλειας και ευκαιριών για όλους, με τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας.

Οφείλουμε, ως κράτος, να δημιουργήσουμε θεσμούς που θα δια-

σφαλίσουν ότι η σημερινή ευημερία δεν θα κατασπαταληθεί για βραχυπρόθεσμα πολιτικά οφέλη. Να διασφαλίσουμε ότι οι πόροι που έχουμε σήμερα θα επιστρέψουν αύριο ως απτά οφέλη στις επόμενες γενιές. Να θωρακίσουμε την οικονομία από τον λαϊκισμό και τις κοντόφθαλμες μικροπολιτικές.

Η Δημοκρατική Παράταξη απευθύνει κάλεσμα σε όλες τις πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις να στηρίξουν τη σύσταση του Εθνικού Ταμείου Πλούτου. Γιατί, αν υπάρχει κάτι που μας ενώνει όλους, είναι η ευθύνη να οικοδομήσουμε μια Κύπρο πιο δυνατή, πιο ανθεκτική, πιο δίκαιη και ευημερούσα. Το Εθνικό Ταμείο Πλούτου είναι μια πράξη ευθύνης. Ένα ηθικό και πολιτικό χρέος προς τα παιδιά μας και τις γενιές που έρχονται.

Ο κ. Γιάννος Λακκοτρύπης είναι αντιπρόεδρος της Δημοκρατικής Παράταξης.

“

Η απροθυμία που δείχνουν πρόσωπα της ευρύτερης κοινωνίας να ενταχθούν ως αριστίνδην στα ψηφοδέλτια καταδεικνύει και τη δυσaréσκεια αλλά και την απαξίωσή τους προς τα κόμματα.

Ηγετικά στελέχη αναφέρουν πως ένα χρόνο πριν από τις βουλευτικές εκλογές ο ΔΗΣΥ δεν έχει ούτε όραμα αλλά ούτε και στρατηγική για το πώς θα κινηθεί, τονίζοντας πως το τελευταίο χρονικό διάστημα στο κόμμα σημειώνονται μόνο εκροές και καμία προσπάθεια για εισροές.

Ζήτημα αυτή την ώρα τίθεται σε σχέση και με την επαρχία Λεμεσού μιας και εκτός ομάδας λόγω θπτειών θα βρεθούν δύο πρόσωπα, ο Ανδρέας Καυκαλιάς και ο Κώστας Κώστα, που η συμβολή τους και η στήριξη στους υποψηφίους της επαρχίας κρίνεται ως καθοριστική.

Για το ΔΗΚΟ πρόβλημα σε ό,τι αφορά την εξεύρεση υποψηφίων υπάρχει και στην Πάφο μιας και το αδιαφιλονίκητο φαβορί Χρύσανθος Σαββίδης δεν αφήνει περιθώρια για τους υπόλοιπους υποψηφίους να ελπίζουν για μια θέση στο κοινοβούλιο.

Της ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η **Λευκωσία** αποτελεί το κλειδί για την επιτυχία των κομμάτων στις βουλευτικές καθώς τα ποσοστά που θα λάβουν στην πρωτεύουσα πιθανώς να επηρεάσουν και το τελικό αποτέλεσμα των εκλογών του Μαΐου. Πρόκληση σύμφωνα με τους κομματικούς μηχανισμούς είναι και η επαρχία Αμμοχώστου, κυρίως σε σχέση με την εξεύρεση υποψηφίων που θα συμπληρώσουν μία δυνατή εντεκάδα μιας και βάσει των δημοσκοπήσεων, και με το ΕΛΑΜ να σημειώνει άνοδο, πιθανώς οι θέσεις να διαμοιραστούν με τρόπο που τα κόμματα στη συγκεκριμένη επαρχία να χάσουν έδρες ή και να μείνουν εκτός διαλόγου.

Την ίδια ώρα γνωρίζουν καλά πως οι επιλογές των προσώπων, κυρίως σε σχέση με το ψηφοδέλτιο της πρωτεύουσας, είναι αυτές που θα ενισχύσουν την πολιτική εικόνα τους και παράλληλα θα κινητοποιήσουν τους ψηφοφόρους. Τονίζουν και τις δυσκολίες, μιας και η είσοδος στη Βουλή περισσότερων κομματικών συνδυασμών –ακόμη και με το μικρότερο ποσοστό που θα τους εξασφαλίσει τρεις βουλευτικές έδρες– θα επηρεάσει κυρίως τα μεγάλα κόμματα, αφού και ο διαμοιρασμός των 56 εδρών θα διαφοροποιηθεί.

Μάλιστα, η απροθυμία που δείχνουν πρόσωπα της ευρύτερης κοινωνίας να ενταχθούν ως αριστίνδην στα ψηφοδέλτια καταδεικνύει και τη δυσaréσκεια αλλά και την απαξίωσή τους προς τα κόμματα, αν αναλογιστεί κανείς πως παλιότερα κρινόταν ως ιδιαίτερα τιμητική η συγκεκριμένη πρόταση και οι θετικές απαντήσεις υπερτερούσαν του αριθμού των θέσεων.

Τα «όχι» που λαμβάνουν τα κόμματα

Στον ΔΗΣΥ, μελετώντας το πολιτικό σκηνικό όπως διαμορφώνεται αυτή την ώρα, υπάρχει μεγάλος προβληματισμός όπως και γκρίνια για τη συμπλήρωση των ψηφοδελτίων, με το πρόβλημα να εστιάζεται κυρίως στη Λευκωσία. Φαίνεται μάλιστα πως οι αρνητικές απαντήσεις που λαμβάνει η ηγεσία βάρυναν ακόμη περισσότερο το κλίμα στην Πινδάρου, ενώ πλέον η ένταση είναι έκδηλη ακόμη και στις συναντήσεις της Αννίτας Δημητρίου με την κοινοβουλευτική ομάδα.

Παράπονα υπάρχουν και σε ό,τι αφορά τη μη συζήτηση των θεμάτων στα συλλογικά όργανα, μιας και τα πλείστα έχει μήνες να συνεδριάσουν. Ηγετικά στελέχη αναφέρουν πως ένα χρόνο πριν από τις βουλευτικές εκλογές ο ΔΗΣΥ δεν έχει ούτε όραμα αλλά ούτε και στρατηγική για το πώς θα κινηθεί, τονίζοντας πως το τελευταίο χρονικό διάστημα στο κόμμα σημειώνονται μόνο εκροές και καμία προσπάθεια για εισροές.

Μάλιστα, οι δυσκολίες που υπάρχουν σε ό,τι αφορά τη συμπλήρωση ενός ισχυρού ψηφοδελτίου βρέθηκαν και στο επίκεντρο της συνάντησης που είχε τις προηγούμενες μέρες η πρόεδρος του κόμματος με τον Νίκο Αναστασιάδη. Μία συνάντηση που κινήθηκε επίσης σε τεταμένο κλίμα, αφού ο τέως πρόεδρος φέρεται να εξέφρασε τη δυσaréσκεια του για την παρούσα κατάσταση.

Η κα Δημητρίου συνεχίζει πάντως τις επαφές και με παλαιότερα στελέχη –πρόσφατα τα είπαν με τον Νίκο Νουρή– όπως και με στελέχη που απομακρύνθηκαν από το κόμμα, όμως καμία κίνηση δεν φαίνεται να της βγαίνει.

Βέβαια, εκκρεμεί ακόμα η απάν-

τηση του γ.γ. της ΣΕΚ Ανδρέα Μάτσα, αν και όπως όλα δείχνουν θα είναι αρνητική, ενώ απομακρυσμένο πλέον θεωρείται και το ενδεχόμενο να βρίσκεται εντός ψηφοδελτίου η τέως υφυπουργός Πρόνοιας Αναστασία Ανθούση. Σε συζητήσεις βρίσκονται αυτή την ώρα ώστε να ενταχθεί στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ για την επαρχία Λευκωσίας ο ανώτερος λειτουργός του ΚΕΒΕ Ζαχαρίας Μανιταράς.

Ούτε και στη Λεμεσό –επαρχία προπύργιο του ΔΗΣΥ– δεν φαίνεται να υπάρχει ξεκάθαρη εικόνα, ενώ λαμβάνονται αρνητικές απαντήσεις κυρίως σε σχέση με τους αριστίνδην –έγιναν προτάσεις σε πρόσωπα από τον χώρο του αθλητισμού αλλά και της τηλεόρασης. Φαίνεται ότι ο Τίμης Ευθυμίου θα είναι ένας από τους υποψηφίους που το κόμμα θα στήριξει όπως συζητείται στους διαδρόμους της Πινδάρου, ενώ πέρα από τη βουλευτρια του κόμματος Φωτεινή Τσιρίδου που θα επαναδικδικάσει, γίνεται προσπάθεια για ένταξη και άλλων γυναικών στο ψηφοδέλτιο, χωρίς να αποκλείεται να περιληφθεί και το όνομα της Ελένης Σταύρου, αν τηρηθούν κάποιες προϋποθέσεις. Ανασχυρία υπάρχει και για την επαρχία Αμμοχώστου όπου το ΕΛΑΜ σημειώνει –βάσει δημοσκοπήσεων– υψηλά ποσοστά, παίρνοντας κυρίως από τα ποσοστά του ΔΗΣΥ, με το εν-

Οι **δυσκολίες** που υπάρχουν σε ό,τι αφορά τη συμπλήρωση ενός ισχυρού ψηφοδελτίου βρέθηκαν και στο επίκεντρο της συνάντησης που είχε τις προηγούμενες μέρες η πρόεδρος του κόμματος με τον Νίκο Αναστασιάδη. Μία συνάντηση που κινήθηκε επίσης σε τεταμένο κλίμα.

Τα **κόμματα** γνωρίζουν καλά πως οι επιλογές των προσώπων, κυρίως σε σχέση με το ψηφοδέλτιο της πρωτεύουσας, είναι αυτές που θα ενισχύσουν την πολιτική εικόνα τους και παράλληλα θα κινητοποιήσουν τους ψηφοφόρους.

Χάρτης ισχύος και ρωγμών

Τα ατού και οι αδυναμίες των κομμάτων σε επαρχίες ενόψει των βουλευτικών

δεχόμενο να ενταχθεί στο ψηφοδέλτιο ο Γιάννης Καρούσος που θεωρείται δυνατό χαρτί να μην έχει αποκλειστεί, δημιουργώντας την ίδια ώρα προβληματισμό σε άλλα στελέχη που επιθυμούν να διεκδικήσουν.

Αναμένεται ότι πιθανώς η εικόνα να ξεκαθαρίσει σε σχέση με τους πιθανούς υποψηφίους μετά τις συναντήσεις που θα έχει ο αναπληρωτής πρόεδρος του κόμματος Ευθύμιος Δίπληρος, ως επικεφαλής της προεκλογικής, με εν δυνάμει υποψηφίους μετά και από συνεννόηση με τις επαρχιακές επιτροπές, αρχής γενομένης με τη συνάντηση της Δευτέρας 23 Ιουνίου με τους πιθανούς υποψηφίους της επαρχίας Λευκωσίας.

Στόχος της ηγεσίας να ακούσουν τους προβληματισμούς και τις σκέψεις των υποψηφίων, αλλά και να τους μεταφέρουν τους στόχους του ΔΗΣΥ ώστε τα πρόσωπα που θα πλαισιώσουν το ψηφοδέλτιο να γίνουν κοινωνοί των θέσεών του.

Η παράταση θπτειών στο ΑΚΕΛ

Το ψηφοδέλτιο της επαρχίας Λευκωσίας και τα πρόσωπα που θα καταφέρουν να φέρουν στο κόμμα ένα ψηλό ποσοστό πρόβλημα-

τίζουν και το ΑΚΕΛ. Το μεγάλο ζήτημα παραμένει το αν θα χρησιμοποιηθεί από το κόμμα η ευχέρεια να δοθεί εξαιρεση –από τον περιορισμό των θπτειών– σε δύο υποψηφίους ώστε να επαναδικδικήσουν και ποιοι θα είναι αυτοί.

Αν τελικά επικρατήσει το σενάριο Γιώργος Λουκαΐδης και Άριστος Δαμιανού να είναι εκ νέου υποψήφιοι, δεν αναμένεται να υπάρχουν και πολλές διαφοροποιήσεις μιας και οι πλείστες θέσεις της Λευκωσίας θεωρούνται κλειστές. Αδιευκρίνιστο παραμένει, ωστόσο, αν η νέα Κ.Ε. προχωρήσει σε αυτή την κίνηση απομακρύνοντας όπως αναφέρουν στελέχη το ενδεχόμενο αποδυναμώσης της κοινοβουλευτικής ομάδας.

Ωστόσο, πολλά είναι τα κομματικά στελέχη που αναφέρουν ότι οποιαδήποτε ανανέωση περνά από τη Λευκωσία και η τελική μορφή του ψηφοδελτίου θα αντικατοπτρίζεται και την πρόθεση του κόμματος να επενδύσει σε νέα πρόσωπα δίνοντας μάχη να μην χάσει έδρες.

Την ίδια ώρα, βέβαια, σημειώνεται και το πλεονέκτημα που έχει η ηγεσία για ένταξη εντός ψηφοδελτίου έξι προσωπικότητων χωρίς να λάβουν έγκριση από τα όργανα του κόμματος. Μία ευκαιρία που σύμφωνα με τους πλείστους θα πρέπει να την εκμεταλλευτούν ορθά, κάνοντας πράξη τη θέληση για άνοι-

Στο **ΑΚΕΛ** πολλά είναι τα κομματικά στελέχη που αναφέρουν ότι οποιαδήποτε ανανέωση περνά από τη Λευκωσία και η τελική μορφή του ψηφοδελτίου θα αντικατοπτρίζεται και την πρόθεση του κόμματος να επενδύσει σε νέα πρόσωπα δίνοντας μάχη να μην χάσει έδρες.

μα προς την ευρύτερη κοινωνία, αν και μέχρι σήμερα δεν φαίνεται να υπάρχουν συμφωνίες με πρόσωπα πως πιθανώς να συμβάλουν ουσιαστικά προς αυτή την κατεύθυνση.

Ζήτημα αυτή την ώρα τίθεται σε σχέση και με την επαρχία Λεμεσού μιας και εκτός ομάδας λόγω θπτειών θα βρεθούν δύο πρόσωπα, ο Ανδρέας Καυκαλιάς και ο Κώστας Κώστα, που η συμβολή τους και η στήριξη στους υποψηφίους της επαρχίας κρίνεται ως καθοριστική αφού είναι ιδιαίτερα αγαπητοί και δραστήριοι μετὰ των ψηφοφόρων της Αριστεράς.

Τα κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση

Στο ΔΗΚΟ, με τις κοινοβουλευτικές έδρες της πρωτεύουσας να είναι κατειλημμένες από τους Νικόλα Παπαδόπουλο, Χριστιάνα Ερωτοκρίτου και Χρύση Παντελίδη, τίθεται το ερώτημα αν θα καταφέρουν να ξεπεράσουν το 10%, μιας και είναι τα πρόσωπα που έχουν δεχθεί και τις επικρίσεις αλλά και τη φθορά από την πτωτική πορεία το κόμματος. Γι' αυτό άλλωστε και το ενδιαφέρον για τη συμπλήρωση του ψηφοδελτίου είναι μικρό, με τον γ.γ. του κόμματος Γιώργο Σολωμού και τον επικεφαλής της ομάδας Υγείας Χρίστο Ροδιά να μην έχουν αποφασίσει ακόμη αν θα κατέβουν στην προεκλογική κούρσα. Για το ΔΗΚΟ πρόβλημα σε ό,τι αφορά την εξεύρεση υποψηφίων υπάρχει και στην Πάφο μιας και το αδιαφιλονίκητο φαβορί Χρύσανθος Σαββίδης δεν αφήνει περιθώρια για τους υπόλοιπους υποψηφίους να ελπίζουν για μια θέση στο κοινοβούλιο. Στη Λεμεσό η μη επαναδικδικήση από τον Παύλο Μυλωνά πιθανώς να στοιχίσει στο κόμμα, ωστόσο στην επαρχία όπως και σε αυτή της Λάρνακας υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός υποψηφίων με κάποιους να άρχισαν ήδη να εργάζονται προς αυτή την κατεύθυνση. Πιθανή παρουσία Λεοντίου Κωστρούκη στην Αμμόχωστο κρίνεται ως θετική προσθήκη και μάλιστα σε μία δύσκολη επαρχία για το κόμμα όπου λαμβάνει χαμηλά ποσοστά.

Για την ΕΔΕΚ οι βουλευτικές εκλογές του Μαΐου είναι μια πρόκληση για τη νέα ηγεσία ως προς το κατά πόσο θα επιτευχθεί ο στόχος της ενότητας και της ενεργοποίησης απογοητευμένων και διαγραμμένων που θα ενισχύσουν τα ποσοστά του κόμματος. Στόχος η κατάρτιση ενός ισχυρού ψηφοδελτίου στη Λευκωσία μιας και τα ποσοστά που λαμβάνει το κίνημα στην πρωτεύουσα είναι συνήθως και τα ποσοστά που σημειώνει το κόμμα στις βουλευτικές. Πάντως, διαμνύεται πως υπάρχουν ήδη πρόσωπα που θα ενδυναμώσουν τα ψηφοδέλτια σε Λεμεσό και Πάφο, ενώ η Λάρνακα έχει τη δυναμική από τον νυν βουλευτή Ανδρέα Αποστόλου.

Σε ό,τι αφορά τη ΔΗΠΑ, σε εξέλιξη βρίσκεται διαβούλευση του προέδρου του κόμματος με πλειάδα ενδιαφερομένων με στόχο τα ποσοστά του κόμματος να παραμείνουν σε αυτά των βουλευτικών του 2021, στο 6,1%. Πρόκληση για τη ΔΗΠΑ η επαρχία Αμμοχώστου, μιας και είναι μεγάλος ο αριθμός των υποψηφίων και θα πρέπει να εξευρεθούν προσωπικότητες με διεύθυνση σε μία δύσκολη επαρχία. Θεματικά πρόοδο σημειώνουν τα ποσοστά του κόμματος στην Πάφο –συνέβαλε σε αυτό και ο Χρίστος Μακαρίου– για αυτό και θα πρέπει να γίνουν επιλογές που θα μπορούν να ενισχύσουν τη θετική εικόνα.

- **ΕΛΛΑΔΑ** από €699
- **ΕΞΩΤΙΚΟΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ** από €2089
- **ΕΥΡΩΠΗ** από €875

Καλοκαιρινές αποδράσεις; Βρες το δικό σου πακέτο!

Ταξίδια με χαμόγελο!

PROUD MEMBER
FOR 30 years!

Orthodoxou Travel

77 77 17 67

orthodoxoutravel.com

Η Αστυνομία άρχισε να εξετάζει όλες τις τηλεοπτικές συνεντεύξεις του κ. Μιχαηλίδη μετά την παύση του, ζητώντας από τους εμπλεκόμενους δημοσιογράφους να καταθέσουν και να υπογράψουν το απομαγνητοφωνημένο περιεχόμενό τους.

Ο Οδυσσέας, οι θεσμοί και οι Φαρισαίοι

Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Αξιόλογοι σχολιαστές επέκριναν τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη για τη δήλωσή του, στην τηλεοπτική εκπομπή του Σωτήρη Παρούτη «Αιχμές» (20/5/25), ότι στενός συνεργάτης του Προέδρου της Δημοκρατίας γνώριζε, δύο μήνες νωρίτερα, την επικείμενη ομόφωνη απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου για την παύση του. Προσάπτουν στον κ. Μιχαηλίδη ότι, στο μέτρο που είναι ατεκμηρίωτη, η δήλωσή του απαξιώνει τους θεσμούς, ιδιαίτερα τη Δικαιοσύνη. Η μομφή φαίνεται εύλογη. Ας τη δεχθούμε προσωρινά και ας την υποβάλλουμε σε κριτική διερεύνηση.

Τι επακολούθησε; Ο γενικός εισαγγελέας ξεκίνησε τη διαδικασία ποινικής έρευνας του Οδυσσέα Μιχαηλίδη για «καταφρόνηση Δικαστηρίου». Η Αστυνομία άρχισε να εξετάζει όλες τις τηλεοπτικές συνεντεύξεις του κ. Μιχαηλίδη μετά την παύση του, ζητώντας από τους εμπλεκόμενους δημοσιογράφους να καταθέσουν και να υπογράψουν το απομαγνητοφωνημένο περιεχόμενό τους! Η Ένωση Συντακτών αντέδρασε έντονα, επικρίνοντας την Αστυνομία για «αμετροεπή σπουδή, υπερβάλλοντα ζήλο και πλεονασματική μέριμνα». Ακόμα και επικριτές του Οδυσσέα Μιχαηλίδη έμειναν έκπληκτοι με τις ενέργειες αυτές, οι οποίες «ενίσχυαν την καχυποψία γύρω από τα πραγματικά τους κίνητρα» (Μαρίνα Οικονομίδου, «Καθημερινή», 15/6/25). Με άλλα λόγια, αυτό που ανέδειξε η αντίδραση των δικτυϊκών αρχών είναι η εμμονή τους με τον κ. Μιχαηλίδη. «Ότι στόχος τους είναι», όπως εύστοχα έγραψε η κ. Οικονομίδου, «η εξόντωση όσων επιχειρούν να βρεθούν απέναντί τους. Προσέχετε λοιπόν [δημοσιογράφοι] τι λέτε, ποιους προσκαλείτε

και τι προβάλλετε».

Ιδού, λοιπόν, το πρώτο ερώτημα: αν ο γενικός ελεγκτής κινείται εμμονικά κατά του πρώην γενικού ελεγκτή μετά την παύση του, δεν είναι εύλογο να υποθέσουμε ότι κινήθηκε με ακόμη μεγαλύτερη εμμονή εναντίον του πριν από την παύση του, καθότι το διακύβευμα, τότε, ήταν μεγαλύτερο; Φαντάζεστε να αθωνόταν ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης; Θα έπρεπε, λογικά, να παραιτηθούν ο γενικός εισαγγελέας και ο βοηθός γενικός εισαγγελέας, οι οποίοι, σπρωγμένοι, προέρχονται από την ίδια πολιτική μήτρα με τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη: όπως ο νυν Πρόεδρος, διετέλεσαν υπουργοί του κ. Αναστασιάδη. Θα ξηλωνόταν έτσι ένας βασικός πυλώνας του συστήματος εξουσίας. Πόσο πιθανό θα ήταν;

Η αντίδραση του γενικού εισαγγελέα στην επίμαχη δήλωση του Οδυσσέα Μιχαηλίδη, λοιπόν, ανέδειξε κάτι που μερικοί υποψιάζονταν, αλλά τώρα συνιστά εύλογο συμπέρασμα: όταν ο κ. Μιχαηλίδης ήταν γενικός ελεγκτής αντιμετώπιστηκε με καταδικαστικό μένος από την παρούσα, πολιτικώς χρωματισμένη Γενική Εισαγγελία. Τούτου δοθέντος, και δεδομένου του διακυβεύματος, δεν είναι εύλογο να υποθέσουμε ότι οι ταλαντώσεις των αλληλεπιδρώντων αρμών του συστήματος εξουσίας εναρμονίστηκαν για την απόλυσή σου; Οι «εναρμονισμένες ταλαντώσεις» δεν συμβαίνουν μόνο στα μηχανικά εκκρεμή και τα ηλεκτρικά κυκλώματα.

Υπονόμευση ή απο-κάλυψη;

Δεύτερο ερώτημα: αν είσαι, σήμερα, στη θέση του Οδυσσέα Μι-

χαηλίδη, οφείλεις να αποκαλύψεις πλήρως τα εμπειρικά στοιχεία που αξιόπιστα πλην παρασκηνιακά περιήλθαν σε γνώση σου, με βάση τα οποία συνήγαγες το συμπέρασμα ότι το σύστημα σε απέπεμψε; Δύσκολο ερώτημα.

Αν τα αποκαλύψεις, παραβιάζεις την εμπιστευτικότητα των πηγών σου – ανεπίτρεπτο. Αν δεν τα αποκαλύψεις, κινδυνεύεις να κατηγορηθείς ότι είσαι δημαγωγός που υπονομεύει το κύρος των θεσμών – βαριά μομφή. Βέβαια, η κοινή γνώμη δεν τρέφει μεγάλη εκτίμηση για τον γενικό εισαγγελέα – μόνο το 29% απάντησαν θετικά στο ερώτημα αν είναι ικανοποιημένοι με το έργο του («Φιλελεύθερος», 11/3/24). Επιπλέον, σε σχετική έρευνα, το 60% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι, συνολικά, το μεγαλύτερο πρόβλημα στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης είναι η «διαφθορά-επικράτηση του 'μέσου'» (Reporter, 24/12/23). Με τέτοια κρίση εμπιστοσύνης, η δική σου αποκάλυψη είναι αυτή που θα απαξίωνε τη Δικαιοσύνη; Μάλλον, όχι. Παρ' όλα αυτά, η απαίτηση είναι εύλογη: είσαι ηθικά υποχρεωμένος να προστατεύεις τους θεσμούς, ανεξάρτητα από τα πρόσωπα που τους ενσαρκώνουν.

Πώς προστατεύεις τους θεσμούς, όμως; Καταφάσκοντας πειθήνια στον τρέχοντα τρόπο λειτουργίας τους ή αναδεικνύοντας, με προσωπικό κόστος (π.χ. να χαρακτηριστείς ανεύθυνος δημαγωγός ή ακόμη και να καταδικαστείς), τη βαθιά δυσλειτουργία τους, υποδεικνύοντας την ανάγκη αλλαγής τους;

Ξέρουμε πώς απάντησε στο ερώτημα αυτό ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ. Όταν, το 1963, φυλακίστηκε για τον

ακτιβισμό του, απάντησε στους επικριτές του, οι οποίοι του ζητούσαν να επιλέξει την οδό του συμβιβασμού, ότι ο στόχος του, αντιθέτως, ήταν η δημιουργία «έντασης». Γιατί; Διότι η «ένταση» θα ανάγκαζε τις Αρχές να αναγνωρίσουν το πρόβλημα των φυλετικών διακρίσεων. Όσοι, λοιπόν, μέμφονται τον κ. Μιχαηλίδη για την επίμαχη δήλωσή του, του ζητούν να παίξει με τους όρους του υφιστάμενου συστημικού παιχνιδιού – «να προστατεύσει τους θεσμούς». Αυτός, όμως, συμπεριφέρεται εξω-συστημικά – «απο-καλύπτει τον τρόπο λειτουργίας των θεσμών». Η δήλωσή του παρήγαγε «ένταση», η οποία απο-κάλυψε την αυτο-προστατευτική λογική του συστήματος.

Ουαί υμίν...

Τρίτο ερώτημα: είναι θεμιτό να υπερβαίνει κανείς το κοινό θεσμικό πλαίσιο, με κίνδυνο απαξιώσεώς του, χάριν ενός υπέρτερου σκοπού; Το ερώτημα είναι αρχέγονο. Ο Ιησούς λ.χ. επικρίνει με δριμύτητα τους Φαρισαίους – τους θεματοφύλακες του Νόμου. Οι Φαρισαίοι, θωρακισμένοι με την ισχύ τους, καυτηριάζουν και την παραμικρή παρέκκλιση από τον Νόμο, καθότι απόλυτα βέβαιοι για την ορθότητά τους. Ο Ιησούς τους ψέγει, με σκληρή γλώσσα, για υποκρισία. Όταν θεραπεύει μια γυναίκα άρρωστη από δαίμονισμό το Σάββατο, ο αρχισυνάγωγος αγανάκτησε γιατί παραβίασε την αργία του Σαββάτου. Ο Ιησούς απάντησε: «Υποκριτή! Ο καθένας σας δεν λύνει το βόδι του ή το γαϊδούρι του από το παχνί το Σάββατο και πάει να το ποτίσει; Κι αυτή, που είναι απόγονος του Αβραάμ, και ο σατανάς την είχε δεμένη δεκαοχτώ χρόνια, δεν έπρεπε να λυθεί από αυτά τα δεσμά το Σάββατο;» (Λουκάς, 13:15). Με άλλα λόγια, η

αγάπη υπερτερεί της τυπολατρικής τήρησης του Νόμου.

Αν δεν εκτιμάτε τη θρησκευτική γλώσσα, ιδού η κοσμική απόδοσή της: η κοινωφελής λειτουργία των θεσμών υπερτερεί της θεσμικής τυπολατρίας. Οι θεσμοί λειτουργούν σωστά όταν δεν εγκλωβίζονται φορμαλιστικά στο θεαθήναι (στο γράμμα του νόμου), αλλά διέπονται από το σωστό πνεύμα – οι λειτουργοί του υπηρετούν εμπράκτως το κοινό καλό. Όταν αυτό δεν συμβαίνει, οι θεσμοί τείνουν να μοιάζουν με «ασβεστωμένους τάφους» (Ματθαίος, 23:27) – εξωτερικά κομψοί, εσωτερικά βρώμικοι.

Κι όταν οι θεσμοί εγκλωβίζονται στον υποκριτικό φορμαλισμό; Τότε χρειάζεσθε θαρραλέους λειτουργούς και πολίτες να συμπεριφερθούν με εξω-συστημική λογική, υπερασπιζόμενοι το πνεύμα των θεσμών – να φωνάξουν, αναλαμβάνοντας προσωπικό κόστος, ότι ο βασιλιάς είναι γυμνός. Αυτό έκανε εντός του συστήματος, ο κ. Μιχαηλίδης, όταν ήταν γενικός ελεγκτής. Αυτό κάνει τώρα, εκτός των συστήματος, ως πολιτικός. Όσοι τον εγκαλούν ότι διετέλεσε «μέρος του συστήματος» που επικρίνει, συγχέουν τον τότε θεσμικό ρόλο του με το εξω-συστημικό πνεύμα με το οποίο τον άσκησε – κάτι που πλήρωσε με την απόλυσή του. Σήμερα, οι Φαρισαίοι τού λένε ότι υπονομεύει τους θεσμούς. Η κοινωνία τους απαντά: Ουαί υμίν Γραμματείς και Φαρισαίοι υποκριταί...

Ο κ. Χαρίδημος Τσοούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντεπιστάλλον Μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών.

www.htsoukas.com

ΑΡΘΡΟ / Του δρος ΝΙΚΟΛΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ

Η διατήρηση της ανάπτυξης στην Κύπρο

Στην τελευταία Έκθεση Διαβούλευσης κατά το Άρθρο IV σχετικά με την Κύπρο, η οποία δημοσιεύθηκε στις 13 Μαΐου 2025, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) αναγνωρίζει τη θετική πορεία της κυπριακής οικονομίας, υπογραμμίζοντας όμως την επιτακτική ανάγκη βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και μείωσης των γραφειοκρατικών εμποδίων που παρακωλύουν τις επενδύσεις και την οικονομική δραστηριότητα.

Το ΔΝΤ επισημαίνει ότι παρότι το ΑΕΠ της Κύπρου κατέγραψε αύξηση της τάξης του 2,5% για το έτος

2024 – επίδοση η οποία αποδίδεται στην ανάπτυξη των τομέων του τουρισμού, των κατασκευών και των επαγγελματιών υπηρεσιών – η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της ανάπτυξης εξαρτάται από την γγκαιρη εφαρμογή θεσμικών μεταρρυθμίσεων. Προεξέχουσας σημασίας με βάση αυτή την έκθεση, είναι η μεταρρύθμιση του συστήματος πολιτικής δικαιοσύνης, το οποίο χαρακτηρίζεται ως βραδυ και πολύπλοκο, γεγονός που μειώνει την ελκυστικότητα της Κύπρου ως επενδυτικού και επιχειρηματικού προορισμού.

Οι καθυστερήσεις σε διαδικασίες

αστικών υποθέσεων, η περιορισμένη ψηφιοποίηση των δικαστικών λειτουργιών και η αναποτελεσματική διαχείριση υποθέσεων οδηγούν σε συσώρευση εκκρεμώσεων υποθέσεων και σε μείωση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς τους δικαστικούς θεσμούς. Το ΔΝΤ καλεί τις κυπριακές αρχές να συνεχίσουν τις προσπάθειες για αναβάθμιση της λειτουργίας της δικαιοσύνης, μεταξύ άλλων μέσω της βελτίωσης των διοικητικών πρακτικών, της ευρύτερης χρήσης της τεχνολογίας και της ενίσχυσης των θεσμικών και λειτουργικών ικανοτήτων του συστήματος απονομής της δικαιο-

σύνης εν γένει. Παράλληλα, το ΔΝΤ αναδεικνύει τη γραφειοκρατική αναποτελεσματικότητα ως βασικό εμπόδιο στην επιχειρηματική δραστηριότητα και ανάπτυξη. Οι χρόνιοι διαδικασίες αδειοδότησης, οι πολύπλοκες ρυθμίσεις και η αποσπασματική παροχή δημόσιων υπηρεσιών εντοπίζονται ως τομείς που χρήζουν απλοποιήσεων. Το Ταμείο συνιστά την επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού της δημόσιας διοίκησης και τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των υπηρεσιών, ώστε να καταστούν οι ρυθμιστικές διαδικασίες περισσότερο διαφανείς και προβλέψιμες.

Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θεωρούνται κρίσιμες σημασίας όχι μόνο για την ενίσχυση των επενδύσεων, αλλά και για την αύξηση της παραγωγικότητας και τη στήριξη μιας χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, η βελτίωση του δικαστικού συστήματος και η μείωση των διοικητικών βαρών είναι κρίσιμες προϋποθέσεις για την πλήρη αξιοποίηση του αναπτυξιακού δυναμικού της κυπριακής οικονομίας, την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών και τη διασφάλιση μιας ανθεκτικής και ευρείας βάσης οικονομικής ανάπτυξης. Παρότι η Έκθεση αναγνωρίζει

τη δημοσιονομική πειθαρχία, την ανθεκτικότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα και τη μείωση του πληθωρισμού, προειδοποιεί ότι, εάν δεν αντιμετωπιστούν οι βαθιά ριζωμένες θεσμικές αδυναμίες, η χώρα ενδέχεται να δυσκολευτεί να διατηρήσει τη σημερινή αναπτυξιακή της πορεία, ιδίως υπό τις παρούσες διεθνείς και περιφερειακές προκλήσεις.

Ο δρ Νικόλας Κυριακίδης είναι επίκουρος καθηγητής, διευθυντής Μονάδας Δικονομικού Δικαίου, Πανεπιστημίου Λευκωσίας, πρόεδρος Επιτροπής Μεταρρύθμισης Παγκυπρίου Δικηγορικού Συλλόγου.

Τα πανεπιστήμια δεν είναι προκάτ

Του **ΑΡΙΣΤΟΥ ΔΟΞΙΑΔΗ**

Το **Στε έκρινε** πως είναι σύμφωνος με το Σύνταγμα ο «νόμος Πιερρακάκη» που επιτρέπει την ίδρυση πανεπιστημιακών σχολών στην Ελλάδα από αναγνωρισμένα πανεπιστήμια του εξωτερικού. Πέρα από τη νομική διάσταση του θέματος, αυτό που συζητήθηκε πολύ είναι η ποιότητα των σχολών που θα δημιουργηθούν με βάση το νέο πλαίσιο. Ενδεκα ξένα πανεπιστήμια έκαναν αίτηση για να λειτουργήσουν από το ερχόμενο ακαδημαϊκό έτος (2025-26), με τρεις σχολές το καθένα, που είναι ο ελάχιστος αριθμός που απαιτεί ο νόμος. Τα δέκα από αυτά θα συνεργαστούν με υπάρχοντα κολλέγια. Οι περισσότερες σχολές είναι σε διοίκηση επιχειρήσεων, στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες και σε πρακτικά επαγγέλματα υγείας πλιν ιατρικής. Μερικές είναι σχολές πληροφορικής. Καμία σχεδόν από αυτές τις πρώτες εγκαταστάσεις δεν απαιτεί βαριά υποδομή, δηλαδή εργαστήρια χημείας, βιολογίας ή μηχανολογίας.

Δωδέκατο είναι το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, που θα λειτουργήσει με έξι σχολές, χωρίς εγκώριο εκπαιδευτικό συνεργάτη. Θα έχει και ιατρική σχολή, που χρειάζεται συνεργασία με νοσοκομεία, που την έχει εξασφαλίσει στον ιδιωτικό τομέα. Καθώς και σχολή μηχανικών, για την οποία μάλλον θα επενδύσει σε σοβαρές εγκαταστάσεις. Από τα δώδεκα, μόνο το University of York, και σε μικρότερο βαθμό το Sorbonne Paris Nord και το Essex University, είναι υψηλού κύρους σε παγκόσμια κλίμακα. Με αυτά τα δεδομένα, πολλοί κατηγόρησαν την κυβέρνηση πως το μόνο που πετυχαίνει είναι να εξωραΐσει τα ιδιωτικά κολλέγια με μια σφραγίδα πανεπιστημίου. Η άποψη αυτή δείχνει άγνοια για το πώς σχεδιάζονται και ιδρύονται οι σοβαροί θεσμοί. Αυτά που θα ιδρυθούν πρώτα δεν είναι τυπικό δείγμα αυτών που μπορεί να ιδρυθούν σε βάθος δεκαετίας. Είναι όσα είχαν ήδη σχέση με τοπικά κολλέγια ή είχαν ήδη διερευνήσει την Ελλάδα ως τόπο επέκτασης λόγω εθνικών δεσμών.

Αυτά που μπορεί να έρθουν αργότερα, έπειτα από προσεκτικό σχεδιασμό, θα έχουν άλλα κριτήρια: Θα υπάρχουν καλοί καθηγητές, σε όλες τις βαθμίδες, που να θέλουν να εγκατασταθούν εδώ; Θα υπάρχουν καλοί φοιτητές, που όταν αποφοιτήσουν θα ενισχύσουν το διεθνές κύρος της σχολής τους; Θα μπορέσουν να φτιάξουν ωραίο campus και καλά εργαστήρια με λογικό κόστος; Θα βρεθούν κορηγοί κι' αυτές τις εγκαταστάσεις; Τα πλεονεκτήματά μας είναι οι απόδημοι Έλληνες πανεπιστημιακοί που θα ήθελαν να διδάσκουν εδώ αν είχαν καλές συνθήκες εργασίας, οι κορηγοί που μάλλον θα υποστήριζαν ένα πανεπιστήμιο που εμπιστευότανται και η καλή ποιότητα ζωής. Το μειονέκτημα είναι ο μικρός πληθυσμός νέων Ελλήνων, που σημαίνει ότι οι σχολές πρέπει να προσέλκυσουν πολλούς καλούς υποψηφίους από άλλες χώρες, πράγμα που ενέχει αβεβαιότητα και απαιτεί ίσως ιδιαίτερα κίνητρα.

Ο νόμος Πιερρακάκη είναι μόνον η αρχή για το θεσμικό πλαίσιο που απαιτείται. Το κράτος πρέπει να εξετάσει κίνητρα για να έρθουν φοιτητές από τρίτες χώρες (ίσως ειδικά βίζα για εργασία στην Ε.Ε. μετά την αποφοίτηση). Να διασφαλνίσει τα κριτήρια της Εθνικής Αρχής Ανώτατης Εκπαίδευσης, που θα δίνει την άδεια για τις σχολές. Να διευκολύνει την αδειοδότηση φοιτητικών κατοικιών και εργαστηρίων.

Πιο σημαντικό όμως είναι να αλλάξει το άρθρο 16 του Συντάγματος. Αλλιώς δεν θα γίνει σοβαρή προεργασία για μη κρατικά ελληνικά πανεπιστήμια. Ο Ευάγγελος Βενιζέλος είχε γράψει το 2005: «Αν εμφανιστεί το νομικό ή φυσικό πρόσωπο που θέλει να ενεργήσει ως δωρητής, με επαρκή κεφάλαια για τη δημιουργία σοβαρών ακαδημαϊκών, δηλαδή όχι μόνο διδακτικών, αλλά και ερευνητικών υποδομών και με διάθεση να στηρίξει την υπόθεση αυτή σε μεγάλο βάθος χρόνου, ο κοινός νομοθέτης μπορεί να συστήσει το πανεπιστήμιο που θα φέρει το όνομα του δωρητή με την τυπική μορφή ενός Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου, που θα έχει όμως πολύ μεγάλα περιθώρια ευελιξίας». Αλλά τα πανεπιστήμια δεν είναι προκάτ σπίτια, που τα έχεις περίπου σχεδιασμένα χωρίς να είσαι σίγουρος για το οικόπεδο. Οι κορηγοί που θα δεσμεύσουν μεγάλα κεφάλαια και οι πανεπιστημιακοί που θα δώσουν την ψυχή τους για το γχείριμα θα το κάνουν μόνον αφού κατασταλάξει το θεσμικό περιβάλλον.

Ο κ. Αρίστος Δοξιάδης είναι ομότιμος εταίρος στο κεφάλαιο επενδύσεων τεχνολογίας Big Pi.

Στα τέλη της περασμένης εβδομάδας, ο υπουργός Εξωτερικών Κωνσταντίνος Κόμπος είχε τηλεφωνική επικοινωνία με τον ΥΠΕΞ του Ιράν Αμπάς Αραγτσι, ο οποίος σύμφωνα με ανακοίνωση, που από την πρώτη στιγμή αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα των υπηρεσιών ενημέρωσης του ισλαμικού κράτους, κάλεσε την κυπριακή κυβέρνηση να ασκήσει ως χώρες της Ε.Ε., προκειμένου να σταματήσουν οι ευρωπαϊκές χώρες τις επιθέσεις του Ισραήλ. Δύο μέρες αργότερα, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δήλωσε ότι «μας ζητήθηκε από το Ιράν να μεταφέρουμε κάποια μηνύματα στο Ισραήλ», εξαγγέλλοντας τηλεφωνικές επικοινωνίες με τον «πρωθυπουργό του Ισραήλ», «τον πρόεδρο της Αιγύπτου» και την «πρόεδρο της Κομισιόν». Ενώ ο Πρόεδρος έθεσε και «στόχο», ο οποίος όπως είπε, «είναι να τερματιστεί αυτή η κατάσταση που δεν οδηγεί σε κανένα αποτέλεσμα, δεν οδηγεί σε επίλυση της όποιας διαφοράς». Φωτογραφί-

ζοντας ευκρινέστατα, όπως προκύπτει από την τοποθέτησή του, ένα πλαίσιο ενεργειών, που στη διπλωματία καλείται «μεσολάβηση». Η διάψευση ήταν ακαριαία. Ο εκπρόσωπος του ιρανικού ΥΠΕΞ, Εσμαΐλ Μπαγαεΐ, ανέφερε ότι «το Ιράν δεν απέστειλε κανένα μήνυμα προς το Ισραήλ μέσω τρίτης χώρας», διάψευση, η οποία όπως δημοσιεύει σήμερα η «Κ», κοινοποιήθηκε μέσω newsletter του Κέντρου Διαχείρισης Κρίσεων Ε.Ε., σε όλα τα κράτη-μέλη. Με έντονη μάλιστα γραφή (bold letters).

Όλα τα πιο πάνω, είναι δεδομένα και αδιαμφισβήτητα. Υπάρχουν ωστόσο κάποια κενά, τα οποία αφορούν αφενός την πολιτική αντίληψη της κυπριακής κυβέρνησης, ως αποτέλεσμα του τηλεφωνήματος Κόμπου-Αραγτσι και αφετέρου τους λόγους που ώθησαν τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη να δημοσιοποιήσει το υποτιθέμενο αίτημα της Τεχεράνης:

• **Καταρχάς**, θα πρέπει η κυπριακή κυβέρνηση να εξηγήσει, τι κατάλαβε ο ΥΠΕΞ Κωνσταντίνος Κόμπος από την τηλεφωνική

του επικοινωνία με τον Ιρανό ΥΠΕΞ, τι μετέφερε στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη και εν τέλει τι αντιλήφθηκε ο ίδιος ο Πρόεδρος μας, όταν εξήγγειλε έναν τηλεφωνικό μαραθώνιο με πρόσωπα κλειδιά, περιλαμβανομένου του Νετανιάχου, θέτοντας μάλιστα ο ίδιος και «στόχο», προκειμένου όπως είπε, «να τερματιστεί αυτή η κατάσταση».

• **Εν συνεχεία**, η κυβέρνηση θα πρέπει να διευκρινίσει στη βάση ποιας πολιτικής λογικής, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δημοσιοποίησε τη φανταστική, όπως εκ των υστέρων αποδείχθηκε, μεσολάβησή του. Διότι θα ανέμενε κανείς, ο Νίκος Χριστοδουλίδης, ο οποίος διετέλεσε και διπλωμάτης, να γνωρίζει ότι η δημοσιοποίηση ενός τέτοιου γχειρήματος, του αφαιρεί κάθε προοπτική επιτυχίας.

• **Το τρίτο** κενό που υπάρχει, αφορά στην εικόνα που έχει η κυπριακή κυβέρνηση για το πολιτικό της εκτόπισμα. Δηλαδή, ο ΥΠΕΞ Κωνσταντίνος Κόμπος και ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, θεωρούν ότι η κυβέρνηση της μικρής μας Κύπρου διαθέτει ανάλογο

πολιτικό μπόι με αυτό των ΗΠΑ και ότι θα μπορούσε να στηρίξει ένα τέτοιο αίτημα που υποτίθεται ότι της μεταφέρθηκε από το Ιράν; Δηλαδή, οι δύο διαχειριστές της εξωτερικής πολιτικής αυτού του τόπου, θεωρήσαν ότι είναι σε θέση να ανατρέψουν τη ροή των εξελίξεων στη Μέση Ανατολή, σκκώνοντας απλώς το τηλέφωνο και λέγοντας στον Νετανιάχου να τερματίσει τις επιθέσεις; Και αυτός, θα το έκανε;

Άκουσα με προσοχή τις αναφορές του ΥΠΕΞ Κωνσταντίνου Κόμπου στην Ελένη Βρεττού (Τρίτο ΠΙΚ). Το πλέον ενδιαφέρον που υπονόησε ο ΥΠΕΞ, επικειρώντας να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα, είναι ότι ζητήθηκε να σταλεί μέσω Κύπρου μήνυμα του Ιράν προς το Ισραήλ και ότι σύμφωνα με το ιρανικό μήνυμα, «σε κάθε επίθεση θα υπάρξει ανταπόδοση». Αυτό όμως το υποτιθέμενο «μήνυμα», που αντιλήφθηκε ο κ. Κόμπος ότι ζήτησε το Ιράν να μεταφερθεί προς το Ισραήλ, δεν χρειάζεται κομιστή. Ούτε κανονικό, ούτε φανταστικό μεσολαβητή. Διότι αποτελεί πρακτική καθημερι-

νότητα, από την πρώτη κιόλας μέρα το Ισραήλ να βομβαρδίζει και το Ιράν να απαντά με πυραυλικές επιθέσεις. Στις ίδιες μάλιστα δηλώσεις, ο κ. Κόμπος επανέλαβε δύο φορές ότι «πολύ ορθά λέχθηκε», δηλαδή δημοσιοποιήθηκε, από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη ότι το Ιράν ζήτησε από την Κύπρο να μεταφέρει μήνυμα προς το Ισραήλ. Εξηγώντας το σκεπτικό του, ο κ. Κόμπος ανέφερε ότι «η στιγμή επιβάλλει να υπάρχει αυτή η καθάρτητα». Κι έτσι «η στιγμή καθάρτητας» του κ. Κόμπου, μας φέρνει στο τέταρτο κενό, αυτό τις πολιτικές σοβαρότητας. Μιας κυβέρνησης η οποία ακόμη και εκ των υστέρων, μετά το φιάσκο της φανταστικής μεσολάβησης, αδυνατεί να σ βαρευτεί, σε ένα ζήτημα κεφαλαιώδους σημασίας, που όχι μόνο υπερβαίνει τα στενά όρια της Κύπρου και τα ευρύτερα του Ισραήλ και του Ιράν. Αλλά, εκτείνεται σε όλο το εύρος των εννοιών της παγκόσμιας ασφάλειας, της οικονομίας και της ενέργειας.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η μπανανόφλουδα της εξουσίας

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Πέρυσι τον Μάρτιο είχα δημοσιεύσει ένα κείμενο, σ' αυτήν εδώ τη στήλη, με τίτλο: «Ο αθόρυβος Κωνσταντίνος Κόμπος». Η αποτίμηση, τόσο για τη δουλειά όσο και για την εικόνα του, ήταν θετική εξ ου και ο χαρκτηρισμός «εξόχως αποτελεσματικός».

Μεταξύ άλλων σημείωνα και τα εξής: «... μας είχε προϊδεάσει για τις ικανότητές του με το σχέδιο Αμάλθεια που έβαλε την Κύπρο στον χάρτη των εξελίξεων στο Ισραήλ και την ευρύτερη περιοχή. Η επίσκεψη στον Λευκό Οίκο αποτελεί συνέχεια της καλής δουλειάς που γίνεται εδώ και καιρό στο υπουργείο Εξωτερικών...».

Χωρίς να αναιρώ όσα έγραψα πριν από ένα χρόνο, η συνέντευξη που έδωσε ο υπουργός στην Ελένη Βρεττού την περασμένη Δευτέρα με οδηγεί στην εξής σκέψη: είτε ο Κωνσταντίνος Κόμπος ήταν σε μια ιδιαίτερως κακή ημέρα (προσπαθώντας να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα για τη διάψευση της δήλωσης του Προέδρου από το Ιράν) είτε πάντως την μπανανόφλουδα της εξουσίας (η οποία δεν είναι άλλη από την οίηση που έχει «προσβάλει» πολλούς συναδέλφους του στο παρελθόν). Την απάντηση τη γνωρίζει μόνο ο υπουργός. Σε κάθε περίπτωση, θα ήταν χρήσιμο για τον ίδιο εάν έμπαινε στον κόπο να ξανακούσει τον εαυτό του. Η Βρεττού, μία από τις καλύτερες δημοσιογράφους των ηλεκτρονικών Μέσων που έχει το χάρισμα να εκθέτει με φλεγματικό τρόπο τον συνομιλητή της, έκανε μια συνέντευξη κέντημα. Ο δε υπουργός, με την ορμή του πολιτικού που κατέχει την απόλυτη αλήθεια, έβγαλε την εικόνα ξερόλα, ο οποίος δεν σπκώνει μύγα στο σπαθί του.

Τα πράγματα όμως είναι απλά, για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας αλλά και τη χώρα δυστυχώς. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης έκανε μια δήλωση, η οποία εκ του αποτελέσματος κρίνεται απαράδεκτη. Είπε ότι έπειτα από αίτημα του Ιράν θα μετέφερε μήνυμα στο Ισραήλ. Κατ' αρχάς, ως έμπειρος διπλωμάτης και επί χρόνια ΥΠΕΞ θα έπρεπε να γνωρίζει ότι αυτά δεν λέγονται δημόσια. Ακόμα και να ισχύουν. Πόσο μάλλον που η ιρανική κυβέρνηση τον διέψευσε, αφήνοντας εκτεθειμένο τόσο τον ίδιο προσωπικά όσο και την Κυπριακή Δημοκρατία. Η αντιπολίτευση, όπως ήταν λογικό και αναμενόμενο άλλωστε, άδραξε την ευκαιρία για να κουνήσει το δάκτυλο στον Πρόεδρο. Η Αννίτα Δημητρίου δήλωσε: «Η σοβαρότητα της κατάστασης είναι τέτοια που δεν επιτρέπει κανένα επιπόλαιο επικοινωνιακό χειρισμό». Ο Στέφανος Στεφάνου, στο ίδιο πνεύμα, τόνισε: «Οι εξελίξεις στην περιοχή μας δεν προσφέρονται για εσωτερική κατανάλωση».

Τι κάνει το κυβερνητικό επιτελείο σε μια τέτοια περίπτωση; Διαχείριση κρίσης. Με σοβαρότητα και χαμηλούς τόνους προσπαθεί να μαζέψει τα ασυμμάχιστα. Η χειρότερη τακτική σε αυτές τις περιπτώσεις είναι η επίθεση, η οποία, όταν συνοδεύεται από θράος, μπορεί να αποδειχτεί καταστροφική. Και καλά ο Βίκτωρας Παπαδόπουλος, as πούμε ότι λόγω εκρηκτικής ιδιοσυγκρασίας μπορεί να λείι καμιά κουβέντα παραπάνω. Ο Κωνσταντίνος Κόμπος, όμως, ένας μετρημένος και εγγράμματος πολιτικός, δεν επιτρέπεται να καταφύγει σε παλαιοκομματικές απολύτητες.

Ζούμε σε ζοφερούς και δύσκολους καιρούς όπου ο καθένας από εμάς οφείλει να αποδεικνύει τον εαυτό του διαρκώς. Πολύ περισσότερο οι πολιτικοί, καθώς μοιραία τους ακολουθεί μια αχλή καχυποψίας. Στην πίσω αυλή μας διεξάγεται ένας πόλεμος, οι συνέπειες του οποίου μπορεί να επηρεάσουν την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Όταν από τα μαλάκσια της Λεμεσού μπορούμε να δούμε τους φονικούς πυραύλους στον σκοτεινό ουρανό, είναι φανερό πως δεν μας παίρνει να παίζουμε με τη φωτιά. Απαιτείται λοιπόν –και απαιτούμε οι πολίτες– σοβαρότητα. Οι επικοινωνιακές δηλώσεις κρότου λάμψης είναι ανεπιτρεπτες. Τέλεια. Υπάρχουν πολλά άλλα θέματα που προσφέρονται για εσωτερική κατανάλωση και αντιπαράθεση – η εξωτερική πολιτική as μείνει απ' έξω. Το να αισθάνεται επίσης ο Πρόεδρος μεγαλύτερος από τη σκιά του είναι αρκούντως προβληματικό από μόνο του. Ο ρόλος του αρμόδιου υπουργού είναι να τον γεωώσει. Κι αν ο Πρόεδρος εξακολουθεί να μην το καταλαβαίνει, τότε ο υπουργός, αν είναι υπεύθυνος, έχει μια μόνο επιλογή: να πείει σπίτι του, διαφυλάσσοντας την αξιοπρέπειά του. Το μόνο σίγουρο είναι ότι δεν βγαίνει στο ραδιόφωνο παραδίδοντας ρεσιτάλ αλαζονείας.

stavros.christodoulou@gmail.com

Στα όρια της φαιδρότητας

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Λένε πως η μεγαλομανία είναι το καταφύγιο των ανασφαλών, πως τίποτα δεν είναι πιο επικίνδυνο από το να πιστεύει κανείς πως είναι σπουδαιότερος από ό,τι είναι στην πραγματικότητα.

Και ακόμα πως η αλαζονεία γεννιέται όταν η αυταπάτη φοράει εκείνον ακριβώς τον μανδύα της βεβαιότητας για όλα. Όταν η μεγαλομανία όμως ξεπερνά τον άνθρωπο και σύρει μια κυβέρνηση σε κρεσέντο λαϊκισμού και μεγαλοιδεατισμού, τότε τα πράγματα προβλέπονται δύσκολα. Και γι' αυτούς που διοικούν, αλλά και για το μέλλον της χώρας που ηγούνται.

Όταν λοιπόν το Ιράν διέψευδε κοφτά τους δημόσιους κομπασμούς του Προέδρου, ότι του ζήτησε να μεταφέρει «ορισμένα μηνύματα» στο Ισραήλ, καθώς θα μιλούσε την ίδια μέρα με τον Βενιαμίν Νετανιάχου, οι αντιδράσεις ήταν έντονες και επανέφεραν στο προσκήνιο το εξής ερώτημα: Πότε βάζει τελεία ένας Πρόεδρος που ζητεί απεγνωσμένα το χειροκρότημα και πότε αυτός παγιδεύεται στις αυταπάτες; Γιατί δεν ήταν η πρώτη φορά που φούσκωσε γεγονόςτά ώστε να κερδίσει στο εσωτερικό πολιτικούς πόντους. Αντιθέτως, κάθε παρουσία του Προέδρου μπροστά από μικρόφωνο, ισοδυναμούσε με μια νέα αποκάλυψη. Άλλοτε κάνοντας σημαία του Κυπριακού τον διορισμό αξιωματούχου της Ε.Ε., αποκαλύπτοντας τηλεφωνήματα που «αλλάζουν άρδην το παιχνίδι» και διαρρέοντας τρελά ονόματα. Άλλοτε αποκαλύπτοντας πως εν τω μέσω του προεκλογικού στις ΗΠΑ, κάποιος στενός συνεργάτης του Τραμπ τον επισκέφτηκε και συζήτησε μάλιστα μαζί του τους πιθανούς υπουργούς Άμυνας και Εξωτερικών, ενώ κατά τη διάρκεια των επικρίσεων για τους χειρισμούς στο υδατικό αποκάλυπτε, παρά το ότι τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα δεν ήθελαν να γίνει γνωστό όπως είπε, πως ο ίδιος με τη συμβολή τους έλυσε το υδατικό. Μεσολάβησαν κι άλλα. Από τη σπουδή του να αποκαλύψει την ημερομηνία συνάντησης με τον Τατάρ, βραχυκυκλώνοντας την όλη διαδικασία, τις προεκτάσεις που έβλεπαν πίσω από τον καφέ που είχε στο ίδιο τραπέζι με τον Ερντογάν, μέχρι και τις υπερβολές για το τι λέχθηκε στον πρόσφατο καιρετισμό που έγινε στο πόδι με τον Γκουτέρες.

Όλα αυτά έδωσαν την αίσθηση μιας υπερφίαλης πολιτικής προσέγγισης. Ενίσχυσαν όμως και το συμπέρασμα πως ο Πρόεδρος δεν διστάζει να εκθέσει τους συνομιλητές

του, αν αυτό κρίνει πως θα βοηθήσει την εικόνα του. Έτσι και στην περίπτωση του Ιράν οι προεκτάσεις ήταν πολλές και τα συμπεράσματα ανησυχητικά. Ένας γκέτς που αυτοπροβάλλεται ως ανθρώπινος, όφειλε να είναι πιο προσεκτικός μπροστά σε ό,τι εκτυλίσσεται. Όχι να λειτουργεί ως τυμβωρύχος, επιχειρώντας να κερδίσει πόντους στο εσωτερικό από την τραγωδία άλλων λαών. Και ένας διπλωμάτης καριέρας όπως άλλωστε ήταν, όφειλε να είναι διακριτικός, εξέμυθος και αξιόπιστος. Συνεπώς, αν το Ιράν ζήτησε όντως από την Κυπριακή Δημοκρατία να περάσει κάποια μηνύματα, τότε η κυβέρνηση όφειλε να το κάνει αθόρυβα και όχι διατυμπανίζοντάς το, να τα «σκοτώσει».

Το πιο σοβαρό, ωστόσο, ήταν το τι ακολούθησε τις διάψευσες. «Θα πιστέψουμε τους μουλάδες;» πυροβολούσαν οι κατευθυνόμενοι της κυβέρνησης λογαριασμοί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όποιον διερωτήθηκε τι τελικά έγινε, ενώ αξιωματούχοι άφησαν να νοηθεί πως το Ιράν λείι ψέματα. Για μια χώρα που μέχρι προχθές ο Πρόεδρος κόμπαζε πως έχει κτίσει τέτοιες σχέσεις που τον καθιστούν μεσολαβητή της κρίσης. Και κουνώντας το δάκτυλο, άφησαν να εννοηθεί ότι όποιος δεν εμπιστεύεται τυφλά τον Πρόεδρο, είναι εμπαθής, εμμονικός και διακατέχεται από σκοπιμότητες.

Δεν ξέρω πώς ένας άνθρωπος που εξελέγη λόγω και της επικοινωνιακής του δεινότητας, κατάφερε να εγκλωβιστεί σε ένα τέτοιο φιάσκο μεγαλοιδεατισμού. Ούτε ποια ανάγκη τον οδηγεί να ζητεί συνεχώς το χειροκρότημα και να θυμώνει όποτε δεν του δίδεται. Σε τέτοιο σημείο που εξ υπαιτιότητάς του να επισκιάζονται και επιτυχημένες κινήσεις, όπως ήταν η επίσκεψη του Μόντι στην Κύπρο.

Ένας Πρόεδρος, όμως, που για να διασώσει την εικόνα του επιχειρεί σε μία τραγωδία να στρέψει τα βλέμματα πάνω του, ένας Πρόεδρος που δεν διστάζει να εκθέσει συνομιλητές του για να κερδίσει πόντους στο εσωτερικό, εμπεδώνει στην κοινή γνώμη πως όχι μόνο ζει σε αυταπάτες, αλλά και πως δεν είναι πλέον αξιόπιστος. Και επειδή το τελευταίο διάστημα έχουν πληθύνει οι συγκρίσεις των χειρισμών του με τη μεγαλομανία του Σπύρου Κυπριανού, as κάνει ένα βήμα πίσω και να σκεφτεί αν αυτή θέλει να είναι η δική του παρακαταθήκη. Γιατί μία τέτοια επανάληψη σίγουρα δεν ωφελεί τη χώρα.

economidoum@kathimerini.com.cy

Κατά φαντασία μεσολαβητής

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Στα τέλη της περασμένης εβδομάδας, ο υπουργός Εξωτερικών Κωνσταντίνος Κόμπος είχε τηλεφωνική επικοινωνία με τον ΥΠΕΞ του Ιράν Αμπάς Αραγτσι, ο οποίος σύμφωνα με ανακοίνωση, που από την πρώτη στιγμή αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα των υπηρεσιών ενημέρωσης του ισλαμικού κράτους, κάλεσε την κυπριακή κυβέρνηση να ασκήσει ως χώρες της Ε.Ε., προκειμένου να σταματήσουν οι ευρωπαϊκές χώρες τις επιθέσεις του Ισραήλ. Δύο μέρες αργότερα, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δήλωσε ότι «μας ζητήθηκε από το Ιράν να μεταφέρουμε κάποια μηνύματα στο Ισραήλ», εξαγγέλλοντας τηλεφωνικές επικοινωνίες με τον «πρωθυπουργό του Ισραήλ», «τον πρόεδρο της Αιγύπτου» και την «πρόεδρο της Κομισιόν». Ενώ ο Πρόεδρος έθεσε και «στόχο», ο οποίος όπως είπε, «είναι να τερματιστεί αυτή η κατάσταση που δεν οδηγεί σε κανένα αποτέλεσμα, δεν οδηγεί σε επίλυση της όποιας διαφοράς». Φωτογραφί-

ζοντας ευκρινέστατα, όπως προκύπτει από την τοποθέτησή του, ένα πλαίσιο ενεργειών, που στη διπλωματία καλείται «μεσολάβηση». Η διάψευση ήταν ακαριαία. Ο εκπρόσωπος του ιρανικού ΥΠΕΞ, Εσμαΐλ Μπαγαεΐ, ανέφερε ότι «το Ιράν δεν απέστειλε κανένα μήνυμα προς το Ισραήλ μέσω τρίτης χώρας», διάψευση, η οποία όπως δημοσιεύει σήμερα η «Κ», κοινοποιήθηκε μέσω newsletter του Κέντρου Διαχείρισης Κρίσεων Ε.Ε., σε όλα τα κράτη-μέλη. Με έντονη μάλιστα γραφή (bold letters).

Όλα τα πιο πάνω, είναι δεδομένα και αδιαμφισβήτητα. Υπάρχουν ωστόσο κάποια κενά, τα οποία αφορούν αφενός την πολιτική αντίληψη της κυπριακής κυβέρνησης, ως αποτέλεσμα του τηλεφωνήματος Κόμπου-Αραγτσι και αφετέρου τους λόγους που ώθησαν τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη να δημοσιοποιήσει το υποτιθέμενο αίτημα της Τεχεράνης:

• **Καταρχάς**, θα πρέπει η κυπριακή κυβέρνηση να εξηγήσει, τι κατάλαβε ο ΥΠΕΞ Κωνσταντίνος Κόμπος από την τηλεφωνική

του επικοινωνία με τον Ιρανό ΥΠΕΞ, τι μετέφερε στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη και εν τέλει τι αντιλήφθηκε ο ίδιος ο Πρόεδρος μας, όταν εξήγγειλε έναν τηλεφωνικό μαραθώνιο με πρόσωπα κλειδιά, περιλαμβανομένου του Νετανιάχου, θέτοντας μάλιστα ο ίδιος και «στόχο», προκειμένου όπως είπε, «να τερματιστεί αυτή η κατάσταση».

• **Εν συνεχεία**, η κυβέρνηση θα πρέπει να διευκρινίσει στη βάση ποιας πολιτικής λογικής, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δημοσιοποίησε τη φανταστική, όπως εκ των υστέρων αποδείχθηκε, μεσολάβησή του. Διότι θα ανέμενε κανείς, ο Νίκος Χριστοδουλίδης, ο οποίος διετέλεσε και διπλωμάτης, να γνωρίζει ότι η δημοσιοποίηση ενός τέτοιου γχειρήματος, του αφαιρεί κάθε προοπτική επιτυχίας.

• **Το τρίτο** κενό που υπάρχει, αφορά στην εικόνα που έχει η κυπριακή κυβέρνηση για το πολιτικό της εκτόπισμα. Δηλαδή, ο ΥΠΕΞ Κωνσταντίνος Κόμπος και ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, θεωρούν ότι η κυβέρνηση της μικρής μας Κύπρου διαθέτει ανάλογο

πολιτικό μπόι με αυτό των ΗΠΑ και ότι θα μπορούσε να στηρίξει ένα τέτοιο αίτημα που υποτίθεται ότι της μεταφέρθηκε από το Ιράν; Δηλαδή, οι δύο διαχειριστές της εξωτερικής πολιτικής αυτού του τόπου, θεωρήσαν ότι είναι σε θέση να ανατρέψουν τη ροή των εξελίξεων στη Μέση Ανατολή, σκκώνοντας απλώς το τηλέφωνο και λέγοντας στον Νετανιάχου να τερματίσει τις επιθέσεις; Και αυτός, θα το έκανε;

Άκουσα με προσοχή τις αναφορές του ΥΠΕΞ Κωνσταντίνου Κόμπου στην Ελένη Βρεττού (Τρίτο ΠΙΚ). Το πλέον ενδιαφέρον που υπονόησε ο ΥΠΕΞ, επικειρώντας να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα, είναι ότι ζητήθηκε να σταλεί μέσω Κύπρου μήνυμα του Ιράν προς το Ισραήλ και ότι σύμφωνα με το ιρανικό μήνυμα, «σε κάθε επίθεση θα υπάρξει ανταπόδοση». Αυτό όμως το υποτιθέμενο «μήνυμα», που αντιλήφθηκε ο κ. Κόμπος ότι ζήτησε το Ιράν να μεταφερθεί προς το Ισραήλ, δεν χρειάζεται κομιστή. Ούτε κανονικό, ούτε φανταστικό μεσολαβητή. Διότι αποτελεί πρακτική καθημερι-

νότητα, από την πρώτη κιόλας μέρα το Ισραήλ να βομβαρδίζει και το Ιράν να απαντά με πυραυλικές επιθέσεις. Στις ίδιες μάλιστα δηλώσεις, ο κ. Κόμπος επανέλαβε δύο φορές ότι «πολύ ορθά λέχθηκε», δηλαδή δημοσιοποιήθηκε, από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη ότι το Ιράν ζήτησε από την Κύπρο να μεταφέρει μήνυμα προς το Ισραήλ. Εξηγώντας το σκεπτικό του, ο κ. Κόμπος ανέφερε ότι «η στιγμή επιβάλλει να υπάρχει αυτή η καθάρτητα». Κι έτσι «η στιγμή καθάρτητας» του κ. Κόμπου, μας φέρνει στο τέταρτο κενό, αυτό τις πολιτικές σοβαρότητας. Μιας κυβέρνησης η οποία ακόμη και εκ των υστέρων, μετά το φιάσκο της φανταστικής μεσολάβησης, αδυνατεί να σ βαρευτεί, σε ένα ζήτημα κεφαλαιώδους σημασίας, που όχι μόνο υπερβαίνει τα στενά όρια της Κύπρου και τα ευρύτερα του Ισραήλ και του Ιράν. Αλλά, εκτείνεται σε όλο το εύρος των εννοιών της παγκόσμιας ασφάλειας, της οικονομίας και της ενέργειας.

Ο πειρασμός της ισχύος ενός αμφίθυμου προέδρου

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Οι ΗΠΑ παραμένουν η ισχυρότερη υπερδύναμη στον πλανήτη. Αυτή τη στιγμή. Καμία άλλη χώρα δεν διαθέτει τον μοναδικό συνδυασμό τεχνολογικής υπεροχής, εξοπλισμών και πληροφοριών. Η αμερικανική υπεροχή φαίνεται σε κάθε μεγάλη διεθνή κρίση. Χωρίς την υποστήριξη των ΗΠΑ, ούτε η Ουκρανία ούτε το Ισραήλ θα είχαν πετύχει τους στόχους τους.

Την ώρα που οι φανατικοί ιδεολογικοί σύμμαχοι του Τραμπ πιστεύουν ακράδαντα στον αμερικανικό απομονωτισμό, ένας ολόκληρος πλανήτης περιμένει τις αποφάσεις του.

Ταυτόχρονα, οι ΗΠΑ είναι η μόνη χώρα που, όταν παρεμβαίνει σε μια γεωπολιτική διένεξη, την παίρνουν όλοι στα σοβαρά. Όπως, π.χ., στη σύγκρουση Ινδίας - Πακιστάν, η οποία αποκλιμακώθηκε μόνον όταν η Ουάσινγκτον παρενέβη, και μάλιστα με μεγάλη καθυστέρηση.

Η Κίνα είναι η ανερχόμενη σιμαντική υπερδύναμη, αλλά ούτε έχει το ίδιο στρατηγικό αποτύπωμα ούτε και μοιάζει να θέλει να παίξει ρόλο «σερίφη». Οι στόχοι της έχουν συνήθως να κάνουν με την αύξηση της οικονομικής επιρροής της. Οι περιπτώσεις όπου έχει μεσολαβήσει σε παγκόσμιες κρίσεις είναι ελάχιστες και στην περίπτωση του Ιράν τήρησε μια ψυχρή απόσταση από μια χώρα με την οποία διατηρεί –υποτίθεται– στενές σχέσεις. Η Ρωσία είναι απορροφημένη από την Ουκρανία, δεν μπόρεσε να προστατεύσει τα ερείσματά της στη Συρία και δεν παίζει ιδιαίτερο

ρόλο στην κρίση της Μέσης Ανατολής. Και η Ευρώπη ξυπνάει με βασιανιστικά αργούς ρυθμούς από τον γεωπολιτικό της λήθαργο.

Μπορεί οι ΗΠΑ να παραμένουν η ισχυρότερη υπερδύναμη, αλλά η ηγεμονία τους απειλείται εκ των έσω. Η κορυφαία απειλή είναι η δημοσιονομική τους κατάσταση, καθώς το χρέος τους εκτινάσσεται και στον ορίζοντα δεν διαφαίνεται κάποια πιθανότητα συναίνεσης για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Οι αγορές παρακολουθούν από πολύ κοντά, και για πρώτη φορά με τόση ένταση, τα δεκαετή αμερικανικά ομόλογα. Ήταν άλλωστε η συμπεριφορά τους που οδήγησε στην κωλοτούμπα για τους δασμούς.

Η Αμερική αντιμετωπίζει επίσης μια πολύ βαθιά κρίση θεσμών και αξιών.

Το πιο σημαντικό, όμως, είναι ότι έχει έναν πρόεδρο που είναι εξαιρετικά αμφίθυμος ως προς το πώς πρέπει να χρησιμοποιήσει την ισχύ της χώρας του. Οι φανατικοί ιδεολογικοί του σύμμαχοι πιστεύουν ακράδαντα στον αμερικανικό απομονωτισμό. Θεωρούν ότι οι αμερικανικές ελίτ, είτε κυβερνούσε το ένα κόμμα είτε το άλλο, εμπλέκονταν σε πολέμους που δεν αφορούσαν τον μέσο Αμερικανό, ξοδεύοντας τεράστια ποσά την ώρα που αγνοούσαν τις ανάγκες του. Για αυτούς η ανάμειξη σε έναν πόλεμο εναντίον του Ιράν είναι ανάθεμα και προδοσία των βασικών αρχών του τραμπισμού. Για τον ίδιο τον πρόεδρο, ωστόσο, ο πειρασμός της τεράστιας δύναμης που έχει στα χέρια του είναι μεγάλος, όπως και η πίεση από το Ισραήλ, που έχει εδώ και δεκαετίες περικαρακώνει τους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων στην Ουάσινγκτον.

Θα δούμε κάποια στιγμή ποιον δρόμο θα ακολουθήσει. Και μην ξεχνάμε πόσο κολακευτικό πρέπει να είναι για έναν ηγέτη σαν τον Τραμπ να περιμένει ένας ολόκληρος πλανήτης τις αποφάσεις του. Πράγμα που, τώρα, σήμερα, δεν ισχύει για άλλον ηγέτη υπερδύναμης.

Γεωπολιτική του άστεως

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Η πόλη των Αθηνών ως σημείο γεωπολιτικής οικονομίας, ανάλυσης και προβολής είναι μια ρευστή μεταβλητή στον χρόνο. Σήμερα, αν εξετάσει κανείς τη γεωγραφική θέση της Αθήνας σε σχέση με το Τελ Αβίβ, το Κάιρο, την Τεχεράνη, τη Βηρυτό, την Κωνσταντινούπολη, τα Τίρανα και τη Σόφια, θα έχει μια εντελώς διαφορετική αντίληψη του χάρτη σε σχέση με το απώτερο παρελθόν.

Σε κάθε διεθνή ανατροπή ή εσωτερική συγκυρία, η Αθήνα ως μείζον κέντρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης φωτίζεται αναλόγως. Στα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου, από το 1945 ως το 1989, δεν θα μιλούσαμε για ΝΑ Ευρώπη (μαζί με τα Βαλκάνια) αλλά για τη ζώνη της Μεσογειακής Ευρώπης ως ζώνη της Δύσης. Είναι μακρινή η εποχή των σχετικών βεβαιωτήτων που προϋπέθετε την αποκοπή της Αθήνας από τη βαλκανική ενδοχώρα. Μακρινή είναι και η εποχή που η Αθήνα υποδεχόταν τους Λιβανέζους στις δεκαετίες του '70 και του '80. Εκείνα τα καλοκαίρια στα νότια προάστια οι Λιβανέζοι είχαν οργανώσει μια νέα ζωή.

Οι εικόνες από την Τεχεράνη επί σάχη είναι ένα από τα αγαπημένα οπτικά θέματα αντιπαράθεσών στα κοινωνικά δίκτυα. Θέμα, που, μαζί με την εξευρωπαϊσμένη πλευρά της τότε ιρανικής κοινωνίας, εξαντλείται φυσικά στις εντυπώσεις και στην αντίθεση σε ό, τι αφορά την ελευθερία των γυναικών και τον συμβολισμό της αμφιέσης.

Η Τεχεράνη, όπως και άλλες πόλεις της Δυτικής Ασίας και της Μέσης Ανατολής, έχει αρκετές μορφολογικές ομοιότητες με την Αθήνα, και αυτός είναι ένας ρευστός και εύκολος συσχετισμός πά-

νω σε μια ευρύτατη και παλαιότατη κατανόηση ενός ευρύτερου ιστορικού και πολιτισμικού χώρου που μπορεί να συναιρεθεί μέσα στις αποκρώσεις του ελληνιστικού κόσμου, του Λεβάντε και της πιο μακρινής Ανατολής, όπως είναι το Ιράν. Γεωπολιτικά όμως η Αθήνα, αποσπασμένη στους δυτικούς συνασπισμούς έχει άλλους συνομιλητές. Η Αθήνα κατανοεί την Ανατολή, αλλά είναι Δύση.

Δύσκολο να μιλήσει κανείς χωρίς διαβαθμίσεις όταν προσεγγίζει τόσο σύνθετες έννοιες και καταστάσεις, όπως είναι το γινόμενο μιας πολιτισμικής καταβολής και ενός γεωπολιτικού προσανατολισμού. Η σύγχρονη γεωπολιτική θέση της Αθήνας είναι ευτυχώς σταθερή και διασφαλισμένη, αλλά η ανάγνωση της πόλης μέσα από εργαλεία πολιτισμικής γεωγραφίας προσφέρει περισσότερο ενδιαφέροντα από τα ρευστά ευρήματα. Η Αθήνα έχει κοινά και αναγνωρίσιμα στοιχεία με τη Βηρυτό, αλλά και με το Βουκουρέστι, με τη Νάπολη, αλλά και με τη Σμύρνη.

Οι περιγραφές της Τεχεράνης από την εποχή του σάχη έρχονται στον νου μέσα από μακρινές και θαμπές στον χρόνο αφηγήσεις Περσών (όπως λέγαμε τότε) στα εφηβικά χρόνια. Ήταν κοπέλες και αγόρια, με το «λουκ» Ιταλών, Ισπανών ή Ελλήνων, που στα ταξίδια τους σε σχολεία της Ευρώπης χαιρονταν τη ζωή με τα νιάτα τους. Σκέφτομαι συχνά τι να απένανιν...

Καθώς ο κόσμος επανασχεδιάζεται και είναι αδύνατον να ξέρουμε πώς θα είναι οι συσχετισμοί και τα σύντομα στο εγγύς μέλλον, ως εκτιμήσουμε για μια ακόμη φορά τη σταθερή θέση της Αθήνας μέσα σε έναν γεωπολιτικό χάρτη αστάθειας και κινδύνου.

Τι περιμένουμε από τον πόλεμο του Ισραήλ με το Ιράν; Το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο βέβαια έχει σχετική αξία διότι δεν περιμένουν όλοι το ίδιο. Άλλοι περιμένουν την καταστροφή του πυρηνικού προγράμματος της θεοκρατικής απολυταρχίας. Όταν συνομιλεις με τον Θεό, κοινώς με το απόλυτο, και διαθέτεις έστω και μία πυρηνική κεφαλή είσαι ικανός να φέρεις την καταστροφή που δεν έχει δρόμο επιστροφής. «Αποθανέτω η ψυχή μου μετά των αλοφύλων». Διόλου παράξενο για ένα καθεστώς το οποίο έχει εντάξει στις υπαρξιακές του προδιαγραφές την καταστροφή του σιωνιστικού Ισραήλ και κατ' επέκταση της Δύσης που εκπροσωπεί επί γης τον Σατανά. Το Ιράν μιλάει άλλη γλώσσα από τον υπόλοιπο κόσμο με τον οποίο υποτίθεται θέλει να διαπραγματευθεί. Εκεί έγκεται και η διαφορά των μουλάδων από τον παρανοϊκό Κιμ της Βόρειας Κορέας. Αυτός είναι προϊόν μιας κοσμικής παράδοσης. Οι μουλάδες έρχονται απ' αλλού.

Άλλοι, πιο αισιόδοξοι, περιμένουν την ανατροπή του καθεστώτος που εγκαταστάθηκε από τον αγιατολάχ Χομεϊνί μετά την ανατροπή του Σάχη. Είναι γνωστό ότι το μεγαλύτερο μέρος της ιρανικής κοινωνίας, με τον βαθύ πολιτισμό της, θέλει να απαλλαγεί από την τυραννική θεοκρατία. Το 40% των ενενήντα εκατομμυρίων είναι νέοι

άνθρωποι και θέλουν να δουν τη ζωή τους να αλλάζει. Η απομόνωση των κοινωνιών που είχε επιβάλει η Σοβιετική τυραννία δεν λειτουργεί πλέον στην εποχή του Διαδικτύου. Εντυπωσιάζει από την άλλη η αδράνεια των κοινωνιών της Δύσης. Ούτε μια διαδήλωση για συμπράσταση στις θαρραλέες γυναίκες ή τους φοιτητές. Θα σου πουν ότι περιμένουν να ξεσηκωθούν για να αντιδράσουν. Όμως δεν αντέδρασαν όταν ξεσηκώθηκαν και εξάλλου για να ξεσηκωθούν θα πρέπει να έχουν όλη στον υπόλοιπο κόσμο υπάρχουν κάποιοι έτοιμοι να τους συμπαράσταθούν. Το καθεστώς των μουλάδων, από την εποχή του Χομεϊνί, απολαμβάνει ένα είδος ασυλίας στην προοδευτική κοινή γνώμη της Δύσης.

Σε επίπεδο υψηλής πολιτικής υπάρχει ο φόβος της Αραβικής Άνοιξης. Αυτήν που οδήγησε σε хаοτικά καθεστώτα, σε εμφύλιους και έφερε στην Αίγυπτο τους Αδελφούς Μουσουλμάνους. Και στην πλατεία Ταχρίρ πολλούς αριστερούς που νόμιζαν ότι έχουν επιτέλους βρει την επανάσταση που τους έλειπε. Τι θα γίνει στο Ιράν αν καταρρεύσει το σημερινό καθεστώς; Ποies δυνάμεις θα ελέγξουν το χάος που θα ακολουθήσει αναγκαστικά; Σε συναισθηματικό επίπεδο υπάρχει η άνοδος του αντισημιτισμού, ένα φαινόμενο το οποίο η Δύση, εν τη αφελεία της, πίστευε ότι του έχει θάψει κάτω από τα ερείπια

του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Εκτός των άλλων η μορφή του εβραίου στο υποσυνείδητο του δυτικού ανθρώπου είναι η μορφή του αδύναμου κατατρεγμένου. Το Ισραήλ την έχει διαψεύσει. Κατατρεγμένοι είναι οι Παλαιστίνιοι, και οι μουλάδες του Ιράν είναι οι προστάτες τους. Ο ισλαμοαριστερισμός κυριαχεί στα πανεπιστήμια του δυτικού κόσμου. Υπάρχει και ο φόβος της συμπτραξης του Τραμπ με τον Νετανιάχου. Δύο ηγέτες οι οποίοι είναι έτοιμοι να χρησιμοποιήσουν όποια δύναμη διαθέτουν για να επιβληθούν. Γι' αυτό και δεν είναι λίγοι όσοι περιμένουν η Αμερική να μην επέμβει και το Ισραήλ να εμπλακεί σε έναν πόλεμο διαρκείας με το Ιράν, ο οποίος θα το εξαντλήσει. Μια χώρα εννέα εκατομμυρίων εναντίον μιας χώρας ενενήντα εκατομμυρίων. Με μία διαφορά. Το Ισραήλ πολεμάει για την ύπαρξή του. Στην πραγματικότητα πολεμάει για την ύπαρξη του από συστάσεώς του. Όλοι οι πόλεμοι στους οποίους έχει εμπλακεί είναι αμυντικοί. Το Ιράν πολεμάει για την επιβίωση του καθεστώτος του, ερήμην του μεγαλύτερου μέρους της κοινωνίας του. Ας μην ξεχνάμε ότι επί Σάχη το Ιράν ήταν σύμμαχος του Ισραήλ. Αναρωτιέμαι πόσοι Ιρανοί σήμερα περίμεναν την επίθεση του Ισραήλ ελπίζοντας ότι έτσι θα αρχίσει η κατάρρευση του καθεστώτος των μουλάδων.

Επανερχομαι στη δήλωση του

καγκελαρίου Μερτς. Το Ισραήλ κάνει τη βρώμικη δουλειά. Οχι μόνον για λογαριασμό της Δύσης αλλά και για τα αραβικά καθεστώτα της περιοχής, όπως η Σαουδική Αραβία, που φοβούνται εξίσου τη μετατροπή του Ιράν σε πυρηνική δύναμη. Όσο για τη συνέχεια σε αναλογισθούμε μόνον ότι το Ιράν δεν είναι Ιράκ. Το Ιράκ ήταν ένα τεχνητό κράτος. Το Ιράν είναι ένα αρχαίο έθνος, εξίσου αρχαίο με το Ισραήλ και την Ελλάδα. Το Ισραήλ δεν θέλει να επιβάλει τη δημοκρατία στο Ιράν, αν και θα ήταν ευχής έργον. Το Ισραήλ θέλει να το εμποδίσει να του επιτεθεί από θέση ισχύος.

Όσο για την αγαπημένη μας Ευρώπη έχει δύο προβλήματα να αντιμετωπίσει. Το πρώτο είναι η αδυναμία της την οποία εξέφρασε με ειλικρίνεια ο κ. Μερτς. «Το Ισραήλ κάνει τη βρώμικη δουλειά». Το δεύτερο είναι η εξάπλωση του αντισημιτισμού ο οποίος, ας μην ξεχνάμε, την οδήγησε στη μεγαλύτερη καταστροφή της Ιστορίας της, τον Β' Παγκόσμιο. Ας μην ξεχνάμε επίσης ότι η σύγχρονη Ευρώπη χτίσθηκε πάνω στα ερείπια του Β' Πολέμου, στην ιδεολογία του «ποτέ πια». Και ανάμεσα στα άλλα στοιχεία του «ποτέ πια» ήταν και η απόρριψη του αντισημιτισμού. Γι' αυτό και η αναβίωσή του θέτει σε κίνδυνο τις ίδιες τις αρχές της συγκρότησής της. Ο αντισημιτισμός σήμερα είναι μια μορφή αντιευρωπαϊσμού.

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Σύμμαχοι και «σύμμαχοι»

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Τον Δεκέμβριο του 1944, ενώ οι Γερμανοί αποσύρονταν προς Βορράν ανενόχλητοι από τον ΕΛΑΣ που κατέβαινε για να καταλάβει την Αθήνα, ένας κόσμος εξαθλιωμένος και πειναλέος υποδεχόταν στους δρόμους της πρωτεύουσας με ενθουσιασμό τους λίγους Εγγλέζους που είχαν φθάσει. Τότε, ένα από τα συνθήματα που φώναζαν στις διαδηλώσεις τους οι οπαδοί του ΚΚΕ ήταν «Παπούτσια στους Ινδούς!». Ακουγόταν βεβαίως κωμικό, γιατί ζυπόλυτοι ήμαστε τότε σχεδόν όλοι μας, άδο-λο όμως δεν ήταν. Στρεφόταν εναντίον των Βρετανών, με τους οποίους το Κόμμα ετοιμαζόταν να συγκρουστεί. «Ατιμιο αποικιοκράτες, που απομυζείτε την Ινδία, αφήνοντας τον πληθυσμό της ζυπόλυτο!».

Αυτά μου τα θύμισε η κωμική φωτογραφία του μιλίχιου κ. Κου-τοσούμπα, με ριγμένη στους ώμους του την κεφίγια, που λανόαρισε ο Αραφάτ. Με την κεφίγια, λοιπόν, ο αρχηγός του ΚΚΕ υποσχέθηκε στον αντιπρόσωπο των Παλαιστινίων εδώ, στην Ελλάδα, συμπά-ράσταση «μέχρι τη νίκη». Δηλαδή, μέχρι την εξόντωση του Ισραήλ.

Τώρα, εμείς οι Έλληνες απει-λούμαστε σήμερα ελλέως από την Τουρκία, που θέλει το μισό Αιγαίο και τη Θράκη – για πρώτο πιάτο. Οι Τούρκοι είναι δέκα φορές πο-

λυπληθέστεροι από εμάς και όσο εμείς τα τελευταία πενήντα χρόνια καβαδίζαμε για το πολίτευμα και χαρμιζάμε το χρέη της Ευρω-παϊκής Ενώσεως σε «δωράκια» προς τον εαυτό μας, σε αγροτικούς συνεταιρισμούς-μαϊμούδες, εορ-τοδάνεια και άλλα τέτοια χαριτω-μένα, εκείνοι πολλαπλασιάζτηκαν, έχτισαν στόλο, δημιούργησαν καλά πανεπιστήμια και πολλές βιομη-χανίες και τώρα πλέον, πολλαπλα-σίως πιο δυνατοί από εμάς, μας απειλούν. Επόμενο είναι ότι εμείς, προκειμένου να αντισταθούμε, χρειαζόμαστε συμμαχούς. Το Ισ-ραήλ είναι εκ των πραγμάτων σί-γουρος σύμμαχός μας, αφού έχουμε έναν κοινό εχθρό – την Τουρκία του Ερντογάν. Είναι δε και ο μοναδικός σίγουρος σύμμαχος, διότι πλέον ακόμη και η Αμερική είναι πλέον απρόβλεπτη.

Γιατί λοιπόν ο αρχηγός ενός ελ-ληνικού κόμματος πάει και στήνει φιλίες με τον θανάσιμο εχθρό του μοναδικού μας συμμάχου; Την απάντηση μας τη δίνει η ιστορία του: Με την ίδρυσή του, το 1924, το ΚΚΕ υποστήριξε την παραχώ-ρηση ελληνικού εδάφους της Μα-κεδονίας στους βόρειους γείτονές μας. Το 1940 αρχικά ήταν εναντίον του πολέμου, το γύρισε στον πα-τριωτισμό αργότερα. Στην Κατοχή, με αγγλικό χρήμα, ανδρώθηκε και

όπλισε στρατό, του οποίου κύριος στόχος δεν ήταν οι δυνάμεις κατοχής, αλλά οι άλλες ελληνικές αν-τιστασιακές ένοπλες ομάδες. Αυτές χτύπησε ανελέητα, ακόμη και συμ-πράττοντας με τους Γερμανούς (Μάχη της Νεράιδας, 1943). Το 1943 έστησε κίνημα στον στρατό, μεν, εκείνοι πολλαπλασιάστηκαν, έκαναν κίνημα στην Αθήνα με ανα-τινάξεις πολυκατοικιών, ομπρία κιλάδων και τη φρίκη της Ούλεν. Το 1946 έως το 1949 έστησε κα-νονικό πόλεμο στο κράτος. Όταν νικήθηκε και σ' αυτήν την αναμέ-τρηση, αποσύρθηκε στο Παράπε-τασμα, παίρνοντας μαζί και 30.000 παιδιά από τα παραμεθόρια χωριά μας. Τους είχε ζητήσει ο Στάλιν να τα κάμουν όλα αυτά; Τιποτα τέ-τοιο δεν είναι γνωστό. Εντούτοις, λίγο έλειψε να δώσουν στον «πα-τερόλην» την ποθητή από αιώνες έξοδο στο Αιγαίο, και μάλιστα ως δώρο. Δηλαδή, χωρίς ανταλλάγ-ματα για την Ελλάδα.

Στην Ιταλία, ο αρχηγός του με-γαλύτερου ευρωπαϊκού Κομμουνι-στικού Κόμματος, Παλμίρο Τολιάτι, το 1943, ενώ είχε τη δυνατότητα να επεκτερίσει αρπαγή της εξουσίας και επιβολή του κομμουνιστικού παραδείσου, δήλωσε πως δεν επιρ-κείτο να αιματοκυλίσει τη χώρα του! Συνεργάστηκε εντίμως με τα πολιτικά κόμματα και η σημερινή

Δημοκρατία της Ιταλίας είναι εν πολλοίς δικό του δημιούργημα.

Κοντολογίς: Το Κ.Κ. Ελλάδος δεν είναι ούτε σαν το ιταλικό ούτε σαν το βουλγαρικό. Δεν έχει ως τώρα ποτέ προτάξει το συμφέρον της Ελλάδος και των Ελλήνων – πάντα εκείνο της Ρωσίας. Επομέ-νως, τις προτάσεις του πρέπει να τις εξετάζουμε με καχυποψία. Σή-μερα μας καλεί να υψώσουμε φωνή εναντίον του Ισραήλ για τα όσα φροβερά συμβαίνουν στη Γάζα. Φο-βερά, πράγματι, συμβαίνουν στη Γάζα, καθώς και σε πολλά άλλα μέ-ρη του κόσμου.

Το πού θα εμπλακούμε –πού μας συμφέρει ή πού μας παίρνει να εμπλακούμε και πόσο– είναι στα χέρια της δημοκρατικά εκλεγ-μένης κυβερνήσης. Εδώ, όπως και παντού αλλού. Δεν είναι δημοκρα-τικό –αλλά ούτε και αθώο– να ση-κώνουν μπαϊράκια δήμαρχοι (και δη του 17%) ή αρχηγοί κόμματος, γλυκομιλητοί ή όχι. Ως άτομο μπο-ρεί ο καθένας μας να σκέφτεται όπως θέλει. Αλλά πρώτο καθήκον του καθενός μας είναι, βεβαίως, να ζήσουν τα παιδιά μας ελεύθερα και όχι ως υπήκοοι του Ερντογάν.

Το Ισραήλ σήμερα είναι πολύ-τιμος σύμμαχός μας. Τα άλλα όλα είναι «Παπούτσια στους Ινδούς».

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Αυτή τη φορά είναι διαφορετικά

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η σύγκρουση που εξελίσσεται ενώπιόν μας μεταξύ Ιράν και Ισραήλ δεν είναι ούτε ο Πόλεμος του Λιβάνου του 2006, ούτε η απευθείας αναμέτρηση του περασμένου Απριλίου. Είναι το ξεκαθάρισμα δεκαετιών, στη Μέση Ανατολή, της σύγκρουσης σουνιτικού-σιιτικού τόξου και η τελική, ίσως, έκβαση μεταξύ του Ιράν που μετά το 1979 έχει ως σλόγκαν τον «θάνατο στις ΗΠΑ, θάνατο στο Ισραήλ» με τις πρώτες να είναι ο «μεγάλος Σατανάς» και το δεύτερο ο «μικρός Σατανάς» και, φυσικά, του Ισραήλ που θέλει να τελειώσει τη δουλειά που ξεκίνησε μετά την 7η Οκτωβρίου, διαλύοντας τη Χεζμπολάχ και ισοπεδώνοντας, δυστυχώς με εθνοκαθαρτικό αποτέλεσμα για τους άμαχους, τη Λωρίδα της Γάζας.

Αυτή τη φορά είναι διαφορετικά τα πράγματα. Και εμπεριέχουν δυναμικές αλλαγής παραδείγματος. Τόσο για την περιοχή όσο και για το περιφερειακό και διεθνές σύστημα. Έχουμε φτάσει σε ένα σημείο ξεκαθαρισμάτων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν, σταδιακά, σε ανακατάταξη ισχύος σε μια περιοχή που η Κύπρος, όσο κοντά και μακριά είναι παράλληλα, να επηρεάζεται άμεσα. Υπό αυτό το βάρος χρειάζεται, ιδίως από την κυβέρνηση, να πράττει περισσότερο και να λέει λιγότερα. Και να συνευθετοποιεί, με διαύγεια και πληρότητα, το τι διακυβεύεται ενώπιόν της.

Επιπλέον, αυτό που αποκτά σημασία είναι να δούμε τη διάρκεια όσων συμβαίνουν, όχι σε σχέση με την έκβαση αλλά και με τη μεθοδολογία τους. Το τι συμβαίνει, διεθνώς, από το 2022 στην Ουκρανία μέχρι τα στενά του Ορμούζ, ιδίως στην Κύπρο πρέπει να μας υπενθυμίζει κάτι ουσιαστικό. Πως το Κυπριακό είναι ένα πολύ μικρό πρόβλημα σε σχέση με όσα συμβαίνουν γύρω μας. Και πως η επιστροφή της βίας, του πολέμου ως μεθόδου επίλυσης προβλημάτων διεθνώς, τείνει να κυριαρχήσει. Να αντικαταστήσει τη διπλωματική μεθοδολογία και την ειρηνική επίλυση. Δεν πρέπει να το ξεχνάμε αυτό. Ιδίως στην περιοχή μας.

Επιπλέον, όσα συμβαίνουν γύρω μας αναδεικνύουν ξανά την αξία, στρατηγική, της διατήρησης της δημόσιας σφαίρας στην Κύπρο, σε κάθε είδους debate, απομακρυσμένη από την τοξικότητα, την παραπληροφόρηση και την υπερβολή. Σε κάθε σύγκρουση διεθνώς οι Κύπριοι, σχεδόν πάντα ανώνυμοι, χρήστες μετατρέπονται ξαφνικά σε φλογισμένους ζηλωτές που πατάνε πολύ δυνατά το «enter» για να βγάλουν περίπατο την ημιμάθειά τους, την ιδεοληψία τους, την υπερβολή τους και την τοξικότητα του να αναπαράγουν από προφύτεις γερόντους μέχρι να εύχονται «ψόφο». Κι αυτό δείχνει το μεγαλύτερο θέμα από το οποίο πάσχουμε ως κοινωνία. Την έλλειψη λειτουργικού γραμματισμού, γενικά και ψηφιακά.

Τέλος, ο πόλεμος Ιράν-Ισραήλ μάς υπενθυμίζει πως σε κάθε σύγκρουση σημασία δεν αποκτά με ποιον είμαστε και γιατί. Αλλά γιατί πρόκειται να κατανόηση έναντι της γνωστικής μας ασυμφωνίας. Οι ισραηλινές ένοπλες δυνάμεις έχουν τελέσει εγκλήματα πολέμου στη Γάζα. Οι Ιρανοί Φρουροί της Επανάστασης έχουν κρεμάσει 16χρονης και έχουν δολοφονήσει πολίτες σε πολλές χώρες του κόσμου. Δεν είναι ούτε τι πιστεύουμε, ούτε τι προτιμάμε η ανάλυση των συγκρούσεων. Πρόκειται η κατανόηση, τα γεγονότα και η νηφαλιότητα. Αυτή τη φορά είναι διαφορετικά τα πράγματα και είναι πολύ σοβαρά. Τα τελευταία χρόνια βιώνουμε Ιστορία που ξαναγράφεται διπλά μας και γύρω μας. Δεν χρειάζεται να θυσιάζουμε το ξυράφι του Όκαμ μέσα μας, έναντι της ιδεολογίας μας, είτε είμαστε με τον Χ είτε με τον Ψ. Τα γεγονότα είναι τα γεγονότα, ας το καταλάβουμε επιτέλους στην Κύπρο.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Ένοικος καθαρίζει τα συντρίμια από τα παράθυρα του διαμερισμάτος του, μετά από επίθεση με drone σε κτίριο κατοικιών στο Χάρκοβο, στη βορειοανατολική Ουκρανία. Τουλάχιστον 4 άτομα τραυματίστηκαν, συμπεριλαμβανομένων δύο εφήβων, μετά τη ρωσική επίθεση.

Η βρόμικη δουλειά

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Ο Γερμανός καγκελάριος Φ. Μερτς: «Το Ισραήλ κάνει τη βρόμικη δουλειά για όλους μας. Γι' αυτό μπορώ μόνο να πω ότι τρέφω τον μεγαλύτερο σεβασμό για το γεγονός ότι ο ισραηλινός στρατός και η ισραηλινή κυβέρνηση είχαν το θάρρος να το κάνουν αυτό. Διαφορετικά, μπορεί να βλέπαμε τον τρόπο αυτού του καθεστώτος για μήνες και χρόνια, ενδεχομένως με ένα πυρηνικό όπλο στο χέρι» (ZDF, συνέντευξη 17/6). Υπό άλλες συνθήκες θα έλεγε κάποιος ότι είναι ένας νέος καγκελάριος, ίσως δεν γνωρίζει τους φακέλους.

Δεν πρόκειται περί αυτού. Η χώρα του για πρώτη φορά έλαβε μέρος στο διεθνές σχήμα 6+2, αυτό που οδήγησε στη συμφωνία για περιορισμό του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν, έναντι άρσης των κυρώσεων, 2015. Συντομες δηλώσεις για τη συμφωνία του 2015. Μ. Ομπάμα: «Η συμφωνία αποτελεί ευκαιρία για αλλαγή στην περιοχή, να κινηθούμε προς αυτή την κατεύθυνση. Πρέπει να την αδράξουμε». Χ. Ρουκάνι, πρόεδρος Ιράν: «Νέοι ορίζοντες δημιουργούνται με επίκεντρο τις κοινές προκλήσεις». Ο ΥΠΕΞ του Ιράν Τ. Ζαρίφ: «Είναι μια ιστορική στιγμή. Αρχίζουμε ένα νέο κεφάλαιο ελπίδας», (Reuters, 14/7/2015).

Μοναδική σκηνή στην ιστορία των ΗΠΑ. Το Κογκρέσο, κατά πλειοψηφία, αποδέχθηκε αίτημα Νετανιάχου να μιλήσει ενώπιόν του υπέρ της απόρριψης της συμφωνίας των 6+2. Στην ομιλία του στο Κογκρέσο δεν παρευρέθηκαν

οι Ομπάμα-Μπάιντεν. Παρά ταύτα, έγινε το δικό του. Μόλις βγήκε ο Τραμπ (2016), έβαλε πλώρη για τη διάλυση της πραγματικά καλής συμφωνίας των 6+2, κάτι που επίσημα έγινε το 2018. Η συμφωνία ήταν, υπό τις περιστάσεις, σοφή, ωστόσο, άντεξε μόλις τρία χρόνια. Την αναποδογύρισε ο Τραμπ υπό την πίεση Νετανιάχου, 2018. Γι' αυτά ο Μερτς δεν έχει να πει τίποτε, άλλα στο σήμερα και καμία αναφορά στην κύρια αιτία που έφερε τα πράγματα εδώ. Αν κάποιος δεν βλέπει για ποιον το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο εξέδωσε ένταλμα σύλληψης για εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, αν δεν βλέπει σε τι έχει μετατρέψει τη Γάζα, προφανώς δεν έχει νόημα κανένα ερώτημα.

Ο καγκελάριος μίλησε για «βρόμικη δουλειά για όλους» – άρα ανατροπή του καθεστώτος στην Τεχεράνη. Διεθνώς παίζουν και σχετικές δηλώσεις του υιού Σάχη. Η μεσανατολική εμπειρία, οι γνωστές περιπέτειες σε διάφορες χώρες (Λιβύη, Ιράν, Συρία), μιλούν από μόνες τους. Ιράν: με τη συμφωνία του 2015 πήραν τα νύια οι μετριοπαθείς υπό τους Ροκάνι/Ζαρίφ, που ήθελαν τη χώρα τους ανοικτή στον σύγχρονο κόσμο με μεταρρυθμίσεις, ανάπτυξη, ελευθερίες. Η ήττα του 2018 έφερε πίσω τους σκληροπυρηνικούς – Μ. Αχμεντινετζάντ. Οι λύσεις αφορούν τους ίδιους τους λαούς, οι λύσεις συνδέονται με ώριμες συνθήκες που κτίζουν τις δημοκρατικές αλλαγές. Το παράδειγμα του 2024 είναι πολύ ενδιαφέρον. Στις πρόωρες προεδρικές εκλογές στο Ιράν,

5/7/2024, ο μεταρρυθμιστής καρδιοχειρουργός Μ. Πεζεσκιάν νίκησε τον Σ. Τζαλίλι, υποψήφιο των αγιατολάχ με το 55% των ψήφων. Σήμερα ο Μ. Πεζεσκιάν δεν έχει επιλογές. Ο μακιαβελικός Β. Νετανιάχου μεθοδεύει την περιθωριοποίηση των μετριοπαθών, παίζει με τους σκληροπυρηνικούς για να επιβάλει την ατζέντα του «μεγάλου Ισραήλ» – περί αυτού πρόκειται, αυτή είναι η κατ' εξοχήν «βρόμικη δουλειά» στην υπόθεση.

Η ποδηγέτηση της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ από το εβραϊκό λόμπι έχει πολλές παρενέργειες. Οι Ρεπουμπλικάνοι έχουν εξελιχθεί σε «υπηρέτη» των πιο αντιδραστικών δυνάμεων εντός του Ισραήλ. Ωστόσο, στον (ρεπουμπλικάνο) ΥΠΕΞ του Τ. Μπους, Τ. Μπέικερ, ανήκει η άποψη ότι οι ΗΠΑ στις σχέσεις τους με το Ισραήλ, οφείλουν να αναδείξουν τη ζημιά που οι ίδιες υφίστανται από τις επιλογές του. Η κύρια ευθύνη για τη σημερινή τραγωδία ανήκει στους Δημοκρατικούς, Μπάιντεν, Μπλίνκεν. Μετά τις 7 Οκτωβρίου, επισκέψεις Μπλίνκεν στην περιοχή, σχεδόν μία κάθε μήνα, χωρίς πλάνο και χωρίς ηγετικότητα. Παρατηρήσεις από Μπάιντεν σε Νετανιάχου («σταμάτα να μου λες μ...κies», 5/8/24) αλλά αυτός έπαιζε με Τραμπ κατά Μπάιντεν, με ΑΙΡΑC κατά οποιουδήποτε, ακόμα και του (εβραϊκής καταγωγής) δημοκρατικού γερουσιαστή Μ. Σάντερς!

Η διπλωματία ΗΠΑ-Ιράν χρειαζόταν περισσότερο χρόνο. Η μεταφορά της αντιπαράθεσης από το γήπεδο της διπλωματίας στην πολεμική αναμέτρηση

είναι η επιλογή του Νετανιάχου – ζει, τρέφει και τρέφεται από την ιδέα της επέκτασης του χώρου κυριαρχίας του Ισραήλ σε όλα τα μέτωπα. Με παραπομπές στις γραφές που παράγουν οι υπερροδόδοξες/εθνικιστικές σέκτες στην κοινωνία του Ισραήλ. Όλα τα αποκαλύπτει η πρωτοβουλία Νετανιάχου να πάει στο τείχος των δακρύων λίγο πριν την επίθεση σε Ιράν και να γράφει: «Ο λαός θα εγερθεί σαν λιοντάρι», εδάφιο 23:24 του 4ου βιβλίου της Παλαιάς Διαθήκης (Protagon.gr, 13/6). Το τρίο Νετανιάχου, Σμόντριτς, Γκβίρ διαμορφώνει τις βάσεις για μη επιστροφή στις παλαιότερες συνθήκες. Κυρίως, όχι παλαιστινιακό κράτος, συνθήκες μη επιβίωσης των κατοίκων της Γάζας, άρα οι προϋποθέσεις για το μεγαλύτερο Ισραήλ, Ισραήλ συν Δ. Όχι, συν Γάζα «σεληνιακό» τοπίο. Ο πρέσβης των ΗΠΑ στο Ισραήλ Μάικ Χάκαμπι, ομιλεί: «Κύριε Πρόεδρε (Τραμπ), ο Θεός σάς έσωσε στο Μπάτλερ της Πενσυλβανίας για να γίνετε ο πιο σημαντικός Πρόεδρος του αιώνα, ίσως και όλων των εποχών. Πολλές φωνές σας μιλούν, κύριε, αλλά μόνο ΜΙΑ φωνή έχει σημασία. Η φωνή ΤΟΥ. Πιστεύω ότι θα ακούσετε από τον ουρανό, και ότι αυτή η φωνή είναι πολύ πιο σημαντική από τη δική μου ή οποιουδήποτε άλλου...». Η χορωδία Τραμπ ξεπερνά κάθε παρανοϊκή διάσταση. Η χορωδία όμως παίρνει αποφάσεις, ένας Χάκαμπι δίνει τον τόνο. Πλέον, η παγκόσμια πραγματικότητα κολυμπά τραμπικά και όλα τα απίθανα παίζουν, πιθανά!

www.larkoslarkou.org.cy

Η ανάγκη να νιώθεις μεγάλος, δείχνει πόσο μικρός πραγματικά αισθάνεσαι

Του **ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Ο Οικονομικός Διάδρομος Ινδίας-Μέσης Ανατολής-Ευρώπης (IMEC) είναι μια πρωτοβουλία συνδεσιμότητας που φιλοδοξεί να γίνει γέφυρα εφοδιασμού μεταξύ της Ινδίας, της Μέσης Ανατολής και της Ευρώπης μέσω λιμανιών, σιδηροδρόμων, ψηφιακών διασυνδέσεων και αγωγών ενέργειας. Η απάντηση στον Δρόμο του Μεταξιού που επιχειρεί η Κίνα. Ο IMEC, ήταν το χειροπιαστό αποτέλεσμα του πρωτοφανούς κλίματος συνεργασίας που δημιουργήθηκε μεταξύ των Ινδών, των Αράβων (Αίγυπτος, Ιορδανία, Εμιράτα, Μπαχρέιν, Σαουδική Αραβία και άλλοι) με τους δυτικούς (ΗΠΑ και ΕΕ). Η έμπρακτη επέκταση της εξομάλυνσης των σχέσεων που προέβλεπαν οι συνθήκες του Αβραάμ.

Ήταν όμως ταυτόχρονα και ο κύριος στόχος των επιθέσεων της Χαμάς. Η 7η Οκτωβρίου 2023, ήταν έναν ακριβώς μήνα μετά την υπογραφή του Μνημονίου Συναντίληψης του IMEC στο Νέο Δελχί. Το Ιράν και οι σύμμαχοι του, ήθελαν με κάθε

τρόπο να τορπιλίσουν αυτούς τους σχεδιασμούς. Το ενδιαφέρον για το έργο εύλογα ατόνησε μετά την επίθεση. Επανερχεται όμως έντονα στο προσκήνιο τους τελευταίους μήνες, με κύριο πρωταγωνιστή τον πρωθυπουργό της Ινδίας Ναρέντρα Μόντι, αλλά και τον Ισραηλινό πρωθυπουργό Βενιαμίν Νετανιάχου, που ενεργοποίησαν ξανά και τους υπόλοιπους συμμετέχοντες.

Η Κύπρος, με τη στρατηγική της θέση στη Μεσόγειο, την εγγύτητα με Χάιφα και Σουέζ και –κυρίως– την ιδιότητα του μέλους της Ε.Ε., θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντικό κόμβο της εφοδιαστικής αυτής αλυσίδας. Αξιοποιώντας λιμάνια, όπως η Λεμεσός, ενεργειακά έργα, τεχνολογικές διασυνδέσεις και δομές, αλλά και με υπηρεσίες στις οποίες ειδικεύεται. Η χώρα μας, όμως, δεν είναι στους συνυπογράφοντες του IMEC, όπως ούτε και η Ελλάδα, παρά μόνο εμμέσως, μέσα από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ταυτόχρονα, η λυσσαλέα αντίδραση της Τουρκίας στην προοπτική του IMEC, λόγω της μη δικής της συμμετοχής, δημιουργεί πάντοτε προβληματισμό,

πολύ περισσότερο σε ό,τι αφορά την Κύπρο.

Υποθέτω, ότι αυτός ήταν ο κύριος λόγος της πρόσφατης επίσκεψης του Χριστοδουλίδη στο Ισραήλ και της συνάντησής του με τον Νετανιάχου, παρά τις αντιδράσεις εντός. Αυτό προκύπτει από τις δηλώσεις που έγιναν και αυτός ήταν και ο λόγος που δεν είχα κανένα δισταγμό να στηρίξω δημοσίως το ταξίδι του Προέδρου. Δεν επιτρέπεται να περάσει και άλλο τραίνο από μπροστά μας και εμείς, αντί να επιβιβαστούμε, να το παρακολουθούμε εγκλωβισμένοι στις αγκυλώσεις μας. Το σημαντικό γεγονός όμως για την Κύπρο και τον IMEC, ήταν η εξαιρετική σημασία επίσκεψης του Ναρέντρα Μόντι, καθ' οδόν προς τον Καναδά για τη διάσκεψη των G7. Ο Ινδός πρωθυπουργός μάλιστα, δεν ανέβαλε την παρουσία του στην Κύπρο, παρά το τραγικό και πολύνεκρο αεροπορικό δυστύχημα που μόλις είχε συμβεί στη χώρα του.

Η επίσκεψη Μόντι ήταν η μεγαλύτερη, από τις ελάχιστες επιτυχίες που έχει να επιδείξει η κυβέρνηση Νίκου Χριστοδου-

λίδη. Υπογράφηκαν πολύ σημαντικές συμφωνίες, συμφωνήθηκε συνεργασία στην πρωτόγνωση του IMEC και –ταυτόχρονα– στάλθηκε μήνυμα προς την Τουρκία, η οποία στηρίζει το Πακιστάν, που βρίσκεται στα πρόθυρα πολέμου με την Ινδία. Ο ίδιος ο κ. Μόντι, από τις ελάχιστες σημαντικές προσωπικότητες του σημερινού κόσμου, έδωσε στην επίσκεψή του τέτοια σημασία που εξέπληξε και τον πιο αισιόδοξο Κύπριο.

Ποιος δεν έδωσε τη σημασία αυτή; Ο ίδιος ο Πρόεδρος της μικρής μας χώρας. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης που πέτυχε το αδιανόητο: να την υπονομεύσει. Φροντίζοντας, λίγες μόλις ώρες πριν από την άφιξη Μόντι, να επιχειρήσει διπλωματική παρωδία αντίστοιχη εκείνης του Σπύρου Κυπριανού το Πάσχα του 2000 στη Γιουγκοσλαβία.

Η δημόσια δήλωση του κ. Χριστοδουλίδη ότι θα μεταφέρει μήνυμα του Ιράν στο Ισραήλ, ανεξαρτήτως του τι πράγματι προηγήθηκε, αποτελεί διπλωματικό έγκλημα. Πρώτα έναντι στη χώρα μας, εφόσον την καθιστά πλήρως αναξιόπιστη να διαχει-

ριστεί την οποιαδήποτε διπλωματική πληροφορία. Μετά έναντι σε κάθε άλλη χώρα που εμπλέκεται στην πολεμική κρίση. Αλλά και έναντι στον ίδιο τον κ. Μόντι. Είναι ανήκουστο, την ώρα που ο Ινδός πρωθυπουργός στέλνει από την Κύπρο σοβαρά μηνύματα, ο Κύπριος πρόεδρος να τον επιοκιάζει, να φουσκώνει σαν μπαλόνι και να επιχειρεί να αποκτήσει σκιά μεγαλύτερη απ' το μπόι του...

Η ανάγκη να νιώθεις μεγάλος, δείχνει πόσο μικρός πραγματικά αισθάνεσαι, περιγράφει ο Φρίντριχ Νίτσε. Δεν είναι η πρώτη φορά που ο Νίκος Χριστοδουλίδης πέφτει θύμα της ματαιοδοξίας και του μικρομεγαλισμού του. Και είναι η πολλοστή φορά που συμπεριφέρεται στους πολίτες ως άβουλος υπηκόους πουλώντας φούμαρα. Αυτά είναι όμως θέματα που αφορούν εμάς. Το να κάνει τη χώρα ρεζίλι στον κόσμο για πέντε καθοδηγούμενα χειροκροτήματα στην Κύπρο, πάει την παθογένεια σε εντελώς άλλο επίπεδο.

michalis@michalis.com

Κύπριοι ευτυχισμένοι Αρμένιοι

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«Οι Κυπριαίοι είναι ευτυχισμένοι. Αρμένιοι και σας αγαπώ παρά τα λάθη σας», έλεγε μεγαλο-επιχειρηματίας από το Γερεβάν, ο οποίος ζει και δραστηριοποιείται, για πάρα πολλά χρόνια, στη Λεμεσό. Γνώρισε την Κύπρο μέσω της κοινοβουλευτικής διπλωματίας, μετέφερε την έδρα των διεθνών επιχειρήσεών του, αλλά και την οικογένειά του στο νησί και απολαμβάνει τον ήλιο, τη θάλασσα, την ασφάλεια και το κυριότερο, τους καλοκάγαθους και γελαστούς Λεμεσιανούς, οι οποίοι πάνε «λάου λάου», όπως λέει χαμογελώντας. Σε ένα μικρό χωριό έξω από το Γερεβάν, βρίσκεται το πατρικό του σπίτι, στο οποίο ονειρεύεται να επιστρέψει για τα τελευταία χρόνια της ζωής του. Κατά την επίσημη επίσκεψη της προέδρου της Βουλής Αννίτας Δημητρίου στην Αρμενία, την οποία κάλυψε το ΡΙΚ, προσκάλεσε την κυπριακή αντιπροσωπεία στο χωριό του. Μεταξύ φαγητού και ποτού, άνοιξε την καρδιά του, αναφέρθηκε στα καλά και τα άγια της Κύπρου, αλλά δεν έκρυψε και την πίκρα του, για το «κούρεμα» των καταθέσεών του, το 2013. Ο άνθρωπος, ο οποίος ακολουθεί πιστά τους νόμους και τους κανονισμούς, πληρώνει τους φόρους του, δεν μπορούσε να κατανοήσει ότι κάποιοι μπήκαν στο «πορτοφόλι» του και έκλεψαν τα χρήματά του. Δεν μπορούσε να καταλάβει την παρανοϊκή και πέραν από κάθε οικονομική λογική απόφαση, η οποία έθεσε σε κίνδυνο επιχειρήσεις, την εργοδότηση χιλιάδων ανθρώπων, αλλά και την επιβίωση της Κύπρου.

Σε μικρό χωριό, τα τελευταία χρόνια, ξεκίνησε τη λειτουργία της μια συνεταιριστική μικρή επιχείρηση, με πρωταγωνιστές τους παππούδες και τις γιαγιάδες. Μέσα σε ένα σπίτι, έφτιαξαν έναν παραδοσιακό φούρνο, μια τρύπα στο έδαφος, ανάβουν κάρβουνα και ψήνουν παραδοσιακές πίτες. Οι χωριανοί συνδράμουν την επιχείρηση με ζαρζαβατικά και φρούτα, όλα χωρίς φυτοφάρμακα. Παράγουν τυριά, παστουρμάδες και άλλα αλλαντικά, από πρόβατα και αγελάδες, ζώα τα οποία βόσκουν ελεύθερα στις πλαγιές γύρω από το χωριό. Ακόμη, παράγουν δικά τους κρασιά και άλλα ποτά, με δικά τους φρούτα. Η συνεταιριστική επιχείρηση πάει θαυμάσια και οι άνθρωποι οι οποίοι ψάχνουν «ανθρώπους», τρέχουν για να απολαύσουν την ποιότητα των αγαθών αλλά και την αρμένικη φιλοξενία. Τόσο απλά και τόσο ωραία.

Στο χωριό με τους χωματόδρους, τα σπίτια και οι μάντρες είναι

ενωμένες, οι αγελάδες περπατούν ελεύθερες στους δρόμους, σε ένα σκηνικό μιας άλλης εποχής. Στο κέντρο του χωριού, ένα σπίτι εξωτερικά όπως τα άλλα, αλλά εσωτερικά ένα ωδείο, μια μικρή πολιτιστική όαση. Τέσσερα κορίτσια, πιάνο, βιολί, βιόλα, καθήλωσαν τους επισκέπτες και κυρίως όλους όσοι γνώριζαν από κλασική μουσική. Στο «πουθενά» μια ζηλευτή μουσική πανδαισία. Στην κορυφή ενός λόφου έξω από το χωριό βρίσκεται μια μικρή εκκλησουλά του 7ου αιώνα. Είναι αφιερωμένη στον άγιο Σακς, τον άγιο των ερωτευμένων και της αγάπης. Δίπλα μια σπηλιά, στην οποία μάλλον θα έζησε ο άγιος, στην οποία οι πιστοί ανάβουν κεριά και εναποθέτουν τις ελπίδες τους. Ο τόπος συναρπάζει με την άγρια ομορφιά του και η θέα καθλώνει με την απεραντοσύνη του τόπου.

Στο κέντρο του Γερεβάν, υπάρχει το άγαλμα ενός πολεοδόμου, του ανθρώπου ο οποίος σχεδίασε την όμορφη πόλη του ενός εκατομμυρίου, και βάλε, ανθρώπων. Πλατιοί και ευθείς δρόμοι, στη μέση των οποίων υπάρχει μια φαρδιά λωρίδα με δέντρα. Παντού γλυπτά, όχι με ήρωες σε μάχες, αλλά με ήρωες της καθημερινότητας, ήρωες της ζωής. Τα δέντρα πλατύφυλλα και τα πεζοδρόμια φαρδιά και χωρίς λακκούβες. Οι άνθρωποι περπατούν συνεχώς και χαίρονται και τη σκιά και το καλό κλίμα. Δεν είναι τυχαίο ότι δεν βλέπεις στους δρόμους υπέρβαρους ανθρώπους. Σημαντικό ρόλο παίζουν και τα δεκάδες σιντριβάνια, μικρά και μεγάλα, τα οποία δίνουν μian άλλη ευχάριστη αίσθηση στον χώρο. Το υπόγειο μετρό της πόλης, είναι πρότυπο σε καθαριότητα και ομορφιά. Τα λεωφορεία μικρά και γρήγορα πηγαиноέρχονται στην ώρα τους, όπως λένε οι κάτοικοι της πόλης. Στους δρόμους, ελάχιστα είναι τα φώτα τροχαίας και κατά κανόνα υπάρχει ένα φανάρι ψηλά και όλοι μένουν πίσω για να βλέπουν πότε θα ανάψει το πράσινο. Το πιο ωραίο, είναι το γεγονός ότι κατάρησαν το πορτοκαλί χρώμα και το αντικατέστησαν με χρονόμετρα αντίστροφης μέτρησης, τα οποία ισχύουν και για το κόκκινο και για το πράσινο. Αποτέλεσμα, μειώνονται τα νεύρα, σε μια πόλη που έτσι και αλλιώς έχει ελάχιστο κυκλοφοριακό πρόβλημα. Πέρα από την ομορφιά της πόλης και του χώρου, το τι συμβαίνει πίσω από τις κλειστές πόρτες των ανθρώπων, είναι μια άλλη δύσκολη υπόθεση και η ρήση του Αρμένιου για τους χαρούμενους Κύπριους, οι οποίοι πάνε «λάου λάου», σίγουρα έχει την αξία της.

kaparispan@yahoo.gr

Ώρα για θεσμοθέτηση της προληπτικής παιδιατρικής

Της ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΤΣΙΡΙΔΟΥ

Η υγεία των παιδιών μας δεν μπορεί να παραμένει στο περιθώριο της δημόσιας συζήτησης, ούτε να εξαρτάται από άτυπες ή εθελοντικές πρωτοβουλίες – όσο σημαντικές κι αν είναι. Για τον λόγο αυτό κατέθεσα πρόταση νόμου, που αποσκοπεί στη θεσμική κατοχύρωση της προληπτικής παιδιατρικής στην Κύπρο, μέσω της καθιέρωσης οργανωμένων προγραμμάτων προγεννητικού και νεογνικού ελέγχου. Η ανάγκη νομοθετικής θωράκισης καθίσταται ακόμη πιο επιτακτική μετά την πρόσφατη απόφαση για την εφαρμογή οκτώ νέων προγραμμάτων προληπτικής παιδιατρικής, τα οποία βρίσκονται πλέον στο τελικό στάδιο σχεδιασμού. Πρόκειται για μια ιστορική εξέλιξη, που διευρύνει το φάσμα των παθήσεων που μπορούν να ανιχνευθούν και να αντιμετωπιστούν εγκαίρως, προλαμβάνοντας σοβαρές νοτικές και σωματικές αναπηρίες και σώζοντας ανθρώπινες ζωές.

Τα προγράμματα εγκρίθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο το 2022, ενώ η προεργασία τους βασίστηκε στα δεδομένα και την εμπειρία του Κέντρου Προληπτικής Παιδιατρικής «Αμερικός Αργυρίου», που εδώ και 36 χρόνια επιτελεί εθνικό έργο. Οι αριθμοί μιλούν από μόνοι τους. Το Κέντρο έχει ήδη προσφέρει: 796.000 νεογνικούς

ελέγχους, 280.000 προγεννητικούς ελέγχους σε εγκύους, 150.000 ελέγχους ακοής σε νεογνά. Μέσα από αυτά τα προγράμματα, εντοπίστηκαν και αντιμετωπίστηκαν εγκαίρως συγγενείς βαρνηκοίες, μεταβολικά νοσήματα, καθώς και χρωμοσωμικές ανωμαλίες όπως οι τρισωμίες 21 (σύνδρομο Down), 18 και 13. Τα αποτελέσματα είναι

Η Κύπρος διαθέτει πλέον τη γνώση, τα στατιστικά δεδομένα και τις υποδομές για να προχωρήσει σε μια εθνικής σημασίας μεταρρύθμιση στον τομέα της παιδιατρικής πρόληψης.

αδιάφυστη απόδειξη της αξίας της πρόληψης.

Η πρόταση νόμου που κατέθεσα ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Υγείας ενσωματώνει τις εισηγήσεις του υπουργείου Υγείας και αποσκοπεί:

Πρώτο: Στην καθιέρωση μόνιμων και συστηματικών προγραμμάτων ελέγχου. Δεύτερο: Στην πρόληψη και πρώιμη διάγνωση σοβαρών παθήσεων. Τρίτο: Στην

ενίσχυση της δημόσιας υγείας και της ισότιμης πρόσβασης για όλα τα παιδιά.

Με τον προτεινόμενο νόμο, διασφαλίζεται η εγκαίρως ανίχνευση ασθενειών τόσο σε προγεννητικό όσο και σε νεογνικό στάδιο, επιτρέποντας την εγκαίρως ιατρική παρέμβαση. Σήμερα, κάθε έγκυος και κάθε νεογνίτη στην Κύπρο έχει πρόσβαση, εντελώς δωρεάν, στα εξής τρία βασικά προγράμματα του Κέντρου:

Προγεννητικός Έλεγχος: Πραγματοποιείται στη 10η εβδομάδα κύησης και στοχεύει στην ανίχνευση χρωμοσωμικών ανωμαλιών, όπως το σύνδρομο Down. Έχουν εξεταστεί πάνω από 266.971 γυναίκες.

Προληπτικός Έλεγχος Νεογνών: Εστιάζει στον έγκαιρο εντοπισμό μεταβολικών διαταραχών, όπως ο συγγενής υποθυρεοειδισμός. Περισσότερα από 312.604 νεογνά έχουν ήδη εξεταστεί.

Ανιχνευτικό Πρόγραμμα Ακοής: Εξασφαλίζει ότι νεογνά με βαρνηκοίθα θα διαγνωστούν εγκαίρως και θα έχουν την ευκαιρία να αναπτυχθούν με φυσιολογικό λόγο και ακοή. Έχουν εξεταστεί πάνω από 140.817 νεογνά.

Η εμπειρία του Κέντρου «Αμερικός Αργυρίου» αποδεικνύει ότι η πρόληψη μπορεί να γίνει πυλώνας της δημόσιας υγείας, όταν

υπάρχει συνέπεια, γνώση και κοινωνική ευαισθησία. Η ανακήρυξη του από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ως Κέντρο Αναφοράς της Κυπριακής Δημοκρατίας έδωσε μια θεσμική ώθηση που πρέπει να έχει συνέχεια. Σημαντική είναι και η διαχρονική προσφορά του Συνδέσμου Φίλων του Κέντρου, ο οποίος με δράσεις και εκδηλώσεις ενισχύει ουσιαστικά το έργο του, συμβάλλοντας στην καθολικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Η Κύπρος διαθέτει πλέον τη γνώση, τα στατιστικά δεδομένα και τις υποδομές για να προχωρήσει σε μια εθνικής σημασίας μεταρρύθμιση στον τομέα της παιδιατρικής πρόληψης. Η θεσμική κατοχύρωση των ανιχνευτικών προγραμμάτων δεν αποτελεί πολυτέλεια ή διοικητική επιλογή, αλλά υποχρέωση της πολιτείας απέναντι στα παιδιά μας και τις οικογένειές τους.

Εντός των επόμενων ημερών η Επιτροπή Υγείας της Βουλής θα εξετάσει την πρόταση και προσδοκώ ότι η Ολομέλεια θα προχωρήσει στην ψήφισή της χωρίς καθυστερήσεις. Η υγεία των παιδιών μας είναι το πολυτιμότερο κοινωνικό κεφάλαιο. Τώρα είναι η στιγμή να τη θωρακίσουμε θεσμικά.

Η κα Φωτεινή Τσιρίδου είναι βουλευτής ΔΗΣΥ Λεμεσού.

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Τέσσερις στρατηγοί κινάν και παν...

Μπορεί το Ισραήλ να κερδίσει τον πόλεμο κατά του Ιράν; Μπορεί ο Νετανιάχου να πετύχει την ανατροπή του ισλαμικού καθεστώτος των Μουλάδων και των Φρουρών της Επανάστασης; Ή μήπως η επίθεση στο Ιράν ήταν μια βεβιασμένη κίνηση με σκοπό να προλάβει τις διαπραγματεύσεις του ιρανικού καθεστώτος με τον Αμερικανό πρόεδρο Τραμπ;

Το βέβαιο είναι ότι, αν το Ιράν ολοκλήρωνε τις συνομιλίες με μια συμφωνία για τα πυρηνικά, κάτι που ασφαλώς θα εξυπηρετούσε και την ασφάλεια του Ισραήλ, τότε ο Ισραηλινός πρωθυπουργός θα είχε ξεμείνει από πολεμικά μέταπα. Το επιχείρημα ότι η Γάζα αποτελεί απειλή για το Ισραήλ δεν πείθει για κανέναν.

Ούτε βέβαια η διαλυμένη Χεζμπολάχ στον Λίβανο αποτελεί λόγο γενικότερης πολεμικής εμπλοκής. Πώς αλλιώς θα μπορούσε ο Νετανιάχου να παρατείνει το καθεστώς έκτακτων ανάγκων, με σκοπό να παραμείνει ο ίδιος στην εξουσία, αν είχε ξεμείνει από εκκρούς; Ο χρόνος τον πιέζει, το κοινοβούλιο ψήφιζε ήδη για πρόωρες εκλογές και από μόνη της η είδηση για έναρξη συνομιλιών Ουάσινγκτον - Τεχεράνης θα έβαζε τέλος στο όποιο σχέδιο

για επίθεση στο Ιράν. Γνώριζε ο Νετανιάχου την πρόθεση του Τραμπ να κλείσει το θέμα του Ιράν με ειρηνικό τρόπο; Κατά πάσα πιθανότητα το γνώριζε, αψήφησε όμως απόλυτα συνειδητά τη θέληση του Αμερικανού προέδρου και προχώρησε σε μια βεβιασμένη επίθεση, η οποία κινδυνεύει να κλείσει τον ισραηλινό λαό στα καταφύγια για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Γιατί όμως ο Νετανιάχου «πρόδωσε» τον στενό του φίλο και σύμμαχο; Οποιαδήποτε κυβέρνηση Δημοκρατικής θα είχε εμποδίσει το σχέδιο επίθεσης κατά του Ιράν του Ισραηλινού προέδρου. Ο πρόεδρος Τραμπ, ακόμη και με την άρνησή του, είχε ήδη αποδεχτεί την οποιαδήποτε απόφαση του Νετανιάχου να προχωρήσει σε επίθεση κατά του Ιράν. Κι αυτό διότι έχει διαμνύσει ότι θα τον στηρίξει σε κάθε περίπτωση, ακόμη και σε περίπτωση μονομερούς ενέργειας. Αυτή η ενέργεια έχει ήδη επιφέρει τα πρώτα καταστροφικά αποτελέσματα για το Ισραήλ. Η ισραηλινή αεράμυνα μπορεί να είναι εξαιρετική αλλά δεν είναι τέλεια.

Υπερνηκτικοί και βαλλιστικοί πύραυλοι πέφτουν συνέχεια σε συνοικίες του Τελ Αβίβ, της Χάιφα και άλλων ισραηλινών πόλεων και κομποπόλεων. Δεδομένου του τεράστιου αριθμού των πυραύλων αυτών

κανέναν Ισραηλινό δεν είναι πλέον ήσυχος. Και φυσικά ούτε λόγος να γίνεται για την τεράστια καταστροφή της οικονομίας από τα ερείπια που συσσωρεύονται μέρα με τη μέρα μετά από κάθε κύμα πυραυλικών βομβαρδισμών.

Πίστευε όντως ο Νετανιάχου ότι η ισραηλινή αεροπορία είχε εξουδετερώσει τα ιρανικά πυραυλικά συστήματα και τα εργοστάσια παραγωγής πυραύλων; Δεν γνώριζε ότι, ακόμη και αν είχαν όντως εξουδετερωθεί οι ιρανοικοί πύραυλοι, οι Ρώσοι, Κινέζοι και Βορειοκορεάτες σύμμαχοι των Μουλάδων θα έσπευδαν να τους προμηθεύσουν με ό,τι χρειάζονται; Ο Πούτιν έχει ήδη διαμνύσει ότι δεν θα ανησυχεί μια αλλαγή καθεστώτος στο Ιράν. Οι Ιρανοί τον προμηθεύουν με πυρομαχικά και αυτός τους προμηθεύει με πυραύλους.

Επομένως, ο πόλεμος θα είναι παρατεταμένος και το μόνο που θα μπορούσε να τον τερματίσει είναι μια ανατροπή καθεστώτος στο Ιράν. Πόσο πιθανό είναι αυτό το τόσο δελεαστικό για τη Δύση σενάριο; Το σενάριο αυτό άλλωστε «πουλάει» ο Νετανιάχου σε όσους στηρίζουν το Ισραήλ και στέκονται εδώ και δεκαετίες στο πλευρό του, σε Ευρώπη, Αμερική και παντού αλλού. Η πολιτική κατάσταση στο Ιράν δεν είναι όπως στην Αργεντινή, όπου

η χούντα έπεσε με την ήττα στον πόλεμο των Φώκλαντ. Η Αργεντινή είναι μια δημοκρατική χώρα που στερήθηκε βάνουσα την ελευθερία της και από την πρώτη στιγμή της τυραννίας αντιστάθηκε θενανά στους δικτατόρες. Μπορούμε να πούμε το ίδιο για το Ιράν;

Οι μάζες στο Ιράν δεν είναι πεπαιδευμένες, δεν έχουν καμία δημοκρατική, καμία φιλελεύθερη παιδεία. Η εξέγερση των ελίτ με ηγέτιδες κοινωνικές ομάδες της γυναίκας και τους φοιτητές δυστυχώς είναι μειοψηφική. Η σωτηρική πλειοψηφία υποστηρίζει και στηρίζει τους ισλαμιστές.

Γιατί ένας Ιρανός, γαλουχημένος στο πνεύμα της ανωτερότητας του άνδρα και την υποτέλεια της γυναίκας, θα δεχόταν να αρνηθεί τα προνόμια που του προσφέρουν οι Μουλάδες και η ισλαμική ιδεολογία κατά των γυναικών; Γιατί ένας στρατιωτικός να αρνηθεί τα κοινωνικά προνόμια που έχει και να επιλέξει να αντισταθεί στην ηγεσία του; Για πολλά χρόνια τώρα ακούμε για σφαγές φοιτητών, γυναικών και αντιφρονούντων, χωρίς ποτέ να ακουστεί κάτι για οσχίμα στις τάξεις του στρατού. Χωρίς ένα τέτοιο κίνημα εντός του στρατού, είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να πέσει το καθεστώς.

Είδαμε τις προηγουμένως μέρες τον

εξόριστο στις ΗΠΑ γιο του Σάχη Μοχάμαντ Παχλαβί να δηλώνει έτοιμος να αναλάβει τη διακυβέρνηση στο Ιράν άμα πέσει το θεοκρατικό καθεστώς.

Όμως ο Σάχης δεν ήταν ποτέ αγαπητός στο Ιράν. Πέρα από τον τρόπο με τον οποίο είχε ανέβει στην εξουσία, με πραξικόπημα οργανωμένο από βρετανικές και αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες, ακόμα και το προοδευτικό μεταρρυθμιστικό του πρόγραμμα είχε βρει τεράστια αντίσταση από το υπερουντηρητικό ισλαμικό κοινωνικό καθεστώς του Ιράν. Ας μην ξεχνάμε ότι για τον λόγο αυτό οι Μουλάδες ανέβηκαν στην εξουσία με την ισλαμική επανάσταση.

Η Δύση ξεγελιέται με φωτογραφίες των ελίτ της Τεχεράνης και δεν βλέπει τις μάζες στα ενδότερα του Ιράν που ούτε επιθυμούν αλλά ούτε και θα συναινέσουν σε μια προσπάθεια αλλαγής κοινωνικού καθεστώτος. «Τέσσερις στρατηγοί κινάν και παν / για πόλεμο στο μακρινό το Ιράν», έγραφε ο Μπρεχτ στον «Κύκλο με την κιμωλία», «αλλά δε φτάνουνε ποτέ στο Ιράν» (μετάφραση Οδυσσέα Ελύτη).

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ
ΣΤΗ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗΠλήγματα
σε Νατάνζ
και Ισφαχάν

Οι πυρηνικές εγκαταστάσεις της **Νατάνζ** είναι οι μεγαλύτερες για τον εμπλουτισμό ουρανίου στη χώρα, «η καρδιά του βαλλιστικού προγράμματος του Ιράν», σύμφωνα με τον Ισραηλινό πρωθυπουργό Μπέντζαμιν Νετανιάχου. Πολλά κτίρια στη Νατάνζ έχουν υποστεί σοβαρές ζημιές.

Τέσσερα ζωτικής σημασίας κτίρια στον πυρηνικό σταθμό του **Ισφαχάν** καταστράφηκαν, με βάση την Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας. Οι ζημιές στα τρία κτίσματα ήταν ορατές από δορυφορικές λήψεις, ενώ ο οργανισμός ατομικής ενέργειας του Ιράν ισχυρίστηκε ότι η καταστροφή στο τέταρτο ήταν περιορισμένη.

Οι ζημιές σε υποδομές περιλαμβάνουν επίσης πυραυλικές εγκαταστάσεις σε **Κερμανσάχ**, **Σιράζ** και **Μπιντ Κανέχ**. Οι δορυφορικές λήψεις δείχνουν ζημιές σε κτίρια και σήραγγες στο Κερμανσάχ, αλλά στο Σιράζ φαίνονται άθικτα.

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ**

Από το καταφύγιο όπου βρίσκεται, ο αρχηγός της ισραηλινής αξιωματικής αντιπολίτευσης και πρώην πρωθυπουργός, Γιάιρ Λαπίντ, μίλησε στην «Κ» και διαμνύει ότι, παρά την αντίθεσή του προς τον Νετανιάχου, η απόφαση του Ισραηλινού πρωθυπουργού να χτυπήσει τώρα το Ιράν και τις πυρηνικές του εγκαταστάσεις ήταν σωστή.

– Διαβάσαμε ότι ένας ιρανικός πύραυλος χτύπησε το σπίτι του γιου σας και συγκεκριμένα το δωμάτιο της εγγονής σας. Ποια είναι η τρέχουσα κατάσταση στην περιοχή;

– Το ιρανικό καθεστώς στοχεύει σαφώς αθώους πολίτες. Το κρεβάτι της ενός έτους εγγονής μου καλύφθηκε με γυαλιά από την έκρηξη και ήταν τρομακτικό να σκέφτομαι τι θα είχε συμβεί αν εκείνη την ώρα βρισκόταν εκεί. Αλλά έχουν συμβεί τρομερές τραγωδίες από τη στιγμή που οι Ιρανοί άρχισαν να μας βομβαρδίζουν με βαλλιστικούς πυραύλους. Μία οικογένεια με μικρά παιδιά σκοτώθηκε, ένα νοσοκομείο χτυπήθηκε, ολόκληρα κτίρια καταστράφηκαν. Αυτή είναι η πραγματικότητα που αντιμετωπίζουμε και γι' αυτό έπρεπε να δράσουμε εναντίον ενός καθεστώτος που έχει ορκιστεί να μας καταστρέψει.

– Πιστεύετε ότι η κυβέρνηση πήρε τη σωστή απόφαση να χτυπήσει τις πυρηνικές εγκαταστάσεις του Ιράν ή θεωρείτε ότι ήταν λάθος;

– Ο πρωθυπουργός Νετανιάχου κι εγώ είμαστε επί μακρόν πολιτικοί αντίπαλοι, διαφωνώ μαζί του σχεδόν σε όλα τα θέματα, αλλά σε αυτό είχε δίκιο. Ήταν σωστή απόφαση να χτυπήσουμε τις πυρηνικές εγκαταστάσεις (του Ιράν) πριν να είναι πολύ αργά και είναι σωστό να αποδομήσουμε το πρόγραμμα βαλλιστικών πυραύλων πριν να είναι πολύ αργά. Μετά την 7η Οκτωβρίου όλοι πρέπει να καταλάβουν ότι δεν μπορούμε να περιμένουμε τους ανθράκους που θέλουν να μας σκοτώσουν να θέσουν σε εφαρμογή τα σχέδιά τους, πρέπει να δράσουμε για να το αποτρέψουμε.

– Ο Νετανιάχου δήλωσε ότι υπήρχε μια κατάλληλη ευκαιρία για να χτυπηθεί το Ιράν. Συμφωνείτε με αυτή την εκτίμηση ή ο Νετανιάχου επένδυσε στην πολιτική του επιβίωση;

– Υπήρχε η κατάλληλη ευκαιρία. Ως αρχηγός της αντιπολίτευσης και πρώην πρωθυπουργός ενημερώνομαι για τις πληροφορίες των μυστικών υπηρεσιών. Όπως

Γιάιρ Λαπίντ

Αρχηγός της ισραηλινής αξιωματικής αντιπολίτευσης, πρώην πρωθυπουργός

«Δεν είναι στόχος
το καθεστώς, αλλά...»

Κανείς δεν θα «κλάψει» για το τέλος του θρησκευτικού φανατισμού και του εξτρεμισμού στο Ιράν. Σωστή η απόφαση του Νετανιάχου να χτυπήσει τώρα

Ο Γιάιρ Λαπίντ στο δωμάτιο της εγγονής του μετά το πλήγμα του ιρανικού πυραύλου. «Ήταν τρομακτικό να σκέφτομαι τι θα είχε συμβεί αν εκείνη την ώρα βρισκόταν εκεί», λέει στην «Κ» ο αρχηγός της ισραηλινής αξιωματικής αντιπολίτευσης.

μπορείτε να φανταστείτε, δεν έχω κανένα πρόβλημα να πω τότε ο πρωθυπουργός κάνει λάθος ή τότε τα κίνητρά του είναι πολιτικά, αλλά δεν είναι αυτή η περίπτωση. Ήταν η σωστή ενέργεια την κατάλληλη στιγμή. Αν μη τι άλλο, θα μπορούσε να είχε γίνει νωρίτερα.

– Μπορεί το πυρηνικό πρόγραμμα της Τεχεράνης να καταστραφεί ολοκληρωτικά;

– Πρέπει να το καθυστερήσουμε όσο το δυνατόν περισσότερο, για να διασφαλίσουμε ότι δεν θα φτάσουν στο σημείο να αποκτήσουν πυρηνικά όπλα. Η υποστή-

ριξη των Ηνωμένων Πολιτειών και άλλων συμμάχων θα συμβάλει στο να καθυστερήσει το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα για πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Αυτή είναι μια απόφαση που πρέπει να πάρουν οι ίδιοι, αλλά ελπίζω ότι όλοι καταλαβαίνουν ότι υπάρχει

Αμπάς Μιλάνι, ιστορικός, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Στάνφορντ

Ενας ανόητος πόλεμος επί 40 χρόνια

Μόνο ένα δημοκρατικό Ιράν μπορεί να αποτελέσει λύση στο αδιέξοδο με τα πυρηνικά

Ο Ιρανός καθηγητής του Πανεπιστημίου Στάνφορντ Αμπάς Μιλάνι εκτιμά πως το καθεστώς της Τεχεράνης «είναι χαμένο στον λαβύρινθο της αυταπάτης του».

Συνέντευξη στη **ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΚΡΗΤΙΚΟΥ**

«Όταν ένας τρελός ρίξει μια πέτρα στο πηγάδι, χρειάζονται δέκα σοφοί για να τη βγάλουν». Με την αρχαία αυτή περσική παροιμία, ο Ιρανός ιστορικός και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Στάνφορντ Αμπάς Μιλάνι επιχειρεί, μιλώντας στην «Κ», να αποτυπώσει την ηγεσία του ανώτατου θρησκευτικού ηγέτη, αγιατολάχ Αλί Χαμενεΐ. Ο Μιλάνι τονίζει ότι η διακηρυγμένη στρατηγική στόχευση εξαφάνισης του κράτους του Ισραήλ από το θεοκρατικό καθεστώς είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το πυρηνικό πρόγραμμα της Τεχεράνης και πως μόνον η δημοκρατία μπορεί ναβάλει οριστικό τέλος στην πυρηνική απειλή του Ιράν.

– Το καθεστώς του Ιράν «επένδυε» επί πολλά έτη στη **Χεζμπολάχ**, στη **Χαμάς** και στο καθεστώς **Ασαντ** στη **Συρία**. Όταν κατέρρευσαν, γιατί δεν αντελήφθη το μέγεθος της αδυναμίας του;

– Το Ιράν πασχίζει να διατηρήσει την περιφερειακή του επιρροή, καθώς οι πληρεξούσιοί του υφίστανται βαριές απώλειες. Το καθεστώς είναι χαμένο στον λαβύρινθο της αυταπάτης του. Την

ίδια ώρα, ο πρωθυπουργός Μπέντζαμιν Νετανιάχου, αντιμέτωπος με την αυξανόμενη πίεση από Ισραηλινούς πολίτες που απαιτούν ένα τέλος στην ανθρωπιστική καταστροφή στη Γάζα, διάβασε καλά τα δεδομένα και εκτίμησε πως είχε έρθει η κατάλληλη στιγμή να εξαπολύσει μια προσεκτικά σχεδιασμένη επίθεση.

Η εντυπωσιακή διεύθυνση του Ισραήλ στον μηχανισμό ασφαλείας του Ιράν τού επέτρεψε να «αποκεφαλίσει» τις ιρανικές αμυντικές δυνάμεις μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, με περίπου τα δύο τρίτα των ανωτάτων στρατιωτικών και υπηρεσιακών διοικητών της χώρας να εξουδετερώνονται τις πρώτες κιόλας ημέρες. Το καθεστώς έπρεπε να ξέρει ότι η Μοσάντ έχει απλώσει τα δίκτυα της παντού. Εξακολουθεί να μου προκαλεί έκπληξη πώς δεν έλαβαν υπόψη τα δεδομένα και συνέχισαν τις ανόητες φανφάρες.

– Ποιοι πολιτικοί συσχετισμοί μπορούν να αναπτυχθούν σε ενδεχόμενη μετά Χαμενεΐ εποχή; Υπάρχει ο κίνδυνος διολίσθησης σε ακόμη πιο αυταρχικές ατραπούς εάν αναλάβουν την εξουσία οι Φρουροί της Επανάστασης;

– Τι θα συμβεί την επομένη κανείς δεν το ξέρει. Εξαρτάται από το πώς και πότε. Αν ο Χαμενεΐ είχε έστω και ένα ίχνος πατριωτισμού, αν αγαπούσε το Ιράν, θα παραιτείτο. Θα έλεγε: «Απέτυχα. Ενέπλεξα τη χώρα σε έναν πόλεμο που δεν μπορούμε να κερδίσουμε. Θα παραδώσω την εξουσία σε κάποιον ικανότερο».

Αυτός ο πόλεμος –και δεν μιλώ μόνο για τη μάχη, αλλά για τον επί σαράντα έτη πόλεμο που έχει κηρύξει το ισλαμικό καθεστώς στο Ισραήλ– ήταν ανόητος, ανεπιθύμητος και αδικαιολόγητος. Ο λαός του Ιράν δεν τον ήθελε. Δεν υπήρξε ποτέ δημόσια συζήτηση, μόνο γενναίοι άνθρωποι που διαφωνούσαν ανοιχτά διερωτώμενοι γιατί άραγε το Ιράν επενδύει στην καταστροφή του Ισραήλ.

Όσον αφορά στους Φρουρούς της Επανάστασης, θα επιχειρήσουν να εγκαθιδρύσουν μια στρατιωτική δικτατορία, παρόμοια με την παλαιότερη στο Πακιστάν υπό τον Μουχάμαντ Ζία ουλ-Χακ, και θα χρησιμοποιήσουν το Ισλάμ ως ιδεολογικό μανδύα.

– Μπορεί το Ιράν να βγει από τον λαβύρινθο των μοναρχικών και θεοκρατικών καθεστώτων στο ξέφωτο της δημοκρατίας;

– Οποιαδήποτε συμφωνία με αυτό το βίαιο και υποκριτικό καθεστώς θα καταπατηθεί αμέσως μόλις οι ηγέτες του θεωρήσουν ότι έχουν ξεφύγει από τον άμεσο κίνδυνο. Η μόνη λύση στο πυρηνικό αδιέξοδο του Ιράν είναι ένα δημοκρατικό Ιράν και αυτό συνεπάγεται στήριξη στις δημοκρατικές φωνές μέσα στο Ιράν, με τη συνδρομή της ιρανικής διασποράς.

Το Ιράν, το οποίο υπήρξε βαρόμετρο της περιοχής τον τελευταίο αιώνα, όπου μάλιστα ο μέσος όρος ηλικίας είναι μόλις 32 έτη, δεν μπορεί παρά να ωφεληθεί από το τέλος ενός καθεστώτος που είναι βυθισμένο στον δογματισμό μιας γερασμένης ολιγαρχίας.

Οι πολίτες στο Ιράν θέλουν δημοκρατία. Αλλωστε, οι Ιρανοί, με προεξάρχουσες τις γενναίες Ιρανές γυναίκες, έχουν επιδείξει εκπληκτικά κινηματικά αντανάκλαστικά. Έχουν οργανώσει, κατά τη γνώμη μου, το πιο επιτυχημένο κίνημα πολιτικής ανυπακοής μετά το Κίνημα Πολιτικών Δικαιωμάτων στην Αμερική και το αντι-απαρτχάιντ κίνημα.

– Πιστεύετε ότι ο Μπέντζαμιν Νετανιάχου αναζητούσε μία αφορμή για να επιτεθεί στο Ιράν προκειμένου να διασφαλίσει την

μία ευκαιρία να γίνει η περιοχική και ο κόσμος ασφαλέστερα.

– Τα τελευταία χρόνια το ιρανικό κράτος έχει γίνει όλο και πιο θεοκρατικό. Θα προσπαθήσει το Ισραήλ να αλλάξει το καθεστώς στην Τεχεράνη ή υποστηρίζετε μια εσωτερική διαδικασία εκδημοκρατισμού;

– Ο στόχος δεν είναι η αλλαγή του καθεστώτος, αλλά δεν νομίζω ότι κανείς θα «κλάψει» για το τέλος αυτού του φανατικού καθεστώτος. Οι πρώτοι που θα ωφεληθούν θα είναι οι ίδιοι οι Ιρανοί, οι οποίοι είναι θύματα του θρησκευτικού φανατισμού και του εξτρεμισμού του ιρανικού καθεστώτος. Δεν έχουμε σύνορα με το Ιράν και δεν έχουμε κανένα λόγο για σύγκρουση, δεν έχουμε καμία σύγκρουση με τον λαό του Ιράν. Με ένα διαφορετικό καθεστώς στην Τεχεράνη, είναι δυνατόν να φανταστούμε διαφορετικές σχέσεις σε ολόκληρη τη Μέση Ανατολή.

– Στην εσωτερική πολιτική είστε ένας από τους σκληρότερους επικριτές του Νετανιάχου. Εξακολουθείτε να πιστεύετε ότι η κυβέρνηση Νετανιάχου βλάπτει το Ισραήλ και πρέπει να απομακρυνθεί από την εξουσία;

– Η κριτική μου προς τον Νετανιάχου και την κυβέρνησή του είναι γνωστή, αυτό δεν έχει αλλάξει, αλλά όταν υπάρχει μια κατάσταση όπως αυτή και όταν (η κυβέρνηση) ενεργεί με τον σωστό τρόπο για την εθνική ασφάλεια του Ισραήλ, τότε μπορώ να αφήσω αυτές τις κριτικές στην άκρη για μερικές εβδομάδες, ώστε να διασφαλίσουμε ότι δίνουμε προτεραιότητα στην εσωτερική συνοχή και δημιουργούμε ένα ενωμένο μέτωπο ενάντια σε όσους θέλουν να μας δουν να καταστρεφόμαστε.

– Εξακολουθείτε να πιστεύετε ότι η διαχείριση της κατάστασης στη Γάζα ήταν λανθασμένη και ότι η χρηματοδότηση των φατριών εναντίον της Χαμάς θα μπορούσε να οδηγήσει σε «μεγαλύτερες καταστροφές»;

– Αυτό είναι ένα θέμα στο οποίο διαφωνώ βαθιά με την κυβέρνηση. Η κορυφαία προτεραιότητα πρέπει να είναι η επιστροφή των ομήρων στην πατρίδα τους. Είμαι υπέρ μιας συμφωνίας εδώ και πολύ καιρό και πιστεύω ότι θα μπορούσαν να γίνουν περισσότερα για να επιτευχθεί. Πρέπει να φέρουμε τους αδελφούς και τις αδελφές μας πίσω στην πατρίδα. Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι ο πόλεμος θα μπορούσε να τελειώσει αύριο αν η Χαμάς παραδώσει τα όπλα της, απελευθερώσει τους ομήρους και παραιτηθεί από την εξουσία.

πολιτική του επιβίωσης ή όντως ελλόχευε ο κίνδυνος κατασκευής πυρηνικών όπλων ή ακόμη και επίθεσης από την Τεχεράνη;

– Το καθεστώς, ήδη από πέρυσι, άρχισε να μιλάει όλο και πιο ανοιχτά για την ικανότητά του να αποκτήσει πυρηνική βόμβα. Αυτή η φαντασμαγορική ρητορική έδωσε στον Νετανιάχου την αφορμή που ήθελε. Ο Ισραηλινός πρωθυπουργός αναζητούσε ευκαιρία για να επιτεθεί στο Ιράν, ειδικά μετά την ανθρωπιστική καταστροφή στη Γάζα και την πίεση από τους συμμάχους του εντός της Ε.Ε. να τερματιστεί αυτός ο όλεθρος. Το ιρανικό καθεστώς τού την έδωσε με δύο τρόπους: την προκλητική ρητορική και την έκθεση της ΙΑΕΑ.

– Φοβάστε μήπως η Τεχεράνη γίνει η επόμενη Γάζα;

– Ούτε η Κίνα, ούτε η Ρωσία, ούτε η Ευρώπη θα έμεναν θεατές σε κάτι τέτοιο. Η Τεχεράνη έχει 15 εκατομμύρια πολίτες. Το Ιράν έχει συνολικά 90 εκατομμύρια πληθυσμό. Μπορείτε να αντιληφθείτε την έκταση των μεταναστευτικών ροών και της ανθρωπιστικής τραγωδίας. Δεν μπορώ καν να το φανταστώ. Μου φέρνει δάκρυα στα μάτια και μόνο που το σκέφτομαι.

“

Αν ο αγιατολάχ Χαμενεΐ είχε έστω και ένα ίχνος πατριωτισμού, αν αγαπούσε το Ιράν, θα παραιτείτο.

Κυριακή
29/6

Οι τελευταίες μέρες του Χίτλερ

+

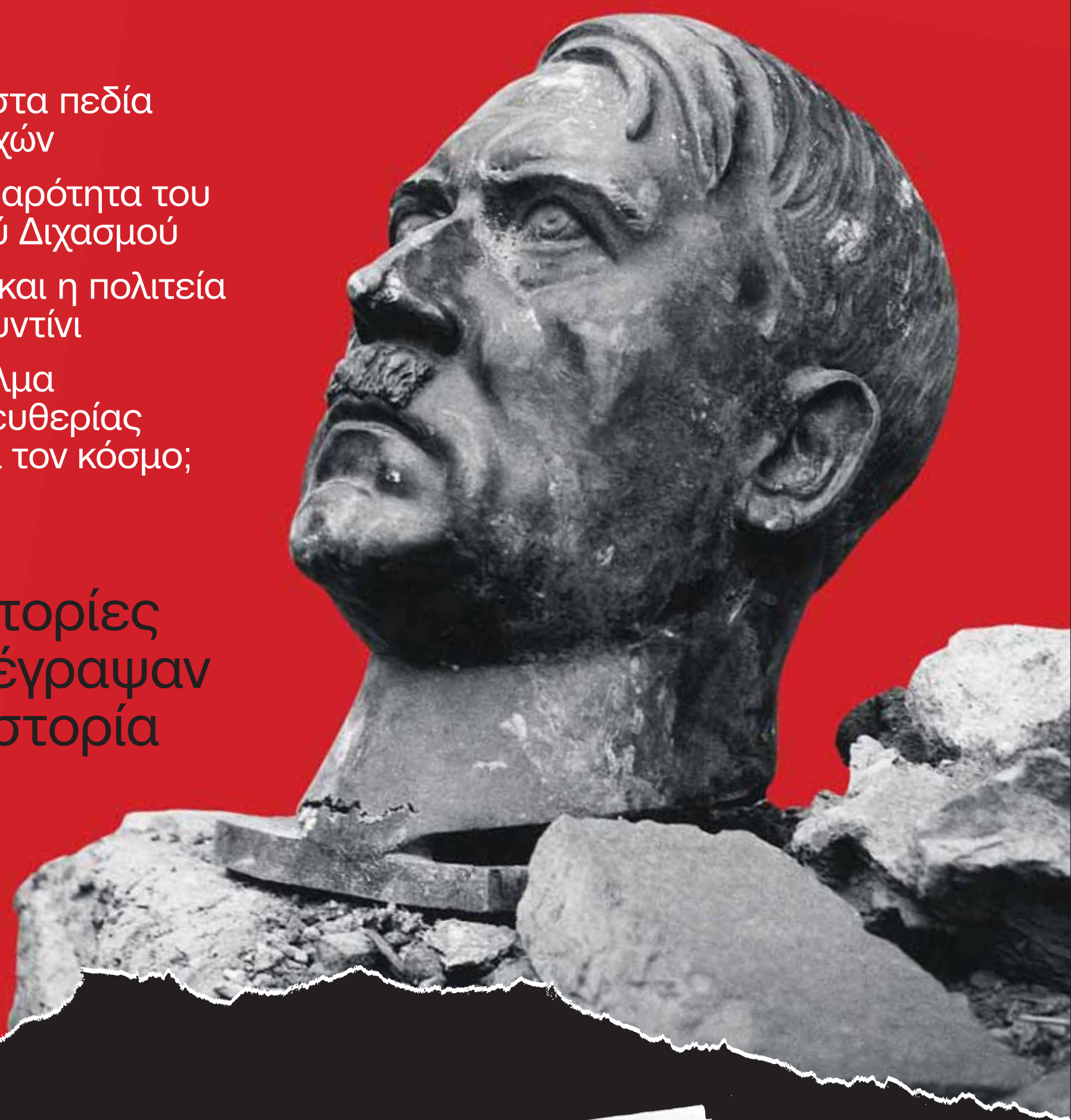
Η ροκ στα πεδία
των μαχών

Η βαρβαρότητα του
Εθνικού Διχασμού

Ο βίος και η πολιτεία
του Χουντίνι

Το Άγαλμα
της Ελευθερίας
φωτίζει τον κόσμο;

Οι ιστορίες
που έγραψαν
την Ιστορία

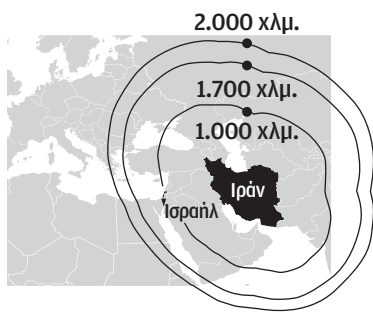

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

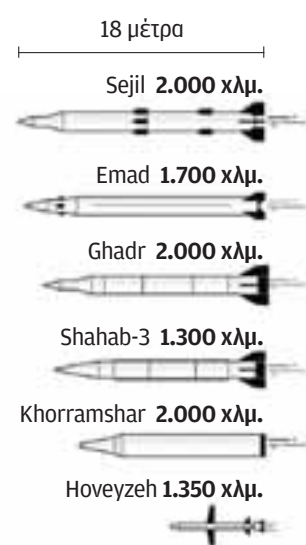
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

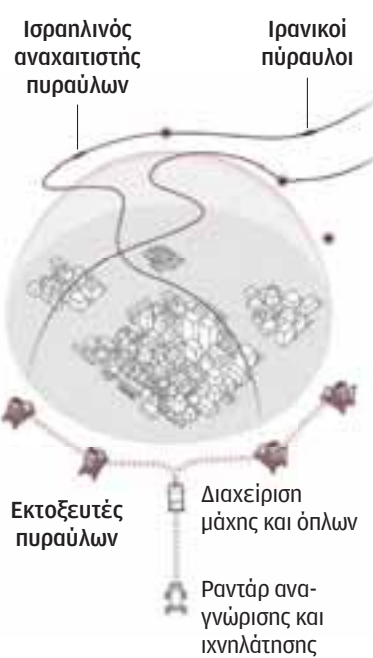
www.kathimerini.com.cy

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ
ΣΤΗ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗΤο πυραυλικό
οπλοστάσιο
του Ιράν

Το οπλοστάσιο του Ιράν έχει το μεγαλύτερο απόθεμα βαλλιστικών πυραύλων στη Μέση Ανατολή και περιλαμβάνει πολλούς πυραύλους μεγάλου βεληνεκούς που μπορούν να φτάσουν στο Ισραήλ

Πώς λειτουργεί
ο «Σιδερένιος
Θόλος»

Το Iron Dome είναι ένα κινητό σύστημα σχεδιασμένο να αναχαιτίζει πυραύλους μικρού βεληνεκούς και όλμους πυροβολικού που απειλούν κατοικημένες περιοχές στο Ισραήλ

Κάθε πυροβολαρχία, ένας συνδυασμός εκτοξευτών, σταθμού ελέγχου και ραντάρ, μπορεί να προστατεύσει μια περιοχή 150 τετραγωνικών χιλιομέτρων, σχεδόν το μέγεθος μιας μεσαίας πόλης.

Του ανταποκριτή μας
στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Το ενδεχόμενο μιας ευρύτερης αποσταθεροποίησης, που θα έφερνε ο κλονισμός του καθεστώτος της Τεχεράνης, προκαλεί ανησυχία στην Τουρκία. Η Αγκυρα δεν επιθυμεί αλλαγή του status quo στο Ιράν. Γι' αυτό θα ήθελε να δει τους Ιρανοί να επιστρέφουν στις διαπραγματεύσεις για το πυρηνικό πρόγραμμα. Αυτός είναι και ο λόγος που ο Ρεζέπι Ταγίπ Ερντογάν, με δηλώσεις του, τάχθηκε στο πλευρό του Ιράν, τονίζοντας ότι «είναι απολύτως φυσικό, θεμιτό και νόμιμο για το Ιράν να αμυνθεί απέναντι σε αυτόν τον τρομπουκισμό και την κρατική τρομοκρατία του Ισραήλ».

Παρά τις διαφορές που υπάρχουν σε διπλωματικό, θρησκευτικό και πολιτικό επίπεδο ανάμεσα στο Ιράν και την Τουρκία, αναλυτές της γειτονικής χώρας σημειώνουν πως μεταξύ των δύο υφίσταται μια «σχέση ισορροπίας, σταθερότητας αλλά και ανταγωνισμού».

Κυβερνητικοί αξιωματούχοι στην Τουρκία εκτιμούν ότι η χώρα δεν πρέπει να χάσει τη γεωστρατηγική σημασία που έχει, ως αντίβαρο του NATO και της Δύσης έναντι του Ιράν. Παράλληλα, υπάρχει ανησυχία πως η συνέχιση των συγκρούσεων με το Ισραήλ και μια ενδεχόμενη εμπλοκή των ΗΠΑ μπορεί να προκαλέσουν νέο προσφυγικό κύμα προς την Τουρκία, γεγονός για το οποίο έχουν ήδη ληφθεί προληπτικά μέτρα.

«Ούτε η Τουρκία, ούτε άλλες χώρες της περιοχής επιθυμούν αλλαγή καθεστώτος στο Ιράν. Το χάος, το προσφυγικό κύμα, οι ενδεχόμενες ακραίες ενέργειες εκ των έσω – όλα αυτά είναι εξελίξεις που καμία περιφερειακή δύναμη δεν θα ήθελε. Νομίζω ότι αυτή είναι και η σκέψη της Αγκυρας», εκτιμά ο Σολί Οζέλ, ανώτερος συνεργάτης στο Ινστιτούτο Montaigne και καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Kadir Has της Κωνσταντινούπολης.

Από την πλευρά του, ο Τσετινέρ Τσετιν, διευθυντής Διεθνών και Αμυντικών Ειδήσεων στο τηλεοπτικό δίκτυο Haberturk, επισημαίνει πως «το Ιράν δεν είναι Συρία, ούτε θα γίνει Ιράκ. Οποιαδήποτε αλλαγή καθεστώτος δεν αναμένεται να ενισχύσει την τουρκική επιρροή». Όπως λέει: «Οι Πέρσες έχουν βαθιά ιστο-

ρία, μυθολογία και είναι σίτες. Η Τουρκία, αντιθέτως, υποστηρίζει το σουνιτικό Ισλάμ και επιχειρεί να ενισχύσει την επιρροή της στον αραβικό κόσμο».

Όσον αφορά το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, η Αγκυρα δεν διαφωνεί με την ανάπτυξη του για ενεργειακούς σκοπούς. Αλτώςτε, και η ίδια κατασκευάζει, με ρωσική συνεργασία, τον πυρηνικό σταθμό του Ακούγιου. Ωστόσο, δεν θα ήθελε η Τεχεράνη να αποκτήσει πυρηνικό οπλοστάσιο, καθώς αυτό θα άλλαζε την ισορροπία ισχύος έναντι των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων.

Παρά τη σκληρή ρητορική κατά του Ισραήλ, η Τουρκία διατηρεί ψυχραιμία στάση στο πεδίο. Ενδεικτικό είναι το περιστατικό με την –κατά πληροφορίες–

παραβίαση τουρκικού εναέριου χώρου από ισραηλινά μαχητικά τις ημέρες των επιθέσεων κατά του Ιράν. Ανώτεροι Τούρκοι αξιωματούχοι έσπευσαν να δηλώσουν πως η παραβίαση έγινε κατά λάθος και ότι μόλις τα τουρκικά μαχητικά επικοινωνήσαν με τους Ισραηλινούς πιλότους, εκείνοι αποχώρησαν. Λίγες ημέρες αργότερα, το τουρκικό υπουργείο Αμυνας διέψευσε την πληροφορία.

Δεν φαίνεται να υπάρχει ανησυχία για σοβαρή επιδείνωση των σχέσεων με το Ισραήλ, καθώς –σύμφωνα με τουρκικές πηγές– αξιωματούχοι των δύο χωρών έχουν πραγματοποιήσει επαφές στο Μπακού και αλλού, καταλήγοντας σε συμφωνίες για τη διαχείριση πιθανών εντάσεων.

Ο κ. Οζέλ παρατηρεί: «Στο παρελθόν δεν υπήρχε το ενδεχόμενο σύγκρουσης Τουρκίας - Ισραήλ. Μετά τη Συρία, αυτό άλλαξε. Η ρητορική κλιμακώνεται. Κάποιοι Ισραηλινοί πολιτικοί, όπως ο νυν υπουργός Αμυνας Κατζ, έχουν τη συνήθεια να “πατούν τον κάλο”. Ωστόσο, οι διπλωματικές σχέσεις και το εμπόριο συνεχίζονται. Το πετρέλαιο του Αζερμπαϊτζάν ρέει στο Ισραήλ μέσω της Τουρκίας. Η κατάσταση ελέγχεται – προς το παρόν. Δεν είναι βέβαιο όμως τι θα γίνει αν η ένταση αυξηθεί. Στην Τουρκία ακούγονται ακόμα και σενάρια επίθεσης του Ισραήλ στο τουρκικό έδαφος, κάτι που στο παρελθόν δεν είχε τεθεί ποτέ στο τραπέζι, παρά τη σκληρή ρητορική».

Ο κ. Τσετιν εκτιμά πως το Ιράν ενδέχεται να προσπαθήσει να εξαγάγει την κρίση, επιδιώκοντας να «παίξει σκάκι για να σωθεί». Συγκεκριμένα, δεν αποκλείει μια επίθεση κατά του Αζερμπαϊτζάν, λόγω των στενών του δεσμών με το Ισραήλ, ή την ενεργοποίηση της Χεζμπολάχ εντός της Συρίας με στόχο την αποσταθεροποίησή.

Οι δοσοληψίες

Πέρα όμως από τη γεωπολιτική, σημαντική είναι και η οικονομική διάσταση. Οι κυρώσεις και οι περιορισμοί που έχουν επιβληθεί στο Ιράν για τις χρηματοπιστωτικές του συναλλαγές έχουν προσφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη στην Τουρκία. Σύμφωνα με οικονομικούς αναλυτές, μέσω άτυπων δικτύων (κυρίως στην Κλειστή Αγορά της Κωνσταντινούπολης) πραγματοποιούνται ετήσιες μεταφορές χρημάτων προς το Ιράν ύψους περίπου 30 δισ. δολαρίων. Παράλληλα, προϊόντα που εισάγονται από το εξωτερικό στην Τουρκία διοχετεύονται στο Ιράν, παρακάμπτοντας τις κυρώσεις – ενισχύοντας έτσι την τουρκική οικονομία.

Τέλος, ο κ. Οζέλ αναφέρεται στις πιθανές κινήσεις του προέδρου των ΗΠΑ: «Κανείς δεν μπορεί να προβλέψει τι θα κάνει ο Τραμπ. Δεν ξέρουμε ποιος του ψιθυρίζει στο αυτί. Είναι αδαής και δεν έχει εικόνα των συνεπειών των επιλογών του. Ακούει πρώτα αυτούς που ζητούν σκληρή στάση, μετά τους μετριοπαθείς. Τώρα λέει ότι θα αποφασίσει σε δύο εβδομάδες, αλλά αύριο μπορεί να αλλάξει γνώμη. Πώς μπορούμε να προβλέψουμε τις εξελίξεις;».

Ιρανοί παρακολουθούν τηλεοπτικό διάγγελμα του ανώτατου ηγέτη αγιατολάχ Αλί Χαμενεΐ, στην Τεχεράνη, την Τετάρτη. Κατά τον καθηγητή Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Kadir Has της Κωνσταντινούπολης, Σοζί Οζέλ, «ούτε η Τουρκία, ούτε άλλες χώρες της περιοχής επιθυμούν αλλαγή καθεστώτος στο Ιράν».

Η Αγκυρα δεν θέλει ισραηλινή ηγεμονία στη Μ. Ανατολή

Πώς εξηγούν δύο αναλυτές τη στάση της Τουρκίας στον πόλεμο

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΜΑΓΓΗΡΙΑΔΗ**

Θα ευνοήσει η αποδυνάμωση του Ιράν την Τουρκία; «Η Τουρκία πάντα ένιωθε άβολα με το γεγονός ότι, αν και βλέπει ότι βλέπει τον εαυτό της ως μια μεγάλη δύναμη, δεν έχει πυρηνικά όπλα», λέει ο Χένρι Μπάρκι, καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Lehigh της Πενσυλβάνια. Ο Μπάρκι υποστηρίζει πως ο τρόπος που οι Ισραηλινοί κατάφεραν να διεισδύσουν στο Ιράν και να πετάξουν πάνω από την Τεχεράνη χωρίς να χρειάζεται να ανησυχούν για την αεράμυνα ανέδειξε τις ανεπάρκειες και τα τρωτά σημεία της ιρανικής πολεμικής μηχανής.

Οι δυνάμεις του Ισλάμ

«Το θέμα είναι πως, ψυχολογικά, το Ιράν έχει υποστεί μια τεράστια ήττα, αφού ο κόσμος αντιλαμβάνεται ότι δεν είναι πια η χώρα που όλοι φοβούνταν, που είχε τους δυνατούς αντιπροσώπους του, όπως η Χεζμπολάχ, η Χαμάς ή οι Χούθι». Υπό αυτή την έννοια –κατά τον Μπάρκι– η Τουρκία, που μαζί με το Ιράν,

την Αίγυπτο και τη Σαουδική Αραβία αποτελούν τις τέσσερις πιο σημαντικές μουσουλμανικές δυνάμεις στον κόσμο, μπορεί να νιώθει ισχυρότερη.

Καθώς το Ιράν και η Τουρκία είναι περιφερειακοί ανταγωνιστές, αν και όχι απευθείας αντίπαλοι, ένα αποδυναμωμένο Ιράν είναι προς το συμφέρον της Τουρκίας. Υπάρχουν πάντως κι αυτοί που υποστηρίζουν πως οι κίνδυνοι οι οποίοι σχετίζονται με τον πόλεμο Ιράν - Ισραήλ υπερτερούν κατά πολύ του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος που θα αποκτούσε η Αγκυρα. Σύμφωνα με τον Οζγκούρ Ουνλουνκισαρτσικλί, επικεφαλής του γραφείου Τουρκίας στη δεξαμενή σκέψης German Marshall Fund, μια κατάρρευση του καθεστώτος του Ιράν δεν θα οδηγούσε σε μια φιλελεύθερη δημοκρατία αλλά σε χάος, τουλάχιστον στο άμεσο μέλλον. «Το Ιράν είναι μια χώρα με πολύ σημαντικές τουρκικές και κουρδικές μειονότητες και η αστάθεια σε αυτήν τη χώρα θα επηρέαζε άμεσα την Τουρκία, κυρίως με τη μορφή νέων κυμάτων μεταναστών. Τέλος, αλλά

όχι λιγότερο σημαντικό, έχοντας χάσει όλα τα άλλα στοιχεία αποτροπής, το Ιράν μπορεί να επιταχύνει το πρόγραμμα πυρηνικών όπλων του, κάτι που θα μπορούσε να ωθήσει άλλες χώρες στην περιοχή, ενδεχομένως και την Τουρκία, να ακολουθήσουν το

Εάν το Ισραήλ βγει από αυτόν τον πόλεμο έχοντας συντρίψει το Ιράν, τότε η Τουρκία και οι άλλοι μεγάλοι παίκτες της Μέσης Ανατολής θα πρέπει να αντισταθμίσουν την ηγεμονική του συμπεριφορά.

παραδείγμα του». Σύμφωνα με τον Ουνλουνκισαρτσικλί, η Αγκυρα γνωρίζει όλους αυτούς τους κινδύνους κι ως εκ τούτου κινείται πολύ προσεκτικά και υποστηρίζει τη διπλωματία αντί της στρατιωτικής δράσης.

Και οι δύο συνομιλητές μας

συμφωνούν πως εάν το Ισραήλ βγει από αυτόν τον πόλεμο έχοντας συντρίψει το Ιράν, τότε η Τουρκία και οι άλλοι μεγάλοι παίκτες της Μέσης Ανατολής θα πρέπει να αντισταθμίσουν την ηγεμονική του συμπεριφορά. Και αυτό θα συμπεριλάμβανε στενότερη συνεργασία και συνεννόηση μεταξύ Τουρκίας και Σαουδικής Αραβίας, όπως συμβαίνει στη Συρία. «Η σχέση Ισραήλ - Τουρκίας είναι στη χειρότερη της φάση και δεν βλέπω να βελτιώνεται στο άμεσο μέλλον», λέει ο Μπάρκι, εξηγώντας πως ο Ερντογάν πιθανώς πίστευε ότι ο Τραμπ θα πάρει το μέρος της Τουρκίας σε αυτή τη διαμάχη, ωστόσο η έκβαση της διαμάχης με το Ιράν και ο θαυμασμός του Αμερικανού προέδρου σε ηγέτες που «τελειώνουν τη δουλειά», όπως κάνει τώρα ο Νετανιάχου με το Ιράν, μπορεί να αλλάξει τα δεδομένα.

«Ο Μπακτσελί είπε πριν από λίγες μέρες πως ο επόμενος στόχος του Ισραήλ είναι η Τουρκία. Η σχέση λοιπόν Τουρκίας και Ισραήλ θα χειροτερεύσει όσο εξελίσσονται τα πράγματα στη

Μέση Ανατολή», λέει ο Μπάρκι.

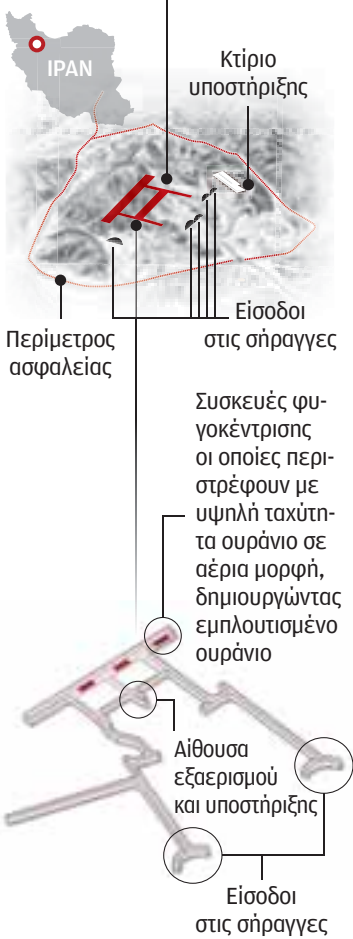
Για τον Ουνλουνκισαρτσικλί η μεγαλύτερη απόκλιση στη σχέση Τουρκίας - Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής εντοπίζεται στην πολιτική του Ισραήλ στη Μέση Ανατολή και υποστηρίζει πως η Τουρκία κινείται πολύ προσεκτικά ώστε να αποφύγει λάθη που θα έθεταν σε κίνδυνο τη σχέση επαναπροσέγγισης με τις ΗΠΑ. «Ωστόσο, όσο πλησιάζουμε στους εκλογικούς κύκλους τόσο στην Τουρκία όσο και στις ΗΠΑ, τόσο πιο δύσκολα θα γίνονται τα πράγματα ώστε να αγνοηθούν οι πραγματικές διαφορές».

Μια ακόμη επίπτωση της αποδυνάμωσης του Ιράν είναι και η συμπεριφορά των Σαουδαράβων και χωρών όπως το Μπακρέιν, το Κατάρ, το Ομάν και το Κουβέιτ. «Όλοι αυτοί είχαν προσεγγίσει την Τουρκία για να ισορροπήσουν τους Ιρανοί. Τώρα ίσως δεν χρειάζονται το να κάνουν πια», λέει ο Μπάρκι, που θεωρεί τους «Gulfies», όπως αποκαλούνται οι αραβικές χώρες της Μέσης Ανατολής, ως τους πραγματικούς κερδισμένους αυτής της έντασης.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ
ΣΤΗ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗΤο πυρηνικό
οχυρό
του Ιράν

Πυρηνικός σταθμός Φορντό

Βαθιά μέσα σε ένα βουνό, το Φορντό περιέχει σχεδόν 3.000 φυγοκεντρήτες σε δύο αίθουσες εμπλουτισμού ουρανίου

Ναύτες του αμερικανικού πολεμικού ναυτικού κάνουν εργασίες στο κατάστρωμα του αεροπλανοφόρου «USS Nimitz» στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας, στα μέσα Ιουνίου. Στις ΗΠΑ πολλοί υποστηρικτές του Ισραήλ δηλώνουν εξοργισμένοι επειδή, όπως υποστηρίζει ο Στιβ Μπάνον, «προσπαθεί να εμπλέξει την Αμερική σε έναν κωλοπόλεμο στη Μέση Ανατολή. Αυτό είναι κάτι που η Αμερική έχει σιχαθεί».

Στιβ Μπάνον

Καθοδηγητής του κινήματος MAGA

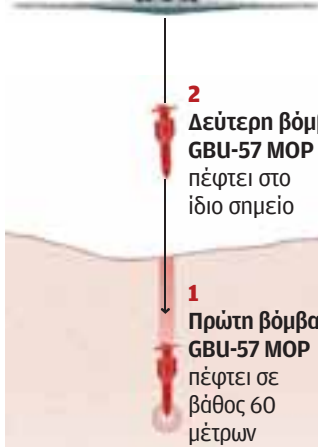
Ας το τελειώσουν μόνοι τους

Το Ισραήλ προσπαθεί να σύρει τις ΗΠΑ σε πόλεμο. Ένας από τους λόγους που οι Αμερικανοί ψήφισαν τον Τραμπ ήταν για να μην εμπλέκεται η χώρα σε ξένα μέτωπα

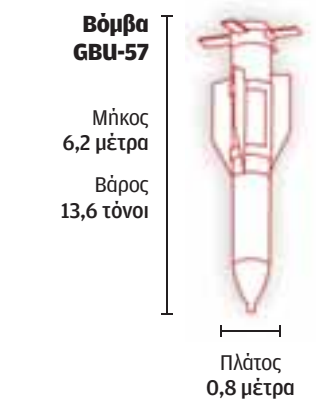
Η διατρητική
υπερβόμβα
των ΗΠΑ

Σχηματική αναπαράσταση μιας επίθεσης στο Φορντό

Μια βόμβα GBU-57 σε κάθε θέση πυρομαχικών (το αεροσκάφος πρέπει να τροποποιηθεί καταλλήλως)

Η υπόγεια εγκατάσταση βρίσκεται σε βάθος 80-90 μέτρων

Συνέντευξη ΣΤΗΝ ΗΛΙΑΝΑ ΜΑΓΡΑ

Ο Στιβ Μπάνον είναι ξεκάθαρος εδώ και μέρες. Ως η ισχυρότερη φωνή του κινήματος MAGA (Make America Great Again), μέσω του δημοφιλούς του podcast «War Room» διατυμπανίζει ότι οι ΗΠΑ δεν πρέπει να επιτεθούν στο Ιράν. Η άποψή του είναι ότι ο Τραμπ πρέπει να μείνει πιστός στην εξαγγελία του πως δεν πρόκειται να εμπλέξει την Αμερική σε νέους πολέμους. Την Πέμπτη ο Μπάνον φαίνεται ότι είχε την ευκαιρία να μεταφέρει απευθείας τις απόψεις του στον πρόεδρο των ΗΠΑ. Τα αμερικανικά ΜΜΕ τον εντόπισαν να εξέρχεται από τον Λευκό Οίκο. Λίγες ώρες μετά, ο Στιβ Μπάνον μίλησε στην «Κ».

«Όλο αυτό το ξεκίνησε το Ισραήλ. Ξαφνικά, έπρεπε οπωσδήποτε να κάνουν αυτή την επίθεση το βράδυ της προηγούμενης Πέμπτης. Υπήρχε μια αίσθηση επείγοντος, αλλά κανείς δεν ξέρει ακριβώς γιατί το έκαναν. Και τώρα μαθαίνουμε ότι δεν μπορούν να το ολοκληρώσουν, ότι θέλουν εμείς να ριζώσουμε τις διατρητικές βόμβες για να καταστρέψουμε το (υπόγειο πυρηνικό «φρούριο») Φορντό. Δεν νομίζω πως αυτό θα γίνει», δηλώνει.

Είναι υποστηρικτής του Ισραήλ, αλλά τη δεδομένη στιγμή δεν κρύβει ότι τον έχει ενοχλήσει η ηγεσία του. «Χτυπάω κάθε μέρα την κυβέρνηση του Νετανιάχου στην εκπομπή μου για την αλαζονεία τους και για την ψευδή τους επικοινωνία. Πρέπει να καταλάβετε ότι η κυβέρνηση του Νετανιάχου είπε ψέματα».

Η επίθεση στο Ιράν, κατά τη γνώμη του Μπάνον, δεν αφορά μόνο το πυρηνικό πρόγραμμα της χώρας. «Θέλουν να αλλάξει το καθεστώς, είναι πολύ προφανές», εξηγεί. Γι' αυτό τόσο πολλοί υποστηρικτές του Ισραήλ στις ΗΠΑ είναι εξοργισμένοι. «Γιατί προσπαθεί να εμπλέξει την Αμερική σε έναν

κωλοπόλεμο στη Μέση Ανατολή. Αυτό είναι κάτι που η Αμερική έχει σιχαθεί». Η επιθυμία πολλών Αμερικανών να μην εμπλέκεται η χώρα τους σε ξένους πολέμους είναι από τους λόγους, συμπληρώνει, που οδήγησαν εξ αρχής στην άνοδο του Ντόναλντ Τραμπ.

Δίνει χρόνο

Θεωρεί πως η απόφαση του Αμερικανού προέδρου είναι σωστή. «Θα δώσει μερικές μέρες ακόμη για να δει αν μπορεί να επιτευχθεί συμφωνία με τους Ιρανούς πριν σκεφτεί την επιλογή της στρατιωτικής δράσης – αυτή ήταν πάντα η προτίμησή του. Όλο αυτό το ξεκίνησε το Ισραήλ και το Ισραήλ πρέπει να το τελειώσει».

Δεν ξέρει γιατί η κυβέρνηση του Μπέντζαμιν Νετανιάχου υπέθεσε πως οι Αμερικανοί θα επέμβουν για να καταστρέψουν τις εγκαταστάσεις στο Φορντό. Αν οι Ισραηλινοί θεωρούν πως είναι τόσο επείγον να γίνει, θα έπρεπε να βομβαρδίσουν μόνοι τους το Φορντό και να το βομβαρδίζουν κάθε βράδυ. «Κι αν χρειαστεί», συμπληρώνει, «θα πρέπει να βάλουν μέσα και κερσαία στρατεύματα, πρέπει να τελειώσουν τον πόλεμο μόνοι τους».

Ο πρόεδρος, τονίζει, είναι ανένδοτος ως προς το ότι το Ιράν δεν θα πρέπει να έχει πυρηνικό πρόγραμμα. Αλλά, σε αντίθεση με την κυβέρνηση του Ισραήλ, δεν τον αφορά η αλλαγή του καθεστώτος.

Νωρίτερα αυτή την εβδομάδα ο Στιβ Μπάνον δήλωσε ότι μια επίθεση των ΗΠΑ στο Ιράν θα χώριζε την Αμερική στα δύο. «Αν οι ΗΠΑ έμπαιναν στον πόλεμο όπως το Ισραήλ, αυτό όντως θα μας χώριζε στα δύο», λέει τώρα στην «Κ». Αλλά αν ο Αμερικανός πρόεδρος δώσει χρόνο και, παρ' όλα αυτά, δεν καταφέρει να φτάσει σε συμφωνία με το Ιράν, τότε η μόνη εναλλακτική θα είναι η στρα-

«Στα τσακίδια!», λέει για τον Ελον Μασκ ο Στιβ Μπάνον. «Και πολύ έκασε. Το DOGE ήταν αστείο».

«Αν (ο Τραμπ) εξηγήσει στον αμερικανικό λαό ότι οι επιθέσεις θα είναι περιορισμένες και συγκεκριμένες για να καταστραφούν οι πυρηνικές εγκαταστάσεις, νομίζω πως ο κόσμος θα το αποδεχόταν. Ξέρω ότι το κίνημα MAGA θα το αποδεχόταν».

τιωτική λύση. «Αν το εξηγήσει αυτό στον αμερικανικό λαό, ότι οι επιθέσεις θα είναι περιορισμένες και συγκεκριμένες για να καταστραφούν οι πυρηνικές εγκαταστάσεις, νομίζω πως ο κόσμος θα το αποδεχόταν. Ξέρω ότι το κίνημα MAGA θα το αποδεχόταν», δηλώνει ο Μπάνον. «Αλλά το Ισραήλ δεν θέλει τέτοιου είδους επιθέσεις. Θέλει “αποκεφαλισμό”. Στρατιωτικό, πολιτικό αποκεφαλισμό και αλλαγή καθεστώτος».

Η άλλη συνιστώσα

Ποιος πιέζει τον Αμερικανό πρόεδρο να εμπλακεί στον πόλεμο; «Το Fox News, ο Ρούπερτ Μέρντοκ, οι μεγάλοι χρηματοδότες του κόμματος και η ισραηλινή κυβέρνηση. Οι νεοσυντηρητικοί στη Γερουσία, όπως ο Λίντσεϊ Γκράχαμ και ο Τεντ Κρουζ. Όλη η “συμμορία” που μας έφερε τον πόλεμο στο Ιράκ ή έστω ίδιου τύπου άτομα», υποστηρίζει.

Αυτή τη στιγμή θεωρεί πως ακολουθείται το ίδιο βήμα στρατηγικής με τότε. «Βάλε το Fox να ξεσηκώσει τον κόσμο, να δημιουργήσει μια ψεύτικη αίσθηση του επείγοντος, ότι αυτό πρέπει να γίνει αύριο. Είναι ντροπιαστικό».

Αναφέρω πως ο πρώην σύμβουλος και νυν επικριτής του Ντόναλντ Τραμπ, Τζον Μπόλτον, ο οποίος ήταν θερμός υποστηρικτής του πολέμου στο Ιράκ, δήλωσε σε πρόσφατη συνέντευξη ότι ο Αμερικανός πρόεδρος δεν αντέχει στην ιδέα ότι στο δυνητικό μελλοντικό εξώφυλλο του περιοδικού Time, που θα αναγγέλλει την αλλαγή εποχής στη Μέση Ανατολή, θα έχει μόνο το πρόσωπο του Νετανιάχου.

«Γι' αυτό ο Τζον Μπόλτον δεν έχει δουλειά, κανέναν στις ΗΠΑ δεν τον νοιάζει ο Τζον Μπόλτον κι αυτό που λέει είναι τελείως παράλογο. Ο πρόεδρος είναι προσπληρωμένος στη διπλωματική λύση, στο να γίνει μια συμ-

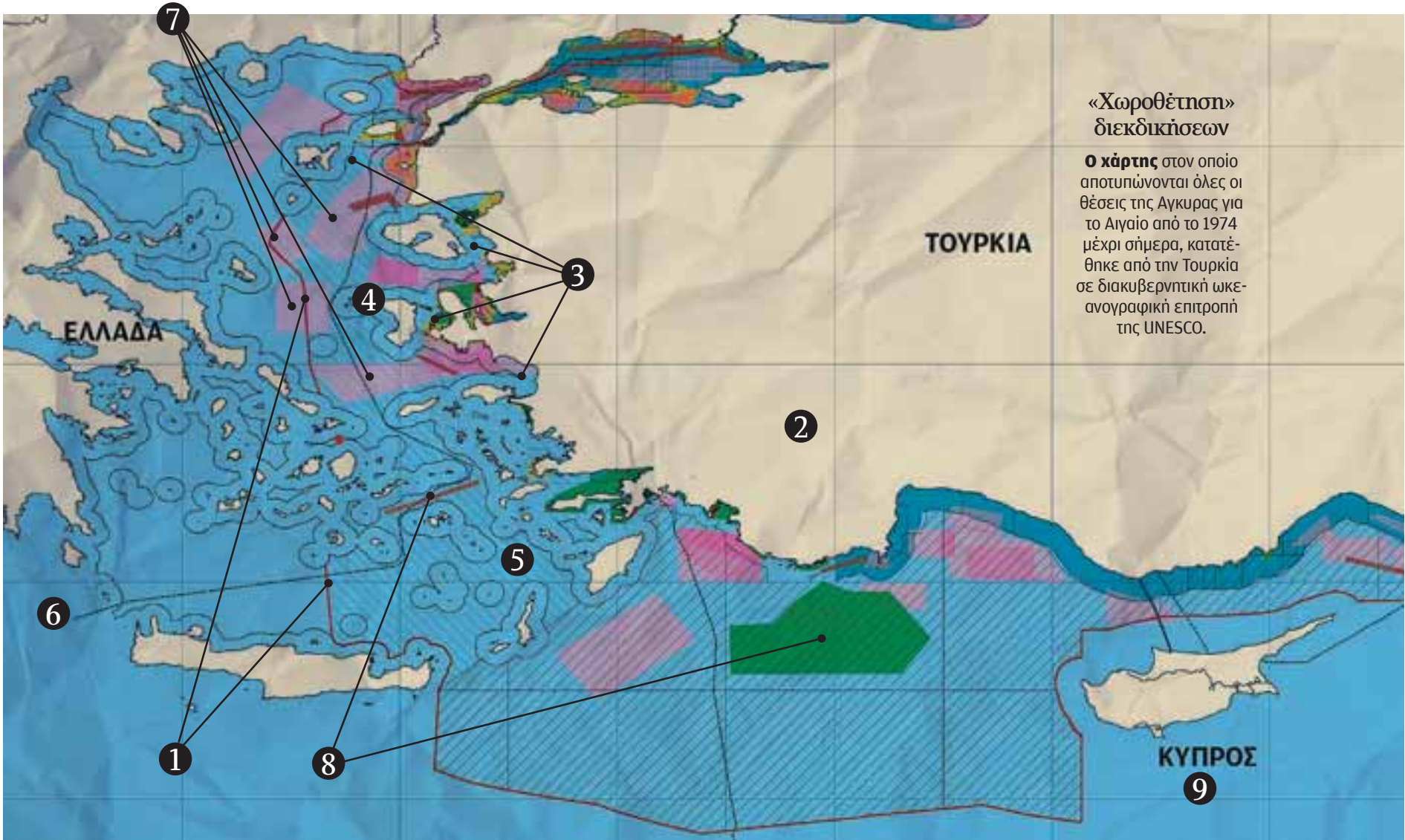
φωνία που θα επιτρέψει στους Ιρανούς να ζήσουν με αυτήν».

Και ποια είναι η δική του δουλειά; Τους πρώτους μήνες της δεύτερης θητείας του προέδρου Τραμπ, οι υποστηρικτές του τραμπισμού φαινόταν να είναι χωρισμένοι σε δύο αντίπαλα ρεύματα – στους λαϊκιστές, με αρχηγό τους τον Στιβ Μπάνον και στους δισεκατομμυριούχους της Σίλικον Βάλεϊ, με προεξάρχοντα τον Ελον Μασκ. Τώρα που ο Μασκ είναι εκτός κυβέρνησης, αισθάνεται ο Μπάνον ότι έχει επικρατήσει;

Παρότι μιλάμε την ημέρα που ο αμερικανικός Τύπος ερμηνεύει την «αυτοσυγκράτηση» του Τραμπ ως αποτέλεσμα της δικής του επιρροής, ο Μπάνον εμφανίζεται μετρίοφρων. «Ο πρόεδρος μιλάει με πολλούς ανθρώπους. Μιλάω μαζί του ανά περιστάσεις», δηλώνει και στρέφει τη συζήτηση στη βασική του ασχολία, στο podcast του. «Ένα τετράωρο podcast που υποστηρίζει τις πολιτικές του προέδρου και για την ακρίβεια κάνει καλή δουλειά στο να ενώνει το κίνημα MAGA γύρω από τα σημαντικά θέματα της ημέρας και γύρω από τον πρόεδρο».

Αυτό που δεν κρύβει είναι τη χαρά του για την έξοδο του Μασκ. «Φυσικά και χάρηκα. Εφυγε και δεν τον ενδιαφέρει πια η πολιτική, τον ενδιαφέρει η τεχνική νοσημοσύνη, παίζει με τους πυραύλους του. Στα τσακίδια! Οι άνθρωποι της Ουάσιγκτον θα τον ξεχάσουν. Ήταν σαν ένα 11χρονο αγόρι. Και πολύ έκασε. Το DOGE ήταν αστείο».

Κι όσον αφορά το τι θέλουν οι υποστηρικτές του κινήματος MAGA –οι οποίοι επιμένει πως παραμένουν ευχαριστημένοι με τον πρόεδρο–, είναι ό,τι ήθελαν πάντα: «Να φέρουμε πίσω από την Κίνα τις θέσεις εργασίας στη βιομηχανία. Να σφραγίσουμε τα σύνορα. Να μην έχουμε καμία εμπλοκή σε ξένους πολέμους».

Του ΑΓΓΕΛΟΥ Μ. ΣΥΡΙΓΟΥ

Όταν τον Απρίλιο του 2025 παρουσιάστηκε ο ελληνικός χάρτης του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού, η Τουρκία ανακοίνωσε ότι σύντομα θα καταθέσει κι εκείνη τον δικό της σχετικό χάρτη. Δύο μήνες μετά, τον κατέθεσε σε μία διακυβερνητική ωκεανογραφική επιτροπή της UNESCO. Γιατί εκεί; Διότι δεν έχει δικαίωμα να τον καταθέσει στην ειδική βάση δεδομένων της Διευθύνσεως Θαλασσίων Υποθέσεων και Δικαίου της Θάλασσας (DOALOS). Μόνον τα κράτη-μέλη της Συμβάσεως για το Δίκαιο της Θάλασσας έχουν αυτό το δικαίωμα. Η Τουρκία δεν έχει υπογράψει τη σύμβαση. Θα πρέπει να αναμένουμε το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα να περιλάβει τον χάρτη σε κάποια επιστολή που θα στείλει προς τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ. Η νομική σημασία και των δύο κινήσεων είναι αδιάφορη.

Αντιθέτως, ο χάρτης έχει πολιτική σημασία. Το μοναδικό καινούργιο που προσκομίζει είναι η θέσπιση μιας μεγάλης περιοχής μεταξύ Καστελλορίζου και Ρόδου που χαρακτηρίζεται προστατευόμενη περιβαλλοντικώς, καθώς και κάποιες περιοχές ερευνών για σεισμούς. Κατά τα άλλα, ενσωματώνει όλες τις τουρκικές θέσεις από το 1974 μέχρι σήμερα. Το κάνει με μεγάλη προσοχή, για να μην αναρρέσει βασικές θέσεις της Τουρκίας και κυρίως τις θεωρίες περί «γκρίζων ζωνών» ελληνικής κυριαρχίας στα ανατολικά νησιά του Αιγαίου.

1 Η μέση γραμμή από τις ηπειρωτικές ακτές

Από τον Εβρο ξεκινάει μία καφέ γραμμή που καταλήγει στην Κρήτη και τέμνει το Αιγαίο στη μέση. Η επεξηγήση αναφέρει ότι «απεικονίζει μόνον τη μέση γραμμή ανάμεσα στην τουρκική και στην ελληνική ηπειρωτική χώρα». Πρόκειται για την εφαρμογή της «Γαλάζιας Πατρίδας» σύμφωνα με την οποία τα νησιά χάνουν τα δικαιώματά τους επί υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ όταν βρίσκονται σε απόσταση έως 200 ν. μιλίων από τις ηπειρωτικές ακτές. Επομένως, τα νησιά δυτικώς της καφέ γραμμής καλύπτονται από τις ελληνικές ηπειρωτικές ακτές. Αυτά που βρίσκονται ανατολικά, κείνται εντός της εμβελείας της τουρκικής ηπειρωτικής ακτής. Το Διεθνές Δικαστήριο, όμως, έχει αναφέρει από το 2001 ότι «τα νησιά, ανεξαρτήτως του μεγέθους τους (...) παράγουν τα ίδια δικαιώματα επί της θάλασσας όπως τα άλλα χερσαία εδάφη».

Τα 9 «κλειδιά» για το χωροταξικό της Τουρκίας

Ποιους ισχυρισμούς αποτυπώνει ο χάρτης που παρουσίασε η Αγκυρα για το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο

2 Το χρώμα του χάρτη και τα νησιά

Ο τουρκικός χάρτης ήταν ευκαίρια για να διαπιστώσουμε επιτέλους ποια νησιά θεωρεί η Τουρκία «γκρίζες ζώνες» ελληνικής κυριαρχίας, όπως λέει από το 1996. Στον χάρτη αποτυπώνονται σωστά τα νησιά του Αιγαίου, εκτός από τη νησίδα Ζουράφα, ανοικτά της Σαμοθράκης. Επίσης, σε όλα τα νησιά αποδίδονται, ασχέτως μεγέθους, χωρικά ύδατα 6 ν. μιλίων. Εξαιρεση αποτελεί το νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης (Καστελλόριζο) στο οποίο δεν αποδίδεται οποιαδήποτε θαλάσσια ζώνη. Η τουρκική επικράτεια, όμως, εμφανίζεται να έχει το ίδιο χρώμα με τα γειτονικά της κράτη. Με αυτόν τον τρόπο η Τουρκία αποφεύγει να προσδιορίσει τα όριά της, κρατώντας ζωντανό το ιδεολόγημα των «γκρίζων ζωνών», χωρίς να εκτίθεται στη διεθνή κοινότητα.

3 Τα χαμένα όρια ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Τουρκία

Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λωζάννης, στην Τουρκία αποδόθηκαν τα νησιά που βρίσκονται εντός 3 μιλίων από τις ακτές της συν την Ίμβρο και την Τένεδο. Στην Ελλάδα δόθηκαν όλα τα άλλα νησιά. Επειδή τα ελληνικά νησιά συχνά βρίσκονται σε πολύ κοντινή απόσταση από τις τουρκικές ακτές (Λήμνος, Λέσβος, Χίος, Σάμος, Δωδεκάνησα), δεν υπάρχει δυνατότητα αναπτύξεως πλήρους αιγιαλίτιδας ζώνης. Στο ύψος των Δωδεκανήσων υπάρχει συμφωνία που ορίζει τα όρια από την περίοδο των Ιταλών, το 1932. Στις υπόλοιπες περιοχές εθνικά ισχύει η μέση γραμμή. Ο τουρκικός χάρτης δεν έχει αποτυπώσει κανένα από

αυτά τα όρια. Τα ελληνικά νησιά εμφανίζονται ως ένα συνεχές με τις τουρκικές ακτές. Είναι η δεύτερη μέθοδος μέσω της οποίας οι Τούρκοι κρατούν ζωντανό το ιδεολόγημα των «γκρίζων ζωνών» ελληνικής κυριαρχίας.

4 Ποια είναι η διαφιλονικούμενη περιοχή προς οριοθέτηση μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας;

Στην υποσημείωση που συνοδεύει την καφέ γραμμή που τέμνει το Αιγαίο στη μέση, αναφέρεται ότι τελεί «υπό την επιφύλαξη συμφωνίας θαλάσσιας οριοθετήσεως μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας». Είναι η μοναδική θαλάσσια περιοχή που η Τουρκία αποδέχεται ότι είναι αντικείμενο μελλοντικής οριοθετήσεως με την Ελλάδα. Στη διαφορετικού χρώματος γραμμή που προσδιορίζει τα όρια της τουρκικής υφαλοκρηπίδας στην ανατολική Μεσόγειο (και ακολουθεί και τα όρια του τουρκολιβυκού μνημονίου) δεν αναφέρεται ότι εκκρεμεί οριοθέτηση. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί μικρόψυχη τουρκική «απάντηση» στον αντίστοιχο αστερίσκο του ελληνικού χωροταξικού σχεδιασμού που αναφέρει ότι σε όλες τις περιοχές όπου δεν υπάρχει θαλάσσια οριοθέτηση αποτυπώνεται «η μέση γραμμή μέχρι τη σύναψη συμφωνιών με γειτονικά κράτη».

5 Οι περιοχές ναυσιπλοΐας

Σε όλη την ανοικτή θάλασσα του ανατολικού Αιγαίου –από την Κρήτη έως τα Δαρδανέλλια– υπάρχουν κάποιες κεκλιμένες γραμμές με την ένδειξη ότι επισημαίνουν «περιο-

χές μεταφοράς φορτίων και επιβατών». Αυτή η διατύπωση σχετίζεται με το περιβάλλον ψήφισμα του Ιουνίου του 1995, με το οποίο η Μεγάλη Τουρκική Εθνοσυνέλευση επισημοποίησε το casus belli σε περίπτωση αυξήσεως των ελληνικών χωρικών υδάτων πέραν των 6 ν. μιλίων. Εκεί αναφερόταν ότι «δεν είναι δυνατόν (...) να αποδεχθεί η Τουρκία ότι θα διεξάγει τη θαλάσσια επικοινωνία της με τις ανοικτές θάλασσες και τους ωκεανούς διά μέσου των ελληνικών χωρικών υδάτων». Με τις γραμμές αποτυπώνονται στον χάρτη αυτές ακριβώς οι περιοχές που η Τουρκία θεωρεί ζωτικές για τη θαλάσσια επικοινωνία της.

6 Το καλώδιο

Μία περίεργη μαύρη διακεκομμένη γραμμή χωρίζει την Κρήτη από την Πελοπόννησο και συνεχίζει την πορεία της ανάμεσα στις Κυκλάδες και στα Δωδεκάνησα για να καταλήξει στα Δαρδανέλλια. Πρόκειται (μάλλον) για το τηλεπικοινωνιακό καλώδιο MedNautilus που τοποθετήθηκε στην περιοχή το 2001 (χωρίς να είναι ακριβώς αυτή η πορεία του). Δεν απεικονίζονται άλλα καλώδια στο Αιγαίο, είτε τηλεπικοινωνιακά είτε ηλεκτρικής ενέργειας, παρ' ότι η Ελλάδα έχει ποντίσει αρκετά (π.χ. το καλώδιο του δικτύου Μίνωας που συνδέει από το 2021 την Πελοπόννησο με την Κρήτη ή αυτά του δικτύου Θέτις που τοποθετήθηκαν το 2022). Προφανώς δεν ενδιέφερε τους Τούρκους να τα απεικονίσουν.

7 Τα πεδία βολής

Ο χάρτης χαρακτηρίζεται κυρίως από τα πολλά πεδία βολής με ροζ χρώμα που χρησιμοποιεί η Τουρκία για αεροπορικές και ναυτικές ασκήσεις στο Αιγαίο. Δεν περι-

ορίζονται στο ανατολικό Αιγαίο. Βρίσκονται όλα σε διεθνή εναέριο χώρο, αλλά εντός του FIR Αθηνών. Η έκδοση τουρκικής NOTAM για τη δέσμευσή τους είναι παράτυπη, διότι η σχετική αρμοδιότητα ανήκει αποκλειστικώς στην Αθήνα. Επιπλέον, η μακροχρόνια δέσμευση περιοχών του διεθνούς εναερίου χώρου συνιστά πρακτική που αντίκειται στις συστάσεις του ICAO. Η Τουρκία παρ' όλα αυτά επιχειρεί επί χρόνια να δεσμεύει τις περιοχές καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Επισημαίνεται ότι ένα από τα πεδία βολής ξεκινάει από τις τουρκικές ακτές και κόβει το Αιγαίο στα δύο, φτάνοντας έξω από την Ανδρο.

8 Θαλάσσια πάρκα και ζώνες σεισμικής έρευνας

Σε περιορισμένα σημεία κατά μήκος των ηπειρωτικών ακτών της Τουρκίας δημιουργεί για πρώτη φορά κάποια θαλάσσια πάρκα και περιβαλλοντικά προστατευόμενες περιοχές. Μοναδική εξαίρεση είναι το μεγαλύτερο τουρκικό θαλάσσιο πάρκο που βρίσκεται νοτίως και δυτικώς του Καστελλορίζου εντός ελληνικής υφαλοκρηπίδας. Είναι δε οξύμωρο διότι πρόκειται για την περιοχή που το σειсмоγραφικό σκάφος «Ορούτς Ρέις» το 2020 επεδίωκε να ερευνήσει για υδρογονάνθρακες. Τέλος, υπάρχουν κάποιες γραμμές που προσδιορίζουν ζώνες σεισμικών ερευνών. Η πιο ενδιαφέρουσα ζώνη από πλευράς ελληνοτουρκικών σχέσεων βρίσκεται ανάμεσα στην Αστυπάλαια και στις Κυκλάδες. Είναι άγνωστο τι (και εάν) ερευνούν οι Τούρκοι σε αυτή την περιοχή.

9 Η Κύπρος

Ο χάρτης περιλαμβάνει και τις τουρκικές διεκδικήσεις στην Κύπρο. Βορείως του νησιού ακολουθείται η «οριοθέτηση» που «υπέγραψε» η Τουρκία με τις κατεχόμενες από αυτήν περιοχές του νησιού. Είναι ανυπόστατη πράξη διότι τα Κατεχόμενα δεν αποτελούν κράτος και δεν έχουν ικανότητα υπογραφής διεθνών συνθηκών. Δυτικώς της Κύπρου οι Τούρκοι αφήνουν στο νησί χωρικά ύδατα 12 ν. μιλίων. Ακολουθώντας καταπατούν την περιοχή της οριοθετήσεως Κύπρου - Αιγύπτου, που χρονολογείται από το 2003 και πιο συγκεκριμένα τμήμα των τεμαχίων 1, 4, 5, 6 και 7. Τα τουρκικά όρια καταλήγουν σε μία μέση γραμμή μεταξύ των τουρκικών και αιγυπτιακών ηπειρωτικών ακτών καθ' ότι οι Τούρκοι θεωρούν ότι η Κύπρος, ως νησί, δεν έχει υφαλοκρηπίδα ή ΑΟΖ.

Γυμνάσια σε όλο το Αιγαίο

Ο χάρτης χαρακτηρίζεται κυρίως από τα πολλά πεδία βολής με ροζ χρώμα που χρησιμοποιεί η Τουρκία για αεροπορικές και ναυτικές ασκήσεις. Δεν περιλαμβάνονται στο ανατολικό Αιγαίο. Βρίσκονται όλα σε διεθνή εναέριο χώρο, αλλά εντός του FIR Αθηνών. Η έκδοση τουρκικής NOTAM για τη δέσμευσή τους είναι παράτυπη.

Ρόδος και Καστελλόριζο

Το μοναδικό καινούργιο που προσκομίζει είναι η θέσπιση μιας μεγάλης περιοχής μεταξύ Καστελλορίζου και Ρόδου που χαρακτηρίζεται προστατευόμενη περιβαλλοντικώς, καθώς και κάποιες περιοχές ερευνών για σεισμούς. Κατά τα άλλα, ενσωματώνει όλες τις τουρκικές θέσεις από το 1974 μέχρι σήμερα.

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Το ερώτημα εξακολουθεί να πλανάται στους νεοδημοκρατικούς κύκλους: Θα διαβεί για δεύτερη φορά τον Ρουβίκωνα ο Αντώνης Σαμαράς, προχωρώντας στην ίδρυση ενός κόμματος; Ο πρώην πρωθυπουργός αφήνει διарκώς να αιωρείται πως θα προχωρήσει στην επόμενη κίνηση, τροφοδοτώντας τη συζήτηση. Αυτό έκανε και στο κλείσιμο της ομιλίας του στο Πολεμικό Μουσείο την περασμένη Τρίτη, λέγοντας ότι «θα συνεχίσω να μιλάω για την πατρίδα μου, γιατί είναι θέμα ευθύνης». Η «Κ» αποκαλύπτει ότι, ταυτόχρονα με τις δημόσιες παρεμβάσεις, ο πρώην πρωθυπουργός έχει ήδη προχωρήσει σε προπαρασκευαστικές κινήσεις στο παρασκήνιο για ένα νέο κόμμα.

Δεν είναι μυστικό πως ο κ. Σαμαράς έχει κάποιους πιστούς φίλους ανά την επικράτεια. Οι επικριτές του λένε ότι δεν είναι πολλοί, ούτε είναι στελέχη πρώτης γραμμής, αλλά είναι σίγουρα ταγμένοι «σαμαροφύλακες». Κάποιοι εξ αυτών την περίοδο διακυβέρνησής του είχαν υπορετήσει σε θέσεις-κλειδιά, κυρίως στον κομματικό μηχανισμό. Τελευταία έχουν ενεργοποιηθεί ξανά, σε έναν άτυπο ρόλο «λοχαγών». Ο Θανάσης Σκορδάς, που διετέλεσε γενικός διευθυντής της Νέας Δημοκρατίας και μετά υφυπουργός του κ. Σαμαρά, ο Κώστας Τσιμάρας, που επίσης ήταν γενικός διευθυντής της Ν.Δ. –διαδέχτηκε τον Σκορδά– επί προεδρίας Σαμαρά, ο Γιώργος Λουλουδάκης, γραμματέας οργανωτικού την περίοδο 2010-2013, ο Μενέλαος Δασκαλάκης, γραμματέας Στρατηγικού Σχεδιασμού και Επικοινωνίας του κόμματος της Ν.Δ., αλλά και ο Κώστας Ζωντανός, αναπλ. γραμματέας του κόμματος, αποτελούν τα στελέχη που βρίσκονται ακόμα πολύ κοντά στον πρώην πρωθυπουργό και μαζί με τους διαχρονικούς συνεργάτες του προέδρου, Νίκο Τσούτσια

και Χρύσανθο Λαζαρίδη, συνιστούν μια βασική ομάδα που ήδη εργάζεται στο παρασκήνιο.

«Θα προχωρήσει»

Σύμφωνα με πληροφορίες, αυτά τα στελέχη επιχειρούν με τη σειρά τους κάτι που έχει στοιχεία επιστροφής στο παρελθόν: να έρθουν ξανά σε επαφή με ένα δίκτυο ανθρώπων που είχαν συνομιλητές την περίοδο της πρωθυπουργίας του Αντώνη Σαμαρά.

Το εγχείρημα δεν είναι εύκολο, καθώς όπως ομολογεί ένας εκ των πρωταγωνιστών, αφενός έχουν περάσει πάνω από δέκα χρόνια που η ομάδα αυτή

«Φίλοι του Αντώνη» εκτός πολιτικής φέρεται να προσεγγίζουν στελέχη με τα οποία ο ίδιος είχε απομακρυνθεί τα τελευταία χρόνια, ρίχνοντας εκ νέου γέφυρες.

ήταν ενεργή, αφετέρου λείπει το στοιχείο που λειτουργεί ως μαγνήτης: η εξουσία. Αυτό που είναι βέβαιο, όπως λέει η ίδια πηγή, είναι πως το μήνυμα που μεταφέρουν στη «βάση» είναι ότι «ο πρόεδρος θα προχωρήσει», κάτι που τους δίνει τη δυνατότητα να κάνουν μία πρώτη άτυπη χαρτογράφηση, ένα στοιχείο που η ομάδα Σαμαρά γνωρίζει να κάνει καλά ήδη από τη δεκαετία του 1990 και την εποχή της Πολιτικής Ανοίξης.

Στον ίδιο σκοπό στρατεύτηκε εσχάτως και ο Νίκος Καραχάλιος. Ο άλλοτε γραμματέας στρατηγικού σχεδιασμού επί Κώστα Καραμανλή εμφανίστηκε στο Πολεμικό Μουσείο. Ο «πειρατής», όπως τον λένε φίλοι και επικριτές, μετά μια πε-

Λοχαγοί και «πειρατές» σε αποστολή

Η ομάδα των «σαμαροφυλάκων» που επιχειρεί να «αφυπνίσει» ένα δίκτυο στελεχών και βετεράνων πολιτευτών

«Θα συνεχίσω να μιλάω για την πατρίδα μου, είναι θέμα ευθύνης», είπε την Τρίτη στο Πολεμικό Μουσείο ο Αντώνης Σαμαράς, ανατροφοδοτώντας τα σενάρια περί ίδρυσης νέου κόμματος.

Επάνοδος βελούδινη ή απότομη;

Το σχέδιο για ώριμη επιστροφή Τσίπρα συναντά εμπόδια. Ήδη συζητούνται σενάρια εκτάκτου ανάγκης

Ο Αλέξης Τσίπρας ακολουθεί μια διακριτή πορεία από το κόμμα που ίδρυσε. Στο προφίλ του στα social media δεν υπάρχουν αναφορές στο 5ο συνέδριο του ΣΥΡΙΖΑ, στο οποίο παρέστη.

ρίοδο που βρέθηκε εντελώς στο πολιτικό περιθώριο, επιχειρεί ένα πολιτικό come back μέσω του Σαμαρά, επιδιώκοντας να αποτελέσει γέφυρα μεταξύ αδespoτων караμανλικών και του υπό διαμόρφωση νέου φορέα. Ως παλαιός συμμαθητής του Κυριάκου στο Κολλέγιο, συμπαίκτης του στο μπάσκετ και σφοδρός επικριτής του από το 2019, θα φανεί στην πράξη αν θυμάται το άθλημα και μπορεί να βγάλει έστω κάποια ασίστ ως πλέι μέικερ.

Οι παροπλισμένοι

Καλά πληροφορημένες πηγές λένε πως στην κατεύθυνση

Ο πρώην πρωθυπουργός έχει συγκαλέσει τραπεζώματα σε γνωστό στέκι της Φιλοθέης – «όταν πας εκεί, ξέρεις ότι θα σε δουν όλοι», λέει με νόημα συνδαιτυμόνας.

της δημιουργίας νέου φορέα έχουν ενεργοποιηθεί διάφοροι «φίλοι του Αντώνη» εκτός πολιτικής, οι οποίοι προσεγγίζουν στελέχη με τα οποία ο πρώην πρωθυπουργός είχε απομακρυνθεί τα τελευταία χρόνια, ρίχνοντας εκ νέου γέφυρες. Μία τέτοια μεσολάβηση λέγεται ότι επιχειρήθηκε προς τον πρώην υφυπουργό του κ. Σαμαρά, τον Νίκο Νικολόπουλο. Ο παροπλισμένος πρώην βουλευτής με το κόμμα - σφραγίδα που λέγεται Χριστιανοδημοκράτες, έχει εξελιχθεί εσχάτως σε υπέρμαχο του πρώην πρωθυπουργού, γεγονός που δείχνει ότι η προσέγγιση ήταν επιτυχής.

Παράλληλα, και άλλα πρώην στελέχη που βρίσκονται εδώ

και χρόνια στην αποστρατεία, όπως ο Πάνος Παναγιωτόπουλος ή ο Χρήστος Ζώνας, εμφανίστηκαν στο Πολεμικό Μουσείο.

Ραντεβού στο Λουτράκι

Ο ίδιος ο Αντώνης Σαμαράς τον τελευταίο μήνα έχει... συγκαλέσει μεγάλα τραπεζώματα σε γνωστό στέκι της Φιλοθέης, ένα σημείο που όπως τονίζει με νόημα συνδαιτυμόνας, «όταν πας εκεί, ξέρεις ότι θα σε δουν όλοι». Την ίδια ώρα, ο Μεσσήνιος βρίσκεται αρκετά συχνά και στο πουσχαστήριό του στο Λουτράκι, όπου δέχεται ραντεβού μακριά από αδιάκριτα βλέμματα.

Καλά γνωρίζοντας, πάντως, τι γίνεται στο παρασκήνιο, λένε πως ο χρόνος για το πιθανό νέο κόμμα Σαμαρά δεν έχει φτάσει ακόμα. Στο επιτελείο του θεωρούν ότι η καταλληλότερη στιγμή για να εκδηλωθεί η πρωτοβουλία είναι στην τελική ευθεία πριν από τις εκλογές. «Μέχρι τότε τι θα γίνει;» ρώτησε πρόσφατα ένα επίδοχο μέλος του νέου κόμματος, με την απάντηση να είναι ξεκάθαρη: «Ο Αντώνης θα μιλάει, θα βάζει την ατζέντα και εμείς θα φτιάχνουμε το δίκτυο».

Η ίδια πηγή ομολογεί πως ο Κυριάκος Μητσοτάκης ως πρωθυπουργός «ελέγχει τον χρόνο», συνεπώς η σαμαρική πλευρά πρέπει να είναι έτοιμη οργανωτικά και «να κτυπήσει την κατάλληλη στιγμή». Υπάρχει ωστόσο και μία άλλη παράμετρος ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα. Το κόμμα της Αφροδίτης Λατινοπούλου εμφανίστηκε δυναμικά τα τελευταία δύο χρόνια. Πλέον είναι σε στάσιμη προς καθοδική πορεία. Επιτελείς του Αντώνη Σαμαρά έλεγαν πως άμα τη εμφανίσει ένας κόμματος Σαμαρά, θα πρέπει άμεσα να «καταπεί» τη Φωνή Λογικής. Αυτό για να γίνει θα πρέπει το κόμμα της κ. Λατινοπούλου να είναι σε μια καθαρά καθοδική πορεία, ώστε «η ενσωμάτωση να γίνει άμεσα».

Του ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΩΛΕΤΟΥ

«Γενικά το “τέως” δεν σε βοηθάει στην πολιτική», ανέφερε την εβδομάδα που πέρασε η Ντόρα Μπακογιάννη, βάζοντας στο κάδρο όχι μόνο τον Αντώνη Σαμαρά, αλλά και τον Αλέξη Τσίπρα. Αυτό ίσως είναι και το μεγάλο εμπόδιο που έχει να αντιμετωπίσει ο πρώην πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ –αν σκέφτεται την επάνοδο του στο πολιτικό προσκήνιο– μαζί με το βαρύ «φορτίο» της αποτυχίας της ανασύνταξης του προοδευτικού χώρου την περίοδο 2019-2023.

Στον ευρύτερο προοδευτικό χώρο αναπτύσσονται ήδη πολλά σενάρια για το τι θα πράξει. Η πολιτική και οικονομική συγκυρία θα αποτελέσουν το βαρόμετρο για τα βήματά του. Στο τραπέζι υπάρχουν αυτή τη στιγμή 7+1 συνθήκες για την επόμενη ημέρα, που δεν μπορεί παρά να τις έχει μελετήσει γνωρίζοντας ότι κάποιες «μπλέκονται» μεταξύ τους.

– Η πιθανότητα να μην εκβιάσει οποιαδήποτε πρωτοβουλία δεν μπορεί να τον φέρει στην εξουσία φέρεται να είναι αυτή τη στιγμή η εκδοχή που κερδίζει περισσότερο έδαφος στο μυαλό του Αλέξη Τσίπρα. Με βάση και τις δημοσκοπήσεις, ο κόσμος που μπορεί να μαζέψει, αλλά και τα συνθήματα που μπορεί να φτιάξει, του δίνουν μια δυναμική μεταξύ 15%-17%. Ίσως και πιο κάτω, αν η Ζωή Κωνσταντοπούλου εξακολουθεί να είναι ανταγωνιστική. Η ανάγνωση που γίνεται είναι πως το κοινό που μπορεί να πλησιάσει περιορίζεται σε ένα κομμάτι του παλαιού ΣΥΡΙΖΑ και της Νέας Αριστεράς. Μετά τις εκλογές, η αποτυχία των προοδευτικών δυνάμεων να προσεγγίσουν σε ποσοστά τη Νέα Δημοκρατία μπορεί να επαναπροσδιορίσει το πολιτικό σκηνικό και, συνεπώς, κατά πολλούς αποτελεί το καλύτερο timing.

– Περαιτέρω συρρίκνωση του ΣΥΡΙΖΑ ή στασιμότητα στο 5%-

6% ενδεχομένως να οδηγήσει τον Αλέξη Τσίπρα να επισπεύσει τις εξελίξεις μέσα στο 2026. Δεν είναι λίγοι όσοι πιστεύουν ότι τα Χριστούγεννα πρέπει να ληφθούν αποφάσεις. Του χρεώνεται, άλλωστε, από ορισμένους πως όλη αυτή η αναμονή και η φημολογία υποσκάπτουν το κόμμα του, σπρώχνοντάς το προς το όριο της εκλογικής ανυπαρξίας. Σε μια τέτοια περίπτωση, το ιδανικό σενάριο θα ήταν η ενσωμάτωση του ΣΥΡΙΖΑ σε έναν νέο φορέα στα πρότυπα της αυτοδιάλυσης του Συνασπισμού, όπως έγινε στο συνέδριο του 2013, όταν η Κουμουνδούρου μετατράπηκε σε ενιαίο κόμμα.

Περαιτέρω συρρίκνωση του ΣΥΡΙΖΑ ενδεχομένως να οδηγήσει τον πρώην πρόεδρό του να επισπεύσει τις εξελίξεις μέσα στο 2026.

«Αν γίνει κάτι τέτοιο θα ακολουθήσουμε με τη συναίνεση του Σωκράτη Φάμελλου, δεν θα είναι μια διαδικασία “στυμμένης λεμονόκουπας”», τόνιζε βουλευτής του κόμματος στην «Κ».

– Η πορεία προς την κυβέρνηση ξεκινά πάντα από την αξιωματική αντιπολίτευση. Έτσι έγινε το 2012 και έτσι μπορεί να γίνει και τη δεύτερη φορά. Δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο, λίγους μήνες πριν από τις εθνικές εκλογές, ώστε να υπάρχει φόρα και δυναμική, να συγκροτηθεί μια νέα κοινοβουλευτική ομάδα με βάση τον ΣΥΡΙΖΑ, βουλευτές της Νέας Αριστεράς και «επαναπατρισμένους» ανεξάρτητους, ώστε το ΠΑΣΟΚ να εκθρονιστεί από τη δεύτερη θέση στη Βουλή. Ο Αλέξης Τσίπρας δεν θα αποφύγει την ήττα από τη Νέα Δημοκρατία, ωστόσο η νίκη έναντι του Νίκου Ανδρουλάκη θα προ-

καλέσει ανεπανόρθωτη ζημία στη Χαριλάου Τρικούπη. Πώς θα γίνει η συγκρότηση των ψηφοδελτίων; Την ευθύνη θα αναλάβει ένα κεντρικό όργανο, που θα επιχειρήσει μια βαθιά και ριζική ανανέωση. Κανείς δεν θεωρεί πως ο Αλέξης Τσίπρας θα προχωρήσει στη δημιουργία ενός νέου κόμματος έχοντας δίπλα του πρόσωπα που δεν πιστεύει ή με τα οποία έχει συγκρουστεί στο παρελθόν.

– Υπάρχει μεγάλη πιθανότητα οι εξελίξεις να μην είναι «βελούδινες». Η πιθανή πρωτοβουλία του Αλέξη Τσίπρα να ηγηθεί ενός προοδευτικού μετώπου να θεωρηθεί ως πράξη αντιπαραθετική

Την περίπτωση ο Τσίπρας να παραιτηθεί από βουλευτής για να προχωρήσει σε νέο φορέα μόνον ως αστείο την ακούν συνομιλητές του.

προς τον ΣΥΡΙΖΑ. Παύλος Πολάκης, Νίκος Παππάς και άλλα μέλη έδειξαν στο συνέδριο ότι δεν είναι έτοιμοι να υποsteilουν τη σημαία της Κουμουνδούρου. – Ο ανασχηματισμός που θα γίνει σε θέσεις «κλειδιά» μετά την εκλογή της νέας Κεντρικής Επιτροπής, την επόμενη Κυριακή, θα σηματοδοτήσει πολλά για το μέλλον. Θα διατηρήσει ο Σωκράτης Φάμελλος τον πρώην υπουργό Ψηφιακής Πολιτικής στη θέση του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου; Ποιο ρόλο θα έχει ο Χανιώτης βουλευτής στο κόμμα από τον άλλο μήνα; Στις αρχές Απριλίου, ο Παύλος Πολάκης είχε επιτεθεί σε υψηλούς τόνους μέσω ανάρτησης στον Ευκλείδη Τσακαλώτο. Στη συνεδρίαση της Πολιτικής Γραμματείας, που ακολούθησε, ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ είχε συγκρουστεί με τον πρώην αναπληρωτή υπουργό

Υγείας. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», κάποιον, όχι πολλοί, είχαν εισηγηθεί ακόμη και τη διαγραφή του, καθώς εκείνη την περίοδο γίνονταν προσπάθειες για συμπίεση με το κόμμα του Αλέξη Χαρίτση. Θα έχει ενδιαφέρον αν ο Σωκράτης Φάμελλος επιλέξει να συγκροστεί με όσους μέσα στο κόμμα νιώθει πως του «τραβάνε το χαλί» κάτω από τα πόδια. Είτε για να προχωρήσει ο ίδιος με έναν πιο δυνατό ΣΥΡΙΖΑ –που θα κόψει κάθε συζήτηση το κόμμα να περάσει στην Ιστορία– είτε για να γίνει η «μήτρα» μιας υπερκομματικής προσπάθειας.

– Την περίπτωση ο Αλέξης Τσίπρας να παραιτηθεί από βουλευτής για να προχωρήσει στη δημιουργία νέου φορέα μόνον ως αστείο την ακούν στελέχη που συνομιλούν μαζί του. Το παράδειγμα του Γιώργου Παπανδρέου σίγουρα λειτουργεί αποτρεπτικά για κάτι τέτοιο. Ούτε το σενάριο ο ΣΥΡΙΖΑ να συνυπάρξει με τον νέο φορέα ως συνιστώσα –ιδέα που ειπώθηκε και δημοσίως– φαντάζει ελκυστικό.

– Όσο και αν η όλη κινητικότητα του πρώην πρωθυπουργού δεν δίνει σήμα αποχώρησης από την κεντρική πολιτική σκηνή, δεν μπορεί να αποκλειστεί η απόρριψη κάθε προσπάθειας επιστροφής στο Μέγαρο Μαξίμου. Είτε γιατί κρίνεται αδύνατη είτε γιατί δεν τον αφορά η «μάχη» για τη δεύτερη θέση.

Εχει ακουστεί ακόμη και το ενδεχόμενο ο Αλέξης Τσίπρας να εμφανιστεί ως «σφήνα» μετά την πρώτη εκλογική αναμέτρηση, όπου η Νέα Δημοκρατία θα απέχει αριθμητικά από την αυτοδυναμία, και ΠΑΣΟΚ, Πλεύση Ελευθερίας, ΣΥΡΙΖΑ και Νέα Αριστερά δεν θα τα έχουν πάει καλά. Και έτσι τα σενάρια γίνονται οκτώ. Ο φόβος για την επιστροφή έχει δύο όψεις: η καθυστέρηση είναι πολύ πιθανό να προκαλέσει κόπωση στο εκλογικό κοινό. Η βιασύνη μπορεί να τινάξει στον αέρα όλη την προσπάθεια του rebranding.

Ο Ντόναλντ Τραμπ χαιρετά πεζοπόρα τμήματα κατά τη διάρκεια της παρέλασης στην Ουάσινγκτον για την 250ή επέτειο του στρατού των ΗΠΑ, η οποία συνέπεσε με τα 79α γενέθλιά του, το Σάββατο 14 Ιουνίου.

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ**

Στα τέλη Μαρτίου ο καθηγητής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο του Γέιλ, Τζέισον Στάνλεϊ, ανακοίνωσε ότι παραιτείται και αναλαμβάνει καθήκοντα στο Munk School of Global Affairs and Public Policy στο Πανεπιστήμιο του Τορόντο.

«Είστε στον Καναδά;», ρωτάω τον Στάνλεϊ όταν τον βλέπω στην οθόνη του υπολογιστή μου. «Όλοι αυτό νομίζουν, πως έβαλα δύο ρούχα σε μια βαλίτσα και το έσκασα σε ένα βράδυ. Τα πράγματα είναι πιο σύνθετα. Εχω δύο μικρά παιδιά που ακόμη πηγαίνουν σχολείο, πρέπει να παραδώσω βαθμούς, χρειάζομαι τον μισθό μου και πρέπει να οργανώσω το επόμενο βήμα. Δεν με κυνηγάει κανείς, δεν διατρέχω κάποιον κίνδυνο, απλώς είπα πως δεν μπορώ να ζω σε μια δικτατορία», εξηγεί.

Είχε προηγηθεί μια παρόμοια ανακοίνωση τον περασμένο Νοέμβριο από τους καθηγητές Ιστορίας στο ίδιο πανεπιστήμιο, Μάρσι Σορ και Τιμοθι Σνάιντερ. «Ο Τιμ κι εγώ είχαμε έρθει στο Τορόντο τον Αύγουστο του 2024 με τα παιδιά μας για ένα έτος εκπαίδευτικής άδειας από το Γέιλ. Ζούσαμε ήδη εδώ κατά τη διάρκεια των εκλογών του Νοεμβρίου. Το πιθανότερο είναι ότι θα μέναμε στο Τορόντο και θα αποδεχόμασταν τις προτάσεις του Munk, ακόμη κι αν είχε κερδίσει η Κάμελα Χάρις. Ο σύζυγός μου, επίσης, δεν είναι άνθρωπος που αγχώνεται εύκολα· αν ήταν μόνος του θα είχε επιστρέψει στο New Haven, όχι παρά, αλλά ακριβώς λόγω της νίκης του Τραμπ, για να παλέψει για τη δημοκρατία από μέσα. Συμφώνησε να μείνουμε στον Καναδά για μένα και τα παιδιά μας», αναφέρει η καθηγήτρια Ευρωπαϊκών Ιδεών (Intellectual History) Μάρσι Σορ. Σημειώνει πως εκείνη είναι πολύ πρόθυμη να παραδεχτεί το δικό της άγχος, αλλά δυσφορεί όταν βλέπει τον Τύπο να «κρεώνει» δειλία στον σύζυγό της. «“Φυγή” είναι μια λέξη που θα χρησιμοποιούσαμε τόσο ο Τζέισον Στάνλεϊ όσο κι εγώ, ως νευρωτικοί Εβραίοι· ο Τιμ δεν “φεύγει”».

Ο Τζέισον Στάνλεϊ αντιδρά έντονα στη λέξη δειλός. Οση ώρα μιλάμε, ζητάει μικρές παύσεις για να απαντήσει με μηνύματα σε συναδέλφους του. «Συγγνώμη, δεν μπορώ να αντισταθώ, έκανα μια τηλεοπτική συνέντευξη πριν από λίγο και με βομβαρδίζουν με συμβουλές του πόσο κακό κάνει αυτή η φυγή που θα χρησιμοποιούσαμε τόσο ο Τζέισον Στάνλεϊ όσο κι εγώ, ως νευρωτικοί Εβραίοι· ο Τιμ δεν “φεύγει”».

Ο Τζέισον Στάνλεϊ αντιδρά έντονα στη λέξη δειλός. Οση ώρα μιλάμε, ζητάει μικρές παύσεις για να απαντήσει με μηνύματα σε συναδέλφους του. «Συγγνώμη, δεν μπορώ να αντισταθώ, έκανα μια τηλεοπτική συνέντευξη πριν από λίγο και με βομβαρδίζουν με συμβουλές του πόσο κακό κάνει αυτή η φυγή που θα χρησιμοποιούσαμε τόσο ο Τζέισον Στάνλεϊ όσο κι εγώ, ως νευρωτικοί Εβραίοι· ο Τιμ δεν “φεύγει”».

Ο Τζέισον Στάνλεϊ αντιδρά έντονα στη λέξη δειλός. Οση ώρα μιλάμε, ζητάει μικρές παύσεις για να απαντήσει με μηνύματα σε συναδέλφους του. «Συγγνώμη, δεν μπορώ να αντισταθώ, έκανα μια τηλεοπτική συνέντευξη πριν από λίγο και με βομβαρδίζουν με συμβουλές του πόσο κακό κάνει αυτή η φυγή που θα χρησιμοποιούσαμε τόσο ο Τζέισον Στάνλεϊ όσο κι εγώ, ως νευρωτικοί Εβραίοι· ο Τιμ δεν “φεύγει”».

«Με λένε δειλό που έφυγα. Είναι αφελεείς»

Είναι και οι δύο μελετητές του φασισμού. Αφησαν τις έδρες τους στα αμερικανικά πανεπιστήμια για να μεταναστεύσουν στον Καναδά. Οι καθηγητές Τζέισον Στάνλεϊ και Μάρσι Σορ εξηγούν στην «Κ» γιατί θεωρούν ότι ο δρόμος που έχει πάρει η δημοκρατία στις ΗΠΑ είναι μη αναστρέψιμος

ο Τραμπ δεν πρόκειται να φύγει από τον Λευκό Οίκο, οπότε το ζήτημα που αξίζει να διερευνήσει κανείς είναι το ποιος θα τον διαδεχθεί στην εξουσία. «Θα είναι ο Τραμπ τζούνιορ, ο Βανς ή ο Ρούμπιο; Θα είναι, δηλαδή, θέμα οικογένειας ή πολιτικών διαδόχων; Είναι λίγο σαν τη διαφορά μεταξύ σιτών και σουνιτών στο Ισλάμ», λέει χαρακτηριστικά.

Ο αθόρυβος φασισμός

Συγγραφέας του «How Fascism works» (2018), ο Στάνλεϊ υποστηρίζει ότι ο φασισμός είναι περισσότερο θέμα τακτικής παρά ιδεολογίας. Οι καθημερινές παρεμβάσεις, κρυμμένες κάτω από ένα πέπλο κανονικότητας, είναι αυτές που «κτιίζουν» την ατζέντα. «Οι άνθρωποι κανονικοποιούν πολύ εύκολα μια κατάσταση και αρνούνται την πραγματικότητα. Η γιαγιά μου στα απομνημονεύματά της, το 1937, έγραφε πως δυσκολεύτηκε να πείσει Εβραίους να εγκαταλείψουν το Βερολίνο. Είναι κάτι προσωρινό, της έλεγαν, θα περάσει, δεν συντρέχει λόγος ανησυχίας».

Στον τρόπο με τον οποίο εισδύει σχεδόν αθόρυβα ο φασισμός στέκεται και η Μάρσι Σορ, φέρνοντας το παράδειγμα του κυβερνήτη της Φλόριντα, Ρον ντε Σάντις, που προσπαθεί μέσα από την εκπαίδευση να εξωραΐσει τον θεσμό της δουλείας. «Στα γυμνάσια της πολιτείας διδάσκεται υποχρεωτικά μια ενότητα που παρουσιάζει “το πώς οι σκλάβοι ανέπτυξαν δεξιότητες, τις οποίες, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορούσαν να αξιοποιήσουν προς όφελός τους”», επισημαίνει, ενώ σχολιάζει και τον τρόπο που η γλώσσα αποκρύπτει διακρίσεις. «Ένα από τα πρώτα εκτελεστικά διατάγματα του Τραμπ στόχευε στην καταστολή κάθε προσπάθειας που θα μπορούσε να “υπονομεύσει τα αξιοσημείωτα επιτεύγ-

ματα των Ηνωμένων Πολιτειών, παρουσιάζοντας τις θεμελιώδεις αρχές και ιστορικές στιγμές τους με αρνητικό τρόπο”». Προσθέτει επίσης, πως βιβλία για θέματα όπως η δουλεία και ο ρατσισμός έχουν απομακρυνθεί από βιβλιοθήκες – ανάμεσά τους και το βραβευμένο με Πούλιτζερ το 1961 «Όταν σκοτώνουν τα κοτσύφια» της Χάρπερ Λι.

Ο Στάνλεϊ, πάλι, δεν ασχολείται ούτε με την παραποίηση νοημάτων ούτε με τη διαστρέβλωση της γλώσσας. «Η Βόρεια Κορέα επίσης απομνημονεύματά της, το 1937, έγραφε πως δυσκολεύτηκε να πείσει Εβραίους να εγκαταλείψουν το Βερολίνο. Είναι κάτι προσωρινό, της έλεγαν, θα περάσει, δεν συντρέχει λόγος ανησυχίας».

Ο Στάνλεϊ, πάλι, δεν ασχολείται ούτε με την παραποίηση νοημάτων ούτε με τη διαστρέβλωση της γλώσσας. «Η Βόρεια Κορέα επίσης απομνημονεύματά της, το 1937, έγραφε πως δυσκολεύτηκε να πείσει Εβραίους να εγκαταλείψουν το Βερολίνο. Είναι κάτι προσωρινό, της έλεγαν, θα περάσει, δεν συντρέχει λόγος ανησυχίας».

Τον ρωτάω αν όντως η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι ήταν η ανάκληση της χρηματοδότησης ύψους 400 εκατ. δολαρίων για ερευνητικά προγράμματα στο Κολούμπια και η υποχώρηση του ιδρύματος στις απαιτήσεις Τραμπ. «Όταν χτύπησαν το Κολούμπια, όλοι εξεπλάγησαν. Μετά στόχευσαν το Κορνέλ με ένα δισ. και έπειτα το Χάρβαρντ με τέσσερα. Τώρα πλέον με τα 400 εκατ. του Κολούμπια δεν ασχολείται κανείς. Στο μέλλον οι ξένοι φοιτητές θα γίνονται δεκτοί μόνο αν τα accounts τους έχουν φωτογραφίες του Τραμπ και αν εκδη-

λώνουν απερίφραστα την αγάπη τους στο πρόσωπό του. Όμως, πώς θα το κάνουν αυτό; Τα απολυταρχικά καθεστώτα δεν είναι τόσο αποδοτικά στη συλλογή πληροφοριών. Αν σε έχουν στο στοχαστρο είναι πιο εύκολο, αλλιώς πολύ δύσκολο. Πώς θα ελέγξουν τον κάθε φοιτητή ή ερευνητή; Ο Ερντογάν τα καταφέρνει, αλλά εδώ η χώρα είναι μεγαλύτερη. Ποιος έχει τους πόρους για να το κάνει αυτό; Η υπουργός Παιδείας Λίντα Μακμάχον ρωτήθηκε στο CNBC και είπε κάτι σαν “θα μας στείλουν οδηγίες και τότε θα δούμε”. Οπότε κάθε μέρα γίνεται κάτι όλο και πιο ακραίο», εξηγεί.

«Καθεστώς εκτάκτου ανάγκης»

Η Μάρσι Σορ, από την άλλη, παρομοιάζει την προσπάθεια της κυβέρνησης Τραμπ να ελέγξει τα πανεπιστήμια με την Gleichschaltung της ναζιστικής Γερμανίας το 1933 – την ολοκληρωτική ευθυγράμμιση θεσμών με το καθεστώς. Όπως μας λέει, οι διακηρύξεις «έκτακτης ανάγκης» από τον Τραμπ αντικρύουν τη θεωρία του «καθεστώτος εξαιρέσεων» (Ausnahmezustand) του νομικού Καρλ Σμιτ. Επισημαίνω και στους δύο πως ο λαός τον ψήφισε και ίσως ο χαρακτηρισμός δικτάτορας να είναι ατυχής. «Και τον Μουσολίνι τον ψήφισαν. Οι φασίστες ανεβαίνουν με δημοκρατικές διαδικασίες στην εξουσία. Και ο Πούτιν δημοφιλής είναι», απαντάει ο Στάνλεϊ. Τον Πούτιν τον φοβούνται, σχολιάζω. «Είναι δυνατός ηγέτης. Όλοι οι ισχυροί άνδρες απολαμβάνουν εκτίμησης, η δημοκρατία δείχνει αδύναμη. Πρέπει συνέχεια να διαπραγματευόμαστε, να λαμβάνεις υπόψη σου τη γνώμη του άλλου, έναν ισχυρό άνδρα δεν τον ενδιαφέρουν αυτά και όταν ένας ισχυρός άνδρας έχει πολλά λεφτά και ένα μεγάλο παλάτι, σημαίνει πως έχεις και εσύ ένα

μεγάλο παλάτι», αναφέρει ο καταξιωμένος καθηγητής, εξηγώντας μου πως αυτό ήταν από τα πράγματα που τον τράβηξαν στη φιλοσοφία. «Γιατί οι άνθρωποι ψιφίζουν ενάντια στα συμφέροντά τους; Γιατί στήριξαν με τη ζωή τους βασιλιάδες; Μου φαίνεται ένα τεράστιο μυστήριο». Το ερώτημα γιατί ψήφισαν τον Τραμπ το έχει απαντήσει; «Χρησιμοποίησε την πολιτική των “αποδιοπομπαίων τράγων”». Κάθε φορά που ήθελε να περάσει κάτι στο κοινοβούλιο τη LGBTQ+ κοινότητα. Δεν φαντάζεσαι πόσους ξέρω που ένωσαν μια συμπάθεια για τον Τραμπ λόγω του φόβου τους για ομάδες ανθρώπων με τις οποίες δεν έχουν συναναστραφεί ποτέ. Επίσης, απευθύνθηκε στην κυρίαρχη ομάδα – τους άνδρες. Οι άνδρες ξαναζουν τη στιγμή τους», υποστηρίζει.

Η Σορ συμπληρώνει πως στον Τραμπ, όπως και σε κάθε αυταρχικό καθεστώς, καλλιεργείται προσωπολατρία. «Το 2025, ο Τζέι Ντι Βανς δήλωσε: “Δεν μπορούμε να αγνοούμε τις επιθυμίες του προέδρου” – συγκεκριμένα, την επιθυμία του Τραμπ να αποκτήσει τη Γροιλανδία. Παρουσιάζεται ως βιρτουόζος της μουσικής και εξαιρετικός γκόλφερ. Δημοσίευσε ακόμη και φωτογραφία όπου απεικονίζεται ως Πάπας, με πολιτικούς συμμάχους, όπως ο Λίντσεϊ Γκράχαμ, να επικροτούν αυτή την “παρωδία”. Η εξύμνηση αυτή θυμίζει τον τρόπο με τον οποίο δοξάστηκε ο Νικολάε Τσαουσέσκου ή ο Νέρωνας στο Quo Vadis», τονίζει.

«Δεν αστειεύεται ποτέ»

Ρωτάω για τον ρόλο του Τραμπ στις εξελίξεις σε Ουκρανία και Παλαιστίνη. Η Σορ θυμάται την ταινία «Το σφυρί των μαγισσών», μια αλληγορία για τις εκκαθαρίσεις του Στάνλιν, με γυναίκες να βασανίζονται να ομολογήσουν ψευδώς ότι είναι μάγισσες και λίγο πριν καούν να τους λένε: «Πρέπει να πείτε ευχαριστώ». «Δεν υπάρχει αναλογία με την απαίτηση του Βανς στον Ζελένσκι;», αναρωτιέται, σχολιάζοντας τους χειρισμούς της αμερικανικής κυβέρνησης στο θέμα της Ουκρανίας. Ο Στάνλεϊ ξεκαθαρίζει πως τον Τραμπ δεν τον ενδιαφέρουν οι εξελίξεις, παρά μόνον αν επηρεάζουν την περιουσία του. «Οι πιο εξαπατημένοι αλλά και μορφωμένοι ψηφοφόροι του πίστεψαν ότι θα τερματίσει τον πόλεμο στην Ουκρανία. Όμως, δεν σκέφτεται έτσι. Μπορεί να επιστρέψει από τη Σαουδική Αραβία ή το Κατάρ και να αναρωτιέται αν πρέπει να είναι με την παλαιστινιακή πλευρά».

Τον ρωτάω αν πιστεύει ότι ο Τραμπ αστειεύεται για την προσπάρηση του Καναδά στις ΗΠΑ. «Ο Τραμπ δεν αστειεύεται ποτέ», λέει ο Στάνλεϊ. «Δεν μιλάμε για κάποιον Αϊνστάιν. Έχει ένα ασαφές πλάνο, το λέει και το πιστεύει μέχρι να καταλάβει ότι δεν γίνεται, και τότε το παίρνει πίσω. Δεν το είπα ποτέ, ισχυρίζεται».

Η τακτική Τραμπ

«Κάθε φορά που ήθελε να περάσει κάτι, στοχοποιούσε την LGBTQ+ κοινότητα. Δεν φαντάζεσαι πόσους ξέρω που ένωσαν μια συμπάθεια για τον Τραμπ λόγω του φόβου τους για ομάδες ανθρώπων με τις οποίες δεν έχουν συναναστραφεί ποτέ», εξηγεί ο Τζέισον Στάνλεϊ.

Θυμίζει Τσαουσέσκου

Ο Τραμπ «δημοσίευσε ακόμη και φωτογραφία όπου απεικονίζεται ως Πάπας, με πολιτικούς συμμάχους να επικροτούν αυτή την “παρωδία”. Η εξύμνηση αυτή θυμίζει τον τρόπο με τον οποίο δοξάστηκε ο Νικολάε Τσαουσέσκου ή ο Νέρων στο Quo Vadis», λέει η Μάρσι Σορ.

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Ξεκινάει από τις τελευταίες τάξεις του δημοτικού, και στο γυμνάσιο γίνεται ακόμη πιο έντονο. «Έχω ασθενή που ρώτησε το ChatGPT “πώς να φέρομαι κάθε φορά που τσακώνομαι με τη μητέρα μου;”, λέει στην «Κ» ο ψυχίατρος παιδιών και εφήβων Κωνσταντίνος Σιώμος, ο οποίος είναι και πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο. Τονίζει πως ήδη, ακόμη και στην Ελλάδα, η χρήση του ChatGPT είναι πολύ εκτεταμένη από παιδιά και εφήβους. «Μπορεί να εμπιστευούνται το ChatGPT περισσότερο από έναν φίλο τους ή από τη μητέρα τους», συμπληρώνει.

Το χαρακτηρίζει «φαινόμενο σε εξέλιξη» – μια πραγματικότητα που έχει αναδυθεί τα τελευταία δύο χρόνια. Θεωρεί πολύ πιθανό στο προσεχές μέλλον να δούμε περιπτώσεις εξάρτησης από την τεχνητή νοημοσύνη. «Όπως έχουμε τώρα στο gaming ή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης», σημειώνει ο κ. Σιώμος. Παρότι το χρησιμοποιούν πολύ, οι ανήλικοι ασθενείς του δεν φαίνεται να δίνουν στο ChatGPT ανθρώπινη διάσταση. «Αλλά βρισκόμαστε ακόμη στο επίπεδο της τεχνητής νοημοσύνης που κάνει συγκεκριμένες διεργασίες. Είναι ακόμη πολύ στοχευμένες οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις. Χρόνο με τον χρόνο, όμως, βελτιώνεται». Και εξαπλώνεται...

Τον περασμένο Απρίλιο ο Σαμ Αλτμαν, διευθύνων σύμβουλος της OpenAI που δημιούργησε το ChatGPT, δήλωσε ότι 10% του παγκόσμιου πληθυσμού χρησιμοποιεί την εφαρμογή της εταιρείας. Δεν είναι γνωστό πόσοι από τους χρήστες είναι ανήλικοι, παιδιά. Αλλά όσο οι συγκεκριμένες εφαρμογές γίνονται όλο και πιο διαδεδομένες, τόσο θα αυξάνεται και η χρήση τους και από ανήλικους. Πώς μπορεί ένα παιδί, εάν και όταν έρθει σε επαφή με τα chatbots της τεχνητής νοημοσύνης, να κατανοήσει ότι ο συνομιλητής του δεν είναι άνθρωπος, κι ως επικοινωνεί με ανθρώπινους κώδικες;

Φαντασίες

Πρώτα θα πρέπει να αποδεχθούμε ότι τα συγκεκριμένα εργαλεία πλέον είναι, και στο μέλλον θα γίνουν ακόμη περισσότερο, κομμάτι της ζωής μας, λέει στην «Κ» ο Αμερικανός ψυχίατρος Ντάνιελ Κίμελ, ο οποίος κάνει έρευνα στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια της Νέας Υόρκης και στο πλαίσió της χρησιμοποιεί και μηχανική μάθηση. Δεν έχει ακόμη ερευνηθεί αρκετά η αλληλεπίδραση των συστημάτων της τεχνητής νοημοσύνης με τα παιδιά, σημειώνει, αλλά όπως με καθετί καινούργιο μπορούμε να την προσεγγίσουμε μέσω αναλογιών. «Ανέκαθεν τα παιδιά δημιουργούν σχέσεις με άψυχα πράγματα», δηλώνει, τονίζοντας πως «οι συγκεκριμένες σχέσεις αποτελούν κομμάτι της ανάπτυξής τους. Τα μωρά δένονται με ένα κομμάτι ύφασμα ή μια κούκλα, και αυτό τα βοηθάει σιγά σιγά να απογαλακτιστούν από τη μητέρα τους».

Αργότερα, ως παιδιά, πολλά έχουν φανταστικούς φίλους και ύστερα καταγράφουν τις σκέψεις τους. Με τη φράση «γαλαπτιό μου ημερολόγιο» ξεκινούν τις εξομολογήσεις τους, και γνωρίζουν ότι οι κούκλες, οι φανταστικοί φίλοι, το ημερολόγιο δεν είναι υπαρκτά πρόσωπα. «Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι μέρος αυτού που καλούμαστε να διαχειριστούμε τώρα δεν είναι τελείως καινούργιο, τα παιδιά μπορούν να αντιλαμβάνονται ότι κάτι στο οποίο δίνουν ανθρώπινες ιδιότητες δεν είναι αληθινό», σημειώνει.

Πώς ξέρει το παιδί ότι μιλάει με μηχανή;

Ολοένα και περισσότεροι ανήλικοι «επικοινωνούν» με τα «ρομπότ» της τεχνητής νοημοσύνης. Είναι σε θέση να ξεχωρίσουν ότι δεν τους απαντάει άνθρωπος; Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτή η διάδραση στον τρόπο που σχετίζονται με τους (αληθινούς) ανθρώπους;

Στην επικοινωνία με την τεχνητή νοημοσύνη δεν υπάρχει η ανάληψη ευθύνης. Τα παιδιά κινδυνεύουν να αναπτύξουν ένα είδος ναρκισσισμού, επισημαίνει ο καθηγητής Θεοφάνης Τάσης. «Διότι συνηθίζουν να έχουν απέναντί τους έναν αποδέκτη των επιθυμιών - εντολών τους. Ακόμη και στο επίπεδο της συναλλαγής, το παιδί πρέπει να μάθει ότι δεν είναι όλα δωρεάν».

«Από την άλλη», συμπληρώνει, «ας είμαστε ειλικρινείς – το ChatGPT και άλλα αντίστοιχα chatbots δεν μοιάζουν με τίποτε από τα παραπάνω. Έχουν ανθρωπόμορφες ιδιότητες σε ριζικά διαφορετικό βαθμό. Σε βαθμό που μπορεί η δυσκολία τού να διαχωρίσουν τα παιδιά στο μυαλό τους αν μιλούν σε άνθρωπο ή όχι να είναι πολύ μεγαλύτερη».

Μια από τις σημαντικότερες πτυχές στην ανάπτυξη ενός παιδιού αφορά την κατανόηση του πώς λειτουργούν ο κόσμος και οι άνθρωποι. «Ως παιδιά απορροφούμε τον κόσμο γύρω μας και χτίζουμε μια προσομοίωση στο μυαλό μας του πώς οι άνθρωποι σκέφτο-

νται, αλληλεπιδρούν, τι θα πουν, τι θα κάνουν, τι θα νιώσουν», εξηγεί. Αλλά το ChatGPT δεν είναι προγραμματισμένο να σκέφτεται όπως οι άνθρωποι, να δρα όπως εμείς. «Το προσεγγίζει, αλλά δεν είναι προγραμματισμένο να αισθάνεται. Μας απαντάει με λέξεις που έχουν εξασκηθεί πάνω σε πράγματα τα οποία έγραψαν άνθρωποι, σε προϋόντα συναισθημάτων. Αλλά οι λέξεις του είναι πολύ διαφορετικές από τα ίδια τα συναισθήματα».

Μια ευχάριστη εμπειρία

Οι άνθρωποι που αλληλεπιδρούν με ένα παιδί έχουν διαφορετικούς σκοπούς – από δασκάλους που θέλουν να του διδάξουν

κάτι μέχρι άλλα παιδιά που θέλουν να παίξουν μαζί του. «Αλλά το ChatGPT έχει μόνο έναν σκοπό – να σε κάνει να επιστρέφεις σε αυτό. Και το κάνει προσπαθώντας να ευχαριστήσει τον χρήστη. Η θεμελιώδης δουλειά του είναι να σου αφήσει την αίσθηση μιας ευχάριστης διάδρασης», λέει ο κ. Κίμελ. «Κάποιες φορές όμως», συμπληρώνει, «χρειάζεται να ακούσεις τη “σκληρή αλήθεια”».

Η 13χρονη Ρέα λέει στην «Κ» πως, ορισμένες φορές, όταν οργανώνει τις σκέψεις της προτού γράψει μια έκθεση, αντί να τις παραθέσει στο χαρτί, τις γράφει στο ChatGPT. Εκείνο της προτείνει ένα σχεδιάγραμμα. Του λέει «παρακα-

λώ» όταν το ρωτάει, «ευχαριστώ» όταν της απαντάει. «Αλλά δεν νιώθω με τίποτα ότι μιλάω με άνθρωπο, πιο πολύ αισθάνομαι σαν να απευθύνομαι σε κάποιο ρομπότ». Δεν του γράφει συχνά. Την εκνευρίζει ότι της λέει πάντα πως έχει δίκιο. «Με ενοχλεί ότι έχει προγραμματιστεί να το λέει κάθε φορά, σαν να θέλει να σε κάνει να νιώσεις καλά, ενώ του λείπει το συναίσθημα κι ως προσπάθει να το αποτυπώσει – χρησιμοποιεί πάρα πολλά επίθετα», σημειώνει η ίδια.

Νιώθει πιο άμεση τη σχέση από όταν γράφει σε μια μηχανή αναζητήσης. Κι αντιλαμβάνεται ότι, αν το χρησιμοποιεί κανείς πολύ, μπορεί η φιλική συμπεριφορά του να γίνει αρεστή. «Δεν θα του έλεγα τα προσωπικά μου. Ο,τι γράφεις στο Ιντερνετ μένει. Αλλά αν δεν έχεις σε κάποιον άλλον να απευθυνθείς, νομίζω μπορεί εύκολα να δημιουργηθεί η σχέση bot - ανθρώπου. Στο μυαλό μου όμως είναι ξεκάθαρο ότι είναι μηχανή – όταν μιλάω μέσω της οθόνης του κινητού σε φίλους μου, ξέρω πως υπάρχει κάποιος πίσω από την οθόνη. Όταν μιλάς στο ChatGPT, ξέρεις ότι μιλάς μόνο σε μια οθόνη».

Προστασίες

Υπάρχει πάντα το ρίσκο αν ένα παιδί ή ένας έφηβος αισθανθεί πληρότητα μέσω της αλληλεπίδρασης με chatbots τεχνητής νοημοσύνης, να απομακρυνθεί από τις ανθρώπινες σχέσεις, αναφέρει ο κ. Κίμελ. «Από ένα σημείο και μετά, τα παιδιά δεν θέλουν να λένε τα πάντα στους γονείς τους και ντρέπονται για κάποια θέματα να μιλήσουν σε συνομηλικούς τους. Μπορώ να τα φανταστώ σε εκείνη την ηλικία να απευθύνονται στο ChatGPT, το οποίο μπορεί να μην είναι απαραίτητα κακό, εφόσον αυτές οι εφαρμογές έχουν τα απαραίτητα προστατευτικά “φίλτρα” στον τρόπο που απαντούν».

Ο Θεοφάνης Τάσης, καθηγητής Σύγχρονος Πρακτικής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Alpen-Adria της Αυστρίας, θεωρεί ότι τα παιδιά δεν πρέπει να επικοινωνούν με την τεχνητή νοημοσύνη. Καθόλου. «Όταν ένα παιδί επικοινωνεί με την τεχνητή νοημοσύνη εθίζεται στο να παίρνει απαντήσεις δίχως συναισθημα και πάντοτε σαφείς. Όμως, η ασάφεια, η αμφιθυμία είναι σημαντικά χαρακτηριστικά της επικοινωνίας», αναφέρει στην «Κ».

Στην επικοινωνία με την τεχνητή νοημοσύνη δεν υπάρχει η ανάληψη ευθύνης. Τα παιδιά, συμπληρώνει ο κ. Τάσης, κινδυνεύουν να αναπτύξουν ένα είδος ναρκισσισμού. «Διότι συνηθίζουν να έχουν απέναντί τους έναν αποδέκτη των επιθυμιών/εντολών τους. Ακόμη και στο επίπεδο της συναλλαγής, το παιδί πρέπει να μάθει ότι δεν είναι όλα δωρεάν».

Λέμε, τονίζει, πως είναι εργαλείο η τεχνητή νοημοσύνη. «Αυτό είναι λάθος, ακόμη και το ίδιο το Διαδίκτυο αποτελεί ένα περιβάλλον εντός του οποίου ζούμε – πόσο μάλλον για ένα παιδί που έχει γεννηθεί εντός αυτού. Πώς να τη θεωρήσει εργαλείο όταν παρουσιάζει συναισθήματα;». Η μόνη λύση είναι τα παιδιά να μην έχουν πρόσβαση σε αυτήν, εκτός αν είναι με αυστηρή επιτήρηση, λέει ο ίδιος.

Για τον κ. Κίμελ, η λύση είναι οι γονείς, όταν κρίνουν πως είναι η σωστή στιγμή, να συζητήσουν ανοιχτά με τα παιδιά τους τι ακριβώς είναι το ChatGPT, ότι δεν έχει αισθήματα, δεν λειτουργεί όπως ένας άνθρωπος, κι ως είναι προγραμματισμένο να μιλάει με τρόπο που του μοιάζει. «Να ρωτάνε τι συζητάει το παιδί μαζί του, να του εξηγήσουν όλα τα ρίσκα – πως δεν μπορεί να αντικαταστήσει τους φίλους, ότι μπορεί να πει πράγματα που δεν είναι αλήθεια», καταλήγει.

Ο σκοπός

Το ChatGPT έχει μόνο έναν σκοπό – να σε κάνει να επιστρέφεις σε αυτό. Και το κάνει προσπαθώντας να ευχαριστήσει τον χρήστη. Η θεμελιώδης δουλειά του είναι να σου αφήσει την αίσθηση μιας ευχάριστης διάδρασης.

Ντάνιελ Κίμελ
Ψυχίατρος,
ερευνητής στο
Πανεπιστήμιο
Κολούμπια

Ο εθισμός

Όταν ένα παιδί επικοινωνεί με την τεχνητή νοημοσύνη, εθίζεται στο να παίρνει απαντήσεις δίχως συναισθημα και πάντοτε σαφείς. Όμως, η ασάφεια, η αμφιθυμία είναι σημαντικά χαρακτηριστικά της επικοινωνίας.

Θεοφάνης
Τάσης

Καθηγητής Σύγχρονος Πρακτικής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Alpen-Adria της Αυστρίας

Μήπως μαθαίνουν να επικοινωνούν με προστακτική;

Παιδιά γυμνασίου και λυκείου που έχουν έρθει σε επαφή με την Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής και Τεχνολογικής φάνηκε να εμπιστεύονται τυφλά το ChatGPT. «Αποδίδουν θεϊκές ικανότητες στη μηχανή, θεωρούν ότι τα ξέρει όλα, την υπερεκτιμούν σε βαθμό φετιχισμού», λέει στην «Κ» ο Χαράλαμπος Τσέκερης, κύριος ερευνητής στο Ινστιτούτο Κοινωνικών Ερευνών, με έμφαση στην κοινωνιολογία του Διαδικτύου.

«Επειδή είναι ψηφιακοί “ιθαγενείς” (γεννήθηκαν σε περιβάλλον Διαδικτύου), τα παιδιά φυσικοποιούν πιο εύκολα την αλληλεπίδραση, δεν κατανοούν ότι η μηχανή καθρεφτίζει και παραποιημένες πληροφορίες και την εγγενή παθολογία του Διαδικτύου», σημειώνει. Δημιουργούνται κι άλλα ζητήματα – από την ανάπτυξη αυτόνομης και ανεξάρτητης σκέψης μέχρι την απρόσκοπτη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους – «χωρίς να

αισθάνονται ότι πάντοτε θα υπάρχει ένα ψηφιακό υποστήριγμα».

Η «ανθρωπινόλη» μας, συμπληρώνει, είναι εξελικτική. «Όταν άνθρωπινες γενιές αρχίζουν να ενσωματώνουν μια αλληλεπίδραση στην προστακτική με εντολές, που δεν έχει ενουναίσθηση, συμμόνι, καλοσύνη, όταν η αλληλεπίδραση έχει αυτά τα χαρακτηριστικά, θίγεται η ανθρωπινόλη μας».

Κατά τον ίδιο, η κοινωνία μαζικά πρέπει να εκπαιδευθεί καλύ-

τερα στη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης. «Χρειαζόμαστε άμεσα μαζικά προγράμματα καλλιέργειας κριτικής σκέψης για την τεχνολογία και παιδείας για τις συνομιλιακές μηχανές και πλατφόρμες», τονίζει. Ο κίνδυνος είναι η οικειότητα, η ευκολία ανάπτυξης σχέσεων μαζί της.

Το κλειδί, υπογραμμίζει, βρίσκεται στην ισορροπία. Η επαφή με την τεχνητή νοημοσύνη να γίνεται ειδικά στη μάθηση, αλλά

ελεγχόμενα. «Πρέπει τόσο οι γονείς όσο και το σχολείο να διαμορφώνουν για τα παιδιά χώρους αποψηφιοποίησης και φυσικής αλληλεπίδρασης». Δεν είναι καταστροφολογία. «Πρέπει να δούμε τώρα», δηλώνει στην «Κ», «τις αρνητικές επιπτώσεις που έχει η αλληλεπίδραση με τις μηχανές για να μην αφήσουμε τα πράγματα να εξελιχθούν όπως κάναμε με τα σόσιαλ μίντια. Να προλάβουμε τις δυσάρεστες εκπτώσεις».

1982

Αρωμα γυναίκες στο Ράλλυ Ακρόπολις. Η Μισέλ Μουτὸν και η Φαμπρίτσια Πονς πρώτευσαν και, μέχρι σήμερα, είναι οι μοναδικές γυναίκες που έχουν νικήσει σε αγώνα του WRC.

1984

Σπουδαίες συμμετοχές στην 31η διοργάνωση. Ο Βάτανεν εντυπωσιάζει στα Μετέωρα, όμως θα αναγκαστεί να εγκαταλείψει και η νίκη θα πάει στον Μπλόμκβιστ.

2005

Την πρώτη υπερειδική στο ΟΑΚΑ είχαν παρακολουθήσει περισσότεροι από 62.000 θεατές!

Εκκίνηση στο «Ράλλυ των Θεών»

Οι καλύτεροι οδηγοί στον κόσμο έχουν ραντεβού στις 17 ειδικές διαδρομές του ΕΚΟ Ράλλυ Ακρόπολις

Της ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑΣ ΣΠΑΝΕΑ

Με την πατίνα της Ιστορίας, τις γεμάτες προκλήσεις χωμάτινες διαδρομές, την απaráμιλλου κάλλους ομορφιά της ελληνικής ενδοχώρας, εκεί όπου το πεύκο «φλερτάρει» με τη θάλασσα και, φυσικά, την ελληνική φιλοξενία, το «Ράλλυ των Θεών» διαθέτει όλα τα συστατικά για να αποτελέσει την αγαπημένη διοργάνωση οδηγών και κατασκευαστών του Παγκοσμίου Πρωταθλήματος. Το ΕΚΟ Ράλλυ Ακρόπολις θα αρχίσει στις 26 και θα ολοκληρωθεί στις 29 Ιουνίου. Η διοργάνωση επέστρεψε στις... παραδοσιακές ημερομηνίες και τα βλέμματα των φίλων του παγκόσμιου μηχανοκίνητου αθλητισμού εκείνες τις ημέρες θα επικεντρωθούν σε Πελοπόννησο, Στερεά Ελλάδα και Θεσσαλία. Θα πάρουν μέρος 61 πληρώματα από 31 διαφορετικές χώρες. Ανάμεσά τους θα βρίσκονται 12 αυτοκίνητα προδιαγραφών Rally 1 και τέσσερις παγκόσμιοι πρωταθλητές. Η εκκίνηση θα πραγματοποιηθεί στις 26/6, τα οχήματα θα φύγουν από το Παναθηναϊκό Στάδιο για το Ζάππειο και οι εικόνες από το ιστορικό κέντρο θα ταξιδέψουν σε όλο τον κόσμο.

Απ' το ζενιθ στο ναδιρ

Η ιστορία του Ράλλυ Ακρόπολις αρχίζει το 1951, όταν μία ομάδα οδηγών διοργάνωσε έναν αγώνα 1.924 χλμ. Το 1960 η διοργάνωση έγινε μέρος του ευρωπαϊκού πρωταθλήματος και το 1973 του παγκοσμίου. Το 2005 το «Ράλλυ των Θεών» ψηφίστηκε ως το καλύτερο της χρονιάς, αλλά ελάχιστα χρόνια αργότερα στιγματίστηκε από ατασθαλίες. Οικονομικές δυσχέρειες και η

μη εξόφληση οφειλών προς την Παγκόσμια Ομοσπονδία Αυτοκινήτου είχαν ως αποτέλεσμα το 2013 να ανάψει κόκκινο φως. Τα επόμενα χρόνια συμμετείχε στο ευρωπαϊκό καλεντάρι.

Την άνοιξη του 2021, η ελληνική κυβέρνηση πρόσφερε τα απαραίτητα εχέγγυα και τον Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς οι μηχανές άναψαν. Το οικονομικό αποτύπωμα ανήλθε σε 35,1 εκατ., ενώ το 2024 έφτασε τα 45. Μεγάλη είναι και η προβολή της χώρας μας. Πέρυσι, περισσότεροι από 1,3 δισ. τηλεθεατές ταξίδεψαν μέσα από τις οθόνες τους στις ομορφιές της ελληνικής φύσης.

Στο φετινό ΕΚΟ Ράλλυ Ακρόπολις θα λάβουν μέρος 12 αυτοκίνητα προδιαγραφών Rally 1, ο μεγαλύτερος αριθμός από την επανένταξη του αγώνα στο WRC. Στο πρόγραμμα έχει προστεθεί η νέα ειδική διαδρομή Σμόκοβο (24,59 χλμ.).

Ο αγώνας έχει και μία σειρά παράλληλων δράσεων. Με πρωτοβουλία του αναπληρωτή υπουργού Αθλητισμού Γιάννη Βρούτση, η διοργάνωση «τρέχει» μια διαφορετική, αλλά εξίσου σημαντική διαδρομή: εκείνη της ευαισθητοποίησης για την οδική ασφάλεια. Η καμπάνια με τον λιτό αλλά πικρό τίτλο «Μειώστε Ταχύτητα» εστιάζει στα νέα, χαμηλότερα όρια ταχύτητας στον αστικό ιστό – τα 30 χλμ./ώρα, όπως προβλέπει ο επικαιροποιημένος Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας.

Κάτω από την Ακρόπολη

Το 1951, οι ιθύνοντες της Ελληνικής Λέσχης Περιηγήσεων, αλλά ελάχιστα χρόνια αργότερα, κάτω από την Ακρόπολη, σε έναν θεσμό που έμελλε

Η Πατ Μος, αδελφή του διάσημου οδηγού Στέρλινγκ Μος, συνομιλεί με φίλο της δίπλα στο Austin-Healey 3000 με το οποίο κατέλαβε την ένατη θέση στο Ράλλυ Ακρόπολις του 1962. Στο 10ο Διεθνές Ράλλυ Ακρόπολις συμμετείχαν 71 πληρώματα από 16 χώρες.

ALAMY STOCK PHOTO / SMITH ARCHIVE

μείο και έτσι, ο πρώτος νικητής ήταν ο Νίκος Παπαμιχαήλ με μία Jaguar XK 120.

Προηγούνται οι κυρίες

Το 1982, σε έναν από τους δυσκολότερους αγώνες του θεσμού οι πρωταγωνίστριες ήταν γυναίκες. Η Μισέλ Μουτὸν και η Φαμπρίτσια Πονς έγιναν οι μοναδικές γυναίκες που έχουν κερδίσει μέχρι σήμερα Ράλλυ Ακρόπολις, αλλά και αγώνα Παγκοσμίου Πρωταθλήματος. Από τα 136 πληρώματα που ξεκίνησαν, μόνο τα 32 κατάφεραν να ολοκληρώσουν τον αγώνα. Η Μισέλ Μουτὸν γονιτεύθηκε από μικρή ηλικία από τον ήχο των μηχανών και εγκατέλειψε τη νομική. Στο Ράλλυ Ακρόπολις αγωνίστηκε με Audi και η νίκη της δεν άρεσε στους άνδρες συναδέλφους της, οι οποίοι δεν είδαν με καλό... μάτι την επικράτηση του, όπως είναι το προσωπικό της, «Μαύρου Ηφαιστείου».

Ο άτυχος Σκωτσέζος

Ο Κόλιν Μακ Ρέι θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «άρχοντας της ελληνικής διοργάνωσης». Για πρώτη φορά έβαλε το όνομά του κάτω από τον τίτλο με ένα Subaru Impreza 555. Υστερα από δύο χρόνια κυριάρχησε και πάλι στις χωμάτινες διαδρομές με ένα Impreza S4 WRC, ενώ πρωταγωνιστής ήταν και την τριετία 2000-2002 με Ford Focus RS. Ο Μακ Ρέι ήταν γιος του πέντε φορές πρωταθλητή Αγγλίας Τζιμι, ο οποίος ώθησε τον γιο του να μπει στον χώρο. Οι φίλοι των βιντεοπαχνιδιών τον γνωρίζουν από μία σειρά που φέρει το όνομά του. Ο Σκωτσέζος σκοτώθηκε το 2007, όταν έπεσε το ελικόπτερο στο οποίο επέβαινε με τον γιο του και φίλους του.

να γράψει Ιστορία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Υστερα από 43 ώρες μέσα στη βροχή, ο Πέτρος Περτατικός με

ένα Fiat 1400 πέρασε πρώτος τη γραμμή. Δύο χρόνια αργότερα, η διοργάνωση θα «δανειστεί» το όνομά της από το ιστορικό μνη-

ΑΠΟΨΕΙΣ

9.000 χρόνια μετά...

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Μνημειώδεις είναι οι στιγμές που ζούμε οι κάτοικοι αυτού του μαρτυρικού off shore νησιού. Παρά τα βάσανα και τους καημούς, που έμελλε η μοίρα του του λαού ν' αντιμετωπίσει, έφτασε τούτη η ιερή στιγμή, οι ιθαγενείς του τόπου, συνδεδεμένοι συναισθηματικά ο ένας με τον άλλο, να συζητήσουν, ν' αναθεωρήσουν και να επανεξετάσουν την κοσμοθερία και τον στόχο υπάρξεώς τους.

Όλοι μαζί και ο καθένας ξεχωριστά, παρακολουθώντας αποσβολωμένοι τη συνέντευξη Τύπου δύο φυσιολατρών αστυνόμων, οι Κύπριοι φιλοτεχνώντας το χιούμορ τους, επιβεβαίωσαν ότι παραμένουν σταθεροί σε μια πορεία εξέλιξης. Προοδεύουν, προσαρμόζονται, ελίσσονται και δηλώνουν έτοιμοι να φανούν αντάξιοι των προγόνων τους, που δημιούργησαν πολιτισμό κατά τη Νεολιθική εποχή. Εννιά, οκτώ, εφτά χιλιάδες χρόνια μετά, οι Κύπριοι απαλλαγμένοι από κάθε πρόβλημα, υπαρξιακό, κοινωνικό, οικονομικό, ενεργειακό, υδατικό ακόμη και το «Κυπριακό», έχοντας ως βασικό ερέθισμα την απλή και ειλικρινή στάση των δύο αστυνομικών, σηματοδοτούν τη νέα εποχή του νησιού.

Οι κάτοικοι της γης του χαλκού, με πάσα σοβαρότητα, ώριμοι, καταρτισμένοι και ολοκληρωμένοι ως

άτομα και εννοείται ως κοινωνία, στέκονται αγέρωχοι απέναντι στην αβεβαιότητα και την ανασφάλεια που προκαλούν οι χειρισμοί γεγονικών κρατών, που παρ'όμως βομβαρδίζουν και εκτελούν ό,τι κινείται γύρω τους. Η Κύπρος, έχοντας την ευλογία να διαθέτει αδι-αμφισβήτητους πηγές που την οδηγούν στη σωστή κατεύθυνση, χαράσσει τη δική της πορεία, σφυρηλατώντας τη δική της κουλτούρα, τη δική της νοοτροπία.

Απαλλαγμένη από τη βαρβαρότητα, επιδεικνύοντας ανοχή στα λάθη των άλλων, με δεδομένη την ικανότητα επιγνώσης και κατανόησης των αναγκών των υπολοίπων, διαλύοντας κάθε κοινωνικό ταμπίνο, χωρίς σεξισμό, προκαταλήψεις, ιδεοληψίες και με πλήρη σεβασμό στη μοναδικότητα του καθενός, με χιούμορ βασισμένο στη νοημοσύνη των πολιτών, η κοινωνία της νήσου, οραματίζεται έναν νέο πολιτισμό, η βάση του οποίου αναδύεται από τον βυθό, των ιερών νερών της ανατολικής Μεσογείου. Η Κύπρος πια ενωμένη, με φόντο το σταχί χρώμα και τις καμινάδες των εργοστασίων είναι έτοιμη να δημιουργήσει πολιτισμό. Ένα μόλις βίντεο λίγων δευτερολέπτων, που συνοδεύεται με τις άναρθρες κραυγές ιθαγενή, ήταν αρκετό για να προκαλέσει την έκρηξη του ηφαιστείου... η λάβα του οποίου θα κυθεί, φτάνοντας ως τα ακρογιάλια, εκεί που θ' αναδυθεί, όπως η Αφροδίτη 9.000 χρόνια πριν, ένας νέος πολιτισμός. Ο κυπριακός...

Καλή θητεία κύριε Λοϊζιδη!

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΗ

Να συγχαρούμε τον κύριο Χάρη Λοϊζιδη, ως νέο πρόεδρο της ΚΟΠ και να του ευχαριστούμε καλή δουλειά. Το μόνο σίγουρο είναι πως τον περιμένει πολλή δουλειά και κυρίως προσπάθεια να αλλάξει πρώτα απ' όλα την «εικόνα» της Ομοσπονδίας, την αρνητική άποψη και το πολύ χαμηλό ποσοστό αποδοχής, από τη συντριπτική πλειονότητα των Κύπριων φιλάθλων.

Θα πρέπει απ' όλους να γίνει αποδεχτό, ο νέος πρόεδρος της ΚΟΠ να κριθεί από τις ενέργειες, τις αποφάσεις και γενικότερα το έργο του, κατά τη διάρκεια της θητείας του και όχι απλώς και μόνο από την προ-ύπηρεσία του στην ποδοσφαιρική Ομοσπονδία. Δικαιούται, αν μη τι άλλο, την ευκαιρία του... Κανείς δεν μπορεί να προσεφλέει, είτε την επιτυχία είτε την αποτυχία του στη θέση του προέδρου, όπως κανείς δεν θα μπορούσε να εγγυηθεί την επιτυχία (ούτε βέβαια την αποτυχία) του Χάρη Σαββίδη, αν αυτός μπορούσε να αναδειχθεί στην προεδρία, απλώς και μόνο γιατί παρουσίασε πλάνο ολοκληρωτικών αλλαγών.

Προφανώς και ο ίδιος ο κύριος Λοϊζιδης θα πρέπει να αποδέχεται και να αναγνωρίζει πως ανεξαρτήτως προσώπων στις βαθμίδες της Ομοσπονδίας, αν όχι όλοι,

οι συντριπτικά περισσότεροι Κύπριοι ποδοσφαιρόφιλοι υποστηρίζουν την ανάγκη ανανέωσης, εκσυγχρονισμού και κυρίως διαφάνειας σε μεγαλύτερο βαθμό, στον τρόπο λειτουργίας αλλά και λήψης των σημαντικών αποφάσεων από την ΚΟΠ. Στο χέρι του, λοιπόν, να εστιάζει σε αυτά, μειώνοντας την ίδια ώρα τα τεράστια ποσοστά προκατάληψης σε βάρος της ΚΟΠ. Προκατάληψη, η οποία στο κυπριακό ποδόσφαιρο πολλές φορές ξεπερνά τα όρια της υπερβολής, από μόνη της, ωστόσο, δεν δημιουργήθηκε και πολύ περισσότερο... βρίσκεται και συντηρείται... Ο Χάρης Λοϊζιδης αποτελεί αξιωματούχο της ΚΟΠ, εδώ και χρόνια, κατείχε τη θέση του αναπληρωτή και πλέον είναι ο νέος πρόεδρος. Φυσιολογικά και αναμενόμενα εκτιμούν οι περισσότεροι, πως η εκλογή του στη θέση του προέδρου θα αποδειχθεί απλώς μια συνέχεια των προηγούμενων χρόνων. Φυσιολογικά και μέχρι αποδείξεως του αντιθέτου. Και η δυνατότητα από πλευράς νέου προέδρου να αποδείξει το αντίθετο έχει ήδη αρχίσει, έχοντας μπροστά του δύο περίπου χρόνια για να το πετύχει.

Πολύ περισσότερο και με τη νέα αγωνιστική περίοδο να πλησιάζει, θα έχει πολύ σύντομα τις πρώτες ευκαιρίες, να αποδείξει πως κάθε άλλο παρά συνεχιστής της θητείας του προκατόχου του θα είναι!

Κάρτα Φιλάθλου

Τώρα στον Ψηφιακό Πολίτη

ΤΟ APP ΠΟΥ ΣΕ ΠΑΕΙ ΓΗΠΕΔΟ

Απόκτησέ την εύκολα από το κινητό σου και ζήσε τον παλμό της κερκίδας με ασφάλεια.

Προϋπόθεση είναι ο πολίτης να διαθέτει ταυτοποιημένο προφίλ στο CY Login.

Η διαδικασία ελέγχου κατά την είσοδο στο γήπεδο, αφορά όλους τους πολίτες άνω των 14 ετών.

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	 ΔΙΕΘΝΗ Στην εποχή των μηδενικών επιτοκίων η Ελβετία Σελ. 9	Πετρέλαιο	€//\$
	Χ.Α.Κ. -0,71%	 -1,63%	 -0,96%	 1,76%	 -3,00%	 -1,05%		 10,23%	 -0,25%
	Χ.Α. -1,82%								

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΤΙ ΖΗΤΑ Ο ΠΑΠΑΣ
Η Σίλικον Βάλεϊ πάει στο Βατικανό για την AI

Την τελευταία δεκαετία, στελέχη της Σίλικον Βάλεϊ, όπως η Google και η Microsoft, έχουν συζητήσει τις επιπτώσεις των «έξυπνων» μηχανών με το Βατικανό. Ο νέος Πάπας Λέων ΙΔ΄ έχει αναδείξει σε βασικό ζήτημα την πιθανή απειλή που συνιστά η νέα τεχνολογία για την ανθρωπότητα. **Σελ. 9**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ
Αγοράζουν μικρότερες κατοικίες λόγω τιμής

Οι υψηλές τιμές πώλησης των κατοικιών, κυρίως στην Αττική, οδηγούν τους Έλληνες αγοραστές στην επιλογή μικρότερων, αλλά και παλαιότερων κατοικιών. Κατοικίες από 51 έως 75 τ.μ. απέκτησε το 23,4% των αγοραστών πανελλαδικά, ενώ στην Αττική το ποσοστό αυτό κυμαίνεται στο 33%. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,87%	0,09%
Γερμανία	2,49%	0,06%
Γαλλία	3,26%	0,03%
Ιταλία	3,39%	0,14%
Ισπανία	3,24%	0,19%
Ιρλανδία	2,85%	0,00%
Ελλάδα	3,30%	0,10%
Ην. Βασίλειο	4,53%	0,05%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A (Low)	Σταθερή
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Αποδίδουν τα μέτρα κατά ξεπλύματος

Ενισχύονται οι μηχανισμοί πάταξης του με την Εθνική Μονάδα Εφαρμογής Κυρώσεων

Απέδωσαν καρπούς οι προσπάθειες των αρμοδίων για τη θωράκιση της Κύπρου κατά της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ισχυρό χαρτί για τη συμμόρφωση με τα διεθνή πρότυπα και την προστασία της φήμης της Κύπρου αποτελεί η Εθνική Μονάδα Εφαρμογής Κυρώσεων (ΕΜΕΚ), που αναμένεται να πάρει σάρκα και οστά το επόμενο διάστημα. Την ίδια ώρα, ενθαρρυντικά ήταν τα αποτελέσματα της έκθεσης Moneyval για την Κύπρο.

Στην έκθεση καταγράφεται ότι η χώρα μας έχει αναπτύξει ισχυρούς μηχανισμούς πρόληψης και ελέγχου κατά της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Παρά τις πιο πάνω θετικές εξελίξεις, εμπόδιο στην προσπάθεια για ενίσχυση της διαφάνειας αποτελεί η λειτουργία της Ενιαίας

Εποπτικής Αρχής (ΕΕΑ) η οποία παραμένει σε εκκρεμότητα. Επιβεβαιώνονται οι συντονισμένες προσπάθειες για διαφύλαξη του κύρους και της αξιοπιστίας της Κύπρου, σημειώνει το Cyprus Integrity Forum. **Σελ. 4**

Η άνοδος της θερμοκρασίας αλλάζει τον τουρισμό

Το 81% των Ευρωπαίων δηλώνει ότι έχει τροποποιήσει τα σχέδια των διακοπών λόγω παραγόντων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και κυρίως την ακραία ζέστη, σύμφωνα με έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ταξιδιών (ETC). Σχεδόν το ένα τρίτο επιλέγει πλέον προορισμούς όπου ο καιρός είναι πιο ήπιος. Πολλές οικογένειες πλέον κάνουν τις κύριες διακοπές τους το Πάσχα αντί για το καλοκαίρι σε χώρες όπως η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Ελλάδα και η Τουρκία. **Σελ. 10**

Καλή πρόθεση αλλά δύσκολη η ενημέρωση για τέλη ATM

Πρόταση νόμου στη Βουλή
Δύσκολα αναμένεται να γίνει εφαρμόσιμη η πρόταση νόμου για ενημέρωση από τα ATM πιθανών χρεώσεων ή τελών που θα επιβάλλονται στους πελάτες πριν από την ανάληψη των μετρητών τους από ATM διαφορετικής τράπεζας. Καλή η πρόθεση, αλλά το σύστημα είναι διαφορετικό στην Κύπρο – Πιθανώς να βγαίνει απλώς ένα τυποποιημένο μήνυμα. **Σελ. 6**

Μικρή κάμψη βλέπει η ΚΤΚ για οικονομία

Αναθεώρηση προβλέψεων
Η Κεντρική Τράπεζα κράτησε «μικρότερο καλάνθι» στις προβλέψεις Ιουνίου για την οικονομία, έναντι αυτών που είχε στο προηγούμενο τρίμηνο, αποτυπώνοντας πρακτικά την αυξημένη αβεβαιότητα που έχει δημιουργηθεί. Καταγράφεται μικρή προς τα κάτω αναθεώρηση στον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ κατά 0,1%. Λίγο πιο αισιόδοξο το ΥΠΟΙΚ. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Αστάθεια και επιπτώσεις στον χρυσό

Ο **χρυσός** έχει βρεθεί στο επίκεντρο των οικονομικών εξελίξεων τους τελευταίους μήνες, καθώς η αξία του έχει αυξηθεί σημαντικά. Από τις αρχές του 2024, οι τιμές του χρυσού έχουν σημειώσει άνοδο πέραν του 60%, αντανακλώντας την αυξανόμενη ζήτηση από επενδυτές και κεντρικές τράπεζες. Η ιστορική σημασία του χρυσού, ως μέσου αποθήκευσης αξίας, παραμένει αδιαμφισβήτητη. Για πάνω από 5.000 χρόνια, ο χρυσός χρησιμοποιείται ως νόμισμα και επενδυτικό μέσο, με αρχαία να πρωτοεμφανίζονται σε αρχαίους πολιτισμούς όπως η Κίνα, η Περσία και η Αίγυπτος. Παρόλο που το παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα έχει μετατοπιστεί σε παραστατικό χρήμα (flat currency), η αξία του χρυσού παραμένει ισχυρή, λόγω της σπανιότητάς του και της εμπιστοσύνης που εμπνέει στους επενδυτές.

Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Συμβούλιο Χρυσού, μόνο 215.000 τόνοι χρυσού έχουν ανέκαθεν εξορυχθεί, με 3.500 τόνους να προστίθενται ετησίως. Αυτή η περιορισμένη προσφορά συμβάλλει στη διατήρηση της αξίας του, καθιστώντας τον χρυσό βασικό μέσο αντιστάθμισης έναντι του πληθωρισμού και της νομισματικής και γεωπολιτικής αστάθειας. Η παρούσα περίοδος οικονομικής αστάθειας, έχει ενισχύσει τη ζήτηση του χρυσού, ως ασφαλές καταφύγιο (safe haven). Τα αίτια αστάθειας είναι πολλαπλά: γεωπολιτικές συγκρούσεις, όπως ο πόλεμος στην Ουκρανία και οι εντάσεις στη Μέση Ανατολή, με αποκορύφωμα τις πρόσφατες συγκρούσεις Ισραήλ-Ιράν, έχουν προκαλέσει διαταραχές στο παγκόσμιο εμπόριο. Παράλληλα, οι προστατευτικές εμπορικές πολιτικές ΗΠΑ-Κίνας, η επιμονή του πληθωρισμού, αλλά και η κλιματική κρίση που επηρεάζει τις πρώτες ύλες, εντείνουν την αβεβαιότητα. Ως αποτέλεσμα, οι κεντρικές τράπεζες, ιδιαίτερα στις αναδυόμενες αγορές, έχουν αυξήσει τις αγορές χρυσού από το 2022, συμβάλλοντας στην άνοδο των τιμών. Παράλληλα, η τάση για αποδολαριοποίηση, δηλαδή η σταδιακή μείωση της εξάρτησης από το αμερικανικό δολάριο, έχει οδηγήσει πολλές χώρες να ενισχύσουν

τα αποθέματά τους σε χρυσό. Η Κεντρική Τράπεζα της Κίνας έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο σε αυτή την τάση, αυξάνοντας τα αποθέματα χρυσού της σε 2.292 τόνους το πρώτο τρίμηνο του 2025. Παράλληλα, έχει περιορίσει τις τοποθετήσεις της σε αμερικανικά κρατικά ομόλογα, μειώνοντας την έκθεσή της στο δολάριο και ενισχύοντας τη διαφοροποίηση των αποθεματικών της. Αυτή η στρατηγική, αντικατοπτρίζει την αυξανόμενη αβεβαιότητα γύρω από τη βιωσιμότητα του αμερικανικού χρέους, καθώς το δημόσιο χρέος των ΗΠΑ έχει ξεπεράσει τα \$35 τρις. Οι προβλέψεις για το μέλλον παραμένουν αισιόδοξες, με αναλυτές να εκτιμούν ότι οι τιμές του χρυσού θα μπορούσαν να φτάσουν τα 3.700 δολάρια, ανά ουγγιά, έως το τέλος του 2025. Ωστόσο, η ιστορία δείχνει ότι οι τιμές του χρυσού μπορούν να υποχωρήσουν εξίσου γρήγορα, όπως γρήγορα αυξάνονται, ειδικά αν οι επενδυτές αρχίσουν να κατοχυρώνουν κέρδη, μετά από μια τόσο έντονη άνοδο. Σε κάθε περίπτωση, σ' έναν κόσμο αβεβαιότητας, ο χρυσός συνεχίζει να αποτελεί θεμέλιο της παγκόσμιας οικονομίας, προσφέροντας σταθερότητα και ασφάλεια στους επενδυτές.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

pwc

We build for what's next
so you can
get there now

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του **ΝΙΚΟΥ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗ**

Η τιμολόγηση του πολέμου θα πονέσει την τσέπη μας

Ο **μεγάλος** φόβος που υπήρχε ότι το Ιράν θα κλείσει τα Στενά του Ορμούζ, ένα κρίσιμο σημείο συμφόρσης για την παγκόσμια προμήθεια πετρελαίου, έχει ξεπεραστεί. Μετά την παρέμβαση Τραμπ είναι πιο πιθανό να προηγηθεί η συμμετοχή των ΗΠΑ στον πόλεμο. Βρισκόμαστε σε χειρότερο σενάριο. Αποτέλεσμα της νέας εξέλιξης ήταν η άνοδος 9% της τιμής του πετρελαίου την Τρίτη και το ακόμη πιο κρίσιμο για εμάς, η άνοδος και της τιμής του φυσικού αερίου που

Ο παράγων Χ που θα μας επηρεάσει άμεσα ως χώρα φαίνεται ότι θα αφορά την αγορά φυσικού αερίου.

επηρεάζει τις τιμές του ρεύματος. Το πρόβλημα είναι όλες αυτές οι εξελίξεις δεν είχαν και πιθανότητα δεν έχουν ακόμη τιμολογηθεί από τις αγορές, απλώς γιατί κανείς δεν περίμενε μια τέτοιου είδους εξέλιξη. Οι αναλυτές στις εκτιμήσεις τους ιεραρχούσαν μια σειρά από πιθανούς κινδύνους, αλλά κανένας δεν περιελάμβανε μια πολεμική σύρραξη τέτοιου μεγέθους.

Και τα χειρότερα βρίσκονται μπροστά μας. Το νέο σχέδιο Ισραήλ - ΗΠΑ προβλέπει τον υπέρ πάντων αγώνα προκειμένου να πείσει το καθεστώς Χαμενεΐ. Πρόκειται για μια εξέλιξη που δημιουργεί δύο επιπτώσεις: η μια καθαρά ενεργειακή, καθώς οδηγεί σε πλήρη έξοδο για μεγάλο διάστημα των ιρανικών αποθεμάτων πετρελαίου και

φυσικού αερίου από την αγορά. Η δεύτερη, εφόσον πετύχει τον στόχο της, θα αφορά ένα νέο μεταναστευτικό ρεύμα, καθώς η Ευρώπη και η Τουρκία θα πρέπει να απορροφήσουν τις μάζες των Ιρανών που θα αρχίσουν να φεύγουν από τη χώρα, όπως συνέβη κατά τη διάρκεια του πολέμου στη Συρία. Ο παράγων Χ που θα μας επηρεάσει άμεσα ως χώρα φαίνεται ότι θα αφορά την αγορά φυσικού αερίου. Οι πρόσφατες επιθέσεις στην παραγωγική ικανότητα φυσικού αερίου του Ιράν έχουν διαταράξει την εγχώρια προμήθεια φυσικού αερίου.

Στην περίπτωση που κλιμακωθεί, όπως φαίνεται, η σύγκρουση, τότε τα 90 ευρώ στις τιμές του TTF είναι κοντά, σύμφωνα με την Goldman Sachs, εξέλιξη που θα επηρεάσει και τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας.

Η ένδειξη που άλλαξε την τάση και στο φυσικό αέριο ήταν οι βομβαρδισμοί του κοιτάσματος South Pars, που όχι τυχαία αποκαλείται το «πορτοφόλι του Ιράν», καθώς περιλαμβάνει το 50% των αποθεμάτων φυσικού αερίου της χώρας, καλύπτοντας τα 2/3 των αναγκών της. Πρόκειται για ένα κοιτάσμα που εκτείνεται στον Περσικό Κόλπο και το μοιράζονται το Ιράν με το Κατάρ και περιλαμβάνει το 10% των παγκόσμιων ποσοτήτων αερίου.

Με το ευρωπαϊκό φυσικό αέριο TTF ήδη αυξημένο κατά 12% στα 40 ευρώ, τις τιμές του ρεύματος στη χονδρική αγορά να γίνονται ξανά τριψήφιες στα μέρη μας, η τιμολόγηση του πολέμου ξεκίνησε για τα καλά. Οπότε ετοιμαστείτε για θερμό καλοκαίρι και πιθανότητα ακόμη πιο θερμό χειμώνα.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Στεγαστικό χωρίς μαγικές λύσεις

Το **στεγαστικό** πρόβλημα σε συγκεκριμένες κατηγορίες του πληθυσμού είναι πιεστικό και δεν θα πρέπει να δημιουργούνται μεγάλες προσδοκίες αφού μαγικές λύσεις δεν υπάρχουν, τόνισε η κυβέρνηση. Όπως αναφέρεται, η κυβέρνηση βρίσκεται σε επαφή με την Τράπεζα Αναπτύξεως του Συμβουλίου της Ευρώπης και αναμένει εξελίξεις σε σχέση με την ενδεχόμενη χρηματοδότηση του ΚΟΑΓ για στήριξη του προγράμματος προσιτής στέγης που ανακοίνωσε. Όσον αφορά στις φοιτητικές εστίες, η κυβέρνηση υπενθυμίζει πως η Τράπεζα Αναπτύξεως έχει χρηματοδοτήσει με το ποσό των 120 εκ. ευρώ τις εστίες στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο.

Προσπάθεια ενός έτους

Ένα χρόνο πριν μπήκε ο στόχος για «άνοιγμα» της ινδικής αγοράς, όπως αποκάλυψε ο επικεφαλής του ΣΕΛΚ, κάνοντας λόγο για θετικές εξελίξεις οι οποίες κορυφώθηκαν με την εδώ επίσκεψη του Ινδού πρωθυπουργού την Κυριακή που μας πέρασε. Ήδη, όπως αποκαλύφθηκε, πραγματοποιούνται επενδύσεις οι οποίες αναμένεται να έχουν άμεσο αντίκτυπο στον τουρισμό, την τεχνολογία και άλλους κρίσιμους τομείς της κυπριακής οικονομίας. Σημαντική εξέλιξη είναι και η συμφωνία του ΣΕΛΚ με τον αντίστοιχο ινδικό φορέα, η οποία αναμένεται να τεθεί σε ισχύ μόλις λάβει κυβερνητική απόφαση. Αυτές οι ενέργειες, όπως αναφέρθηκε, χρειάζεται να εντατικοποιηθούν καθώς η δημιουργία ανθεκτικότητας στην κυπριακή οικονομία περνά μέσα από μια διαρκή διαδικασία, καθώς οι προκλήσεις είναι πολλές και σύνθετες.

Ενίσχυση της ανθεκτικότητας

Στις **προσπάθειες** για θωράκιση της κυπριακής οικονομίας ενεργό ρόλο παίζει και η κυβέρνηση, η οποία αποδίδει εξαιρετική σημασία στην επικείμενη φορολογική μεταρρύθμιση. Όσον αφορά στην εμποτεία, η κυβέρνηση παρεμβαίνει με την ίδρυση της ενιαίας εμποτικής αρχής για διοικητικές υπηρεσίες και την εθνική μονάδα κυρώσεων στο υπουργείο Οικονομικών. Στόχος, όπως εξηγεί το προεδρικό, είναι η διατήρηση της αξιοπιστίας της χώρας στο εξωτερικό και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας στο εσωτερικό. Όσον αφορά στους κινδύνους που βλέπει το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης, ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην ένταση που αναπτύσσεται στη Μέση Ανατολή, την κλιματική αλλαγή και

Παράταση δύο εβδομάδων και νέα αβεβαιότητα προκύπτει μετά την απόφαση του προέδρου Τραμπ για καθυστέρηση των αποφάσεων σε σχέση με την απευθείας εμπλοκή των ΗΠΑ στη σύγκρουση Ισραήλ - Ιράν.

τις επιπτώσεις από την επιβολή δασμών ενόψει της νέας εμπορικής πολιτικής Τραμπ.

Πνέει τα λοίσθια το καλώςδιο;

Οι **έρευνες** στον βυθό της θάλασσας, όπου θα

ποντιστεί το ηλεκτρικό καλώδιο διασύνδεσης Κρήτης-Κύπρου έχουν σταματήσει εδώ και μήνες. Μέχρι στιγμής ο διαχειριστής του έργου έχει καταβάλει το ποσό των 250 εκ. ευρώ, το οποίο θα πρέπει να ανακτηθεί από τους καταναλωτές σε Ελλάδα και Κύπρο. Υπενθυμίζουμε ότι η φόρμουλα προνοεί 37% από την Ελλάδα και 63% από την Κύπρο. Το πρόβλημα, όμως, βρίσκεται στο ότι η κυπριακή πλευρά δεν επιθυμεί αυξήσεις στα τιμολόγια για το συγκεκριμένο θέμα, αφού δεν θεωρεί ότι το έργο θα προχωρήσει λόγω γεωπολιτικών κινδύνων. Από ελληνικής πλευράς διαμνύεται πως εφόσον δεν ανακτηθούν τα μέχρι σήμερα έξοδα θα σταματήσουν οι πληρωμές προς την κατασκευάστρια εταιρεία και το έργο θα παγώσει για τα καλά.

Ξύπνησε ο εφιάλτης

Και **εκεί** που όλοι πίστευαν πως η εποχή των αρνητικών επιτοκίων θα μείνει για πάντα στο χρονοντούλαπο της ιστορίας, ήρθε η Ελβετία να ξυπνήσει τον εφιάλτη. Σε μια αναμενόμενη κίνηση, η ελβετική Κεντρική Τράπεζα μείωσε τα επιτόκια κατά 25 μονάδες βάσης διαμορφώνοντας το βασικό επιτόκιο στο μηδέν. Η κίνηση κρίθηκε αναγκαία καθώς η χώρα λόγω ισχυροποίησης του ελβετικού φράγκου μπήκε τον Μάιο σε φάση αποπληθωρισμού. Το εθνικό νόμισμα της Ελβετίας θεωρείται από πολλούς επενδυτές ασφαλές καταφύγιο και ανατιμάται κάθε φορά που η παγκόσμια αβεβαιότητα κτυπά κόκκινο, όπως συμβαίνει τώρα.

Κινδυνεύουν να χαθούν 327.000 θέσεις εργασίας λόγω κλιματικής αλλαγής

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

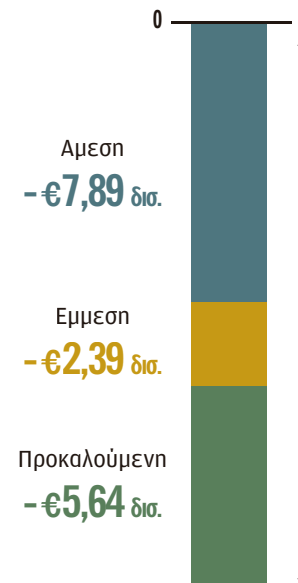
Παρά το μεγάλο δυνητικό κόστος που μπορεί να έχει η κλιματική αλλαγή, όχι μόνο στην οικονομία αλλά ακόμη και στην υγεία μας, η Ελλάδα μέχρι στιγμής είναι λίγο έως πολύ απροετοίμαστη να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις της. Μάλιστα στο ακραίο κλιματικό σενάριο, δηλαδή σε περίπτωση που η χώρα δεν λάβει καθόλου μέτρα για την αντιμετώπισή της, το διαθέσιμο εισόδημα μπορεί να μειωθεί κατά 10%, οι καταναλωτικές συνήθειες να αλλάξουν, ενώ το ΑΕΠ μπορεί να περιοριστεί έως και 16 δισ. ευρώ ετησίως.

Οι ευκαιρίες

Παράλληλα, εκτιμάται ότι θα χαθούν 327.000 θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης. Αυτά είναι μερικά από τα ευρήματα μελετών του IOBE με τίτλο «Εκτίμηση των επιδράσεων της κλιματικής αλλαγής σε 6 επιλεγμένους τομείς υψηλής σημασίας για την ελληνική οικονομία», όπως ο πρωτογενής τομέας, η βιομηχανία, ο χρηματοπιστωτικός τομέας, τα νοικοκυριά, η επιχειρηματικότητα αλλά και ο τουρισμός. Βέβαια παρά το κόστος, το IOBE διακρίνει ευκαιρίες, ειδικά σε κλάδους όπως ο τουρισμός αλλά και η επιχειρηματικότητα.

«Η ιδέα είναι ότι μπορείς να αναστρέψεις και να κερδίσεις, εκμεταλλευόμενος ευκαιρίες, αλλά υπάρχουν παρεμβάσεις που δεν πρέπει να καθυστερηθούν», σημείωσε ο Νίκος Βέττας, γενικός διευθυντής του IOBE, στο πλαίσιο χθεσινής συνέντευξης Τύπου. «Ως προς τον τουρισμό είμαστε μία χώρα που τα τελευταία χρόνια επεκτείνεται και βαθαίνει το τουριστικό της προϊόν, πλην όμως, σε σχέση με άλλες χώρες, εξακολουθεί να είναι περισσότερο ένα καλοκαιρινό προϊόν. Εκεί η πρόκληση είναι τεράστια, όπως και η ευκαιρία. Στην πρωτογενή

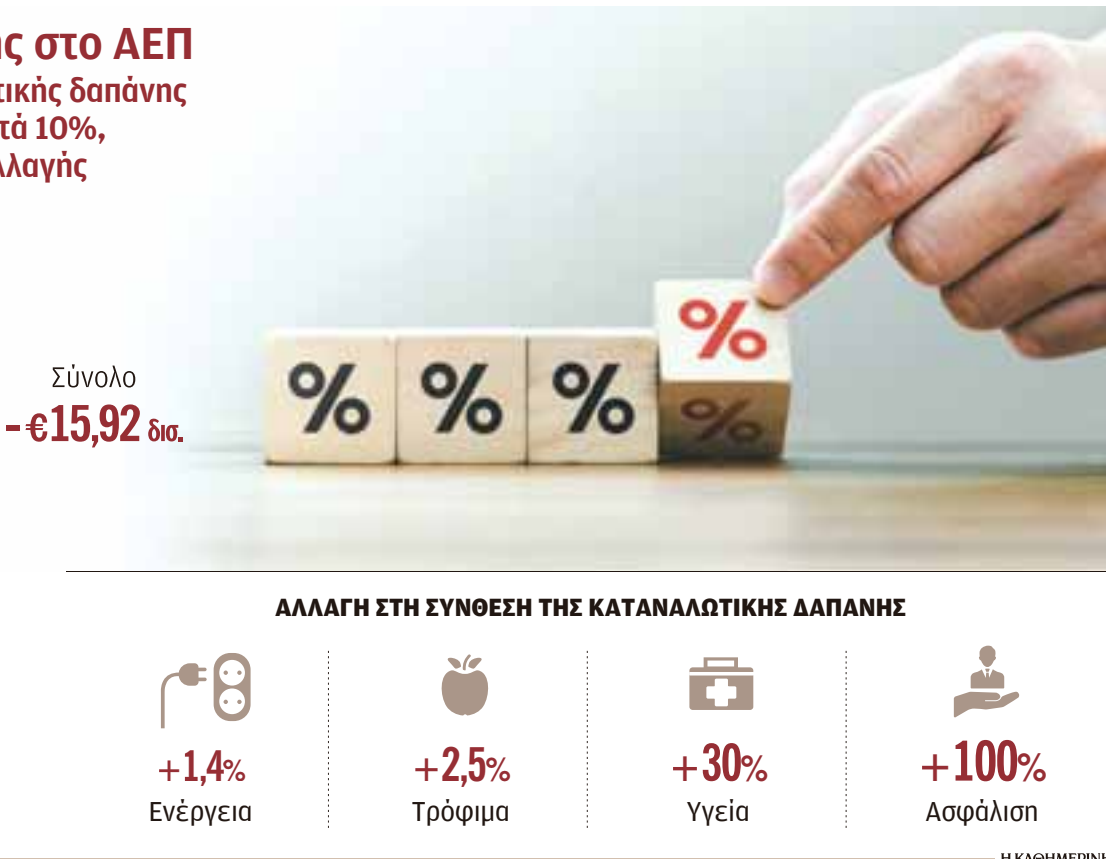
Εκτίμηση επίδρασης στο ΑΕΠ από μείωση της καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών κατά 10%, λόγω κλιματικής αλλαγής

ΠΗΓΗ: IOBE

παραγωγή είμαστε πιο κοντά στο μηδέν παρά στο επιθυμητό όσον αφορά την ενσωμάτωση της τεχνολογίας», επεσήμανε μεταξύ άλλων ο κ. Βέττας. Στην 5η χαμηλότερη θέση μεταξύ των 27 χωρών της Ε.Ε. κατατάσσεται η Ελλάδα σε ό,τι αφορά τις επιδόσεις της στον κλάδο της «οικοκαίντομίας», δηλαδή στην ανάπτυξη πράσινων λύσεων που περιορίζουν και τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο.

«Η ελληνική οικονομία παράγει ένα αρκετά ικανό μέγεθος ιδεών, όπως αυτές φαίνονται στις σχετικές ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις, ωστόσο είναι μικρό το νούμερο αυτών των ιδεών που φτάνει να αξιοποιηθεί

ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ

Σαρωτικές αλλαγές στην οικονομία προβλέπει μελέτη του IOBE εάν δεν λάβει η χώρα μέτρα για την αντιμετώπισή της.

εμπορικά», επεσήμανε από την πλευρά του ο Ηλίας Ντεμιάν, επικεφαλής τμήματος περιβαλλοντικών οικονομικών στο IOBE. Πάγια προβλήματα που στέκονται εμπόδιο στην ανάπτυξη της πράσινης επιχειρηματικότητας, αποτελούν η

γραφειοκρατία αλλά και η εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης. Σύμφωνα με τη μελέτη, ο τουρισμός που συμβάλλει κατά περίπου 18% στο ΑΕΠ της χώρας, δημιουργώντας περισσότερες από 800.000 άμεσες και έμμεσες θέσεις εργασίας, επηρεάζεται σημαντικά από τη θερμοκηφική δυσφορία λόγω αύξησης της θερμοκρασίας. Ετσι, με δεδομένο πως η θερινή ζήτηση σε παραδοσιακούς προορισμούς αναμένεται να συρρικνωθεί λόγω ακραίων θερμοκρασιών, η μελέτη εκτιμά πιθανές απώλειες μέχρι 2,2 δισ. ευρώ και απώλεια 38.000 θέσεων πλήρους απασχόλησης ετησίως. Ωστόσο, εάν επεκταθεί η τουριστική περίοδος και αναπτυχθούν εναλλακτικές

μορφές τουρισμού, οι απώλειες μπορούν να αντισταθμιστούν και το ΑΕΠ να αυξηθεί κατά 228 εκατ. Παράλληλα, εάν αυτό επιτευχθεί, προβλέπεται αύξηση των θέσεων εργασίας κατά 6,6 χιλ. ετησίως. Όπως αναφέρθηκε και κατά τη διάρκεια συνέντευξης Τύπου, κρίνεται απαραίτητη η θεσμοθέτηση υποχρεωτικής εκτίμησης της τουριστικής φέρουσας ικανότητας, αλλά και η ανάπτυξη βιώσιμων υποδομών.

Ο πρωτογενής τομέας

Σημαντικές απώλειες έχει ήδη καταγράψει ο πρωτογενής τομέας, με αποκορύφωμα τις καταστροφικές πλημμύρες «Daniel», εξαιτίας των

οποίων έως και 10% των αγροτικών εκμεταλλεύσεων ενδέχεται να μην επιστρέψουν στην παραγωγή. Μάλιστα, σύμφωνα με τη μελέτη, η καταστροφή αυτή αναμένεται να προκαλέσει απώλειες άνω του 1,4 δισ. ευρώ στην τριετία και απώλεια 58.000 θέσεων εργασίας. Ετσι, η απώλεια παραγωγικής ικανότητας επηρεάζει άμεσα την εθνική διατροφική επάρκεια, ενισχύοντας την εξάρτηση από εισαγωγές και δημιουργώντας πληθωριστικές πιέσεις στις τιμές βασικών αγαθών.

Μείωση εισοδήματος

«Τα νοικοκυριά που είναι πιο ευάλωτα είναι αυτά που έχουν και λιγότερο διαθέσιμο εισόδημα», επισημαίνει ο κ. Ντεμιάν όταν η μελέτη εστιάζει στην επίδραση της κλιματικής αλλαγής στα νοικοκυριά. Οι δυνάμεις επιπτώσεις της, σε αυτή την περίπτωση, είναι πολλαπλές: μείωση διαθέσιμου εισοδήματος, αύξηση ανελαστικών δαπανών, ενίσχυση της ενεργειακής φτώχειας και μετατόπιση της καταναλωτικής σε άλλους κλάδους. Την ίδια ώρα, η μελέτη εντοπίζει ένα σημαντικό ασφαλιστικό κενό έναντι των φυσικών καταστροφών, τη στιγμή που μόλις πέρυσι καταγράφηκαν 4 δισ. ζημιές από κλιματικές καταστροφές έναντι 1 δισ. τη χρονιά που προηγήθηκε. Ετσι, παρά την αύξηση προσφοράς προϊόντων, το IOBE επισημαίνει πως η ασφαλιστική κάλυψη παραμένει εξαιρετικά χαμηλή, με μόλις το 3% των συνολικών ζημιών να καλύπτεται μέσω ιδιωτικών ασφαλίσεων. Αντιθέτως, τα αντίστοιχα ποσοστά σε άλλες χώρες, με μικρότερη έκθεση σε φυσικές καταστροφές, υπερβαίνουν το 70%, όπως στην Ισλανδία και στη Νορβηγία.

Τέλος, η πράσινη μετάβαση συσιστά, σύμφωνα με τη μελέτη, μεγάλη πρόκληση αλλά και ευκαιρία για συγκεκριμένους βιομηχανικούς τομείς.

Πέτρος Μάρκαρης
Τίτλοι τέλους
ο επίλογος

Ένα παλιό περίστροφο
ξυπνά κι αρχίζει να σκοτώνει.
Μια υπόθεση που γίνεται προσωπική.
Οι πληγές της Μεταπολίτευσης ανοίγουν.
Ποιος είναι ο δολοφόνος;

ΚΥΡΙΑΚΗ
29
ΙΟΥΝΙΟΥ

Το τρίτο καθηλωτικό
αστυνομικό μυθιστόρημα
του Πέτρου Μάρκαρη
με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Εφημερίδα Εξωτερικών και Οικονομικών Εργασιών

www.kathimerini.gr

Θετικό πρόσημο στην καταπολέμηση του ξεπλύματος

Ενισχύονται οι μηχανισμοί πάταξης του με την Εθνική Μονάδα Εφαρμογής Κυρώσεων, που οδηγείται στην Ολομέλεια πριν από το κλείσιμο της Βουλής

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Πλέγμα ασφάλειας στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της Κύπρου αναμένεται να προσδώσει η Εθνική Μονάδα Εφαρμογής Κυρώσεων (ΕΜΕΚ) που πήρε τον δρόμο της εφαρμογής μετά από την αποδέσμευση των απαιτούμενων κονδυλίων τον Μάρτιο του 2023. Πρόκειται για μια σημαντική μεταρρύθμιση με στόχο τη θωράκιση της χώρας απέναντι σε διεθνείς προκλήσεις και την ενίσχυση της φήμης και αξιοπιστίας της Κύπρου.

Αποτελεί κομβικό βήμα ενίσχυσης της διαφάνειας, της χρηστής διοίκησης και της ευθυγράμμισης της Κύπρου με τις διεθνείς υποχρεώσεις της. Με την ΕΜΕΚ, η Κυπριακή Δημοκρατία αποκτά ένα αποτελεσματικό εργαλείο εποπτείας, το οποίο ενισχύει τη συμμόρφωση με τα διεθνή πρότυπα και προστατεύει τη φήμη της χώρας.

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», τα τρία νομοσχέδια, τα οποία αφορούν τη σύσταση και λειτουργία της ΕΜΕΚ, θα κατατεθούν στην Ολομέλεια της Βουλής για ψήφιση πριν από το κλείσιμό της για τις θερινές διακοπές. Η τελευταία Ολομέλεια της Βουλής είναι προγραμματισμένη για τις 10 του Ιουλίου. Οι εμπλεκόμενοι φορείς, δηλαδή το υπουργείο Οικονομικών, η Συντονιστική Επιτροπή για τη δημιουργία της ΕΜΕΚ, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου, η Αστυνομία, η ΜΟΚΑΣ, η Νομική Υπηρεσία, ο ΣΕΔΚ, ο Παγκύπριος Δικηγορικός Σύλλογος και άλλοι, έχουν καταλήξει σε ό,τι αφορά τις πρόνοιες των νομοσχεδίων, τα οποία αποσκοπούν στην εναρμόνιση της Κύπρου με την ευρωπαϊκή Οδηγία 2024/1226, βάσει της οποίας όλες οι χώρες στην Ε.Ε. θα έχουν οριζόντιες, ομοιόμορφες και αναλογικές ποινές για παραβιάσεις των κυρώσεων που επιβάλλονται. Πρόκειται για τα νομοσχέδια «Ο περί της Ίδρυσης της Εθνικής Μονάδας Εφαρμογής Κυρώσεων Νόμος», ο «περί της Ποινικοποίησης της Παραβίασης των Περιοριστικών Μέτρων της Ένωσης Νόμος» και ο «περί της Προστασίας Προσώπων που Αναφέρουν Παραβάσεις του Ενωσιακού και Εθνικού Δικαίου Νόμος».

Την ίδια ώρα ενθαρρυντικά ήταν τα αποτελέσματα της έκθεσης Moneyval για την Κύπρο, η οποία καταγράφει ότι η χώρα μας έχει αναπτύξει ισχυρούς μηχανισμούς πρόληψης και ελέγχου κατά της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Παρά τις παραπάνω θετικές εξελίξεις, εμπόδιο στην προσπά-

θεια της Κύπρου για την ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, της καταπολέμησης ξεπλύματος βρόμικου χρήματος και της αναβάθμισης της διεθνούς εικόνας της χώρας αποτελεί το ζήτημα της σύστασης και λειτουργίας της Ενιαίας Εποπτικής Αρχής (ΕΕΑ) η οποία αποτέλεσε και δέσμευση του Προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Χριστοδουλίδη.

2 χρόνια διαβούλευσης

Πράσινο από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς έλαβε μετά από σχεδόν δύο χρόνια διαβουλεύσεων η ΕΜΕΚ. Υπενθυμίζεται ότι ο Υπεύθυνος Έργου, η Deloitte UK και η ομάδα του πραγματοποιή-

Αγκάθι για τον εξορθολογισμό της εποπτείας επαγγελματικών υπηρεσιών, με σημαντικές επιπτώσεις στην αξιοπιστία του συστήματος οι καθυστερήσεις της σύστασης και λειτουργίας της Ενιαίας Εποπτικής Αρχής.

Η σύσταση της τίθεται επιτακτικά τόσο από Ευρωπαίους όσο και από τους Αμερικανούς εταίρους μας.

ποσαν αρκετές συναντήσεις από τον Αύγουστο του 2023 και μετά με το υπουργείο Οικονομικών, τη Συντονιστική Επιτροπή για τη δημιουργία της ΕΜΕΚ, την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου, την Αστυνομία, τη ΜΟΚΑΣ, τη Νομική Υπηρεσία, τον ΣΕΔΚ, τον Παγκύπριο Δικηγορικό Σύλλογο και άλλους εμπλεκόμενους φορείς, καταγράφοντας το οικοσύστημα των κυρώσεων και πώς αυτές εφαρμόζονται σήμερα και υπέβαλε εισηγήσεις για τη δημιουργία ΕΜΕΚ και βελτίωση και ενδυνάμωση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου.

Σήμερα, όπως έχουν διαμορφωθεί τα αναθεωρημένα κείμενα των νομοσχεδίων, ικανοποιούνται οι πιο πολλές από τις παρατηρήσεις των εμπλεκόμενων. Ειδικότερα, μεταξύ άλλων, τα νομοσχέδια έχουν αναθεωρηθεί ως προς τις ποινές και συγκεκριμένα, αντί του ενός έτους φυλάκιση και προστί-

μου μέχρι €10 χιλιάδες, προβλέπεται έξι μήνες φυλάκιση και €5 χιλ. πρόστιμο για παραβάτες προνοιών της προτεινόμενης ρύθμισης.

Επίσης, προβλέπεται η μείωση της ποινής φυλάκισης από μέχρι πέντε έτη σε τρία έτη και του προστίμου ώστε αντί μέχρι €100 χιλ., όταν τα εν λόγω αδικήματα αφορούν κεφάλαια ή οικονομικούς πόρους αξίας τουλάχιστον €100 χιλ. κατά την ημερομηνία τέλεσης του αδικήματος, να ανέρχεται μέχρι €50 χιλ. Ακόμα στις πρόνοιες της προτεινόμενης νομοθεσίας αναφορικά με τους παραβάτες, περιλήφθηκαν και τα νομικά πρόσωπα, πέραν των πολιτών της Δημοκρατίας.

Ο φορέας και οι ευθύνες του

Η ΕΜΕΚ θα αντικαταστήσει ουσιαστικά τη Μονάδα Ελέγχου Κυρώσεων (ΜΕΚ) και τη Συμβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών Κυρώσεων (ΣΕΟΚ), που λειτουργούν αυτή τη στιγμή υπό το Υπουργείο Οικονομικών. Πρόκειται δηλαδή για τη μετεξέλιξη των αρμοδιοτήτων του αρμόδιου Υπουργείου, το οποίο αναλαμβάνει συντονιστικό ρόλο σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, παρόχους διοικητικών υπηρεσιών.

Ο νέος φορέας για την αποτελεσματική εφαρμογή διεθνών οικονομικών κυρώσεων θα τεθεί σε εφαρμογή μετά και την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερομηνίας 16 Απριλίου 2025, μέσω της έγκρισης των σχετικών νομοσχεδίων. Όπως πληροφορούμαστε, η νέα Διεύθυνση θα στεγαζόταν στο υπουργείο Οικονομικών και θα στελεχωθεί με 13 άτομα.

Η ΕΜΕΚ αναλαμβάνει την καθοριστική ευθύνη για:

-Παραοχή εγκρίσεων, σύμφωνα με τις διακριτικές ευχέρειες που προβλέπουν οι Κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

-Καθοδήγηση και συντονισμός για την εφαρμογή κυρώσεων, σε συνεργασία με τις αρμόδιες εποπτικές αρχές.

-Λήψη και διαχείριση πληροφοριών και καταγγελιών για πιθανές παραβάσεις κυρώσεων.

-Ανταλλαγή πληροφοριών με εποπτικές αρχές, υπόχρεες και μη-υπόχρεες οντότητες.

-Καθορισμός ρόλων και αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων φορέων.

-Επιβολή διοικητικών ποινών και αξιολόγηση υποθέσεων παραβίασης των κυρώσεων.

Παράλληλα, η Μονάδα θα διατηρεί στενή συνεργασία με κρατικές υπηρεσίες στην Κύπρο, καθώς και με διεθνείς αρχές και οργανισμούς, εξασφαλίζοντας την απαραίτητη ανταλλαγή πληροφοριών και τη διασύνδεση με παγ-

Η νέα διεύθυνση θα στεγαζόταν στο ΥΠΟΙΚ και θα στελεχωθεί με 13 συνολικά άτομα.

Cyprus Integrity Forum - Πυρ ομαδών κατά του οικονομικού εγκλήματος

Η Κύπρος εντείνει τη μάχη κατά του οικονομικού εγκλήματος, εξαπολύοντας πυρ ομαδών, αναφέρει στην «Κ» ο μη κυβερνητικός οργανισμός για τη διαφάνεια και την ακεραιότητα στην Κύπρο Cyprus Integrity Forum (CIF). Σύμφωνα με το CIF, μετά την πρόσφατη αναβάθμιση στον Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς της Διεθνούς Διαφάνειας κατά δύο μονάδες και κατά δύο θέσεις, ακολούθησαν η υλοποίηση του πλαισίου ενίσχυσης της Εθνικής Μονάδας Εφαρμογής Κυρώσεων, και η έκθεση της Επιτροπής Moneyval του Συμβουλίου της Ευρώπης που κατέγραψε σημαντική πρόοδο, στην πρόσφατη αξιολόγησή της για την Κύπρο. Αυτή η έκθεση καταγράφει τη συνεχή πρόοδο της κυπριακής οικονομίας και υπογραμμίζει την αδιαμφισβήτητη δέσμευση των κυπριακών αρχών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για συνεχή ενίσχυση των μηχανισμών πάταξης του οικονομι-

κού εγκλήματος, αποτελεσματική εφαρμογή των διεθνών κυρώσεων και ευρύτερα της διαφάνειας και της νομιμότητας στις συναλλαγές, προσθέτει το CIF. Η Κύπρος σήμερα είναι πλήρως συμμορφωμένη με τα 38 από τα 40 τεχνικά σημεία αξιολόγησης, ή και μερικώς συμμορφωμένη με τα υπόλοιπα 2, χωρίς να έχει οποιοδήποτε σημείο με το οποίο να μην υπάρχει συμμόρφωση, σημειώνεται. Ως εκ τούτου, υπογραμμίζει το CIF, η αναγνώριση της Moneyval επιβεβαιώνει τις συντονισμένες και εντατικές προσπάθειες που καταβάλλονται τα τελευταία χρόνια από την πολιτεία και τους διάφορους εταίρους της οικονομίας για διαφύλαξη του κύρους και της αξιοπιστίας της Κύπρου. Ταυτόχρονα ο οργανισμός κρούει καμπανάκι για τη διατήρηση της πορείας συνεχούς βελτίωσης που θα επιβεβαιώσει και τη βιωσιμότητα της οικονομίας της Κύπρου.

κόσμια δίκτυα εφαρμογής κυρώσεων.

Για την ιστορία

Τον Ιούνιο του 2022 λήφθηκε σχετική απόφαση από την κυβέρνηση Αναστασιάδη, η οποία προνοούσε τη σύσταση της ΕΜΕΚ. Έκτοτε, ωστόσο, δεν προχώρησαν οι διαδικασίες με γρήγορους ρυθμούς, καθώς η αποδέσμευση των απαιτούμενων κονδυλίων για τη Μονάδα επιτεύχθηκε τον Μάρτιο του 2023, μετά δηλαδή την εκλογή του προέδρου Χριστοδουλίδη.

Στα πλαίσια του Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ της κυβέρνησης της ΚΔ και του ΗΒ με σκοπό την ενδυνάμωση της συνεργασίας σε θέματα παράνομης χρηματοδότησης (Illicit Finance) το υπουργείο Οικονομικών έλαβε τεχνική βοήθεια με σκοπό την υποβολή έκθεσης και χρονοδιαγραμμάτων για τη σύσταση και λειτουργία της ΕΜΕΚ. Η συνεργασία των δυο χωρών προσέβλεπε στη βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου εφαρ-

μογής κυρώσεων το οποίο θα διέπει τη Μονάδα.

Στο μεταξύ, η σύσταση της ΕΜΕΚ τίθεται επιτακτικά τόσο από Ευρωπαίους όσο και από τους Αμερικανούς εταίρους μας, καθώς αναμένεται να βελτιώσει τη φήμη της Κύπρου στο εξωτερικό και να ενισχύσει η δυνατότητα των κυπριακών Αρχών στον εντοπισμό, την έρευνα και τη δίωξη υποθέσεων που σχετίζονται με οικονομικά αδικήματα. Όπως μας επισημαίνουν οι πηγές μας, οι Ευρωπαίοι και οι Αμερικανοί αξιωματούχοι με κάθε αφορμή έθεταν στο προσκήνιο το ζήτημα της σύστασης της ΕΜΕΚ, καθώς θεωρούν ότι είναι ένα ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα και αναμένεται να προσδώσει η νομική κάλυψη για την υιοθέτηση αυτών των κυρώσεων.

Το αγκάθι

Τροχοπέδη στις προσπάθειες για τη θεσμική θωράκιση της Κύπρου, αποτελεί η σύσταση της ΕΕΑ η οποία παραμένει σε εκκρεμότητα.

Η ΕΕΑ, που αποτέλεσε και δέσμευση του Προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Χριστοδουλίδη, δεν λειτουργεί εντός του 2024 όπως επιδίωκε ο ίδιος, καθώς σημειώθηκαν αντιδράσεις από εμπλεκόμενους επαγγελματικούς φορείς.

Το υπουργείο Οικονομικών από τη μεριά του προχώρησε με τη διαδικασία διαμόρφωσης των τελικών ορών εντολής, προκειμένου να ανατεθεί η ετοιμασία του σχετικού νομοσχεδίου σε δικηγορικό οίκο και ακολουθώντας να περάσει από νομοτεχνικό έλεγχο και να τεθεί σε δημόσια διαβούλευση. Στόχο της σύστασης της ΕΕΑ αποτελεί η ενίσχυση της εποπτείας, και του πλαισίου εφαρμογής και ρυθμίσεων του επαγγέλματος των διοικητικών υπηρεσιών στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κεκτημένου.

Ουσιαστικά, επιβάλλεται μια νέα θεώρηση στην εποπτεία όπου η εποπτεία των παρόχων διοικητικών υπηρεσιών ενισχύεται και αναβαθμίζεται με την ανάθεση της αρμοδιότητας στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η οποία σε κοινούς ελέγχους με τους οικείους επόπτες, δηλαδή τον δικηγορικό σύλλογο και τον Σύνδεσμο Εγκκεκριμένων Λογιστών Κύπρου (ΣΕΔΚ), θα εποπτεύει αυτές τις εταιρείες.

Ο ΣΕΔΚ δεν διαφωνεί με τη νέα οδμή, επιμένει ωστόσο όπως εφαρμοστεί κατά τρόπο που να μην είναι προβληματικός, παραπέμποντας στο Financial Conduct Authority (FCA) το οποίο αποτελεί το ρυθμιστικό όργανο των οικονομικών του Ηνωμένου Βασιλείου και λειτουργεί ανεξάρτητα από την κυβέρνηση ρυθμίζοντας και εποπτεύοντας τους παρόχους διοικητικών υπηρεσιών. Ο Σύνδεσμος, εμμένει στην πρότασή του για την εφαρμογή ενός μοντέλου ενιαίας εποπτικής αρχής, η οποία να είναι πάνω από όλους τους επόπτες, μοντέλο που υιοθετείται και από άλλες χώρες προκειμένου να υπάρξει και η απαραίτητη ανάπτυξη στην οικονομία της χώρας.

Ο Παγκύπριος Δικηγορικός Σύλλογος (ΠΔΣ) από τη μεριά του εκφράζει τις ανησυχίες του ως προς την παραβίαση του απορρήτου μεταξύ των δικηγόρων και των πελατών και εισηγείται όπως παραιτείται η εποπτεία των μελών δικηγόρων στον Σύλλογο και να εποπτεύεται ο ΠΔΣ από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

Moneyval: Ενδυναμώθηκαν οι μηχανισμοί πρόληψης και ελέγχου του ξεπλύματος

Η Κύπρος έχει ενισχύσει περαιτέρω το σύστημά της για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, σύμφωνα με την έκθεση παρακολούθησης που δημοσιεύτηκε από τη MONEYVAL, την Επιτροπή Εμπειρογνομώνων του Συμβουλίου της Ευρώπης για την αξιολόγηση των μέτρων κατά του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Η έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η Κύπρος έχει σημειώσει πρόοδο στην αντιμετώ-

πιση τεχνικών ελλείψεων συμμόρφωσης σε σχέση με τις ανταποκριτήριες τράπεζες, βάσει των προτύπων της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF), με αποτέλεσμα, η αξιολόγηση για τη Σύσταση 13 να έχει αναβαθμιστεί ως «σε μεγάλο βαθμό συμμορφούμενη».

Επιπλέον, η Κύπρος έχει επίσης αναφέρει πρόοδο όσον αφορά τη Σύσταση 8, που αφορά τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, ωστόσο η αξιολόγηση παραμένει «μερικώς συμμορφούμενη», καθώς, όπως αναφέρεται, εξακολου-

θούν να υφίστανται μέτριες ελλείψεις.

Συνολικά, από τις 40 συστάσεις, η Κύπρος αξιολογείται ως συμμορφούμενη σε 16 συστάσεις, κατά σε μεγάλο βαθμό συμμορφούμενη σε 22 συστάσεις και ως μερικώς συμμορφούμενη σε δύο συστάσεις.

Σε καμία από τις συστάσεις της FATF η Κύπρος δεν αξιολογείται ως μη συμμορφούμενη.

Σύμφωνα με την έκθεση MONEYVAL, η Κύπρος θα παραμείνει υπό την ενισχυμένη διαδικασία παρακολούθησης της Επιτροπής

και αναμένεται να υποβάλει νέα έκθεση εντός δύο ετών για περαιτέρω πρόοδο στην ενίσχυση του συστήματος κατά του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (AML/CFT).

Ικανοποιημένη η ΚΤΚ

Η Κεντρική Τράπεζα Κύπρου (ΚΤΚ) καιρέτισε την ανακοίνωση της Επιτροπής Moneyval, επισμαίνοντας ότι η επιμέρους πρόοδος και αναβάθμιση που έχει επιτευχθεί καταδεικνύει ότι η Κύπρος συνεχίζει έμπρακτα την ενδυνάμωση του νομικού και ρυθμιστικού

της πλαισίου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομους δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Σε ανακοίνωσή της, η ΚΤΚ σημειώνει ότι η εν λόγω αναβάθμιση αφορά την Τέταρτη Ενισχυμένη Έκθεση Αξιολόγησης και Επανεκτίμησης Τεχνικής Συμμόρφωσης (4th Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating) της Επιτροπής Moneyval, η οποία αποτυπώνει τη σημαντική πρόοδο που έχει επιτευχθεί αναφορικά με τη «Σύσταση 13», η

οποία σχετίζεται με τις διασυνοριακές σχέσεις ανταπρίκησης, από την κατηγορία «μερικές συμμορφούμενη» στην κατηγορία «σε μεγάλο βαθμό συμμορφούμενη».

«Η Κεντρική Τράπεζα παραμένει προσηλωμένη στον στόχο της συνεχούς παρακολούθησης και ενδυνάμωσης του εν λόγω πλαισίου. Αυτό αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την προσέλκυση ποιοτικών επενδύσεων, απαραίτητο συστατικό της διατήρησης και περαιτέρω ενίσχυσης της χρηματοοικονομικής σταθερότητας», τονίζει.

Πιο συντηρητική στις προβλέψεις της η Κεντρική Τράπεζα

Λίγο πιο αισιόδοξο παρουσιάζεται το ΥΠΟΙΚ

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η **Κεντρική** Τράπεζα της Κύπρου κράτησε «μικρότερο καλάθι» στις προβλέψεις που προχώρησε για τον Ιούνιο του 2025, έναντι των προβλέψεων που είχε προχωρήσει στο προηγούμενο τρίμηνο, αποτυπώνοντας πρακτικά την αυξημένη αβεβαιότητα που έχει δημιουργηθεί.

Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ στην Κύπρο για το 2025 αναμένεται να ανέλθει στο 3,1%, σε σχέση με 3,4% το 2024, ενώ την περίοδο 2026-27 αναμένεται μεγέθυνση του ΑΕΠ κατά 3% ετησίως. Σε σχέση με τις προβλέψεις Μαρτίου 2025, καταγράφεται μικρή προς τα κάτω αναθεώρηση στον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες για κάθε χρόνο την περίοδο 2025-26. Αυτή οφείλεται κυρίως στην αναμενόμενη ασθενέστερη πορεία της εξωτερικής ζήτησης λόγω της αυξημένης αβεβαιότητας. Η προβλεπόμενη πορεία του ΑΕΠ οφείλεται, ως επί το πλείστον, στην αναμενόμενη περαιτέρω άνοδο της εγχώριας ζήτησης καθ' όλη την περίοδο του ορίζοντα προβλέψεων, και σε σχετικά μικρότερο βαθμό στην αναμενόμενη πορεία της εξωτερικής ζήτησης για την περίοδο 2026-27, η οποία έχει επηρεαστεί αρνητικά λόγω της εξαιρετικής αβεβαιότητας στο διεθνές γεωπολιτικό και εμπορικό περιβάλλον.

Την ίδια ώρα, η αγορά εργασίας

συνεχίζει να στηρίζει την κυπριακή οικονομία και να καταγράφει σημαντική ανθεκτικότητα. Η ανεργία αναμένεται να μειωθεί στο 4,7% του εργατικού δυναμικού το 2025, σε σχέση με 4,9% το 2024. Αυτό συνάδει με τη θετική πορεία που καταγράφεται στις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε σχέση με τις προσδοκίες για την απασχόληση κατά τους επόμενους τρεις μήνες, και τη συνεχιζόμενη πτώση στους εγγεγραμμένους άνεργους. Σε συνάρτηση με την αναμενόμενη μεγέθυνση του ΑΕΠ, η ανεργία αναμένεται να σταθεροποιηθεί γύρω στο 4,7% την περίοδο 2026-27, πλησιάζοντας συνθήκες πλήρους απασχόλησης. Σε σχέση με τις προβλέψεις Μαρτίου 2025, καταγράφεται οριακή προς τα πάνω αναθεώρηση κατά 0,1 ποσοστιαία μονάδα στο ποσοστό ανεργίας τα έτη 2026 και το 2027 λόγω της μικρής προς τα κάτω αναθεώρησης του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ συνεπεία του αρνητικότερου εξωτερικού περιβάλλοντος.

Ο πληθωρισμός (στη βάση του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, ΕνΔΤΚ) προβλέπεται να υποχωρήσει στο 1,5% το 2025 σε σύγκριση με 2,3% το 2024 και να ανέλθει στο 2% το 2026 και 2,4% το 2027. Πιο συγκεκριμένα, η σημαντική υποχώρηση του πληθωρισμού το 2025 σε σχέση με το 2024

αποδίδεται κυρίως στις καθοδικές πιέσεις στις τιμές της ενέργειας, που ίσχυαν πριν τις εχθροπραξίες μεταξύ Ιράν και Ισραήλ. Επιπρόσθετα, οφείλεται εν μέρει και στον αντίκτυπο της ενιαίας νομοματικής πολιτικής, η οποία συνεχίζει να επιδρά, αν και με σημαντικά ελαττωμένο βαθμό, κατασταλτικά στη ζήτηση το τρέχον έτος με χρονική υστέρηση (lagged effect). Επιπλέον, οι πληθωριστικές επιδράσεις από

Σε σχέση με τις προβλέψεις Μαρτίου, καταγράφεται μικρή προς τα κάτω αναθεώρηση στον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ κατά 0,1%.

τις αυξήσεις των μισθών αναμένεται να μετριαστούν, λόγω αναμενόμενων επιβραδυνόμενων αυξήσεων τα έτη 2025-27 σε σχέση με το 2024. Σε σχέση με τις προβλέψεις Μαρτίου 2025, η προς τα κάτω αναθεώρηση του πληθωρισμού κατά 0,6 και 0,1 ποσοστιαίες μονάδες το 2025 και το 2026, αντίστοιχα, οφείλεται κυρίως στη σημαντική προς τα κάτω αναθεώρηση στις τιμές της ενέργειας.

Ο δομικός πληθωρισμός, δηλαδή

Παρόλα αυτά, η αγορά εργασίας συνεχίζει να στηρίζει την κυπριακή οικονομία και να καταγράφει σημαντική ανθεκτικότητα.

ο πληθωρισμός εξαιρουμένης της ενέργειας και των τροφίμων, αναμένεται να υποχωρήσει περαιτέρω σε σύγκριση με το 2024 (2,6%) και να κυμανθεί στο 2,1% το 2025 και στο 1,9% κατά τα έτη 2026 και 2027. Η πορεία του δομικού πληθωρισμού προβλέπεται κυρίως να επηρεαστεί από τις συγκρατημένες αυξήσεις στις τιμές των βιομηχανικών προϊόντων εξαιρουμένης της ενέργειας και της ανατίμησης του ευρώ έναντι του δολαρίου, που επηρεάζει προς τα κάτω τις τιμές των σχετικών εισαγωγών. Οι τιμές των υπηρεσιών προβλέπεται να καταγράψουν επιβράδυνση τα έτη 2025-2027 σε σχέση με το 2024, ενώ αναμένεται να παραμείνουν πάνω από το 2% λόγω της αναμενόμενης θετικής πορείας της εξωτερικής ζήτησης, ιδιαίτερα σε σχέση με τουριστικές υπηρεσίες, και της συνεχιζόμενης ανθεκτικότητας που αναμένεται στην αγορά εργασίας. Όπως αναφέρει η Κεντρική, σε σχέση με τις προβλέψεις Μαρτίου 2025, η ελαφρώς προς τα κάτω αναθεώρηση του δομικού πληθωρισμού κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες για κάθε χρόνο την περίοδο 2025-27, οφείλεται κυρίως στην

προς τα κάτω αναθεώρηση της πορείας του πληθωρισμού των βιομηχανικών προϊόντων εξαιρουμένης της ενέργειας.

Το υπουργείο Οικονομικών στην έκθεσή του για το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2026-2028 που βγήκε την προηγούμενη εβδομάδα, ήταν ελαφρώς πιο αισιόδοξο στις προβλέψεις του. Σημειώνει πως, το 2025 οι ρυθμοί ανάπτυξης στην Κύπρο θα είναι στο 3,1%, με την εγχώρια ζήτηση, τις επενδύσεις και την ιδιωτική κατανάλωση να αποτελούν σημαντική κινητήρια δύναμη ανάπτυξης. Σημειώνεται ότι η πρόβλεψη αυτή περιβάλλεται από σημαντική αβεβαιότητα από το διεθνές γεωπολιτικό και εμπορικό περιβάλλον.

Σύμφωνα με το ΥΠΟΙΚ, η συνεισφορά από τις επενδύσεις θα προέλθει κυρίως από έναν σημαντικό αριθμό ιδιωτικών επενδυτικών σχεδίων που βρίσκονται επί του παρόντος υπό εξέλιξη, καθώς επίσης και από έργα στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Για το 2025, ο πληθωρισμός (ΕΔΤΚ) αναμένεται να μειωθεί στο 1,9%, κυρίως λόγω της μείωσης στις διε-

θνείς τιμές του πετρελαίου. Το ποσοστό ανεργίας το 2025 αναμένεται να σημειώσει μικρή μείωση και να κυμανθεί γύρω στο 4,7% του εργατικού δυναμικού από 4,9% τον προηγούμενο χρόνο. Από πλευράς πραγματικής οικονομίας, σύμφωνα με το βασικό μακροοικονομικό σενάριο του Υπουργείου, το 2026 και 2027 ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται να κυμανθεί γύρω στο 3,1% και 3,0% αντίστοιχα, ενώ για το έτος 2028 υπολογίζεται στο 2,9%. Ο πληθωρισμός (ΕΔΤΚ) προβλέπεται να κυμανθεί στο 2,1% για τα έτη 2026-2028, αντίστοιχα. Το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να παραμείνει γύρω στο 4,7% το 2026, ακολούθως το 2027 να περιορισθεί στο 4,6% και το 2028 να μειωθεί περαιτέρω στο 4,5%.

«Η παγκόσμια οικονομία αναμένεται να συνεχίσει να βιώνει περίοδο αβεβαιότητας. Η επιβολή και η εν δυνάμει επιβολή νέων εμπορικών δασμών από τη νέα κυβέρνηση των ΗΠΑ, αναμένεται να επηρεάσουν αρνητικά το παγκόσμιο εμπόριο και την παγκόσμια οικονομία γενικότερα τα επόμενα χρόνια», σημειώνει το ΥΠΟΙΚ.

Palm Beach Resort: επένδυση στο αύριο

Η **ΕΠΕΝΔΥΣΗ** σε ακίνητα εξακολουθεί να αποτελεί μια από τις πιο σταθερές και ασφαλείς επιλογές. Όταν αυτή η επένδυση αφορά τη Λάρνακα — μια πόλη που καταγράφει εντυπωσιακή ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια και παρουσιάζει ακόμα μεγαλύτερες προοπτικές — η αξία της ενισχύεται ακόμη περισσότερο. Το Palm Beach Resort, τοποθετημένο στην πιο προνομιούχα και δυναμικά ανερχόμενη περιοχή της πόλης, έρχεται να διαμορφώσει μια πρωτοποριακή παραθαλάσσια κοινότητα. Μια ολοκληρωμένη εμπειρία ζωής που ταυτόχρονα συνιστά μια εξαιρετική επενδυτική ευκαιρία, με ουσιαστικές προοπτικές απόδοσης και διαχρονική αξία.

Η Λάρνακα στον χάρτη των επενδύσεων και των μεγάλων αναπτύξεων

Τα τελευταία χρόνια, η Λάρνακα έχει καταφέρει να σημειώσει μια αξιοθαύμαστη πρόοδο και να μεταμορφωθεί σε έναν βιώσιμο προορισμό, με πλήρη σεβασμό στη μακραίωνη ιστορία και την πολιτιστική της κληρονομιά.

Κομβικό σημείο σε αυτή την εξέλιξη διαδραμάτισε η μετακίνηση των εγκαταστάσεων πετρελαιοειδών και υγροερίου, «εξεκλειδώνοντας» μια πραγματικά πανέμορφη ακτογραμμή, η οποία ξεκινά από το Λιμάνι Λάρνακας και εκτείνεται για 6 χιλιόμετρα μέχρι τη Βορόκληνη. Παράλληλα, η συνεχής αύξηση του τουρισμού, η πλε-

ονεκτική θέση -μόλις 30 λεπτά απόσταση από την πρωτεύουσα- ο Διεθνής Αερολιμένας Λάρνακας και οι σύγχρονες υποδομές, καθιστούν τη Λάρνακα ως έναν από τους πιο δημοφιλείς προορισμούς της Ευρώπης.

Η Premium Access Cyprus διαβλέποντας αυτές τις προοπτικές, προχώρησε στην επένδυση μιας ιδιαίτερα εντυπωσιακής μεικτικής ανάπτυξης πέραν των 100 εκατομμυρίων ευρώ, με ζητούμενο να καλύψει τη διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση για ποιοτικές παραθαλάσσιες κατοικίες, είτε πρόκειται για ιδιοκατοίκηση, είτε για παραθεριστική χρήση, είτε για απόκτηση σταθερού εισοδήματος μέσω ενοικίασης.

Πέρα από τις καλαίσθητες οικιστικές μονάδες και το πολυτελές ξενοδοχείο, το Palm Beach Resort περιλαμβάνει υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις, εκλεπτυσμένες προτάσεις γαστρονομίας, κέντρο ευεξίας και δημόσια πρόσβαση σε ένα διαμορφωμένο παραλιακό μέτωπο με πληθώρα επιλογών θαλάσσιων σπορ και ψυχαγωγίας.

Γιορτάζοντας τον σύγχρονο τρόπο ζωής

Αναμφίβολα το 2026, χρονιά που θα σηματοδοτήσει το άνοιγμα του Palm Beach Resort, θα είναι ορόσημο για τη χώρα μας, εντάσσοντάς την στους πιο visit προορισμούς της Μεσογείου. Θέτοντας νέα πρότυπα στην αρχιτεκτονική, το design και την τεχνολογική αρτιότητα, το Palm Beach Resort προσφέρει μια ολιστική εμπειρία

διαβίωσης και απευθύνεται σε όσους αναζητούν την πολυτέλεια, την άνεση, τη λειτουργικότητα και τις premium υπηρεσίες στην καθημερινότητά τους, σε ένα περιβάλλον ασφάλειας και ηρεμίας.

Οι τρεις οικιστικές επιλογές του, επαναπροσδιορίζουν την έννοια του beachfront living. Συγκεκριμένα, οι “The Waterfront Residences” προσφέρουν μια απaráμιλλη εμπειρία διαβίωσης, πλήρως εναρμονισμένη με το σύγχρονο lifestyle. Το τετράωροφο κτήριο στη δυτική άκρη του Palm Beach Resort, περιλαμβάνει σουίτες και διαμερίσματα ενός, δύο και τριών υπνοδωματίων, με τη θέα της θάλασσας να κόβει την ανάσα.

Το εντυπωσιακό δεκαώροφο κτήριο “Sea Breeze Tower”, τοποθετημένο στην είσοδο του resort, φιλοξενεί σύγχρονα στούντιο και διαμερίσματα ενός και τριών υπνοδωματίων.

Πρόκειται για έναν ιδανικό συνδυασμό αστικής κομψότητας και παραθαλάσσιας ατμόσφαιρας, που προσφέρει άμεση πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες και εγκαταστάσεις του Palm Beach Resort.

Για όσους δε θέλουν να έχουν την αίσθηση ότι βρίσκονται μόνιμως σε διακοπές, το συγκρότημα “The Beach House Residences” είναι ακριβώς αυτό που επιθυμούν. Τοποθετημένες μέσα στο τροπικό πράσινο, οι πολυτελείς βίλες βρίσκονται περιμετρικά μιας ιδιωτικής πισίνας, με χώρους που έχουν διαμορφωθεί με γνώμονα την άνεση, την πολυτέλεια και τη λειτουργικότητα.

Οι άνθρωποι πίσω από το εμβληματικό Palm Beach Resort

Η υλοποίηση ενός τόσο μεγαλεπήβολου project χρειάζεται εκτός από όραμα και χρονοδιάγραμμα, και τους ανθρώπους «κλειδιά» που θα φέρουν εις πέρας την «αποστολή» με απόλυτη επιτυχία. Ακριβώς αυτό εφαρμόζει στην πράξη η Premium Access Group συνεργαζόμενη με κορυφαίους επαγγελματίες.

Η συνεργασία της με τη Thanos Hotels & Resorts ήταν μια κίνηση στρατηγικής σημασίας, με ζητούμενο την παροχή υπηρεσιών φιλοξενίας κορυφαίου επιπέδου μέσω της Thanos Hospitality Services, έχοντας ως εκέγγυο την 50χρονη εμπειρία της στον τομέα της πολυτελούς φιλοξενίας. Την υλοποίηση της πολυσύνθετης αυτής ανάπτυξης έχει αναλάβει η N. Psaras Construction Co. Ltd, η οποία διαθέτει 68ετή εμπειρία της σε οικιστικά, ξενοδοχειακά, βιομηχανικά και εμπορικά έργα. Πολύτιμη αποδεικνύεται και η εκτενής εμπειρία της Enrípidou Engineers & Project Managers στον τεχνικό και τον διαχειριστικό τομέα, η οποία τελεί χρέη τεχνικού εκπροσώπου του ιδιοκτήτη του έργου.

Την αναδιάρθρωση του ξενοδοχείου, μαζί με τον σχεδιασμό των πολυτελών “The Waterfront Residences” και “Beach House Residences” έχουν οι IQONA Architects ως lead architects του έργου, ενώ τον σχεδιασμό και τον συντονισμό του masterplan στον ισόγειο χώρο του ξενοδοχείου

και του “The Sea Breeze Tower” έχει το βραβευμένο αρχιτεκτονικό γραφείο Ηρακλής Παπαχρίστου Αρχιτέκτονες. Η δε υψηλή αισθητική και η καινοτομία αποτυπώνονται στην εσωτερική διακόσμηση με την υπογραφή της καταξιωμένης Ξένιας Βατυλιώτου και της έμπειρης ομάδας της V & V.

Η αποκλειστική παρουσίαση του Palm Beach Resort

Στο πλαίσιο της προώθησης του έργου, την Πέμπτη 26 Ιουνίου 2025, θα πραγματοποιηθεί αποκλειστική εκδήλωση παρουσίασης του Palm Beach Resort, με οικοδεσπότη την Premium Access Cyprus και σε συνεργασία με τη Thanos Hospitality Services. Η εκδήλωση θα αποτελέσει την πρώτη επίσημη γνωριμία με έναν νέο προορισμό που έχει σχεδιαστεί για να προσφέρει αυθεντικές εμπειρίες, ποιοτική διαβίωση και σύγχρονες επενδυτικές προοπτικές.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Palm Beach Resort και τις επενδυτικές ευκαιρίες που προσφέρει, επισκεφτείτε την ιστοσελίδα του resort <https://www.palmbeachresort.cy>, καθώς επίσης στο τηλέφωνο 24653734 και στην ηλεκτρονική διεύθυνση info@palmbeachresort.cy.

«Χλωμό» να ενημερώνουν τα ΑΤΜ για τυχόν χρεώσεις

Καλή η πρόθεση, αλλά το σύστημα είναι διαφορετικό στην Κύπρο – Πιθανώς να βγαίνει απλώς ένα τυποποιημένο μήνυμα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η πρόθεση είναι μεν καλή, αλλά μάλλον θα αποδειχθεί δύσκολο να ενημερώνουν τα ΑΤΜ για τυχόν χρεώσεις ή τέλη που θα επιβάλλονται στους πελάτες πριν από την ανάληψη των μετρητών τους από ΑΤΜ διαφορετικής τράπεζας. Πρόταση νόμου που κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων από τον βουλευτή Αμμοχώστου κ. Χρίστο Σενέκκ, για να ενημερώνουν τα ΑΤΜ εκ των προτέρων για τυχόν χρεώσεις και τέλη που επιβάλλονται από πιστωτικά ιδρύματα, ή και ιδρύματα πληρωμών κατά την ανάληψη μετρητών από αυτόματες ταμειακές μηχανές (ΑΤΜ), αναμένεται να συζητηθεί στο επόμενο διάστημα στην Επιτροπή Οικονομικών. Επί του εδάφους, θα χρειαστεί να τροποποιηθεί ο περί της Παροχής και Χρήσης Υπηρεσιών Πληρωμών και πρόσβασης

Η χρέωση σε τυχόν αναλήψεις χρημάτων από τα ΑΤΜ στην Κύπρο γίνεται αναλόγως του τύπου του λογαριασμού (basic, youth και άλλα) και της τράπεζας που συνεργάζεται το κάθε πρόσωπο.

στα Συστήματα πληρωμών Νόμος για να γίνει κατορθωτό. Η υπηρεσία της ενημέρωσης προτού γίνει η συναλλαγή είναι γνώριμη διαδικασία για τον Κύπριο, αφού εφαρμόζεται στα ΑΤΜ της Ελλάδας πριν την ανάληψη των μετρητών. Μπορεί να γίνει όμως; Βάσει πληροφοριών που συγκέντρωσε σε πρώτο στάδιο η «Κ» από τις εμπορικές τράπεζες της Κύπρου, υποδείχθηκε στην εφημερίδα πως η εφαρμογή της πρότασης νόμου θα είναι δύσκολη. Εξήγησαν τραπεζικές πηγές πως τα ΑΤΜ στην Κύπρο δεν προχω-

ρούν σε δικές τους χρεώσεις εάν χρησιμοποιούνται για ανάληψη χρημάτων, αλλά οι όποιες χρεώσεις προκύπτουν κατά τη συναλλαγή αφορούν τη χρέωση της τράπεζας στην οποία είναι πελάτης το πρόσωπο που κάνει την ανάληψη των χρημάτων. Συμπλήρωσαν, δηλαδή, ότι οι χρεώσεις των ΑΤΜ της Ελλάδας για παράδειγμα, δεν είναι ίδιες με αυτές της Κύπρου. Έτσι, η χρέωση δεν πραγματοποιείται από το εκάστοτε ΑΤΜ, αλλά η χρέωση σε τυχόν αναλήψεις χρημάτων γίνεται αναλόγως του τύπου του λογαριασμού (basic, youth και

άλλα) και της τράπεζας που συνεργάζεται το κάθε πρόσωπο. Εκεί που θέλησαν να καταλήξουν οι τραπεζικές πηγές στην «Κ» που είναι γνώστες της κατάστασης, είναι ότι δεν μπορεί το κάθε ΑΤΜ να αναγνωρίζει για την κάθε κάρτα και για κάθε πελάτη την προσωπική χρέωση του καθενός. Εκείνο που πιθανόν να μπορεί να γίνει, είναι κατά τις ίδιες πηγές που γνωρίζουν την κατάσταση, να βγαίνει ένα μήνυμα που να ενημερώνει τον πελάτη ότι τυχόν η συναλλαγή να υπόκειται σε χρεώσεις. Εντός του 2024, έγιναν ενέρ-

γειες από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου προκειμένου να δύναται, από τις 9 Ιανουαρίου 2025, να αποδέχεται άμεσες πληρωμές τόσο για λογαριασμό της ίδιας όσο και για λογαριασμό των πελατών της. Παράλληλα, η ΚΤΚ συντόνισε τις προσπάθειες και παρείχε υποστήριξη στα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα, για την εφαρμογή των άμεσων πληρωμών. Ως αποτέλεσμα, δύο εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα παρείχαν υπηρεσίες λήψης και αποστολής άμεσων πληρωμών, εντός του 2024, ενώ άλλα δύο πιστωτικά ιδρύματα παρείχαν υπη-

ρεσίες λήψης άμεσων πληρωμών. Όπως σημειώνει η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου στην ετήσιά της έκθεση, με την ένταξη πλέον των άμεσων πληρωμών, οι συναλλαγές εκσυγχρονίζονται. Οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις δύνανται να μεταφέρουν και να λαμβάνουν με ευκολία χρηματικά ποσά μέσα σε λίγα μόνο δευτερόλεπτα, μέσω του διαδικτύου, κινητών τηλεφώνων και ενδυτών συσκευών. Οι δικαιούχοι των πληρωμών δύνανται να μεγιστοποιήσουν τη διαχείριση μετρητών και ρευστότητας, να μειώσουν τον χρόνο διακανονισμού συναλλαγών και διαχείρισης πληρωμών που δεν έχουν ολοκληρωθεί, και να συλλέγουν σε πραγματικό χρόνο οφειλόμενα ποσά. Τέλος, οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις άμεσες πληρωμές ως εφελκυστήρα για ανάπτυξη καινοτόμων υπηρεσιών και για ενίσχυση

Δύο εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα παρείχαν υπηρεσίες λήψης και αποστολής άμεσων πληρωμών, εντός του 2024, ενώ άλλα δύο πιστωτικά ιδρύματα παρείχαν υπηρεσίες λήψης άμεσων πληρωμών.

Χρεώσεις κυπριακών τραπεζών για ανάληψη μετρητών από ΑΤΜ από τρεχούμενο λογαριασμό

	ΑΤΜ ΙΔΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΣΕ ΕΥΡΩ	ΑΤΜ ΙΔΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΣΕ ΝΟΜΙΣΜΑ ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩ	ΑΤΜ ΑΛΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΣΕ ΕΥΡΩ	ΑΤΜ ΑΛΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΣΕ ΝΟΜΙΣΜΑ ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩ	ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ
	€0	Δεν εφαρμόζεται	Enter Mastercard EUR: €2,50 Άλλες χρεωστικές κάρτες: 3,33% με min: €2,50/\$2,50	Enter Mastercard EUR: €2,50 Άλλες χρεωστικές κάρτες: 3,33% με min: €2,50/\$2,50	07/05/2025
	€0	Δεν εφαρμόζεται	€2,50 (από ΑΤΜ στην Κύπρο οι 10 πρώτες δωρεάν)	€2,50 και επιπλέον για αναλήψεις εκτός ΕΟΧ 1,50% στο ποσό με min: €2,50 με συνολικό ελάχιστο ποσό χρέωσης €5, πλέον προμήθεια μετατροπής συναλλάγματος.	30/09/2022
	€0	Δεν εφαρμόζεται	€2,50	3,33% επί του ποσού με min: €4,20	21/6/2021
	€0	Δεν εφαρμόζεται	Στην Κύπρο και στην Ευρωζώνη: €0 Εκτός Ευρωζώνης: 3,33% με min €4	Από οποιαδήποτε ΑΤΜ στο εξωτερικό (εκτός Ευρωζώνης): 3,33% με min €4	20/05/2024
	Δεν εφαρμόζεται	Δεν εφαρμόζεται	Στην Κύπρο: €0 Στο εξωτερικό: €4/\$5	Στην Κύπρο: €0 Στο εξωτερικό: €4/\$5	01/10/2024
	€0	Δεν εφαρμόζεται	€2,50	3,33% επί του ποσού με min: €4,20	10/01/2022
	€0	Δεν εφαρμόζεται	€3,50	3,33% επί του ποσού με min: €5	02/01/2024
	Δεν εφαρμόζεται	Δεν εφαρμόζεται	Δεν εφαρμόζεται	Δεν εφαρμόζεται	01/11/2020
	€0	0,5% με min: €1 και max: €20	€3	3,33% με min: €5	15/02/2022

Αυξήθηκαν κατά 41,5% οι ξένες άμεσες επενδύσεις το 2024

Διαμορφώθηκαν σε 7,3 δισ. δολ. έναντι 5,1 δισ. δολ. το 2023

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

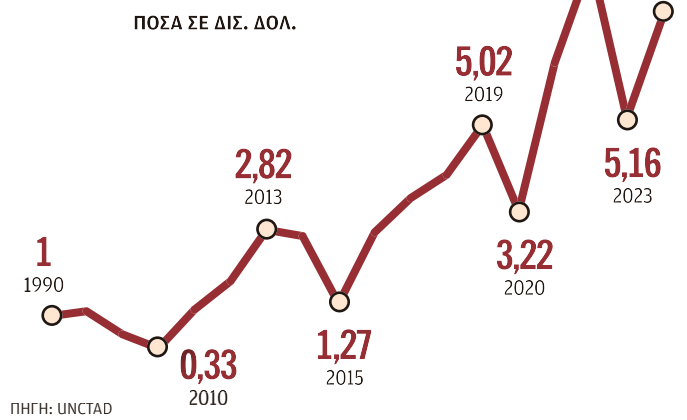
Τη δεύτερη καλύτερη επίδοση της τελευταίας πενταετίας σημείωσε το 2024 η Ελλάδα σε ό,τι αφορά την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων (ΞΑΕ), καθώς σύμφωνα με την ετήσια έκθεση για τις ΞΑΕ που δημοσιοποίησε χθες η UNCTAD (οργανισμός εμπορίου και ανάπτυξης του ΟΗΕ), αυτές διαμορφώθηκαν σε 7,3 δισ. δολ., αυξημένες κατά 41,5% σε σύγκριση με το 2023. Σημειώνεται ότι η υψηλότερη επίδοση είχε καταγραφεί το 2022, όταν οι ΞΑΕ διαμορφώθηκαν σε 8,45 δισ. δολ.

Η μεγάλη επένδυση της Masdar στην ΤΕΡΝΑ Ενεργειακή καθώς και η αγορά επιπλέον μετοχών του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών από την Avialliance, οι οποίες προσφέρθηκαν από το ΤΑΙΠΕΔ, αποτελούν έναν βασικό λόγο γι' αυτή την αύξηση. Καθοριστικό επίσης ρόλο διαδραμάτισαν οι ΞΑΕ στον κλάδο των ακινήτων, είτε στην κατηγορία του real estate είτε ως ιδιωτικές αγοραπωλησίες ακινήτων. Η αύξηση, μάλιστα, των ελάχιστων ορίων για την απόκτηση της «χρυσής βίζας» πυροδότησε, πριν από την εφαρμογή του νέου καθεστώτος, τις επενδύσεις από ξένους σε ακίνητα στην Ελλάδα.

Από το σύνολο των 7,3 δισ. ΞΑΕ το 2024, αυτές που αφορούσαν εξαγορές και συγχωνεύσεις ελληνικών επιχειρηματικών οντοτήτων από ξένα

Ροές ξένων άμεσων επενδύσεων στην Ελλάδα

ΠΟΣΑ ΣΕ ΔΙΣ. ΔΟΛ.

ΠΗΓΗ: UNCTAD

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μεταποίηση, κατασκευές και ακίνητα οι κλάδοι που προσελκύουν τις περισσότερες επενδύσεις.

κεφάλαια ήταν 1,49 δισ. δολ., καταγράφοντας αύξηση 47,3%. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι σε αντίθεση με άλλα χρόνια αυξήθηκαν το 2024 οι λεγόμενες greenfield επενδύσεις. Πρόκειται για εντελώς νέες επενδύσεις και όχι για εξαγορά υφιστάμενων επιχειρήσεων, αλλά εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων ή επέκταση με νέες επενδύσεις. Οι επενδύ-

σεις αυτές της κατηγορίας διαμορφώθηκαν το 2024 σε 3,41 δισ. δολ. έναντι 1,28 δισ. το 2023, καταγράφοντας αύξηση 165,1%.

Αντίθετη ήταν η τάση που καταγράφηκε σε ό,τι αφορά τις επενδύσεις Ελλήνων στο εξωτερικό, καθώς το 2024 υποχώρησαν κατά 42% και διαμορφώθηκαν σε περίπου 2,62 δισ. δολ., από 4,51 δισ. το 2023. Το απόθεμα ΞΑΕ στην Ελλάδα διαμορφώθηκε το 2024 σε 68,24 δισ. από 65,60 δισ. το 2023, σημειώνοντας αύξηση 4%.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η θετική τάση συνεχίζεται και κατά το τρέχον έτος. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, κατά το α' τρίμηνο του 2025 οι ροές ΞΑΕ ήταν υψηλότερες συγκριτικά με εκείνες της αντί-

στοιχης περιόδου του 2024 και ανήλθαν σε 1,2 δισ. ευρώ, αντανakλώντας επενδύσεις σε μετοχές και ακίνητα. Οι κλάδοι που προσελκύουν περισσότερες τις ΞΑΕ είναι εκείνοι της μεταποίησης, των κατασκευών και των ακινήτων (διαχείριση και ιδιωτικές αγοραπωλησίες). «Για το σύνολο του 2025 εκτιμάται ότι η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος μετά τις πρόσφατες αναβαθμίσεις της πιστοληπτικής αξιολόγησης της ελληνικής οικονομίας θα συμβάλει στην προσέλκυση ΞΑΕ στη χώρα. Δυσνητικοί κίνδυνοι για την πορεία των ΞΑΕ θεωρούνται ο πιθανός γενικευμένος εμπορικός πόλεμος και η μείωση της διεθνούς ζήτησης λόγω της επιβολής δασμών από τις ΗΠΑ», αναφέρεται χαρακτηριστικά στην έκθεση της ΤτΕ για τη νομισματική πολιτική 2024-2025, η οποία δημοσιοποιήθηκε χθες.

Πώς διαμορφώνεται η κατάσταση των ΞΑΕ σε γειτονικές χώρες και εν μέρει ανταγωνιστικές της Ελλάδας; Στην Τουρκία οι ΞΑΕ σημείωσαν οριακή αύξηση το 2024 (0,4%) στα 10,59 δισ. δολ.

Αύξηση στα Βαλκάνια κατέγραψαν οι επενδύσεις στη Σερβία (στα 5,63 δισ., από 4,91 δισ. το 2023), ενώ αντίθετως υποχώρησαν σε Ρουμανία και Βουλγαρία. Συνολικά στην Ευρώπη οι ΞΑΕ σημείωσαν κατακόρυφη πτώση της τάξης του 58% και περιορίστηκαν στα 220 δισ. δολ.

Δέκατη ακριβότερη χώρα στα τρόφιμα η Ελλάδα στην Ε.Ε.

Υψηλότερες κατά 6% από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν οι τιμές των τροφίμων και των μη αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα το 2024, στοιχείο που έρχεται να επιβεβαιώσει δύο πράγματα: πρώτον, ότι οι τιμές των τροφίμων –και όχι μόνο– παραμένουν σε υψηλά επίπεδα παρά την αποκλιμάκωση που καταγράφηκε την προηγούμενη χρονιά και, δεύτερον, ότι οι τιμές σε βασικά είδη και υπηρεσίες είναι δυσανάλογα υψηλές με βάση το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών στην Ελλάδα. Ετσι, αν και η Ελλάδα, με βάση τα στοιχεία της Eurostat, βρίσκεται μεταξύ των τελευταίων χωρών σε ό,τι αφορά την αγοραστική δύναμη, ήταν το 2024 η δέκατη ακριβότερη στα τρόφιμα.

Πανάκριβα τα γαλακτοκομικά

Παρά τη μείωση της κατανάλωσης και τις ρυθμίσεις που έγιναν τα προηγούμενα χρόνια, όπως αυτή που αφορά την επιμήκυνση της διάρκειας ζωής του φρέσκου γάλακτος, η Ελλάδα παραμένει μία από τις ακριβότερες χώρες ως προς τις τιμές των γαλακτοκομικών, κυρίων και αυγών.

Τα στοιχεία που δημοσιοποίησε χθες η Eurostat δείχνουν ότι οι τιμές αυτών των προϊόντων ήταν το 2024 ακριβότερες κατά 30,5% από τον μέσο όρο της Ε.Ε.

Η πλέον ακριβή χώρα σε αυτή την κατηγορία τροφίμων είναι η Κύπρος, όπου οι τιμές το 2024 ήταν 30,8% πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Σε επίπεδα πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο διαμορφώθηκαν οι τιμές στην Ελλάδα στο ψωμί και στα δημητριακά (5,1% πάνω), αλλά και στα ψάρια, με τις τιμές να είναι 12% πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ πληρώνουμε το ελαιόλαδο, αν και το παράγουμε στην Ελλάδα, σε τιμές 18% πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε.

Οι τιμές σε βασικά είδη και υπηρεσίες είναι δυσανάλογα υψηλές με βάση το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών.

Καλύτερη –τουλάχιστον το 2024, διότι τώρα έχουν αλλάξει πάλι τα δεδομένα– ήταν η κατάσταση στις τιμές του κρέατος, καθώς υπολείπονταν του μέσου όρου της Ε.Ε. κατά 4,8%. Φθινότερη είναι επίσης η Ελλάδα στα φρούτα και λαχανικά, με τις τιμές να είναι 10,8% χαμηλότερες από τον μέσο όρο της Ε.Ε.

Σε ό,τι αφορά τα μη αλκοολούχα ποτά, οι τιμές στην Ελλάδα διαμορφώθηκαν το 2024 στο 88,6% του μέσου όρου της Ε.Ε., με την εικόνα να αλλάζει πλήρως στην περίπτωση των αλκοολούχων ποτών, οι τιμές των οποίων ήταν υψηλότερες από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο κατά 54% – η Ελλάδα είναι η τρίτη ακριβότερη χώρα στα ποτά μετά τη Φινλανδία και την Ιρλανδία.

The Black Range Nutrients

Pharma
LEAD
PHARMACY
CARE PRODUCTS

Ισχυρή σύνθεση για την ενίσχυση του οργανισμού
Μέγιστη Απόδοση - Ενέργεια - Τόνωση

Τέσσερις και ένας πρώην συνωστίζονται!

Του ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ

Διαβάζω σε σοβαρή εφημερίδα: «Η “δεύτερη πράξη” των πρώην». Ο υπότιτλος είναι χαρακτηριστικός: «Μεγάλη κινητικότητα επιδεικνύουν και οι τέσσερις πρώην πρωθυπουργοί που είχαν την ευθύνη διακυβέρνησης της χώρας από το 2004 έως το 2019 – Το rebranding Τσίπρα, οι ετοιμασίες για κόμμα Σαμαρά και οι παρεμβάσεις Καραμανλή και Παπανδρέου».

Στην ίδια εφημερίδα πάλι: «Πού το πάει ο Προκόπης» με υπότιτλο: «Ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας αυξάνει τις παρεμβάσεις με στόχο την κυβέρνηση – “Θέλει να πάρει το αίμα του πίσω;” διερωτώνται όσοι τον γνωρίζουν».

Κοινός στόχος και των πέντε; Η κυβέρνηση και ειδικά ο Μητσοτάκης. Γιατί; Μόνο αυτοί ξέρουν αλλά δεν μας λένε προς το παρόν. Ελάτε να αναλύσουμε την κατάσταση.

Ξεκινάμε με τον Προκόπη, λόγω προηγούμενου αξιώματος. Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας. Τα έχει με τον Μητσοτάκη γιατί δεν τον πρότεινε για δεύτερη θητεία. Μα αν περίμενε κάτι τέτοιο, τότε είναι εκτός πραγματικότητας, με μειωμένο πολιτικό αισθητήριο. Ο Μητσοτάκης δεν τον ψήφισε όταν προτάθηκε από τον Σύριζα το 2015. Μάλιστα ήταν ο μόνος από την κοινοβουλευτική ομάδα της Ν.Δ. που τον καταψήφισε. Και ξέρετε, θέλει πραγματικά κότσια για να πας κόντρα στο ρεύμα. Πάντα είχα την αφορία: Αν αυτή η πράξη του Μητσοτάκη εκτιμήθηκε από τους ψηφοφόρους της Ν.Δ. και τον ανέδειξαν αρχηγό της το 2016.

Δεν μπορώ να καταλάβω γιατί ο Προκόπης «θέλει να πάρει το αίμα του πίσω». Ποιο αίμα; Για τη θητεία τα είπαμε. Με τις παρεμβάσεις του όμως μας θυμίζει αυτά που θα ήθελε να ξεχάσουμε: Την ακινοσία στο καστούκι του Κασσιδιάρη στην Κανέλλη. Τη μονιμοποίηση 300.000 συμβασιούχων. Και κυριότερα το κάψιμο της Αθήνας και άλλων μεγάλων πόλεων για μέρες ολόκληρες το 2008. Ομολογώ ότι με ξεπερνάει η στάση του. Εγινε Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, το ανώτατο πολιτειακό αξίωμα, τι θέλει τώρα και ανακατεύεται με την πολιτική;

Πάμε τώρα στα τέσσερα κουρασμένα παλληκάρια. Ας

δούμε τα κοινά χαρακτηριστικά τους και μετά να τους δούμε έναν-έναν. Και οι τέσσερις εξελήγσαν αρχηγοί του κόμματός τους. Και οι τέσσερις διετέλεσαν πρωθυπουργοί της χώρας, άλλοι για λίγο και άλλοι για πολύ. Και οι τέσσερις πητήθηκαν σε εκλογές. Οι τρεις μετά την ήττα παραιτήθηκαν. Ο τέταρτος έχασε έξι εκλογικές μάχες και μόνο τότε παραιτήθηκε. Τους καταψήφισε ο ελληνικός λαός και μόνοι τους παραιτήθηκαν. Γιατί να πιστεύουν ότι μπορούν να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο σήμερα; Ούτε οι ίδιοι δεν το πιστεύουν. Τι επιδιώκουν όλοι; Να κάνουν ζημιά στον Μητσοτάκη. Γιατί; Το μόνο κίνητρο που βλέπω είναι ο φθόνος. Δεν μπορούν να το κωνέψουν ότι αυτός που ειρωνικά αποκαλούσαν Κούλη, έχει στείλει όλη την αντιπολίτευση στο καναβάτσο και απολαμβάνει πρωτοφανή δημοσκοπική αποδοχή ύστερα από 6 χρόνια στην εξουσία.

Και οι τέσσερις διετέλεσαν πρωθυπουργοί. Και οι τέσσερις πητήθηκαν σε εκλογές. Οι τρεις μετά την ήττα παραιτήθηκαν. Ο τέταρτος έχασε έξι εκλογικές μάχες και μόνο τότε παραιτήθηκε.

Ελάτε τώρα να τους αναλύσουμε έναν-έναν, χρονολογικά, πηγαίνοντας προς τα πίσω.

– **Αλέξης Τσίπρας**

Είναι άνθρωπος που υποστήριζε το 2019, ότι «ο Μητσοτάκης δεν έχει ούτε μία στο εκατομμύριο πιθανότητα να τον κερδίσει στις εκλογές». Εντάξει, είπαμε πριν από τις εκλογές δεν μπορείς να κάνεις ηττοπαθείς δηλώσεις, αλλά τέτοια αλαζονεία δεν περίμενε κανένας. Είναι χαρακτηριστικό της πολιτικής οξυδέρκειας του ανθρώπου. Μετά την ήττα στις ευρωεκλογές το 2019, μας δήλωσαν ότι «Οι ψηφοφόροι δεν έχουν αντιληφθεί τι έκαναν – Δεν κατάλαβαν τι ψήφισαν» (Φλαμπουράρης). Πάλι, αλαζονεία. Βλέπετε, παθαίνουν αλλά δεν μαθαίνουν.

Οι τέσσερις θα έπρεπε να έχουν για υπόδειγμα τη στάση του Κώστα Σημίτη, ο οποίος ποτέ δεν έβλαψε την παράταξη που τον ανέδειξε, παρά το γεγονός ότι ο ΓΑΠ τον διέγραψε το 2008.

Δεν μπορώ όμως να μη σχολιάσω μια πρόσφατη δήλωση που έκανε στο περίφημο ινστιτούτο του: «Ένας νέος πατριωτισμός απέναντι στην ολιγαρχία και την κλειτοκρατία... Ένας νέος πατριωτισμός στην Ελλάδα, που θα συναντηθεί όμως με αντίστοιχα κινήματα στην Ευρώπη, στις ΗΠΑ και στον κόσμο». Είναι χαρακτηριστικό ότι στην ομιλία ανέφερε τη λέξη «πατριωτισμός» 8 (οκτώ) φορές. Αυτή η μανία με τον πατριωτισμό, μου θύμισε ένα καταπληκτικό απόφθεγμα που είπε κάποτε η Margaret Thatcher: «Being in power is like being a lady. If you have to say you are, you aren't». «Το να είσαι στην εξουσία είναι σαν να είσαι Κυρία. Αν πρέπει να πεις ότι

είσαι, δεν είσαι». Το ίδιο ισχύει και για τον πατριωτισμό. Αν χρειάζεται να το επαναλαμβάνεις 8 φορές, μάλλον δεν είσαι πατριώτης. Αυτός, λοιπόν, ο άχαστος που έχασε έξι εκλογικές αναμετρήσεις, φαίνεται ότι αναζητά μια δεύτερη ευκαιρία για να επανέλθει. Κακό του κεφαλιού του! **Όσο για rebranding μόνο στις οδοντόκρεμες και σε άλλα καταναλωτικά προϊόντα το ξέρω.**

– **Αντωνάκης Σαμαράς**

Το υποκοριστικό του ονόματός του καθιερώθηκε με τις παιδαριώδεις αντιδράσεις του να μην πάει πέρυσι στη ΔΕΘ και να μην πάει στη γιορτή της Ν.Δ. Αυτός ο μοιραίος άνθρωπος είχε τη μοναδική τύχη στη ζωή του να του δοθεί μια πραγματικά δευτε-

ρη ευκαιρία, την απεμπόλησε και τώρα πάει για... τρίτη ευκαιρία. Εξηγούμαι. Το 1993 έριξε την κυβέρνηση που τον ανέδειξε, δημιούργησε την Πολιτική Ανοιξη και αφού περιπλανήθηκε για δέκα χρόνια στην πολιτική έρημο, τον έβαλε από το παράθυρο ο φίλος του ο Κωστάκης. Βρέθηκε αρχηγός της παράταξης που πρόδωσε και έγινε πρωθυπουργός της χώρας. Ούτε στο όνειρό του δεν μπορούσε να τα φανταστεί αυτά όταν περιπλανιόταν στην έρημο και όπως ομολόγησε ο ίδιος, «κοιτούσε το ταβάνι».

Και αυτός με τη σειρά του έχασε και παραιτήθηκε, αφού προηγούμενως δημιούργησε ένα αρνητικό ρεκόρ για τη Ν.Δ.: **Μάιος 2012 – 18,85%**. Από τότε υπονομεύει συνεχώς τον Μητσοτάκη μέχρι τη διαγραφή του. Τώρα αφίνει να εννοηθεί ότι θα κάνει νέο κόμμα για άλλη μια φορά. Είναι ολοφάνερο το τι θα επιδιώξει αν κάνει κόμμα. Να βγει πρώτος αποκλείεται. Το ξέρει και ο ίδιος και ας μην καταλαβαίνει πολλά από τα εκλογικά συστήματα. Αρα το μόνο που μπορεί να επιδιώκει, είναι να κόψει την αυτοδυναμία του Μητσοτάκη. Είναι θεμιτός στόχος αυτός; Όχι.

Εδώ θέλω να κάνω μια παρένθεση για να δείτε πώς συμπεριφέρονται οι πραγματικοί πατριώτες. Στις εκλογές του Ιουνίου 1989, ο **Κωστής Στεφανόπουλος** είχε κατέβει σαν αρχηγός της ΔΗ.ΑΝΑ. Όταν ο **Κωνσταντίνος Μητσοτάκης** δεν μπόρεσε να σχηματίσει κυβέρνηση, ο Γ.Γ. της ΔΗ.ΑΝΑ. **Κώστας Κανελλόπουλος**, μου έστειλε την ακόλουθη επιστολή: «**εάν είναι δυνατόν, παρακαλούμε να μας γνωρίσετε ποιο θα ήταν το αποτέλεσμα των εκλογών, εάν το ποσοστό της ΔΗ.ΑΝΑ. εδίδετο υπέρ της Ν.Δ.**». Έτσι αντιδρούν όσοι αγαπούν την παράταξή τους.

Ο Αντωνάκης δεν είναι πατριώτης, αλλά καπιλεύεται τον πατριωτισμό για ίδιον όφελος! – **Γιώργος Παπανδρέου**

Ο ΓΑΠ θα μπορούσε να είναι το παράδειγμα προς αποφυγήν για όλους τους άλλους. Τα δοκίμασε όλα και απέτυχε σε όλα. Εγινε πρωθυπουργός και παραιτήθηκε μετά τη διαστημική γκάφα του δημοψηφίσματος. Εφτάζεε δικό του κόμμα και πήγε κουβά. Εβλαξε άνα υποψηφιότητα για αρχηγός

του ΠΑΣΟΚ και καταψηφίστηκε. Αυτό το τελευταίο είναι η επιτομή της λαϊκής ρήσης: «**Από δήμαρχος κλητήρας**».

Ευτυχώς, τώρα ασχολείται μόνο με τα διεθνή θέματα και δεν νομίζω ότι μπορεί να επηρεάσει την ελληνική πολιτική σκηνή.

– **Κωστάκης Καραμανλής**
Ο επονομαζόμενος και ακάματος, ο οποίος έριξε τη χώρα στα βράχια, για αρκετά χρόνια ήταν σιωπηλός. Όλοι λέγαμε ότι η στάση του δεν προκαλεί. Δυστυχώς γελαστήκαμε. Τον τελευταίο καιρό παίζει δεύτερο βιολί στον Αντωνάκη, στην κριτική του για τον Μητσοτάκη. Αυτός τουλάχιστον έχει περισσότερο πολιτικό μυαλό από τους υπόλοιπους και δεν πρόκειται να κάνει δικό του κόμμα. Η εκτίμησή μου είναι ότι θα σιγοντάρει τον Αντωνάκη και τίποτα παραπάνω.

– **Κάτι κουρασμένα παλληκάρια**
Οι τέσσερις δοξάστηκαν από τον ελληνικό λαό, έγιναν πρωθυπουργοί, καταψηφίστηκαν και παραιτήθηκαν. Μόνο ζημιά μπορούν να κάνουν πλέον στις παρατάξεις που τους ανέδειξαν. Καιρός είναι να τα καταλάβουν και να περιοριστούν στην υστεροφημία τους. Όπως λέει ο σοφός λαός: «**Το γινάτι βγάζει μάτι**» και ο φθόνος είναι κακός σύμβουλος. Οι τέσσερις θα έπρεπε να έχουν για υπόδειγμα τη στάση του **Κώστα Σημίτη**, ο οποίος ποτέ δεν έβλαψε την παράταξη που τον ανέδειξε, παρά το γεγονός ότι ο ΓΑΠ τον διέγραψε το 2008.

ΥΓ. 1: Όσο για τις παρεμβάσεις του Αντωνάκη και του Κωστάκη στην παρουσίαση βιβλίου στις 17/6, αυτοί μου θυμίζουν τους γέρους του Muppet Show που πάνε σε παρουσιάσεις βιβλίων για να τα χάσουν στον Μητσοτάκη. Το γεγονός ότι τους χειροκροτούσε η Θάνου και ο Μαντζουράνης πρέπει να τους προβληματίσει πολύ.

ΥΓ. 2: Για να καταλάβετε πού κατάντησαν οι δύο πρώην, μετά τις ομιλίες τους ο γνωστός Βελούπης δήλωσε: «Τους καλωσορίζουμε, έστω και αργά, στις θέσεις της Ελληνικής Λύσης». Αυτό μάλιστα είναι «τρικυμία εν κρανίω» για τους δύο.

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Η ανάπτυξη χρειάζεται ασφάλιση

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΑΡΡΗΓΕΩΡΓΙΟΥ

Σε μια εποχή αυξημένων αβεβαιοτήτων και σύνθετων παγκόσμιων προκλήσεων, η ανάγκη για σταθερότητα και ανθεκτικότητα καθίσταται περισσότερο κρίσιμη από ποτέ. Η ασφαλιστική βιομηχανία είναι ένας οικονομικός και κοινωνικός μηχανισμός σταθεροποίησης, πρόληψης και ανάκαμψης, με μετρήσιμη, ουσιαστική και διαχρονική επίδραση.

Η ισχύς του ασφαλιστικού κλάδου σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι αδιαμφισβήτητη. Το 90% των Ευρωπαίων πολιτών διαθέτει κάποιου είδους ασφαλιστική κάλυψη, γεγονός που καταδεικνύει τη διεξόδυση του θεσμού στην καθημερινότητα. Μόνο το 2023, οι ευρωπαϊκές ασφαλιστικές επιχειρήσεις κατέβαλαν άνω του 1 τρις. ευρώ σε αποζημιώσεις, λειτουργώντας ουσιαστικά ως ανάχωμα απέναντι στις οικονομικές συνέπειες απρόβλεπτων γεγονότων. Παράλληλα, διαχειρίζονται συνολικό ενεργητικό ύψους 9,5 τρις. ευρώ, μεγάλο μέρος του οποίου επενδύεται στην πραγματική οικονομία, χρηματοδοτώντας έργα υποδομής, ενεργειακές επενδύσεις, στεγαστικά προϊόντα και άλλα αναπτυξιακά εγχειρήματα.

Η ασφάλιση δεν είναι απλώς μια υπηρεσία. Είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη και την επένδυση. Καμία μεγάλη επένδυση δεν μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς αποτελεσματική κάλυψη κινδύνου. Κανένα χρημα-

τοδοτικό σχήμα δεν μπορεί να είναι βιώσιμο χωρίς τη στήριξη ενός ασφαλιστικού μηχανισμού που διασφαλίζει τη συνέχεια σε περίπτωση κρίσης.

Στην Ελλάδα ο ρόλος της ασφαλιστικής αγοράς αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία, καθώς καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε μεγάλες προκλήσεις όπως η κλιματική αλλαγή, οι φυσικές καταστροφές, η υγεία και η συνταξιοδοτική αποταμίευση. Η χώρα μας έχει σημειώσει πρόοδο, αλλά εξακολουθεί να παρουσιάζει σημαντικά κενά προστασίας. Είναι συνεπώς επιτακτικό να

Το 90% των Ευρωπαίων πολιτών διαθέτει κάποιου είδους ασφαλιστική κάλυψη.

αναλύσουμε πού βρισκόμαστε, τι μέτρα έχουν ήδη ληφθεί και ποιες παρεμβάσεις απαιτούνται για να εδραιώσουμε έναν σύγχρονο, λειτουργικό και δίκαιο ασφαλιστικό μηχανισμό στην ελληνική κοινωνία.

Στον τομέα των φυσικών καταστροφών, οι πρόσφατες παρεμβάσεις της Πολιτείας κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση. Η αύξηση της έκπιωσής στον ΕΝΦΙΑ για κατοικίες ασφαλισμένες έναντι πυρκαγιάς, πλημμύρας και σεισμού, καθώς

Στην Ελλάδα ο ρόλος της ασφαλιστικής αγοράς αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία, καθώς καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε μεγάλες προκλήσεις όπως η κλιματική αλλαγή, οι φυσικές καταστροφές, η υγεία και η αποταμίευση.

και η θέσπιση υποχρεωτικής ασφάλισης για όλες τις επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών άνω των 500.000 ευρώ, αποτελούν σημαντικά βήματα ενίσχυσης της ασφαλιστικής συνειδησίας και μείωσης του κενού προστασίας. Ωστόσο απαιτείται συνεχής παρακολούθηση και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των πολιτικών αυτών –ιδίως ως προς την πραγματική αύξηση της κάλυψης κατοικιών και επιχειρήσεων– και, όπου χρειάζεται, λήψη διορθωτικών μέτρων.

Εάν το κράτος επιθυμεί να αυξήσει ουσιαστικά την ασφαλιστική κάλυψη, οφείλει να εξετάσει όχι μόνο την παροχή κινήτρων αλλά και την άρση των αντικινήτρων. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο φόρος ασφαλιστρών ύψους 15%, ο οποίος αυξάνει σημαντικά το κόστος για τον ασφαλιζόμενο και λειτουργεί αποτρεπτικά, ιδιαίτερα για τα νοικοκυριά χαμηλότερου εισοδήματος.

Στον τομέα της υγείας, η συζήτηση των τελευταίων μηνών

έχει εστιαστεί σχεδόν αποκλειστικά στην αύξηση των ασφαλιστρών. Είναι όμως κρίσιμο να αναγνωρίσουμε ότι η ουσία του προβλήματος εντοπίζεται αλλού: στο σταθερά αυξανόμενο κόστος των υπηρεσιών υγείας, και κυρίως της νοσοκομειακής περίθαλψης.

Σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, για το 2023, η συνολική δαπάνη για κάθε είδους υπηρεσία υγείας αυξήθηκε σε σχέση με το 2022. Ειδικά για νοσηλευτικές υπηρεσίες, οι ίδιοι οι πολίτες χρειάστηκε να πληρώσουν 16,6% περισσότερα σε απευθείας πληρωμές, καταβάλλοντας συνολικά 2,2 δισ. ευρώ. Η συμμετοχή της ιδιωτικής ασφάλισης στη νοσοκομειακή περίθαλψη, από τα 540 εκατ. έφθασε τα 628,5 εκατ. Αλλά και το ίδιο το Δημόσιο κλήθηκε να καταβάλει περισσότερα από 189 εκατ. παραπάνω, για τις νοσηλευτικές υπηρεσίες των πολιτών.

Τα στοιχεία δείχνουν ξεκάθαρα ότι η νοσοκομειακή φροντίδα γίνεται ακριβότερη για όλους, τον ΕΟΠΥΥ, τις ασφαλιστικές εταιρείες, αλλά και –πρωτίστως– τους ίδιους τους πολίτες. Η απόφαση σε αυτή τη δυναμική δεν μπορεί να είναι παρέμβαση στην τιμολόγηση των ασφαλιστικών προγραμμάτων – όχι μόνο γιατί κάτι τέτοιο δεν επιτρέπεται από την ευρωπαϊκή νομοθεσία περί ανταγωνισμού και ελεύθερης αγοράς, αλλά και γιατί θα

είχε το αντίθετο αποτέλεσμα. Η συγκράτηση του κόστους απαιτεί μεταρρυθμίσεις στη ρίζα του προβλήματος. Η εφαρμογή των DRGs –τα οποία ο ΕΟΠΥΥ ενσωματώνει στις συμβάσεις του με ιδιωτικά νοσηλευτήρια– και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτικών ασφαλιστικών εταιρειών και κλινικών θα βοηθήσει στην αποδοτικότερη διαχείριση των διαθέσιμων πόρων και των δύο μερών, στην αποτελεσματικότερη παρακολούθηση της ορθής χρήσης των υπηρεσιών υγείας, στην ομαλοποίηση των μεταβολών του κόστους, και άρα στην υποστήριξη της διαφάνειας και στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς την ιδιωτική κάλυψη. Η ασφαλιστική βιομηχανία στην Ελλάδα διαχειρίζεται 21,2 δισ. σε περιουσιακά στοιχεία, επενδύει 17,2 δισ. –περίπου το 7,6% του ΑΕΠ– και καταβάλλει αποζημιώσεις ύψους 3,6 δισ. ετησίως. Είναι παρούσα στην κοινωνία, ενισχύει την εμπιστοσύνη και υποστηρίζει τη λειτουργία της πραγματικής οικονομίας. Η ασφάλιση δεν είναι απλώς συμπλήρωμα – είναι κρίσιμη υποδομή για κάθε ανθεκτική οικονομία. Και ως τέτοια, πρέπει να τύχει της θεσμικής προσοχής και της αναπτυξιακής προτεραιότητας που της αξίζει.

Ο κ. Αλέξανδρος Σαρρηγεωργίου είναι πρόεδρος της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιριών Ελλάδος.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Οι δυσκολίες για τόνωση της παραγωγής τσιπ στις ΗΠΑ

Της ΚΑΡΕΝ ΚΟΥΚΟY / REUTERS

Ο Ντόναλντ Τραμπ ελπίζει να εξασφαλίσει την αμερικανική κυριαρχία στους ημιαγωγούς έναντι της Κίνας, επαναφέροντας την παραγωγή στις ΗΠΑ. Για να το πετύχει αυτό θα χρειαστούν χρόνια και πολύ περισσότερα κεφάλαια, ενώ οι επικείμενοι δασμοί και οι ασαφείς κανόνες εξαγωγών προσθέτουν κόστος και σύγχυση. Η στρατηγική των ΗΠΑ για την τόνωση μιας βασικής βιομηχανίας αποτυγχάνει.

Ως ένα παράδειγμα προσέγγισης του κρατικά υποστηριζόμενου βιομηχανικού σχεδιασμού πρέπει να δει κανείς την Κίνα. Η χώρα έχει γίνει κορυφαία δύναμη στην κατασκευή ηλιακών πάνελ και μπαταριών για ηλεκτρικά οχήματα. Πριν από μία δεκαετία, ο πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ ξεκίνησε το σχέδιο «Made in China 2025» με σκοπό τη μείωση της εξάρτησης από ξένους ημιαγωγούς από 85% σε περίπου 30%. Σχεδόν μία δεκαετία αργότερα, η Κίνα δεν έχει

νικά προϊόντα. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να εξασφαλίσει ότι οι βασικοί πελάτες στην Ευρώπη και στη Μέση Ανατολή δεν θα στραφούν προς τους Κινέζους. Ο Τραμπ θέλει να επαναφέρει την παραγωγή στις ΗΠΑ. Καθώς τα περισσότερα προηγμένα τσιπ εξακολουθούν να κατασκευάζονται στην Ταϊβάν, οποιαδήποτε διαφοροποίηση των αλυσίδων εφοδιασμού έχει νόημα. Ο νόμος CHIPS και Science Act της εποχής Μπάιντεν, για επενδύσεις ύψους 52,7 δισ. δολαρίων, ήταν μια αρχή, αλλά η πρόοδος είναι αργή. Ο Τραμπ έχει επικρίνει τον νόμο, ενώ τον χρησιμοποιεί για να αναγκάσει ιδιωτικές εταιρείες να αυξήσουν τις επενδύσεις στις ΗΠΑ. Οι δασμοί, την ίδια στιγμή, παραμένουν ένα από τα αγαπημένα εργαλεία του, η εφαρμογή τους όμως στους ημιαγωγούς είναι προβληματική.

Οι ΗΠΑ εισάγουν σχετικά λίγα τσιπ, αλλά πολλά προϊόντα που τα περιέχουν. Ημιαγωγοί αξίας μικρότερης των 40 δισ. δολαρίων έφτασαν στη χώρα το 2024, ενώ οι ΗΠΑ εισήγαγαν ηλεκτρονικά προϊόντα αξίας 486 δισ. δολαρίων, σύμφωνα με το Διεθνές Κέντρο Εμπορίου. Η προσπάθεια επιβολής δασμών σε εξαρτήματα που βρίσκονται μέσα σε συσκευές, όπως φορητούς υπολογιστές και iPhone, θα ήταν δύσκολη. Δεν υπάρχει εύκολος τρόπος να καταλάβει κανείς πού κατασκευάστηκε το τσιπ, αφού αυτό συσκευαστεί. Επίσης, η ανθεκτικότητα έχει το τιμμή της. Οι προτεινόμενες επιδοτήσεις θα καθιστούσαν το κόστος κατασκευής μονάδων ημιαγωγών στις ΗΠΑ εξίσου ανταγωνιστικό με αυτό στην Ασία. Ωστόσο, η λειτουργία αυτών των μονάδων σε μια οικονομία υψηλών μισθών αποτελεί μια ακόμη πρόκληση: η McKinsey & Company εκτιμά ότι το λειτουργικό κόστος είναι 35% υψηλότερο στις ΗΠΑ από ό,τι στην Ταϊβάν. Οι αγοραστές αμερικανικών τσιπ για αυτοκίνητα ή ιατρικά μηχανήματα θα πρέπει να απορροφήσουν το έξτρα κόστος ή να το μετακυλίσουν στους πελάτες. Αυτό υπονοει επίσης ότι οι εταιρείες ημιαγωγών θα χρειάζονται συνεχώς υποστήριξη με τη μορφή φορολογικών ελαφρύνσεων ή λειτουργικών επιδοτήσεων, καθώς μετατοπίζουν τις αλυσίδες εφοδιασμού.

Η Ελβετία εισέρχεται στην εποχή των μηδενικών επιτοκίων

Στόχος να ανακόψει την άνοδο του νομίσματος, που οδηγεί σε αποπληθωρισμό

Παραδοσιακά ασφαλές καταφύγιο σε περιόδους γεωπολιτικής ή οικονομικής κρίσης, το ελβετικό φράγκο έχει δεχθεί μαζικές εισροές επενδυτικών κεφαλαίων που έχουν οδηγήσει σε επιθετική ανατίμησή του. Στην προσπάθειά της να ανακόψει την άνοδο του νομίσματος που οδηγεί την Ελβετία σε αποπληθωρισμό, η κεντρική τράπεζα της χώρας υιοθέτησε μηδενικά επιτόκια. Στη συνεδρίασή της Πέμπτης μείωσε τα επιτόκια κατά 25 μονάδες βάσης, στο 0,0%, και σύμφωνα με αναλυτές της αγοράς είναι πιθανόν στο εγγύς μέλλον να τα μειώσει περαιτέρω σε αρνητικό πρόσημο.

Στη σχετική ανακοίνωσή της, η Τράπεζα της Ελβετίας επισημαίνει πως «οι πληθωριστικές πιέσεις έχουν υποχωρήσει σε σύγκριση με τα επίπεδα του προηγούμενου τριμήνου» και εξηγεί ότι με τη χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής της επιχειρεί «να ανακόψει την αντίστροφες πιέσεις, τις πιέσεις από τη μείωση του πληθωρισμού». Προσθέτει ότι θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί προσεκτικά την κατάσταση και να προσαρμόζει αναλόγως τα επίπεδα των επιτοκίων «αν χρειαστεί, ώστε να διασφαλισουμε πως ο πληθωρισμός θα παραμείνει σε επίπεδα συμβατά με τη μεσοπρόθεσμη σταθερότητα των τιμών». Στην παρούσα συγκυρία, η Ελβετία αποτελεί ειδική περίπτωση, μιας και πολλές άλλες χώρες εξακολουθούν να μάχονται τον πληθωρισμό. Αντιμετωπίζει ορατό κίνδυνο αποπληθωρισμού καθώς τον Μάιο οι τιμές καταναλωτή υποχώρησαν κατά 0,1%. Δεν πρόκειται, ωστόσο, για μεμονωμένο περιστατικό στην Ελβετία καθώς η χώρα έχει επανειλημμένως αντιμετωπίσει πρόβλημα αποπληθωρισμού στη διάρκεια των δεκαετιών του 2010 και του 2020. Καθοριστικός παράγοντας που οδηγεί συχνά σε υποχώρηση τις τιμές της Ελβετίας είναι η ισχύς του ελβετικού φράγκου.

Όπως εξηγεί η Σαρλότ ντε Μονπελιέ, οικονομολόγος που καλύπτει θέματα Γαλλίας και Ελβετίας στην ING, «ως ασφαλές καταφύγιο, το ελβετικό φράγκο τείνει πάντα να ενισχύεται σε περιόδους ανησυχίας στις διεθνείς αγορές». Η ίδια επεκτείνεται τονίζοντας ότι η ενίσχυση του νομίσματος οδηγεί σε πτώση τις τιμές των εισαγόμενων προϊόντων και «δεδομέ-

Ορατός ο κίνδυνος αποπληθωρισμού στην Ελβετία, καθώς τον Μάιο οι τιμές καταναλωτή υποχώρησαν κατά 0,1%.

Σύμφωνα με αναλυτές της αγοράς, είναι πιθανόν στο εγγύς μέλλον να τα μειώσει περαιτέρω σε αρνητικό πρόσημο.

νου ότι η Ελβετία είναι μια μικρή αλλά ανοικτή οικονομία, οι εισαγωγές αντιπροσωπεύουν σημαντική μερίδα του δείκτη τιμών καταναλωτή». Μέχρι στιγμής, πάντως, οι προσπάθειες της Τράπεζας της Ελβετίας αποδεικνύονται ατελέσφορες, γιατί μετά τη συνεχή άνοδο που σημειώνει τους τελευταίους μήνες, το ελβετικό φράγκο ενισχύθηκε περαιτέρω χθες παρά τη μείωση των επιτοκίων. Οικονομικοί αναλυτές και αναλυτές

συναλλάγματος εκτιμούν, έτσι, πως η Τράπεζα της Ελβετίας θα αναγκαστεί να μειώσει περαιτέρω τα επιτόκια. Ανάμεσά τους ο Αντριαν Πρέτετζον, οικονομολόγος της Capital Economics με αρμοδιότητα για τα θέματα της Ευρώπης, που προβλέπει ότι μέσα στο έτος η κεντρική τράπεζα θα προχωρήσει σε νέα μείωση και θα οδηγήσει τα επιτόκια του φράγκου στο -0,25%, και ίσως ακόμη και βαθύτερα σε αρνητικό έδαφος. «Υπάρχει κίνδυνος να προχωρήσει στο μέλλον σε περαιτέρω μείωση των επιτοκίων και να τα φτάσει στο -0,75%, αν δεν αρχίσει να επιταχύνεται ο πληθωρισμός», υπογράμμισε ο ίδιος και υπενθύμισε πως το 2010 η Τράπεζα της Ελβετίας είχε και πάλι αναγκαστεί να μειώσει τα επιτόκια του φράγκου στο -0,7%.

Όπως επισήμανε ο εν λόγω οι-

κονομολόγος, τα αρνητικά επιτόκια μπορούν να συμπέσουν την ισοτιμία του νομίσματος, καθιστούν φθηνότερο τον δανεισμό και ενθαρρύνουν τις επενδύσεις. Παράλληλα, όμως, ενέχουν κινδύνους αφενός για τους καταθέτες, που όχι μόνο δεν έχουν κανένα κέρδος στις αποταμιεύσεις τους αλλά τις βλέπουν να μειώνονται, και αφετέρου για τις τράπεζες, που αντλούν μικρότερο κέρδος από τις χορηγήσεις δανείων. Την ανησυχία του συμμερίζεται και η Μονπελιέ, η οποία μιλώντας στο δίκτυο CNBC τόνισε ότι σε τελική ανάλυση τα αρνητικά επιτόκια μπορούν «να στρεβλώσουν τις χρηματισματικές και συμπεριφορές, να περιθωρία κέρδους των τραπεζών και να ενσπείρουν ανησυχία για τη μακροπρόθεσμη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος».

Η Σίλικον Βάλεϊ πάει Βατικανό για την ΑΙ

Ο νέος Πάπας Λέων ΙΔ' έχει αναδείξει σε βασικό ζήτημα την πιθανή απειλή που συνιστά η νέα τεχνολογία για την ανθρωπότητα

Δύο μόλις ημέρες μετά την έναρξη της θητείας του στις αρχές Μαΐου, ο Πάπας Λέων ΙΔ' ενημέρωσε τους καρδινάλιους της Καθολικής Εκκλησίας για μία από τις βασικές προτεραιότητές του: την προστασία της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας στη νέα ψηφιακή εποχή. Αποκάλυψε μάλιστα ότι επέλεξε το παπικό του όνομα λόγω της τεχνολογικής επανάστασης. Όπως εξήγησε, ο συνονομάτος του Λέων ΙΓ', ο επονομαζόμενος «Πάπας των Εργατών», στην αυγή της βιομηχανικής επανάστασης είχε υπερασπιστεί τα δικαιώματα των εργατών απέναντι στους καπιταλιστές της εποχής. «Σήμερα, η Εκκλησία καλείται να ανταποκριθεί σε μια άλλη βιομηχανική επανάσταση και στις καινοτομίες της τεχνικής νοημοσύνης που δημιουργούν νέες προκλήσεις για τη δικαιοσύνη και την εργασία», δήλωσε ο Λέων ΙΔ' στο Κολέγιο των Καρδινάλιων.

Ο 267ος Πάπας έχει αναδείξει την πιθανή απειλή που συνιστά η τεχνητή νοημοσύνη για την αν-

Η Καθολική Εκκλησία πιέζει για μια δεσμευτική διεθνή συνθήκη για την ΑΙ, την οποία ορισμένοι διευθύνοντες σύμβουλοι εταιρειών τεχνολογίας θέλουν να αποφύγουν.

θρωπότητα σε βασικό ζήτημα της θητείας του, εγκαθιδρύοντας μία πιθανή μάχη με έναν κλάδο που προσπαθεί εδώ και χρόνια να προστατιστεί το Βατικανό. Την τελευταία δεκαετία, πολλά στελέχη της Σίλικον Βάλεϊ επισκέφθηκαν τη Ρώμη για να διαμορφώσουν τον τρόπο με τον οποίο η Καθολική Εκκλησία σκέφτεται και μιλάει για τις καινοτομίες της. Ηγέτες εταιρειών όπως οι Google και η Microsoft έχουν συζητήσει τις επιπτώσεις των «έξυπνων» μηχανών με το Βατικανό, ελπίζοντας να μοιραστούν

Βασική προτεραιότητα του νέου ηγέτη της Καθολικής Εκκλησίας η προσπάθεια της ανθρωπότητας στη νέα ψηφιακή εποχή.

τα οφέλη των αναδυόμενων τεχνολογιών και ενδεχομένως να χρησιμοποιήσουν την επιρροή του, γράφει η WSJ. Το Βατικανό πνέει ωστόσο τα τελευταία χρόνια για μια δεσμευτική διεθνή συνθήκη για την ΑΙ, την οποία πολλοί τεχνολογικοί κολοσσοί θέλουν πάση θυσία να αποφύγουν.

Στις αρχές της θητείας του, ο Πάπας Φραγκίσκος δήλωσε ότι μόλις μετά βίας πήρε να χρησιμοποιεί υπολογιστή. Οσο περισσότερο εξοικειωνόταν με την ΑΙ όμως, τόσο περισσότερο ανησυχούσε για τους πιθανούς κινδύνους της, συναντώντας όλο και πιο συχνά στελέχη τεχνολογίας

για να συζητήσουν το θέμα. Πτυχιούχος μαθηματικών και περισσότερο καταρτισμένος τεχνολογικά από τον προκατόχό του, ο Πάπας Λέων ΙΔ' είναι εξίσου επιφυλακτικός απέναντι στην ΑΙ. Αυτή την εβδομάδα, το Βατικανό φιλοξενεί στελέχη από τις Google, Meta, IBM και Palantir, στο πλαίσιο ενός διεθνούς συνεδρίου στη Ρώμη για την τεχνητή νοημοσύνη. Ο Πάπας αναμένεται να απευθύνει γραπτό μήνυμα στους συμμετέχοντες, αλλά δεν έχει ακόμη συναντηθεί με CEO εταιρειών τεχνολογίας που βιάζονται να διαπιστώσουν τις προθέσεις του.

Το 2020 η Σίλικον Βάλεϊ και το Βατικανό κατέληξαν στην Εκκλησία της Ρώμης για την ηθική της τεχνητής νοημοσύνης, μία 12σέλιδη δέσμευση που υποσχέθηκαν να ακολουθήσουν «γίγαντες» όπως οι IBM και Cisco, αλλά δεν έχουν υπογράψει ακόμη πρωτόκολλο της ΑΙ, όπως η Google και η OpenAI. Καλούσε μεταξύ άλλων τους κατασκευαστές ΑΙ να μην παραβιάζουν την ιδιωτικότητα ή τα ανθρώπι-

να δικαιώματα των χρηστών. Το 2023, ο Πάπας Φραγκίσκος προειδοποίησε για μια «τεχνολογική δικτατορία» και κάλεσε τις κυβερνήσεις να ρυθμίσουν την τεχνητή νοημοσύνη την οποία αποκάλεσε «συναρπαστική και τρομακτική» ταυτόχρονα. Και φέτος τον Ιανουάριο το Βατικανό προειδοποίησε σε ένα έγγραφο σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη ότι ακόμη και αν η τεχνολογία είχε εθιμοκοσμικές χρήσεις, ορισμένες εταιρείες θα μπορούσαν να αποκτήσουν πλούτο και δύναμη εις βάρος των πολλών. Μετά τον θάνατο του Φραγκίσκου τον Απρίλιο, η τεχνητή νοημοσύνη αποτέλεσε βασικό θέμα συζήτησης μεταξύ των καρδινάλιων που έφτασαν στη Ρώμη για να εκλέξουν τον διάδοχό του. Αρκετοί Ευρωπαίοι ιεράρχες προειδοποίησαν ότι η τεχνητή νοημοσύνη καταλάμβανε τον χώρο του Θεού στη σύγχρονη ζωή. Το μεγάλο ζήτημα πλέον είναι πώς ο Λέων ΙΔ' θα χρησιμοποιήσει την ηθική εξουσία της Εκκλησίας για να επιβάλει νέους κανόνες σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη.

Η ακραία ζέστη αλλάζει τον χάρτη του τουρισμού

Το 81% των Ευρωπαίων τροποποιεί τις διακοπές λόγω κλιματικής αλλαγής

Η κλιματική αλλαγή και τα ακραία κύματα καύσωνα των τελευταίων ετών αλλάζουν τις ταξιδιωτικές συνήθειες, επαναχαράσσουν τον τουριστικό χάρτη και δημιουργούν νέες προκλήσεις για παραδοσιακά θέρετρα της Μεσογείου, από την Ελλάδα και την Ιταλία μέχρι την Τουρκία. Το καλοκαίρι του 2023 η Κέιτι Χολμς από το Σάφορκ ταξίδεψε στη Ρόδο μαζί με την οικογένειά της για 10ήμερες διακοπές. Είχαν κλείσει ένα δωμάτιο με κλιματισμό, σκοπεύοντας να χαλαρώσουν στην πισίνα και να περιηγηθούν στα αξιοθέατα, κάτι που ήταν αδύνατον «ακόμη και μετά το πρωινό», όπως λέει στο BBC. Ακολούθησαν οι πυρκαγιές που σάρωσαν το νησί, εμπειρία που άλλαξε για πάντα την ιδέα της για τις διακοπές.

Το κύμα καύσωνα του 2023 έπληξε μεγάλο μέρος της Ευρώπης, ιδιαίτερα χώρες γύρω από τη Μεσόγειο, με τις θερμοκρασίες να αγγίζουν τους 45 βαθμούς Κελσίου. Συνολικά καταγράφηκαν περισσότεροι από 47.000 θάνατοι που σχετιζόνταν με τη ζέστη σε όλη την Ευρώπη το 2023, οι περισσότεροι στον Νότο. Ενώ το 2024 δεν ήταν τόσο ακραίο, οι επιστήμονες είναι πεπεισμένοι ότι η ανθρωπογενής κλιματική αλλαγή οδηγεί σε πιο συχνά και έντονα κύματα καύ-

σωνα σε όλο τον κόσμο. Μαζί με τον καιρό όμως αλλάζουν και οι συνήθειες των διακοπών, γεγονός που μεταμορφώνει τον κλάδο του τουρισμού.

Το 81% των Ευρωπαίων δηλώνει ότι έχει τροποποιήσει τα σχέδια των διακοπών λόγω παραγόντων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, σύμφωνα με έκθεση που δημοσιεύθηκε τον Απρίλιο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ταξιδιών (ETC). Σχεδόν το ένα τρίτο επιλέγει πλέον προορισμούς όπου ο καιρός είναι πιο ήπιος. Όπως εξηγεί ο Σάιμον Κάλντερ, δημοσιογράφος και παρουσιαστής στην εκπομπή «Travel Show» του BBC, πολλές οικογένειες επιλέγουν πλέον να κάνουν τις κύριες διακοπές τους το Πάσχα αντί για το καλοκαίρι. «Χώρες όπως η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Ελλάδα και η Τουρκία, οι οποίες προσελκύουν σήμερα τους παραδοσιακούς καλοκαιρινούς τουρίστες που αναζητούν ήλιο και άμμο, είναι πιθανό να γίνουν πολύ ζεστές για να τους υποδεχθούν», λέει ο Μπας Αμελουνγκ, καθηγητής Ανάλυσης Περιβαλλοντικών Συστημάτων στο Πανεπιστήμιο Wageningen. Τι σημαίνουν όλα αυτά για τα θέρετρα στη Μεσόγειο, ιδίως για εκείνα που βασίζουν τα εισοδή-

Όλο και περισσότεροι φαίνεται να ταξιδεύουν στη Μεσόγειο εκτός των παραδοσιακών μηνών. Η Ελλάδα σημείωσε αύξηση 20% στον εαρινό τουρισμό το 2024 σε σύγκριση με το 2023 και οι αφίξεις ξένων στην Ισπανία ξεπέρασαν τα 10 εκατομμύρια τους δύο πρώτους μήνες του 2025.

ματά τους στον θερινό τουρισμό; Και αν η ιδέα της «υψηλής σεζόν» αλλάξει, τι σημαίνει αυτό για την παράδοση των παραθαλάσσιων καλοκαιρινών διακοπών;

Και δεν είναι μόνον οι καύσωνες, καθώς η κλιματική αλλαγή επηρεάζει τον τουρισμό και με άλλους τρόπους. Η άνοδος της στάθμης της θάλασσας προβλέπεται να αυξηθεί κατά περίπου 0,9 μέτρα έως το 2100. Αυτό θα μπορούσε να απειλήσει μακροπρόθεσμα παραθαλάσσια θέρετρα, λόγω χάρη στην Καριβική.

Η Ευρώπη όμως είναι εκείνη που θα επηρεάσει περισσότερο τους Βρετανούς παραθεριστές ως ο κορυφαίος προορισμός τους, σημειώνει το BBC. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Μετεωρολογικό Οργανισμό,

η Ευρώπη είναι επίσης η ήπειρος που θερμαίνεται ταχύτερα στη Γη. Ήδη υπάρχουν κάποιες μικρές ενδείξεις που δείχνουν ότι περισσότεροι άνθρωποι κάνουν διακοπές εκτός της παραδοσιακής περιόδου αιχμής. Συνολικά 8% λιγότεροι άνθρωποι σχεδιάζουν να ταξιδέψουν στη Μεσόγειο φέτος το καλοκαίρι σε σύγκριση με πέρυσι, σύμφωνα με την Τεοντόρα Μαρίσνκα, διευθύνουσα σύμβουλο της ETC.

Όλο και περισσότεροι φαίνεται να ταξιδεύουν στην περιοχή εκτός των παραδοσιακών μηνών. Η Ελλάδα σημείωσε αύξηση 20% στον εαρινό τουρισμό το 2024 σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2023, σύμφωνα με αναλύσεις της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Και οι αφίξεις ξένων στην Ισπανία

ξεπέρασαν τα 10 εκατομμύρια τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 2025 – σε μια αύξηση σχεδόν 20% σε σχέση με τα επίπεδα του 2019.

Οι Αρχές σε ορισμένα μέρη επικροτούν τη νέα τάση, προσθέτοντας για παράδειγμα περισσότερες πτήσεις στο χειμερινό πρόγραμμα. «Οι πιο ρεαλιστές έχουν επενδύσει πολλά στην καταπολέμηση της τάσης εποχικότητας όχι μόνο λόγω του υπερτουρισμού, αλλά επειδή είναι πολύ πιο βιώσιμο για ένα ξενοδοχείο να παραμένει ανοικτό όλο τον χρόνο. Οι θέσεις εργασίας είναι πιο σταθερές», τονίζει η Μαρίσνκα.

Για παράδειγμα, η γερμανική ορεινή περιοχή Σπέσαρτ, στη Βαυαρία και στην Εσση, μετατοπίζει την εστίασή της στον τουρισμό όλο τον χρόνο, προωθώντας δρα-

στηριότητες όπως πεζοπορία, ποδηλασία και ευεξία. Ορισμένα μέρη στη Μεσόγειο, δημοφιλή στους τουρίστες, αρχίζουν επίσης να προσαρμόζουν αυτά που προσφέρουν. Πόλεις στην Ισπανία, για παράδειγμα, προσφέρουν βραδινές αγορές και δραστηριότητες σε εσωτερικούς χώρους κατά τις πιο ζεστές ώρες της ημέρας.

Στο πλαίσιο αυτό κερδίζουν έδαφος πιο ψυχροί προορισμοί όπως η Σκανδιναβία, που δεν ήταν τόσο αγαπητή στο παρελθόν. Επίσης, αρκετοί εναλλακτικοί, παραθαλάσσιοι προορισμοί στην Ευρώπη γίνονται όλο και πιο δημοφιλείς: μέρη όπως η Αλβανία, το Μαυροβούνιο ή η Βουλγαρία αναπτύσσονται με πολύ ταχύτερο ρυθμό από τους παραδοσιακούς προορισμούς.

Αλμα των εξαγωγών από την Κίνα προς όλο τον κόσμο

Πριν από δύο εβδομάδες, η Κίνα σόκαρε τις ΗΠΑ με την ικανότητά της να κατασκευάζει και να αποστείλλει προϊόντα ταχύτερα και φθηνότερα σε πρωτοφανή κλίμακα. Η συνεπαγόμενη «έκρηξη» των εξαγωγών άλλαξε την οικονομία και την πολιτική των ΗΠΑ. Σήμερα, η Κίνα προκαλεί ένα νέο σοκ κατά μήκος του πλανήτη, από την Ινδονησία μέχρι τη Γερμανία και τη Βραζιλία.

Όσο οι δασμοί του Ντόναλντ Τραμπ αποκλείουν σταδιακά την Κίνα από τις ΗΠΑ, τη μεγαλύτερη αγορά της, τα κινεζικά εργοστάσια στέλνουν τα παιχνίδια, αυτοκίνητα και παπουτσία που παράγουν σε άλλες χώρες, με ρυθμό που αλλάζει την οικονομική και γεωπολιτική σκηνή. Φέτος, το εμπορικό πλεόνασμα της Κίνας με τον υπόλοιπο κόσμο πλησίασε τα 500 δισ. δολάρια, εμφανίζοντας αύξη-

ση τουλάχιστον 40% από την ίδια περίοδο πέρυσι.

Αναδρομολογώντας τη ροή των προϊόντων προς τη νοτιοανατολική Ασία, τη Λατινική Αμερική και την Ευρώπη, η Κίνα έχει ήδη μετριάσει την πτώση της ζήτησης από τις ΗΠΑ. Ίσως, όμως, δημιουργήσει νέο πρόβλημα έτσι, καθώς οι εμπορικοί εταίροι της δέχονται επίσης πίεση από την Ουάσινγκτον.

Οι χώρες που «πλημμυρίζουν»

από περισσότερα κινεζικά αγαθά, όπως το Βιετνάμ, η Καμπότζη και η Ινδονησία, δέχονται απειλές από τον Τραμπ για υψηλότερους δασμούς – οι δασμοί έχουν, τουλάχιστον προς το παρόν, ανασταλεί ενόψει διαπραγματεύσεων. Η δραματική μεταβολή στις κινεζικές εξαγωγές ξεκίνησε πολύ πριν αναλάβει τα καθήκοντά του ο Τραμπ στον Λευκό Οίκο. Η κρίση στον τομέα των ακινή-

των της Κίνας άρχισε να προκαλεί τριγμούς στην οικονομία το 2021. Οι αρμόδιοι αξιωματούχοι έσπευσαν να αναδρομολογήσουν τα φθηνά δάνεια από τις εταιρείες ανάπτυξης ακινήτων προς τους εξαγωγείς και τους βιομηχάνους, προκειμένου να αντισταθμίσουν την κατάρρευση στις κατασκευές.

Τώρα, οι δασμοί αλλάζουν τις εμπορικές ροές και τις εφοδιαστι-

κές αλυσίδες, ενώ αρχίζει να φαίνεται ο οικονομικός αντίκτυπος. Στη Γερμανία, όπου οι εισαγωγές κινεζικών προϊόντων αυξήθηκαν κατά 20% τον περασμένο μήνα, οι εταιρείες εξέφρασαν ανησυχίες. Ιδιαίτερα έντονοι ήταν οι φόβοι της αυτοκινητοβιομηχανίας, καθώς η Κίνα κατασκεύασε 45% περισσότερα ηλεκτρικά οχήματα φέτος και οι εξαγωγές τους εκτινάχθηκαν κατά 64,6%.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ
ΔΗΛΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

Το Τμήμα Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ζητά την υποβολή Δήλωσης Ενδιαφέροντος από Άτομα ή Εταιρείες που διαθέτουν προς ενοικίαση κτήριο ή μέρος κτηρίου για τη στέγαση του Επαρχιακού Γραφείου Εργασίας Πάφου.

Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα του Τμήματος Εργασίας: www.mlsi.gov.cy/dl

ΤΜΗΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Την Τρίτη 1 Ιουλίου 2025 στις 9πμ θα διεξαχθεί Δημόσιος Πλειστηριασμός στον Αστυνομικό Σταθμό Στροβόλου (παρά το Προεδρικό Μέγαρο).

Θα περιλαμβάνει 100 κιλά Κάλυκες, 78 αυτοκίνητα για ανακύκλωση όπως TOYOTA, MITSUBISHI, Βολκσβάγκεν Γκολφ, BMW318Ci, MERCEDES και διάφορα άλλα καθώς και 32 μοτοσυκλέτες (SYM, KYMCO κα) για εξαρτήματα, ανακύκλωση και οδική χρήση.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επιθεωρήσουν τα πιο πάνω στον χώρο του Πλειστηριασμού το πρωί πριν την έναρξη του, μεταξύ 7.30-9πμ.

Για περισσότερες πληροφορίες και καταλόγους επικοινωνήστε με τον Δημοπράτη στο πιο κάτω τηλέφωνο:

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΛΤΔ
Διαμ. 2, Τ. Παπαδόπουλου 6
2373 Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία
ΤΗΛ.: 22778751, 99639733

RADIO FREDERICK LIMITED			
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΙΣΟΔΩΝ			
ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ ΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΣΤΙΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2021			
	2021	2020	
€	€	€	
Κόστος εργασιών	9	341.419	216.431
Κόστος πωληθέντων	10	(136.096)	(131.661)
Μετά κέρδος		207.317	84.990
Άλλα έσοδα ανεπίτρεπτης	11	6.744	18.740
Έσοδα δόσεων	12	(14.404)	(13.890)
Έσοδα δόσεων	13	(219.062)	(19.443)
Καθαρό κέρδος (ζητείται) αποτελούμενη από λειτουργικά έσοδα και	7.5	6.879	(1.876)
Αλλα έσοδα	14	-	(11.062)
Αποτελεσματικό αποτέλεσμα		(10.324)	(1.400)
Χρηματοοικονομικά έσοδα	16	(136)	(116)
Αποτελέσματα πριν τη φορολογία		(10.660)	(1.717)
Φορολογία	17	-	(1.075)
Ζητείται για το έτος		(10.660)	(2.792)
Ασθενή συνολικά έσοδα		-	-
Συνολικά έσοδα για το έτος		(10.660)	(2.792)

ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ ΓΙΑ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΕ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΕ ΚΥΠΡΙΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ CAMPUS FRANCE
Ακαδημαϊκό έτος 2025/26

Περίοδος υποβολής αιτήσεων:
16 Ιουνίου 2025, ώρα 7:30 π.μ. - 4 Ιουλίου 2025, ώρα 3:00 μ.μ.

Το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους φοιτητές και φοιτήτριες που θα αρχίσουν σπουδές προπτυχιακού, μεταπτυχιακού ή διδακτορικού επιπέδου στο χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2025/26, αποκλειστικά σε Πανεπιστήμια της Γαλλίας, ότι η σχετική Πρόσκληση Υποβολής Αιτήσεων, καθώς και το Έντυπο Αίτησης, είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος www.cyscholarships.gov.cy.

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να επικοινωνήσετε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση: info@ikyk.mof.gov.cy ή στο τηλέφωνο 22456433.

ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ ΤΕΧΝΙΚΟΙ - ΒΟΗΘΟΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Η εταιρία μας **C.C Easytech Solutions** με ηγετική παρουσία στον χώρο των ηλεκτρονικών συστημάτων αναζητά έμπειρο και ικανό τεχνικό για την ενίσχυση της ομάδας μας.

Ο υποψήφιος θα ασχολείται με την τοποθέτηση, σύνδεση και συντήρηση καλωδίων και συστημάτων σε διάφορους χώρους

Αποστολή βιογραφικών:

Στείλτε το βιογραφικό σας στο vacancies@easytech.com.cy

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Available on the iPhone
App Store

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

ANDROID APP ON
Google play

RADIO FREDERICK LIMITED			
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ			
ΣΤΙΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2021			
	2021	2020	
€	€	€	
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ			
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	18	66.212	41.000
Ακίνητα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός		66.212	41.000
Κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	19	466.279	216.241
Επενδύσεις και άλλα εισπρακτέα	20	4.383	1.447
Μάρκετινγκ και αντίστοιχα μετρητά		469.630	219.588
ΕΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ		535.842	260.588
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Ίδια κεφάλαια	21	47.160	47.100
Μειοψηφικά κεφάλαια		(152.870)	(107.330)
Συνολικά ίδια κεφάλαια		95.870	(60.230)
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	22	605.413	365.811
Επένδυση και άλλα πιστώσιμα		605.413	365.811
ΕΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΙΣ ΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		504.842	260.588
Στις 27 Μαρτίου 2022 το Διοικητικό Συμβούλιο της Radio Frederick Limited εξέλεξε τα μέλη της οικονομικής επιτροπής για έξι μήνες			
 Πρόεδρος Διοικήσεως Πρόεδρος Διοικήσεως			

RADIOCEJAY LIMITED				
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΟΙΧΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ ΠΟΥ ΕΛΘΕΙ ΣΤΙΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2022				
	31st Dec	2022 d	2021 e	€
Revenue (operational)		416,110	361,176	
Revenue (non-operational)		25,735,400	17,682,000	
Revenue (total)		26,151,510	18,043,176	
Administrative expenses (operational)	(1)	8,622	-	
Administrative expenses (non-operational)	(2,3)	37,540	-	
Administrative expenses (total)		46,162	120,560	
Administrative expenses (operational)	(4)	20,786,780	1,601,610	
Administrative expenses (non-operational)		-	20,950	
Administrative expenses (total)		20,786,780	1,622,560	
Revenue (operational) net of expenses	(5)	407,488	361,176	
Revenue (total) net of expenses		5,364,730	16,420,616	
Operating profit	(6)	5,364,730	16,420,616	
Operating profit net of tax		108,207	11,989,000	
Net income (operational)		-	-	
Net income (operational) net of tax		108,207	11,989,000	

RADIOEELJAY LIMITED			
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΞΙΩΝ			
ΣΤΙΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2023			
	Τ/μ	2023 €	2022 €
ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΤΕΡΙΑ			
Με μεταβλητότητα πωλησιών υποχρεώσεων			
Πιστότητα - συνεταιρισμός με (ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ)	70	16.978	23.430
Άλλα υποχρεώσεις υποχρεώσεων	20		
		<u>16.978</u>	<u>23.430</u>
Κυριοκραχία υποχρεώσεων υποχρεώσεων			
Επένδυση με άλλα υποχρεώματα	31	0.000	729.262
		<u>0.000</u>	<u>729.262</u>
ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΤΕΡΙΑ ΣΥΝΟΛΟ		<u>16.978</u>	<u>752.692</u>
ΔΙΑ ΚΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Δια κεφάλαιο			
Μεταφορές κεφαλαίων	23	11.700	11.700
Επενδύσεις (Στοίχ)		<u>(981.482)</u>	<u>(773.000)</u>
Εκπτώσεις στην επένδυση		<u>16.212</u>	<u>(751.300)</u>
Κυριοκραχία υποχρεώσεων			
Επένδυση με άλλα κεφάλαια	20	000.160	1.382.241
Άλλα	20	90.375	20.000
Υποχρεώσεις υποχρεώσεων	20	<u>79.629</u>	<u>21.281</u>
		<u>869.164</u>	<u>1.403.521</u>
ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΤΕΡΙΑ ΣΥΝΟΛΟ		<u>885.842</u>	<u>722.391</u>

[illegible]

RADIO FREDERICK LIMITED			
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ			
ΕΤΗΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2019			
	Επί	2019 €	2018 €
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ			
Μεταρρυθμιστική επένδυση (απομεινόμερο)			
Από: αναπροσαρμογές και διόρθώσεις	1/1	101.282	101.282
		101.282	101.282
Απομεινόμενα στοιχεία εμπέδωσης			
Επένδυση σε άλλες εταιρείες	1/4	141.340	139.263
Διανομή μετρητών	1/1	4.789	4.789
Μεταρρυθμιστική επένδυση	1/2	17.816	17.816
		163.945	161.868
ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΟΙΧΕΩΝ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ		325.227	323.150
ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ			
Τόκο εισπραχθέντες			
Απομεινόμενα (επένδυση)	2/1	17.128	17.128
Επένδυση σε άλλες εταιρείες		109.220	109
Επένδυση σε άλλες εταιρείες		109.220	17.128
Απομεινόμενα (επένδυση)			
Επένδυση σε άλλες εταιρείες	2/1	109.769	101.282
Επένδυση σε άλλες εταιρείες	2/2	8.749	8.749
Επένδυση σε άλλες εταιρείες	2/3	3.817	3.817
		122.335	113.848
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΣ ΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΩΝ		447.562	436.998

[illegible]

RADIO FREDERICK LIMITED			
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ			
ΣΤΙΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2020			
	Στοιχ.	2020	2019
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ			
Με αντιστοίχιση μελλοντικών εσόδων			
Παράβολο, εγγυητήριο και (επιδόματα)	19	42.000	40.250
		42.000	40.250
Αντιστοιχισμένα μελλοντικά έσοδα			
Επιδόματα και άλλα περιττώματα	20	528.241	191.201
Μερίσματα και αποδόσεις υπερωριών	21	0.047	12.210
		528.288	179.110
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ		570.288	319.361
ΟΙΣ ΚΑΤΑΛΟΓΑΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Στοιχισμοί			
Με τόκους-επιδόματα	22	43.948	17.042
Επιδόματα-πληρωμή (τοκός)		13.653.000	122.210
		13.696.948	139.252
Εσόδων άδων αποπληρωμή			
Αποπληρωμή/Μερίσματα (επιδόματα)	23	348.411	347.118
Επιδόματα και άδων αποπληρωμή	24	0.000	0.000
Τελικό αποτέλεσμα (επιδόματα)		348.411	347.118
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΛΟΓΗΣ ΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		348.411	347.118

Οι υψηλές τιμές οδηγούν σε αγορά μικρότερων κατοικιών

Το 46% των αγοραστών πέρυσι περιορίστηκε σε σπίτια έως 75 τ.μ.

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Μικρότερα και μεγαλύτερης ηλικίας ακίνητα σε σχέση με το σύνολο της χώρας αγοράστηκαν στην Αττική, σύμφωνα με την πανελλαδική έρευνα της RE/MAX Ελλάς για το έτος 2024. Με βάση τα σχετικά στοιχεία που προέκυψαν από τις αγοραπωλησίες που πραγματοποιήθηκαν πέρυσι μέσω του δικτύου της εταιρείας, στο σύνολο της χώρας, το 46% των αγοραστών κινήθηκε για την αγορά κατοικιών έως 75 τ.μ., καθώς το 23,4% των αγοραστών επέλεξε ακίνητα από 51 έως 75 τ.μ. και το 22,2% έως 50 τ.μ.

Στην Αττική όμως, όπου το κόστος αγοράς είναι σαφώς υψηλότερο, η τάση αυτή είναι ακόμη πιο εμφανής, μιας και η κατηγορία επιφανείας από 51 έως 75 τ.μ. προτιμήθηκε από το 32,7% των αγοραστών. Συνολικά, ακίνητα έως 75 τ.μ. απέκτησε το 49,5%. Στον αντίποδα, στη Θεσσαλονίκη, τα ακίνητα από 76 έως 100 τ.μ. επέλεξε το 33,5% των αγοραστών, ενώ έως 75 τ.μ. αγόρασε το 38,7%, δείγμα ότι στη «συμπρωτεύουσα» οι μεγαλύτερες επιφάνειες είχαν

περισσότερη απήχηση. Για παράδειγμα, στην Αττική, σπίτια από 76 έως 100 τ.μ. αγόρασε πολύ μικρότερο ποσοστό (25,7%).

Σύμφωνα με την ανάλυση της εταιρείας, «οι αγοραστές φαίνεται να στρέφονται σταθερά προς πιο ευέλικτες, οικονομικές και λειτουργικές κατοικίες. Στην κορυφή των προτιμήσεών τους βρίσκονται τα ακίνητα μικρής και μεσαίας επιφάνειας, καθώς συνδυάζουν χαμηλότερο κόστος αγοράς με περιορισμένα έξοδα συντήρησης – παράγοντες που τα καθιστούν πιο προσιτά σε σχέση με τα μεγαλύτερα ακίνητα».

Όσον αφορά τις επιφάνειες άνω των 100 τ.μ., στο σύνολο της χώρας, το ποσοστό των αγοραστών ανήλθε σε 27,8%, αλλά παρατηρούνται και πάλι σημαντικές διακυμάνσεις. Για παράδειγμα, στην Αττική, πάνω από 100 τ.μ. απέκτησε το 24,2%, ενώ στην υπόλοιπη χώρα, το ποσοστό διαμορφώθηκε στο 28,8%, στη δε Θεσσαλονίκη κινήθηκε στον εθνικό μέσο όρο.

Ακόμη μεγαλύτερη είναι η απόσταση που χωρίζει την Αττική από την υπόλοιπη χώρα σε ό,τι αφορά

Στην Αττική, που εμφανίζει και τις υψηλότερες τιμές ανά τ.μ., η δημοφιλέστερη επιφάνεια ήταν εκείνη από 51 έως 75 τ.μ.

την ηλικία των ακινήτων που αποκτήθηκαν το 2024. Ειδικότερα, στο σύνολο της χώρας, οι κατοικίες ηλικίας άνω των 20 ετών αντιστοιχούσαν στο 66,1% των αγοραπωλησιών του 2024, ενώ νεόδμητα (έως πέντε ετών) επέλεξε το 19,3% των αγοραστών. Πρόκειται για ποσοστό σημαντικά αυξημένο σε σύγκριση με το 2023, γεγονός που

υποδηλώνει σταδιακή ενίσχυση της ζήτησης για νέα, σύγχρονα σπίτια – ιδίως σε περιοχές εκτός των δύο μεγάλων αστικών κέντρων της Αττικής και της Θεσσαλονίκης, όπου η ανοικοδόμηση έχει αυξηθεί.

Στην Αττική αντιθέτως παρατηρείται μεγάλη διαφοροποίηση από το σύνολο της χώρας, αφού στο λεκανοπέδιο το 82,9% των πωλήσεων αφορούσε σπίτια άνω των 20 ετών, έναντι μόλις 4% που κινήθηκε στην αγορά των νεόδμητων, στοιχείο που αντανακλά και την περιορισμένη διαθεσιμότητα νέων ακινήτων στο λεκανοπέδιο, αλλά και την πολύ υψηλή ζήτηση για πιο προσιτές λύσεις. Ανάλογη εικόνα παρατηρήθηκε και στη Θεσσαλονίκη, όπου 80,6% των αγοραστών κινήθηκαν σε κα-

τοικίες άνω των 20 ετών, ενώ μόλις 7,6% προτίμησαν νέες κατασκευές.

Στην υπόλοιπη χώρα, δηλαδή εξαιρώντας τα δύο μεγάλα αστικά κέντρα, πάντως, η εικόνα διαφοροποιείται, μιας και τα νεόδμητα ακίνητα προτιμήθηκαν από το 28% των αγοραστών, έναντι 56,2% που αγόρασαν κατοικίες άνω των 20 ετών. Αυτό οφείλεται τόσο στο ότι είναι μεγαλύτερη η διαθεσιμότητα καινούργιων κατασκευών, όσο και στο γεγονός ότι είναι πιο προσιτές, σε σχέση με τις αντίστοιχες κατοικίες στην Αττική και στη Θεσσαλονίκη, κυρίως λόγω του χαμηλότερου κόστους της γης.

Με βάση την τελευταία έρευνα της RE/MAX Ελλάς για την πορεία των τιμών πώλησης, η μέση ετήσια αύξηση διαμορφώθηκε σε 6,5%

το 2024, έναντι 12% που ήταν το 2023 στο σύνολο της χώρας. Τα νεόδμητα ακίνητα (έως πέντε ετών) σημείωσαν αύξηση κατά 6,1% σε 3.000 ευρώ/τ.μ., έναντι αύξησης κατά 11%. Αντιστοίχως, τα παλιότερα ακίνητα (άνω των πέντε ετών) ολοκλήρωσαν το 2024 με αύξηση κατά 6,8% σε 2.000 ευρώ/τ.μ., έναντι ανόδου 13% το 2023.

Στην Αττική, οι τιμές των παλιότερων ακινήτων παρουσίασαν άνοδο 6,5% κατά μέσον όρο, από 13,1% το 2023 και διαμορφώθηκαν σε 2.460 ευρώ/τ.μ., από 2.300 ευρώ/τ.μ. Τα δε νεόδμητα ακίνητα σημείωσαν αύξηση κατά 6%, από 10,6%, με τη μέση πωλούμενη τιμή να διαμορφώνεται σε 3.705 ευρώ/τ.μ., έναντι 3.470 ευρώ/τ.μ. το 2023.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Το Νέο «Παλιό ΓΣΠ»

Μετά από περίπου τέσσερα χρόνια κατασκευής και πολλαπλάσια αυτών σε καρτερία από την κοινωνία, πρωτίστως των Λευκωσιωτών, παραδόθηκε το αναπλασμένο «Παλιό ΓΣΠ». Το στάδιο με ίσως την πλουσιότερη ιστορία στην Κύπρο.

Ο Γυμναστικός Σύλλογος «Τα Παγκύπρια», ιδρύθηκε το 1894 και μέχρι το 1902 ολοκληρώθηκε η κατασκευή του Σταδίου ξεκινώντας έτσι να γράφει τη λαμπρή αθλητική και πολιτιστική του ιστορία, εμπλουτισμένη με χιλιάδες αναμνήσεις για γενεές ανθρώπων. Ήταν ένα τοπίο, ένα σημείο αναφοράς όχι μόνο για τους Λευκωσιώτες, αλλά για την Κύπρο όλη. Το κέντρο της Λευκωσίας έμεινε βουβό όταν έπαψε να χρησιμοποιείται το 1999, δίνοντας τη σκιά στο Νέο ΓΣΠ στον Στρόβολο, το οποίο, ειρήσθω εν παρόδω, μπορεί να θεωρηθεί ως άξιος αντικαταστάτης του προγόνου του, αφού μέσω του προβάλλεται η Κύπρος παγκοσμίως, κυρίως μέσω των ποδοσφαιρικών επιδόσεων που πετυχαίνουν ομάδες μας.

Μετά από διάφορες σκόρπιες ιδέες για το τι έπρεπε να γίνει με τον χώρο αυτό, το 2008 (επί δημαρχίας Ελένης Μαύρου) έγινε ένα δημοψήφισμα όπου ο κόσμος αποφάσισε πως έπρεπε να μετεξελιχθεί σε πάρκο. Απαιτήθηκαν άλλα 8-9 χρόνια αγώνα από τον επόμενο δήμαρχο (τον Κωνσταντίνο Γιωρκάτζη) για να εξασφαλιστεί η παραχώρηση της διαχείρισης του χώρου από τον Δήμο Λευκωσίας με σκοπό να υλοποιηθεί η απόφαση των δημοτών.

Πριν περίπου 4 χρόνια, λοιπόν, ξεκίνησαν τα κατασκευαστικά έργα που δεν ήταν και εύκολα εφόσον ο σχεδιασμός περιλάμβανε δύο υπόγεια επίπεδα δημόσιων χώρων στάθμευσης για περίπου 550 οχήματα, όπου το κάθε επίπεδο κα-

Εντονο είναι το πράσινο με τις συστάδες των διαφόρων θαμνοειδών τα οποία αναπτύχθηκαν πάνω στα υπερυψωμένα δώματα που στηρίζουν τους λόφους.

Ο χώρος μπορεί να φιλοξενήσει μερικές χιλιάδες κόσμοι. Οι ήπιες εμπορικές χρήσεις θα βοηθήσουν στη ζωντάνια του χώρου επί καθημερινής βάσης.

απόλυτο βαθμό. Αν δεν κάνω λάθος, οι αρχιτέκτονες το ονομάζουν «εδαφική πτύχωση», βάσει της οποίας δημιουργήθηκαν δύο εξελκτικοί και ασύμμετροι λόφοι στο βορειοδυτικό και στο βορειοανα-

τολικό άκρο, και μία βύθιση κάτω από το επίπεδο του δρόμου, περίπου στο γεωγραφικό κέντρο του χώρου όπου εκεί τοποτεχνήθηκε ένα ανοικτό αμφιθέατρο το οποίο εναρμονίζεται πλήρως με τον περιβάλλοντα χώρο.

Οι μεν λόφοι παραπέμπουν στις κερκίδες του πάλαι ποτέ σταδίου, με το κτήριο του ΘΟΚ να αποτελεί έναν μόνιμο όγκο θεατών της γραμμής, ενώ περίοικοι σε ψηλότερα κτίρια (υφιστάμενα και υπό ανέγερση) θα απολαμβάνουν μόνιμα μια πανοραμική θέα του πάρκου.

Η σειρά εμπορικών μονάδων σε απλή γραμμή με μια modern contemporary προσέγγιση συμπληρώνει τον χώρο, συμβάλλοντας συνάμα και στην απομόνωση του πάρκου από τη διέλευση των οχη-

μάτων επί της λεωφόρου. Η κουρτίνα νερού στον κτιριακό αυτό όγκο που καταλήγει σε ρυάκι παρά το αμφιθέατρο, είναι ένα άλλο στοιχείο φιλτράρισματος του «έξω» από το «μέσα».

Ανυπομονούσα λοιπόν να επισκεφτώ το πάρκο, να το περπατήσω και να κρίνω από μόνος μου το αποτέλεσμα. Το έκανα προχθές το απόγευμα όταν το θερμόμετρο έγραφε 35 βαθμούς Κελσίου. Ομολογουμένως το αποτέλεσμα μου άρεσε.

Το πρώτο στοιχείο είναι το έντονο πράσινο, με τις συστάδες των διαφόρων θαμνοειδών που αναπτύχθηκαν πάνω στα υπερυψωμένα δώματα που στηρίζουν τους λόφους. Εννοείται πως δώμα στηρίζει ολόκληρο το πάρκο, δεδομέ-

νου ότι υπογείως υπάρχει πάρκινγκ – ένα πάρκινγκ που αν δεν ξέρεις πως είναι εκεί, δεν υπάρχει τίποτα που να το προδίδει. Στρατηγικά σχεδιασμένες «τυχαίες» μπορντούρες και συστάδες από σκινιές, δεντρολίβανο, λεβάντες, αλιμιές, λιμόνιο, μαργαρίτες κ.λπ., ενώ τα σχετικά αναπτυγμένα δέντρα από πεύκα, ελιές, χαρουπιές κ.λπ. σιγά-σιγά θα ενισχύσουν τα τμήματα σκιάσης που ήδη υπάρχουν.

Το δεύτερο στοιχείο είναι η εκτεταμένη απομόνωση που νιώθεις από το δίκτυο δρόμων που κατά τα άλλα «πνίγουν» το συγκεκριμένο οικοδομικό τετράγωνο. Σχεδόν όπου γυρίσεις η κύρια οπτική γωνιά εστιάζει σε πάρκο. Συνεπώς, ο αντικειμενικός σκοπός επιτυγχάνεται. Υπάρχουν 2-3 μονοπάτια που σε ταξιδεύουν μέσα στο πάρκο οδηγώντας σε παγκάκια, όπου μπορείς να καθίσεις και να ρεμβάσεις και να ξεχαστείς από τις καθημερινές σκοτούρες.

Ο χώρος μπορεί να φιλοξενήσει μερικές χιλιάδες κόσμοι. Οι ήπιες εμπορικές χρήσεις θα βοηθήσουν στη ζωντάνια του χώρου επί καθημερινής βάσης. Σας καλώ όλους να το αγκαλιάσετε, επειδή πραγματικά αξίζει να αποτελεί μέρος της καθημερινότητάς μας. Όσοι γκρινιάρηδες θα πουν το αναπόφευκτο «το έκαναν για να το απολαμβάνουν οι μετανάστες», συστήνω λίγο ξιδάκι εμπλουτισμένο με prosecco και ένα squeeze από λάιμ. Θα τους περάσει!

Η ανάπλαση είναι για όλους μας και πρωτίστως για όσους παλέψαμε γι' αυτήν, όπως και την αναγέννηση ολόκληρου του κέντρου της Λευκωσίας! Μην χάνετε χρόνο, περπατήστε το!

JO κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Ο εμπνευστής και «ψυχή» των Beach Boys, Μπράιαν Γουίλσον, ο οποίος πρόσφατα έφυγε από τη ζωή, στη θέση του οδηγού ενός παλιού φορτηγού και τα υπόλοιπα μέλη του συγκροτήματος ποζάρουν σε παραλία της Καλιφόρνιας, το 1962.

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΣΑΜΠΑΝΗ**

Σε ένα εφηβικό δωμάτιο, στο καθόλου μακρινό 2018, την περίοδο των Πανελλαδικών Εξετάσεων, ανάμεσα σε στοίβες σημειώσεων και βιβλίων, δίπλα σε μισοτελειωμένα ποτήρια χυμών και φραπέ, η πίεση της πραγματικότητας μαλακώνει, πατώντας το play στο YouTube. Αν και κάποιος θα περίμενε από ένα παιδί σε αυτή την ηλικία να επιλέγει τη μουσική της Τέιλορ Σουίφτ, του Εντ Σίραν ή της Μπιγιόνσε, παραδόξως, αρχίζουν να αναδύονται οι πρώτες νότες από το «Surfin’ USA» των Beach Boys.

«Ήταν εποχή σκληρής μελέτης και προετοιμασίας για το πανεπιστήμιο, όταν το άκουσα τυχαία. Συνήθιζα να βάζω μουσική από αυτές τις δεκαετίες, να παίζει από πίσω και να συνοδεύει το διάβασμά μου. Σκεφτόμουν το καλοκαίρι, για να μπορέσω να αντέξω την ιδέα των Πανελληνίων», μας αφηγείται γελώντας η 25χρονη σήμερα Σοφία Μπελεγρή για την πρώτη φορά που ήρθε σε επαφή με τον ήχο της θρυλικής μπάντας και από τότε «κόλλησε».

Στην εποχή του TikTok, του Spotify και των αλγορίθμων, η μουσική φαίνεται να ανήκει σε ένα ατέλειωτο ψηφιακό σύμπαν όπου το παρελθόν και το παρόν πολλές φορές συναντιούνται και μπλέκονται μεταξύ τους. Οι Beach Boys δεν είναι απλώς ένα κεφάλαιο στην ιστορία της ποπ που έμειναν στο χρονοντούλαπο και τα τραγούδια τους ακούστηκαν ξανά λόγω του πρόσφατου θανάτου του Μπράιαν Γουίλσον, του θεμέλιου λίθου του συγκροτήματος. Ο ήχος τους είναι μια μελωδία που συνεχίζει να αναδύεται εκεί που δεν το περιμένεις και βρίσκει χώρο μέχρι και στις πλείστ της γενιάς Z. Ακόμη και αν η πλειονότητα των νέων αγνοεί την ιστορία της μπάντας που γέννησε το surf rock και διαμόρφωσε ένα ολόκληρο νέο είδος μουσικής, στις αρχές των σίξτις στην Καλιφόρνια, τους γνωρίζει και τους αναγνωρίζει σαν μια από πάντα ανάμνηση – σαν κάτι καλά αφομοιωμένο.

«Δεν μπορώ να θυμηθώ με ακρίβεια πότε τους πρωτοάκουσα, καθώς η μητέρα μου μας έβαζε πάντα να ακούμε τέτοιου είδους μουσική. Το ποιοι είναι

το έμαθα στο λύκειο, όπου άρχισα να ασχολούμαι πιο συστηματικά με τα είδη που μου αρέσουν», μας λέει η 26χρονη Σωσάννα Νικολακοπούλου, η οποία έχει συνδυάσει τη μουσική των Beach Boys με βραδινές διαδρομές στο αυτοκίνητο, από τη δουλειά της μητέρας της προς το σπίτι – τότε που ήξερε απ’ έξω τα τραγούδια τους, αλλά δεν γνώριζε πως είναι δικά τους.

«Δεν τους θεωρώ καθόλου “παλιούς”, με την έννοια του ξεπερασμένου, και σίγουρα όχι “μόνο για τους γονείς μας”. Η γενιά μας επιστρέφει πολύ συχνά όχι μόνο στους ήχους αλλά και στην αισθητική και στη μόδα των ’60s και ’70s. Θα έλεγα ότι υπάρχει μια έντονη τάση ανακύκλωσης του παλιού με φρέσκο τρόπο», τονίζει η Σοφία Μπελεγρή, υποστηρίζοντας μάλιστα ότι αν οι Beach Boys έγραφαν σήμερα μουσική, που σίγουρα θα ήταν κάπως αλλιώς διαμορφωμένη, τα βιντεό τους θα γίνονταν ανάρπαστα στο TikTok, καθώς «είναι μια πλατφόρμα που αγαπάει και αναδεικνύει το αναπάντεχο μέχρι και την αίσθητική και κατ’ επέκταση μείνστριμ. Ο Γουίλσον και οι υπόλοιποι ήταν ο ορισμός του “αναπάντεχου”, ειδικά για τότε».

Στα πάρτι της γενιάς Z

Τώρα που η εξεταστική πλησιάζει προς το τέλος και ολοένα και περισσότερα μπαλκόνια και ταράτσες του κέντρου γεμίζουν

από φοιτητές, κουβαλώντας μέχρι τον 5ο ορόφους με αλκοολούχα ποτά και πάγο, όταν η πόρτα του σπιτιού ανοίγει, οι πρώτες αγκαλιές και τα καλωσορίσματα πέφτουν, με τραγούδια που μιλούν για θάλασσα, ήλιο και καλοκαιρινές στιγμές να παίζουν στο background.

«Βλέπω ανθρώπους που είναι κοντά στην ηλικία μου να είναι αρκετά μυημένοι σε αυτού του είδους τη μουσική. Όταν μιλάμε για ήχους από τα ’60s μέχρι τα ’90s, νομίζω ότι δεν γίνεται να μην ξέρεις και να μη χορέψεις κάποια πολύ χαρακτηριστικά κομμάτια. Αναλόγως βέβαια και τη νάρτη στο οποίο θα πας και τον κόσμο που θα έχει εκεί», σχολιάζει η Σωσάννα Νικολακοπούλου.

Μη σας κάνει εντύπωση, λοιπόν, αν ακούσετε ένα κομμάτι που μοιάζει με το «Surfin’», αν σας προσκαλέσουν σε μια ταράτσα γεμάτη με εικοσάρηδες φέτος, ή ακόμη και το ίδιο το τραγούδι, το οποίο σηματοδοτεί και την αρχή της καριέρας του συγκροτήματος, φέροντας την υπογραφή του Γουίλσον και του Μάικ Λοβ.

«Οι σύγχρονοι μουσικοί αντλούν έμπνευση από καλλιτέχνες όπως οι Beach Boys και αναπαράγουν τη μουσική τους με τον δικό τους τρόπο. Ο ενθουσιασμός για εκείνους δεν νομίζω ότι έχει σταματήσει», λέει η Σωσάννα Νικολακοπούλου και η Σοφία Μπελεγρή προσθέτει ότι ένας από τους

Οι Beach Boys δεν είναι μόνο για τους γονείς

Δύο εκπρόσωποι της γενιάς Z μιλούν για τη θρυλική μπάντα των ’60s και τον Μπράιαν Γουίλσον

καλλιτέχνες που έχουν παρόμοια αισθητική και πιθανότατα έχουν επηρεαστεί από το θρυλικό συγκρότημα, είναι ο Χάρι Στάιλς. Πράγματι, συζητώντας μαζί της, το πρώτο πράγμα που μας έρχεται στο μυαλό είναι οι στίχοι του «Watermelon sugar», που κυκλοφόρησε το 2019, και συνειδητοποιούμε ότι πολύ εύκολα θα μπορούσε να στριμωχτεί μεταξύ των τραγουδιών που ντύνουν το «Pet sounds», το πιο γνωστό άλμπουμ των Beach Boys, και όχι μόνον.

«Εσάς ποιο είναι το αγαπημένο σας τραγούδι; Τι θα επιλέγατε από την πλούσια δισκογραφία της μπάντας αν βρισκόσασταν πίσω από το Dj desk;» τις ρωτάμε. «Φυσικά “Surfin’ USA”, “God Only Knows” και “Barbara Ann”. Ξέρω ότι θεωρούνται πιο μείνστριμ, αλλά είναι αυτά που μου σύστησαν το συγκρότημα και γι’ αυτό έχουν ξεχωριστή θέση στην καρδιά μου», απαντάει η Σοφία Μπελεγρή, σημειώνοντας ότι είναι τραγούδια που την κέρδισαν αμέσως με την ενέργεια, την ανεμελιά και την απλότητά τους. «Φαν φακτ: το “Barbara Ann” το ξέρει πολύς κόσμος χωρίς να γνωρίζει ότι είναι των Beach Boys, μετά την αστεία διασκευή για τα “Minions”».

«Ξαν ίντρο από καρτούν»

Από την άλλη, η Σωσάννα Νικολακοπούλου πηγαίνει με το «Little Deuce Coupe», διότι «θυμίζει ίντρο από παλιά καρτούν. Μετά θα κάνω ένα άλμα στην αντίθετη κατεύθυνση, με το “A Young Man Is Gone”. Συμπνέει μέσα μου κάτι τρομακτικό. Το πιο θλιβερό στοιχείο εδώ είναι ο ρυθμός του, που μοιάζει στοιχειωτικός, κάτι το οποίο με μαγεύει, καθώς λατρεύω το horror». Και εκείνη ακριβώς τη στιγμή συνειδητοποιούμε όλες μαζί ότι, παρά τη «χαρούμενη και αισιόδοξη» διάθεση που αποπνέουν τα περισσότερα κομμάτια τους, κάνοντάς σε να φαντάζεσαι αμμουδιές και μαυρισμένα κορμιά, έρχονται μερικές επιτυχίες όπως το «I Just Wasn’t Made For These Times» να αποκαλύψουν, διακριτικά, και μια διαφορετική πτυχή της μπάντας, με τον Γουίλσον να απογυμνώνει την ψυχή του σε αυτό το τραγούδι, εκφράζοντας κάτι που πιθανότατα κρυβόταν κάτω από τον καυτό ήλιο της Καλιφόρνιας.

ΒΑΤΕΝΗΣ ΖΑΒΕ

Πηγή έμπνευσης

«Οι σύγχρονοι μουσικοί αντλούν έμπνευση από καλλιτέχνες όπως οι Beach Boys και αναπαράγουν τη μουσική τους με τον δικό τους τρόπο. Ο ενθουσιασμός για εκείνους δεν έχει σταματήσει», επισημαίνει η Σωσάννα Νικολακοπούλου.

ΒΑΤΕΝΗΣ ΖΑΒΕ

Επιστροφή στα ’60s

«Δεν τους θεωρώ καθόλου “παλιούς”, με την έννοια του ξεπερασμένου», λέει στην «Κ» η Σοφία Μπελεγρή. «Η γενιά μας επιστρέφει πολύ συχνά όχι μόνο στους ήχους, αλλά και στην αισθητική και στη μόδα των ’60s και ’70s», προσθέτει η ίδια.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

22-28.6.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Ο Φιάκας

Το Θεατρικό Εργαστήρι Πανεπιστημίου Κύπρου παρουσιάζει την κωμωδία του Δημοσθένη Μισιτζή «Ο Φιάκας», αναβιώνοντας μετά από 26 χρόνια τη δεύτερη παραγωγή στο ρεπερτόριό του που ανέβηκε το 1999. Το έργο ανεβαίνει με τον βασικό κορμό των πρωταγωνιστών της πρώτης παραγωγής, αλλά και με τη συμμετοχή στον χορό των νεότερων μελών του Θ.Ε.ΠΑ.Κ. Η κωμωδία γραμμένη το 1870 σατιρίζει τις κοινωνικές τάσεις εκείνης της εποχής –επικαιρες ακόμα και σήμερα– και παρουσιάζει την αυθεντική ατμόσφαιρα της πολυπολιτισμικής Κωνσταντινούπολης του 19ου αιώνα. Πέμπτη, 26 Ιουνίου, ώρα 8:30 μ.μ. Πολιτιστικό Κέντρο Πανεπιστημίου Κύπρου «Μιχάλης Πιερής» Αρχοντικό Αξιοθέας, οδός Αξιοθέας 7, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνο 22894531 | culture@ucy.ac.cy.**

ΕΚΘΕΣΗ

Glyn Hughes: Chronicle of Presence

Η έκθεση «The Unframed 70s: Glyn Hughes: Chronicle of Presence» σε επιμέλεια Αθηνάς Αντωνιάδου - Γιάννας Τσολάκη δεν παρουσιάζει ένα αρχείο, ανασυστίνει ένα είδος βιωματικής μαρτυρίας που ακόμη δεν έχει ειπωθεί πλήρως. Η δεκαετία του 1970 για τον Γκλυν Χιουζ δεν ήταν απλώς ένα καλλιτεχνικό στάδιο, ήταν μια πράξη μετατόπισης: από τον δυτικό παρατηρητή στον ριζωμένο μάρτυρα της κυπριακής εμπειρίας. Ο Hughes γίνεται κάτι περισσότερο από καλλιτέχνης: γίνεται φορέας μετάφρασης του ασυνείδητου μιας χώρας σε κρίση. η_c annex, Διγενή Ακρίτα 64, Λευκωσία. Διάρκεια έως 9 Ιουλίου. **Πληροφορίες 22429837 | 94086726 | 99486772.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Ερέντιρα

Η Θεατρική Ομάδα Persona παρουσιάζει σε θεατρική απόδοση τη νουβέλα του νομπελίστα συγγραφέα Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες, «Η Απίστευτη και Θλιβερή Ιστορία της Αθώας Ερέντιρα και της Άσπλαχνης Γιαγιάς της», σε σκηνοθεσία Λέας Μαλένη. Πρόκειται για μια ιστορία επίκαιρη, διαχρονική και πανανθρώπινη. Χρησιμοποιώντας τεχνικές του αφηγηματικού θεάτρου και ζωντανή μουσική επί σκηνής εκτελεσμένη από τους ίδιους, ένας θίασος επτά νέων και παλαιότερων ηθοποιών θα ξεδιπλώσει την ιστορία της Ερέντιρα, και θα μας μεταφέρει στην έρημο και στο караβάνι της Άσπλαχνης Γιαγιάς και της Αθώας Εγγονής της. Παιζουν οι: Δημήτρης Αντωνίου, Άννα Γιαγκιώζη, Γιάννης Καραούλης, Μελίνα Κουτσόφτα, Αλέξανδρος Κυριαζής, Μαριλί Μήλια, Τάριελ Μπερίτζε. Πρεμιέρα Δευτέρα, 23 Ιουνίου, στο Κέντρο Παραστατικών Τεχνών «Εγκώμιο», Λευκωσία. Παραστάσεις 23 και 30 Ιουνίου, Σάββατο 28 Ιουνίου και Κυριακή 29 Ιουνίου και 2, 3, 7, 8, 9 Ιουλίου, στον Κήπο του προσωρινού Οικήματος Δημαρχείου Κερύνειας (Λεωφ. Μάρκου Δράκου 8, Λευκωσία (παρά το οδόφραγμα Λήδρα Πάλας). Περιοδεία Τετάρτη 25 και Πέμπτη 26 Ιουνίου | Ξυδάδικο, στη Λεμεσό. Παρασκευή 27 Ιουνίου στο Αττικόν, Πάφος. Λάρνακα: Σάββατο 5 και Κυριακή 6 Ιουλίου| Μουσείο Πιερύδη, Κήπος. Ώρα έναρξης 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες www.ticketmaster.cy | τηλέφωνο 70000138.**

ΣΙΝΕΜΑ

Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Πάφου

Το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Πάφου (PIFF) επιστρέφει για 10 συνεχόμενη χρονιά και θα πραγματοποιηθεί από τις 27 έως τις 29 Ιουνίου, στο πολιτιστικό κέντρο Technopolis20 με υπαίθριες προβολές και μια επιλογή συναρπαστικών ταινιών μικρού μήκους από όλες τις γωνίες του κόσμου. Φέτος θα είναι μια ιδιαίτερη χρονιά αφού το PIFF γιορτάζει την 10η επέτειό του και είμαστε έτοιμοι να την γιορτάσουμε με τον πιο όμορφο τρόπο: μια βραδιά κωμωδίας! Την Παρασκευή 27 Ιουνίου, θα γίνει μια ξεχωριστή προβολή όλων των αγαπημένων ταινιών κωμωδίας του κοινού που έχουν προβληθεί μέσα στα χρόνια. Καλλιτεχνικοί διευθυντές: Νικόλας Ιορδάνου και Σύλβια Νικολαΐδου. Ώρα έναρξης προβολών 8:45 μ.μ. Είσοδος ελεύθερη. **Για περισσότερες πληροφορίες, επισκεφθείτε την επίσημη ιστοσελίδα του φεστιβάλ στη διεύθυνση www.piffcyprus.com.**

ΠΤΥΧΕΣ | Του ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

Η πατίνα του χρόνου στην πλατεία Αμερικής

Όταν πηγαίνω ξανά και ξανά στην πλατεία Αμερικής, ξέρω ότι δεν θα δω ούτε το σινεμά «Αττικά» ούτε το χαχαροπλάστείο του «Κανδηλώρου». Ο εικοστός αιώνας είναι πολύ πίσω στον χρόνο, αλλά να που η φαντασία θρέφεται από τις προβολές στη μεγάλη οθόνη του νου. Η Πατψίων έβρισκε εκεί γύρω στην πλατεία Αμερικής την κορύφωσή της. Ξεκινούσε από το Μουσείο, γινόταν κοιμή και φωτεινή στην Αγγελολοπούλου και την Κεφαλλνίας, και όταν πλέον φαινόταν στο βάθος η πλατεία Αμερικής ένιωθες πως όλα είχαν συναιρεθεί, ωριμάσει, μελώσει σε εκείνο το αστικό αμάλγαμα που έδινε εκείνη τη γλυκά, εκείνη την ασφάλεια, εκείνη την κοινή αντίληψη.

Είναι εντυπωσιακό πόσοι παλίοι Αθηναίοι νοσταλγούν εκείνη την Πατψίων. Κυρίως εκείνοι που ζούσαν στην περιοχή, αλλά επειδή εκεί ζούσαν πάρα πολλοί (η πυκνότητα δικηγόρων, ιατρών, ηθοποιών, καθηγητών, επιστημόνων, στρατιωτικών, μηχανικών, κ.ά. ήταν εντυπωσιακά πυκνή), είναι ακόμη περισσότε-

ροι όσοι την επισκέπτονταν για να δουν φίλους, συγγενείς, για να πάνε σε ένα μαγαζί, σε ένα σινεμά. Και τη νοσταλγούν όσοι την εγκατέλειψαν την περίοδο της Μεταπολίτευσης. Σήμερα, η Πατψίων είναι αυτή που είναι, αλλά είναι και πολλά περισσότερα. Για όλους αυτούς τους λόγους.

Στην πλατεία Αμερικής σώζονται πολλές προσόψεις από το παρελθόν της ακμής. Αλλά είναι μόνο προσόψεις. Η ζωή που υπήρχε δεν υπάρχει, αλλά αν θέλει κανείς και αν έχει τις προσλαμβάνουσες μπορεί εν μέρει να την αναστήσει νοερά. Το κτίριο της φωτογραφίας, στη γωνία με την οδό Σπάρτης, από τα ελάχιστα εκλεκτικιστικά που απέμειναν, το θυμάμαι ως αστυνομία, ως καρτοπαικτική λέσχη, ως γραφεία της ΑΕΚ. Σήμερα, οι εξώθυρές του έχουν αντικατασταθεί από τζάμια, αλλά η πρόσοψη έχει ευτυχώς συντηρηθεί. Προς τα κάτω αρχίζει η Λευκωσίας, ένας δρόμος που αν βρισκόταν σε άλλη πόλη θα ήταν πασίγνωστος για τις υψηλού επιπέδου πολυκατοικίες της

περιόδου 1932-1965.

Αλλά η ίδια η πλατεία που φιλοξενεί το γλυπτό σιντριβάνι (με προέλευση το Παλατάκι του Χαϊδариου) είναι άνευρη, σκιά του εαυτού της. Και μόνο το σκάμμα που κάσκει στη θέση του «Αττικά» λέει πολλά για τον τρόπο που αυτή η πόλη αδυνατεί να χειριστεί τον εαυτό της. Οχι το παρελθόν ή το μέλλον, αλλά την ίδια της την υπόσταση. Για τον 20ό αιώνα, τα σινεμά της Πατψίων, θρινά και χειμερινά, πάνω στον δρόμο αλλά και στα στενά, ήταν ένας κόσμος ολόκληρος, που έδινε χαρά, έδενε την κοινότητα, γεννούσε θέσεις εργασίας και στήριζε έναν κύκλο της οικονομίας. Οι φωτεινές μαρκίζες ήταν μια υπενθύμιση του δώρου που ήταν τότε η αστική ζωή.

Οι προσόψεις του '50 και του '60 στην πλατεία Αμερικής είναι πιστολές από το παρελθόν. Φέρουν μηνύματα, μιλούν για τις προσδοκίες εκείνης που έφταναν σε αυτό το σημείο της Αθήνας για να ξετυλιχθούν σε λίγες ευημερίας. Και ήταν πράγματι ευημερούσα η Πατψίων της ακ-

ΘΕΑΤΡΟ

Ο Στρίγγλος που έγινε αρνάκι

Η ΕΘΑΛ, η Point To Contemporary Theater και η Anyhow Theatre Ensemble ανεβάζουν το θεατρικό έργο των Αλ. Σακελλάριου-Χρ. Γιαννακόπουλου «Ο Στρίγγλος που έγινε αρνάκι», σε σκηνοθεσία Αχιλλέα Γραμματικόπουλου. Μια πολιτική κωμωδία μεταμφιεσμένη σε ένα ευχάριστο σκηνικό παιχνίδι. Μπορούν δύο διαφορετικοί κόσμοι να συγκλίνουν και να συνυπάρχουν; Μπορεί ο μικρός φτερωτός, κατεργάρης θεός να λύσει πολιτικές διαφορές και να βάλει τάξη στο χάος; . Επί σκηνής: Αχιλλέας Γραμματικόπουλος, Γρηγόρης Γεωργίου, Γιώργος Ευαγόρου, Παναγιώτης Γεωργίου, Νάνια Αναστασιάδου, Ευαγγελία Ονουφρίου και ο Μιχάλης Μουστάκας. Πρεμιέρα: 26 Ιουνίου: Θέατρο ΕΘΑΛ. Επόμενη παράσταση στην έδρα της ΕΘΑΛ στις 27 Ιουνίου. Από τις 30 Ιουνίου έως τις 4 Αυγούστου θα ακολουθήσει περιοδεία σε πολλές πόλεις της Λεμεσού, της Λάρνακας και της Λευκωσίας. **Πληροφορίες - Εισιτήρια: 25877827.**

μής. Ανέβλυζε ζωντάνια, είχε μια αθηναϊκή ατμόσφαιρα μοναδική, είχε μαγαζιά για ό,τι μπορούσε κανείς να θελήσει. Μεγάλες ελληνικές φίρμες της Ερμού ή της Σταδίου άνοιγαν δεύτερο κατάστημα στην Πατψίων. Τότε...

Όσο κατανοητό κι αν είναι, αν εξετάσει κανείς το πώς εξελίχθηκε η ζωή, είναι ταυτόχρονα εντυπωσιακό το πώς αφέθηκε αυτό το φιλόδοξο, συμπαγές κομμάτι αστικής ευημερίας να εξαερωθεί, να χαθεί και καθώς εξαφανιζόταν να αφήσει μονάχα κελύφη και σκίες. Βεβαίως οι συνθήκες είχαν αλλάξει σταδιακά από τις αρχές του '70 και οι ίδιοι οι μεσοαστοί εγκατέλειψαν από πολύ νωρίς την Πατψίων.

Το γιατί όμως δεν υπήρξε κανένα μέτρο ή κίνητρο μετά το 2000 για να γυρίσει κάπως το κλίμα και να μην αφηθεί στην τρακύλα όλο το αστικό παρελθόν της Αθήνας, όπως το εξέφραζε η Πατψίων, η 3ης Σεπτεμβρίου, η πλατεία Βικτωρίας, η Αριστοτέλους, είναι μια άλλη ιστορία, που είναι ιδιαίτερος σύνθετη και πικρή.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Οι «φωνές» της Ιβηρικής

Ο διεθνούς φήμης Ισπανός ερμηνευτής, συνθέτης, κιθαρίστας και παραγωγός Carles Denia έρχεται για πρώτη φορά στην Κύπρο για να μας μιήσει στο πλούσιο μουσικό του σύμπαν, αποτέλεσμα πολυάριθμων επιρροών τις οποίες μετουσιώνει δημιουργικά, αναπτύσσοντας το δικό του ξεχωριστό και αναγνωρίσιμο ύφος. Με σπουδές στη τζαζ και βαθιά γνώση και αγάπη για την παραδοσιακή μουσική, ο Carles Denia ανανεώνει τους τρόπους και τους τύπους της ποικιλόμορφης μουσικής παράδοσης της Μεσογείου, συνθέτοντας τραγούδια στα οποία οι πιο εκφραστικές «φωνές» της Ιβηρικής – το cant d'estil και το flamenco – μετατρέπονται σε μια μουσική βιωμένη και συγκλονιστική στην τρυφερότητά της. Συνοδευόμενος από τρεις εξαιρετικούς μουσικούς από τον χώρο της παραδοσιακής μουσικής, του flamenco και της τζαζ, ο Carles Dénia θα παρουσιάσει τις πιο αντιπροσωπευτικές συνθέσεις από τη δισκογραφία του. Παρασκευή, 27 Ιουνίου, ώρα 8:30 μ.μ. Πολιτιστικό Κέντρο Πανεπιστημίου Κύπρου «Μιχάλης Πιερής» Αρχοντικό Αξιοθέας, οδός Αξιοθέας 7, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλ. 22894531 | culture@ucy.ac.cy.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ενδιαφέρονται οι Παγκρατιώτες για το «Παλάς»;

Τα καθίσματα του χειμερινού κινηματογράφου ήταν άβολα, οι ταπεσαρίες φθαρμένες, η οροφή είχε υποστεί σοβαρή διάβρωση, η μυρωδιά της υγρασίας διάχυτη, οι συνθήκες προβολής στοιχειώδεις. Ο κινηματογράφος «Παλάς» (ή «Πάλας» ή «Παλλάς») στο Παγκράτι, στην Ψηφτού, είχε ανέκαθεν μια επιβλητική αρτ ντεκό αίθουσα που είχε σχεδιάσει ο αρχιτέκτονας Βασίλειος Κασσάνδρας (1904-1973), αλλά ο χρόνος και η αδυναμία ανακαίνισης είχαν αφήσει το αποτύπωμά τους. Φέτος συμπληρώνει έναν αιώνα ζωής. Δημιουργήθηκε το 1925 και από το 1953 μέχρι πριν από λίγα χρόνια λειτουργούσε –μαζί με τον θερινό κινηματογράφο– χάρη στο πάθος και στην αφοσίωση ενός ανθρώπου του Ματθαίου Πόταγα, που έφυγε από τη ζωή στα 94 του (Ιούνιο του 2021). Το θερινό «Παλάς», στην ταραύσα, φροντισμένο με λουλούδια και δροσιά, ανακαινίστηκε και εκσυγχρονίστηκε από νέους ιδιοκτήτες (έχει ούτως ή άλλως κρυφθεί διατηρητέο με τον νόμο του 1997 που αφορούσε όλους τους υπαίθριους κινηματογράφους του λεκανοπεδίου).

Εως εδώ το σενάριο συγκινεί και δεν συγκινεί. Σε μια εποχή που η τεχνολογία καλπάζει, η οθόνη, ο ήχος, τα καθίσματα, συμβάλλουν στην κινηματογραφική εμπειρία (ας θυμηθούμε μόνο το «Ιντε-άλ» που αποκαίρετσαμε μετά πολλών επαίνων...) πώς να αντιδράσει κανείς σε μια κλειστή, συνοικιακή (ιστορική, ναι) αίθουσα που πρόκειται να γίνει σούπερ μάρκετ ή κάποιο άλλο πολυκατάστημα; Πασχίζουν με μεγάλη δέσμευση και αγά-

Σε μια πυκνοκατοικημένη γειτονιά της Αθήνας που γεμίζει από καφέ, εστίαση και Airbnb, τα σινεμά εξαφανίζονται ή έχουν μετατραπεί σε θέατρα.

την κάτοικοι της περιοχής (Πρωτοβουλία για τη Σωτηρία του Παλάς), με διαβήματα, αντοχές να αντιμετωπίσουν και την αδιαφορία και την αβελτηρία της γραφειοκρατίας του «από αρμόδιο σε αρμόδιο και από υπηρεσία σε υπηρεσία», διαμαρτυρίες και πείσμα, αλλά πόσο και ως πού ακούγονται; Τρέχουν αλλά η φωνή τους ούτε στην ίδια τη συνοικία δεν φτάνει καλά καλά. «Για τους Παγκρατιώτες», έδινε και τη δική του μάχη ο Ματθαίος Πόταγας. Σε ένα πολύ ωραίο Παρασκήνιο του 1998, γυρισμένο από την Κατερίνα Πατρώνη, μιλάει, ακμαίως ακόμη, για το «Πάλας» –έτσι το έλεγαν– σαν να είναι μέρος του σώματός του, αιμοφόρο αγγείο που τροφοδοτεί την καρδιά και τη σκέψη του. Ο φακός του αποτυπώνει να βουρτσίζει και να καθαρίζει μία μία τις καρέκλες του θερινού, να ποτίζει, να κλαδεύει, να παραγγέλλει τις αφίσες για τις προβολές, για τις προβολές της Δευτέρας, της Τετάρτης και Προσεχώς, να επιμένει ότι «δεν βλέπω μπροστά μου κανένα τέλος... έχω την εντύπωση πως θα κάνω όλα όσα επιθυμώ».

Τα ερωτήματα πυκνώνουν. Ενδιαφέρονται οι «Παγκρατιώτες» για το τι θα απογίνει το «Παλάς»; Σε μια πυκνοκατοικημένη γειτονιά της Αθήνας που κάνει τον όποιο χαρακτήρα της, γεμίζει από καφέ, εστίαση και Airbnb, τα σινεμά εξαφανίζονται ή έχουν μετατραπεί σε θέατρα, ενώ απομένει μόνο η θερινή «Οαση» να συντηρεί το νήμα της μνήμης.

Εν τω μεταξύ, όπως ακούγεται, το «Παλάς» βανδαλίζεται, κανείς δεν ξέρει αν πίσω από την κλειστή πόρτα εξακολουθούν να υπάρχουν μηχανήματα προβολής του '30, παλιές αφίσες, πολύτιμα αρχεία, οι φάκελοι με ιστορικό υλικό που κρατούσε στο γραφείο του ο Ματθαίος Πόταγας. Κανείς δεν ξέρει τι έχει απομείνει γιατί κανείς, κανένα από τα αρμόδια όργανα, δεν αναλαμβάνει την ευθύνη να ανοίξει νόμιμα την πόρτα που οδηγεί στο εσωτερικό του κινηματογράφου. Και ύστερα περιμένουμε «να συνεκτιμηθεί η αρχιτεκτονική αξία και η χρήση»... Όταν βάνδαλοι και κλέφτες μπορούσαν να ματαιωγούν ανενόχλητοι.

Χρειάζεται να είναι κανείς «Παγκρατιώτης» για να θυμώσει; Χρειάζεται να είναι κανείς «ευαίσθητος σινεφίλ» για να αισθανθεί ότι η απαξία είναι η Νο 1 αξία που συναντάει σε κάθε βήμα της πόλης του;

Της κυπριακής γης τα καλά και ευλογήμενα

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ως αφθονιά παντός αγαθού περιγράφεται η Κύπρος από περιηγητές, χρονογράφους και μελετητές της Κύπρου. Και δεν μοιάζει ένα καθ’ υπερβολή σχήμα, αλλά μία πραγματικότητα και αυτός ήταν ο τίτλος ενός βιβλιαριδίου, που είχε κυκλοφορήσει το 2016 για λογαριασμό των Βραβείων Ποιότητας Γαστρονόμος. Φυσικά, οι καιροί έχουν αλλάξει και ίσως εν έτει 2025 με τη λέξη αγαθά να εννοούμε πολλά περισσότερα από τους καρπούς της γης. Με αφορμή τα βραβεία του «Γαστρονόμου», που από το 2014 απονέμονται σε ανθρώπους με τον ένα ή τον άλλο τρόπο τιμούν την κυπριακή γη και όσα αυτή προσφέρει, το 2016 είχα κάνει ένα νοερό ταξίδι στην Κύπρο, από την Καρπασία ως τα χωριά της Πάφου, και από τη Μεσαορία, είχα ανέβει στα κρασοχώρια της Λεμεσού. Ταξίδεψα στη Σκάλα, στην Πιτσιλιά, στη Μεσαορία και στην κοιλάδα της Μαραθάσας και της Σολέας. Οδηγόι μου σε αυτό το ταξίδι ήταν οι αναφορές περιηγητών και άλλων Κυπρίων και μη, που σε περασμένα χρόνια είχαν διαπιστώσει πως όντως η Κύπρος ήταν τόπος πλούσιος και της γης της τα γεννήματα πολλά.

Σε αυτό το νοερό ταξίδι μου συνάντησα μία Κύπρο που παράγαγε πολλά και διάφορα, που σήμερα φαίνεται αδιανόητο. Αισθανόμουν ότι είχα εικόνα για την Κύπρο του μόχθου, για τους ανθρώπους που από το χάραμα του φου ως το λιοβούτημα, με το πισιόδειο άροτρο, αλλά και με τα κομπάι αργότερα, άφηναν ιδρώτα πολύ στο χώμα και αυτό κάπιζε, ως αντιδωρο...

Πρόσφατα, ωστόσο, έπεσε στα χέρια μου η ποιητική συλλογή του Νεόφυτου Χ. Μαυρίδη, «Τζιυπριώτικα Τραούδκια. Ο φιλόσοφος ρεσπέρης», τ. Δ΄ 1961. Ο Μαυρίδης ήταν

«Δοσ’ της ελληνάς τα πεθυμά, πον μέσα στο βουλαίν | φτζαρκού αν είσαι πατητής | ο φρένιμος της τρυπής | τζεινής ο πελλοκλαεφτής; | τρώεις ελληνές και λάιν», από τη συλλογή του Ν.Χ. Μαυρίδη, «Τζιυπριώτικα Τραούδκια. Ο φιλόσοφος ρεσπέρης», τ. Δ΄, 1961.

ένas λαϊκός ποιητής από τον Γαϊδουρά της Μεσαορίας (Νέα Σπάρτη), ο οποίος γεννήθηκε στον πυρόχρωμο κάμπο της Μεσαρκάς το 1912 και πέθανε στο χωριό του το 1967, σε ηλικία 55 ετών, έχοντας προλάβει όμως να αφήσει ένα πολύ ενδιαφέρον ποιητικό έργο. Το έργο του ακουμπά, μεταξύ άλλων, την αγροτική ζωή της εποχής του. Ξεφυλλίζοντας τη συλλογή, εντύπωση μου έκαναν οι εικόνες που εξέπεμπαν οι λέξεις του Μαυρίδη, λέξεις ανόθευτες, ανεπιτήδευτες, εκ στόματος ενός γεωργού... ενός ανθρώπου που τις λέξεις της βοσκικής και της γεωργίας τις γνώριζε πάρα πολύ καλά. Από περιέργεια για τον φιλόσοφο ρεσπέρη συνάντησα τον γιο του Χριστόφορο Μαυρίδη, ο οποίος, έχοντάς μου μιλήσει για τον

πατέρα του, μου χάρισε τα «Ποιητικά Άπαντα» του Νεόφυτου Μαυρίδη, που εξέδωσε το Προσφυγικό Σωματείο Άγιος Μάμας Γαϊδουρά, το 2003.

Η Μεσαρκά

Διαβάζοντας τα ποιήματά του έφτασα στο «Η αξία της Μεσαρκάς». Ξεκινάει το ποίημα: «Πότ’ εν ν’ αδικείσεις βρε Γιαννή που την πολλήν γουλειάν | τζιαι να τραβήσουμεν τζι-οι δικυο πάνω στην Πιτσιλλιάν;» και συνεχίζει το ποίημα με έναν ιδιαίτερο διάλογο μεταξύ φίλων, οι οποίοι επισκέπτονται, έχοντας ξεκινήσει – υποθέτω – από τον Γαϊδουρά της Μεσαορίας, την Πιτσιλιά και από εκεί όλη την Κύπρο και διαβάζουμε: «για κροόματα οι Πιτσιλοί κκιοφτέρκα βάλλουσιν τζιαι για στειασιές στα

σιπίκια καττιμέρκα», αλλά και τα κρασιά της Πιτσιλιάς λέει ο ποιητής πως «σπκώννουν πεθαμμένον». Μετά πηγαίνουν στα Κοκκινοχώρια, όπου «κάμνουσιν όρν τζιαι βουνά τ’ αδρά τους πομπλόρκα». Έπειτα μιλάνε για τους τόπους του Καρπασιού «που μ’ έναν μάππον δύναται να βκάλει κολοκάσι να φα η Μαβκά σαν βρίσκεται ούλη τζιαι να χορτάσει». Μα θαυμάζουν και την κτηνοτροφία της περιοχής, αφού όταν έσφαξαν ένα «αδρό τραούλλιν έθρεψε την Ριζόπαφον, Σκάλαν τζιαι Χώραν ούλλιν». Ένας άλλος από την ποιητική παρέα του Μαυρίδη τους ανακαλεί στην τάξη: «Έπικιάσετε κατήφορον φίλοι μου τζιαι βουράτε μαν να χαθεί η γλώσσα σας στην Πάφου όντας πάτε» τους λέει, «τζιαι δείτε τζιείντα δροσινά τα τόσα

της ξιστέρκα, τες τερατσιές της τες πολλές πο’ σσει τα σσιιορμέρκα». Πολλά τα έλεν της Πάφου, «που τα κριάτα μιλλωσιές είμαστιν ποχτισμένοι τζι ενί με τα λουκάνικα τζι οι σσιύλλοι μias δημμένοι».

Μα βέρος ή καλύτερα άσιλα της Μεσαρκάς ο Μαυρίδης απαντά: «[...] ίντα γιωρκά ο τόπος μου τζι έμέναν αρωτάτε. Εν τζιαι βκάλλει του Καρπασιού τραούλλους μήτε λάιν, ούτε κρασιά της Πιτσιλιάς στάξιν κουτσίν σημάιν», κάπως με το παράπονο. Ωστόσο, «Πάντα να πέψ’ ο Πλάστης μου την μιάλην του την χάριν τζιαι να γιωρκάσει η Μεσαρκά τ’ απόκοφτον σιτάριν. Τρώσιν μανάες τζιαι παιδικιά τζι όσοι εν πεινασμένοι τζιαι βρίσκουσι παρπορκάν τζιαι τζιείνοι πον θαμμένοι». Ο Μαυρίδης κλείνει το ποίημά του ευχόμενος σε όλους τους τόπους της Κύπρου να καίρονται τα προϊόντα τους.

Κάπως έτσι έκανα και εγώ το ταξίδι μου στην Κύπρο, το 2016 και μετά από δέκα χρόνια, τα Βραβεία του «Γαστρονόμου» συνεχίζουν με συνέπεια και προσήλωσιν στον στόχο που τέθηκε από την πρώτη χρονιά που διοργανώθηκαν, να τιμούν τους άνδρες και τις γυναίκες που μοχθούν, που ιδρώνουν, που έχουν ταχθεί να υπηρετούν τη γη και τους καρπούς της, αυτούς όλους που έχουν αποφασίσει, όπως έγραψε και ο Μαυρίδης «οι κόποι <τους> να πκιερωθούν ούλλοι τους μιαν ημέραν».

***Οι περικοπές** από τα ποιήματα του Ν.Χ. Μαυρίδη έχουν αντιγραφεί όπως είναι στις πρωτότυπες εκδόσεις.

Πληροφορίες: Βραβεία Ποιότητας «Γαστρονόμος», Τετάρτη 2 Ιουλίου, ώρα 8:00 μ.μ., «Πολιτιστικό Κέντρο Στροβόλου», Αρχιεπισκόπου Κυπριανού 34, Στροβόλος.

Πάμε Τρόοδος 2!

Φεστιβάλ παραδοσιακών
γεύσεων και χειροτεχνημάτων
για ανάδειξη μικρών
επιχειρήσεων του τόπου μας

Κυριακή 29.06.2025 11:00 – 18:00

Προεδρική Κατοικία Στο Τρόοδος

Δωρεάν μεταφορά από τους χώρους στάθμευσης του Κέντρου Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Τρόοδος και της Πλατείας Τρόοδος, παρά τον μετεωρολογικό Σταθμό*

Μια πρωτοβουλία της Πρώτης Κυρίας Φιλίππας Καρσερά Χριστοδουλίδη.

Μέρος των εσόδων από τις πωλήσεις προϊόντων θα διατεθεί για στήριξη του προγράμματος «ΙΚΑΡΟΣ» του ΣΚΕ Πελενδρίου.

* Ενημερώνεται το κοινό ότι η είσοδος οχημάτων στην Προεδρική Κατοικία δεν θα επιτρέπεται.

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΙΟΥΝΙΟΥ 21:00

WIDOWS

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΤΑΙΝΙΑ

Τέσσερις γυναίκες που δεν έχουν τίποτα κοινό, εκτός από ένα χρέος που κληρονόμησαν από τους συζύγους τους και το οποίο προέρχεται από εγκληματικές ενέργειες, συνωμοτούν κι αποφασίζουν να φτιάξουν το μέλλον τους με τους δικούς τους όρους.

Το Κανάλι Διατίθεται:

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Παρουσιάζεται αυτή την περίοδο στο Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή η έκθεση «Βάσω Κατράκη- Δημήτρης Αλθεινός: Συνύπαρξη», σε επιμέλεια Γιάννη Μπόλη. Πώς συνυπάρχουν οι δύο αυτοί καλλιτέχνες και ποια είναι εκείνη η γραμμή που τέμνει το εικαστικό τους έργο; Αυτά τα ερωτήματα προσπαθήσαμε κυρίως να συζητήσουμε με τον επιμελητή της έκθεσης κ. Μπόλη, τον εικαστικό Δημήτρη Αλθεινό και τη Μαριάννα Κατράκη, κόρη της Βάσως Κατράκη. Η συζήτηση φυσικά, έχοντας γύρω μας τα έργα της έκθεσης, επεκτάθηκε σε πολλά και διάφορα που σχετίζονται με την τέχνη εν γένει.

Έχει ενδιαφέρον να θυμίσουμε πως η Βάσω Κατράκη μόνο άγνωστη δεν είναι στο φιλότεκνο κοινό της Κύπρου: «Στην “Γκαλερύ Αργώ” εκτίθενται τριάντα έργα χαρακτηριστικής της Ελληνίδος Βάσως Κατράκη» και «Για υλικό στο δημιουργικό της έργο χρησιμοποιεί ψαμμίτη λίθο» και όπως η ίδια λέει: «[...] προσπαθώ να κατακτήσω την άγνωστη γλώσσα του καινούργιου μου υλικού και να του αποσπάσω τα μυστικά που θα με βοηθήσουν στην έκφραση των αναγκών μου» («Αγών», 21 Ιανουαρίου 1971)... Η Βάσω Κατράκη αναζητούσε νέους δρόμους για την τέχνη της. Εκείνα τα χρόνια και ο Δημήτρης Αλθεινός ξεκινάει τη δική του διαδρομή στα εικαστικά πράγματα διεθνώς, κομίζοντας νέες ιδέες, όπως είναι οι Κατακρύψεις, ώσπου οι δυο τους συναντιούνται στη Λευκωσία, μετά από επιθυμία του Δημήτρη Αλθεινού, «η πρώτη συνάντηση είναι στα χρόνια της δικτατορίας, δύσκολα χρόνια, με την Κατράκη να είναι στο απόγειο της καριέρας της...

Ο κ. Αλθεινός μου λέει για το πώς συνάντησε για πρώτη φορά τη Βάσω Κατράκη, στην Αθήνα, στην έκθεσή του στην γκαλερί Ώρα το 1973. Τον ρωτώ αν με την

Για την έκθεση «Βάσω Κατράκη- Δημήτρης Αλθεινός “Συνύπαρξη”» μίλησαν στην «Κ» ο επιμελητής της Γιάννης Μπόλης, ο εικαστικός Δημήτρης Αλθεινός και η κόρη της Βάσως Κατράκη Μαριάννα Κατράκη.

Ολα γυρνάνε γύρω από τον άνθρωπο

Αγωνίες και προσπάθεια για νέες ερμηνείες από τη Βάσω Κατράκη και τον Δημήτρη Αλθεινό στο Μουσείο Χαμπή στη Λευκωσία

Συμβίωση και συνύπαρξη

Θα μπορούσαμε να πούμε σχηματικά και καθ' υπερβολή, ότι πήμα από το ειδικό της Βάσως Κατράκη, είτε σε φόρμα, είτε σε κατάσταση, στο πιο γενικό... και όταν λέω ειδικό, εννοώ ότι η Βάσω Κατράκη έχει τις εμπειρίες της, είτε τις προσωπικές στη γενέτειρά της, είτε μετά τις πολιτικές, και δημιουργεί σε αυτό το πλαίσιο, ο κ. Μπόλης μου λέει: «Ο Δημήτρης παρουσιάζει δύο ενόπτες έργων που μιλάνε για τη βία, μιλάνε για τον πόλεμο, δηλαδή αυτό είναι και η συμβίωση και η συνύπαρξη. Όταν επιλέγαμε τα έργα της Βάσως Κατράκη αποφασίσαμε να μην έχουμε ψαράδες, το Αιτωλικό, αλλά έργα που έχουν έναν ιστορικό χαρακτήρα, που είναι η κατοχή, τα Δεκεμβριανά, ο εμφύλιος, η κούνια, και από την άλλη πλευρά εκείνα τα έργα που έχουν σχέση με τη μητέρα, το παιδί, και πώς διαγράφεται αυτό το πλαίσιο».

Ο κ. Μπόλης μου εξηγεί, περιηγούμενοι στην έκθεση: «Ξεκινάμε από ένα έργο του 1943-1944, που είναι η μαυροφορεμένη γυναίκα, το “Θε μου, τι να γίνεκαν του κόσμου οι ανδρειωμένοι”, και καταλήγουμε στην “Παναγία με το δελφίνι”, που είναι μία μάνα που κρατάει ένα παιδάκι, που δραπετεύει με ένα δελφίνι από την κόλαση της Γιάρου. Είναι ένα έργο

βιοματικό της Βάσως, και όπως έλεγε από τις πιο φρικιαστικές εικόνες που είδε στη Γιάρο στην εξορία, ήταν μία μάνα με ένα πολύ μικρό παιδί. Αυτό το επεξεργάζεται, και το δίνει με έντονο συμβολικό στοιχείο, το κάνει το 1978-1979. Ο Δημήτρης, από την άλλη πλευρά, το 2012-2013 περίπου αρχίζει να επεξεργάζεται, να σπριζείται στη σειρά χαρακτηριστικών του Φρανθίσκο Γκόγια, το “Λος Καπρίτσιος», και οι συμφορές, τα δεινά του πολέμου, είναι από τις κορυφαίες στιγμές της χαρακτικής τέχνης, τέλη 18ου, αρχές 19ου αιώνα, από έναν Ισπανό, ένας αιρετικός κόσμος, ένας γροτέσκος κόσμος, ένας κόσμος που μιλάει για βία, για πόλεμο, για βασανιστήρια».

Η ερμηνεία

Παίρνοντας τη σκυτάλη του λόγου, από τον κ. Μπόλη, ο Δημήτρης Αλθεινός λέει: «Αν πάρουμε αυτό το έργο, το “Τι έγιναν του κόσμου οι αντρειωμένοι”, που είναι μια συγκεκριμένη στιγμή ιστορική της Βάσως, και δούμε έργα δικά μου της έκθεσης αυτής, το νόημα είναι το ίδιο. Αυτό που αλλάζει, όμως, είναι η ερμηνεία. Άρα, ανάμεσα στον Γκόγια, ανάμεσα στη Βάσω, ανάμεσα σε μένα, το ζητούμενο, ή αν θέλεις για να χρησιμοποιήσουμε τον ίδιο τίτλο ως ερώτημα, “Τι έγιναν του κόσμου οι ανδρειωμένοι”, που μπορεί να πάει και στη νέα γενιά πια σε αυτό που λέγαμε πριν, το ερώτημα είναι το ίδιο. Η ερμηνεία και η απάντηση από εποχή σε εποχή είναι διαφορετική, γιατί αλλάζουν τα δεδομένα, γιατί άλλα δεδομένα είχε ο Γκόγια, άλλα δεδομένα η Βάσω, και άλλα εγώ. Άρα αυτό που αλλάζει είναι τα δεδομένα και η ερμηνεία. Αλλά το ερώτημα, όμως, είναι ίδιο. Επομένως, αυτό που μας ενώνει και τους τρεις, γιατί υπάρχει κι ένας αόρατος Γκόγια στην έκθεση, είναι ακριβώς η αγωνία πάνω στο ερώτημα και η προσπάθεια πάνω στην ερμηνεία. Και αυτό που αλλάζει σε όλους είναι η προσπάθεια της ερμηνείας. Αυτό που έκανα εγώ, δουλεύοντας πάνω στον Γκόγια είναι ξαναφέρνω μια ερμηνεία σύγχρονη, σε αυτό που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως παλιό. Δεν είναι παλιό το ερώτημα, είναι καινούργιο. Το να το βάλω εγώ με δικές μου φόρμες είναι μια επανάληψη που στην περίπτωση αυτή δεν με ενδιαφέρει. Το έχω κάνει με άλλους τρόπους. Αλλά στο παιχνίδι της γλώσσας μου αρέσει αυτό. Δεν είναι παλιό, παιδιά. Φαίνεται παλιό, αλλά κοιτάξτε, όταν το πιάσεις, πόσο καινούργιο είναι. Επομένως λοιπόν η σχέση εδώ και η αλλαγή που γίνεται στο νόημα είναι της επαναφοράς, δηλαδή γίνεσαι πια όπως λέει ο Μπόρκες uomo universalis. Όλα είναι δικά σου, όλα τα έχεις κάνει εσύ και δεν υπάρχουν και στιγμές διαφορετικές» και προσθέτει «επίσης κάτι κοινό που υπάρχει με τη Βάσω είναι ότι μας ενδιαφέρει ο άνθρωπος, η τέχνη είναι κάτι πολύ σημαντικό, δεσ στο έργο της “Υστατο χρέος”, μόνο τον τίτλο να πάρεις... ο καλλιτέχνης έχει χρέος, πως ο άνθρωπος έχει χρέος απέναντι στην κοινωνία, απέναντι στη ζωή, απέναντι σε όλα».

Οι αξίες

Η Μαριάννα Κατράκη λέει για τη μητέρα της Βάσω, «Έλεγε ότι εγώ δεν κάνω αφηρημένη τέχνη. Θέλω να φτιάξω κάτι το οποίο να το επικοινωνήσω με τους ανθρώπους και αυτό είναι το μόνο που με ενδιαφέρει, η επικοινωνία μου με τους ανθρώπους» και προσθέτει η κα Κατράκη, ειδήλως να απευθύνει ένα μήνυμα που, στο ποθενά, ίσως γι' αυτό περισσότερο ζωγράφιζε ανθρώπους»... και προσθέτει «όλα γυρνάνε γύρω από τον άνθρωπο, γύρω από τον αγώνα του να παλέψει γι' αυτά που έμαθε και εκείνη σε εμάς. Έχω ακόμα μύριες απορίες, αλλά δεν χρειαζόταν να μου πει πάρα πολλά, έβλεπα πώς συμπεριφερόταν και τις έδωσα και τι έδωσε σε όλο τον κόσμο. Mas εμπέδωσε ότι αξίζει να αγωνιζόσαι για τα ιδανικά σου, για τις αξίες σου, με οτιδήποτε τίμημα».

Το σημείο συνάντησης αυτών των δύο καλλιτεχνών είναι αυτό το επαναστατικό πνεύμα, είναι αυτή η διάθεση ανατροπής που έχουν.

Τα έργα «Μάνα» (1957), «Το χρέος της Αντιγόνης» (1972) και «Η Παναγία με το δελφίνι» (1979) της Βάσως Κατράκης, όλα χάραξη σε πέτρα, που παρουσιάζονται στην έκθεση.

Κατράκη είχαν και αισθητική συνάντηση; «Είχαμε μια ανθρώπινη συνάντηση. Με την έννοια του μαθητή σε εισαγωγικά ή αν θες, όχι του μαθητή, του νέου ζωγράφου που βλέπει με σεβασμό ένα μεγαλύτερο. Πήρα αμέσως πολύ θετικά πράγματα και μου έμεινε αυτή η συνάντηση. Αυτή ήταν η σχέση. Όταν έγινε η έκθεση που έκανε ο Γιάννης [σ.σ. Μπόλης] πέρυσι στο MOMus-Μουσείο Άλεξ Μυλωνά, για τα 50 χρόνια δημοκρατίας και ήταν τέσσερις «η Βάσω Κατράκη, ο Βλάσσης Κανιάρης, ο Α. Τάσσης και εγώ. Βλέποντας τη δουλειά της Κατράκη μου γεννήθηκε να συνυπάρξουμε σε μία έκθεση οι δυο μας. Το είπα στον Γιώργο Τσαγγάρη, το είπα στον Γιάννη, ενημερώθηκε η Μαριάννα και είμαστε εδώ τώρα».

Τι είναι αυτό που αισθάνεται ο Δημήτρης Αλθεινός μέσα από αυτή την έκθεση; Μου λέει: «Θα έλεγα ότι μέσα σε αυτή την έκθεση υπάρχουν πάρα πολλές εικόνες και υπάρχει μια αόρατη εικόνα που την κρατάω για τον εαυτό μου και είναι η εικόνα δυο αθλητών σκυταλοδρομίας, τη στιγμή που ο ένας δίνει τη σκυτάλη στον άλλον. Σε αυτή την έκθεση αυτό που ζω, στίνοντάς την, είναι ακριβώς η στιγμή που περνάει από το ένα χέρι στο άλλο η σκυτάλη. Δυστυχώς, όταν ξαναγυρίζω στην πραγματικότητα, το δικό μου χέρι που την κρατάει δεν έχει πού να τη δώσει. Την έχω πάρει όμως, την έχω πάρει και τρέχω και αυτή η εικόνα εδώ

μέσα με βασανίζει...». Άρα θεωρείτε ότι δεν υπάρχει μία γενιά εφάμιλλη...; ρωτώ επιθετικά: «Δεν μπορώ να πω κάτι τέτοιο», μου λέει και επαναπροσδιορίζει την ερώτησή μου, μία αγωνιώσα γενιά ίσως να μην υπάρχει; «Εσύ νομίζεις ότι υπάρχει; Αλλά θα το πω πιο απλά, μπορεί εγώ να μην τους καταλαβαίνω. Γιατί οι δικές μου οι αξίες και η δική μου η αποψη για το τι είναι τέχνη, είναι τελείως διαφορετική από αυτή που έχουν οι νεότεροι. Θέλει δύναμη, θέλει αγωνία, θέλει θυσία, θέλει απόφαση. Παρόλο που ακούγονται τραγικά ή μεγαλόστομα όλα αυτά, η ζωή μάς το δείχνει ότι δεν είναι λέξεις, είναι πράξεις».

Διάθεση ανατροπής

Η Βάσω Κατράκη με τον Δημήτρη Αλθεινού πού συναντιούνται, τελικά, ρωτώ και ο Γιάννης Μπόλης μου λέει: «Η Βάσω Κατράκη εκπροσωπεί σε αισθητικό επίπεδο κάτι άλλο από τον Δημήτρη. Η Κατράκη κλείνει έναν μεγάλο κύκλο στην ελληνική τέχνη και ο Δημήτρης φέρνει κάτι άλλο στην ελληνική τέχνη και όχι μόνο στην ελληνική, γιατί φεύγει από την Ελλάδα, πηγαίνει στην Ιταλία, όπλο τέχνη, παρεμβάσεις/δράσεις στον δημόσιο χώρο, κατακρύψεις, αρχίζουν οι διαθρησκευτικότητες, οι διαπολιτισμοί, ένας ιστός που απλώνεται σε όλο τον κόσμο. Μίλαμε για έναν καλλιτέχνη ο οποίος είναι

συγκλονιστικός, γιατί δεν είναι μόνο η πρόταση, είναι και όλη η σκέψη και πώς συγκροτείται αυτή η ιδέα και πώς επεξεργάζεται μία ιδέα και πώς αναπτύσσεται μία ιδέα στον χώρο. Αλλά το σημείο συνάντησης αυτών των δύο καλλιτεχνών είναι αυτό το επαναστατικό πνεύμα, είναι αυτή η διάθεση ανατροπής που έχουν, και όπως είπε ο Δημήτρης, παίρνει τη σκυτάλη, για να συνεχίσει όλο αυτό τον προβληματισμό σε ένα άλλο επίπεδο».

Και ο κ. Μπόλης συνεχίζει λέγοντας: «Μετά η ανάγκη είναι και πολιτική και κοινωνική, είναι όλο αυτό που ζούμε, που δεν γίνεται καλύτερο, αλλά γίνεται κάθε φορά χειρότερο. Πιστεύω πως ο Δημήτρης το απλώνει με όλα αυτά τα ανοίγματα και μπαίνει πια σε μία αναγκαιότητα να εκφραστεί και να μιλήσει με μία πολύ σύγχρονη γλώσσα και να τονίσει όλες αυτές τις ανάγκες που έχουμε πλέον σε ένα επίπεδο παγκόσμιο, να μιλήσει για όλη αυτή τη συμβίωση, τη συνύπαρξη των πολιτισμών. Και όπως ήδη είπατε δεν υπάρχουν νεότεροι, και αυτό είναι ανπιστευτικό, γιατί πλέον υπάρχουν οι κοινωνικές, οι πολιτικές συνθήκες, όλοι τις ζούμε, για να βγει μία δυνατή φωνή και βλέπεις ότι όλο αυτό το πράγμα προσπερνιέται, χάνεται, αλλά από την άλλη πλευρά, να οι καλλιτέχνες μπαίνουν σε άλλες επιδιώξεις, άλλες φιλοδοξίες, δεν έχουν ούτε αυτό το πνεύμα, ούτε όλη αυτή την αγωνία...».

Αντιμετωπίζοντας το σκοτάδι της εποχής μας

Η μπρόττα

Ποια σειρά έργων της Βάσως Κατράκη, της μπτέρας σας, θεωρείτε ως μια σταθερά κοσμοθεωρία, ρωτώ την κα Κατράκη. «Σίγουρα τη μπρόττα, της Πλατυτέρες, που ακόμα και ακρωτηριασμένες εξακολουθούν και κρατάνε στον κόρφο τους το παιδί τους»... με τον κ. Μπόλη να προσθέτει: «Η μπρόττα ήταν το θέμα που ήταν το καθοριστικό, δηλαδή ξεκινάει από πολύ νωρίς να δίνει το θέμα της μπρόττας, από τη διαδήλωση, 25η Μάρτη

Η Κατράκη πάντα αισθανόταν αυτήν την ανάγκη να αποδώσει φόρο τιμής στους ήρωες της ζωής της, στους άγνωστους, αλλά και στους επώνυμους.

1

2

3

Τα έργα «Tindering» (1), «Κάτι πρέπει να αλλάξει, για να μην αλλάξει τίποτε» (2) και «Μπάσταρδε!» (3) (2014-25) του Δημήτρη Αληθινοπού. Ο εικαστικός επεμβαίνει στις εικόνες του Φρανθίσκο Γκόγια, μεταφέροντας τα μηνύματα του Ισπανού δημιουργού στο σήμερα.

1943, μπροστά είναι μία πιετάρ, μία μάνα που κλαίει το νεκρό παιδί της, μετά πηγαίνει στη μάνα που θρηνεί, μετά πηγαίνει στη σειρά με τις μανάδες της δεκαετίας του 1950, το βλέπεις σαν ένα συμβολικό θέμα και παίζει πάρα πολύ και το νομίζω ότι το κάνει και συνειδητά, γιατί όταν μιλάει στη σειρά για τις μανάδες λέει πως είναι οι μανάδες τις οποίες έχω εμπνευστεί από την ΕΟΚΑ από την Κύπρο, είναι οι μανάδες

από τον πόλεμο του Βιετνάμ, είναι οι μανάδες του εμφυλίου, είναι οι μανάδες της κατοχής, είναι και μία συγκεκριμένη μάνα μία θεία του Νικηφόρου Βρεττάκου, η οποία έχει χάσει τα παιδιά της, έχει χάσει τις νύφες, τις μεγαλώνει κάποια εγγόνια και ζει μαζί με τη Βάσω Κατράκη, δηλαδή συμβολοποιεί την έννοια της μπρόττας. Πιστεύω ότι το καθοριστικό στοιχείο αυτό που αισθάνεται

πάρα πολύ έντονα είναι αυτή η συνέχιση της ζωής, είναι η έννοια της μπρόττας και μέσα σε ιστορικά πλαίσια, μετά είναι το πιο οικουμενικό, το πιο παρانا-θρώπινο η μπρόττα που είναι στην Μπιενάλε της Βενετίας και μετά έρχονται οι συγκλονιστικές μανάδες από τα χρόνια της Χούντας, είναι η σειρά με τις Πλατύ-τερες που είναι πια οι ακρωτηριασμένες μανάδες, οι δοκρυσμένες μανάδες, είναι οι μανάδες που

κρατάνε τα παιδιά στον κόρφο τους και συνεχίζει αυτό το στοιχείο και αυτό που είπε ο Δημήτρης για το ύστατο χρέος, είναι ότι η Κατράκη πάντα αισθανόταν αυτήν την ανάγκη να αποδώσει φόρο τιμής στους ήρωες της ζωής της, στους άγνωστους, αλλά και στους επώνυμους, μετά τη Χούντα που δίνει μια μεγάλη ενόττητα έργων που είναι φόρος τιμής στους φοιτητές του Πολυτεχνείου... και το χρέος της Αντιγόνης,

εκεί είναι πια μια προσπάθεια να κλείσει αυτή η πληγή του εμφυλίου πολέμου που δεν έχει κλείσει ποτέ στην Ελλάδα από το 1949 που τελειώνει ο εμφύλιος πόλεμος ως το 1974...

Μετάβαση

«Είναι πραγματικά μία συγκινητική έκθεση, φαντάζομαι και για τον Δημήτρη και για τη Μαριάννα, αλλά και για μένα» λέει

κλείνοντας την κουβέντα μας ο κ. Μπόλης, «γιατί βλέπεις αυτή τη “μεταγραφή” για την οποία μίλησε ο Δημήτρης, που παίρνει πια έναν πόλεμο που γίνεται στην Ισπανία στις αρχές του 19ου αιώνα που έχει όλη αυτή τη σφαγή και ξαφνικά το φέρνει στο σήμερα, μιλάει για τον πόλεμο σαν μία τρομακτική ιδέα και γι’ αυτό αναφέρεται σε Υεμένη, Κύπρο, Γάζα. Είναι τόσο σύγχρονο το μήνυμα που υπερβαίνει πλέον την εικόνα του Γκόγια.

Όλα αυτά τα έργα, όπως η ενόττητα με τα κεφάλια που είναι έργα δουλεμένα τα τελευταία χρόνια, σε αυτά είναι όλη η αγωνία του ανθρώπου τη στιγμή της μετάβασης, του περάσματος που λέει ο Δημήτρης δηλαδή είναι μία εμπειρία ζωής και ξαφνικά είσαι εκείνο το κρίσιμο ενδεχόμενο δευτερόλεπτο που περνάς κάπου αλλού, και ποτέ δεν θα ξέρεις πώς είναι αυτό είναι το άγνωστο, είναι κάτι το ανομολόγητο είναι κάτι που πραγματικά είναι το τέλος και η αρχή...».

Ποιες θα ήταν οι συνδετήριες λέξεις για τους καλλιτέχνες της έκθεσης; Ο κ. Μπόλης απαντά: «Αγωνία, επαναγώνας, επανάσταση, άνθρωπος, χρέος». Ο Δημήτρης Αληθινοπού λέει: «Θα πω μία μόνο λέξη και για τους δύο, αξιοσύνη», με τον κ. Μπόλη να προσθέτει «ο καθένας τους γίνεται σημείο αναφοράς στην ελληνική τέχνη, και οι δύο εκπροσωπούν κορυφαίες στιγμές της πολιτικής τέχνης».

Πληροφορίες: Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή, Αμμοχωστου 55-59 εντός των τειχών Λευκωσία. Διάρκεια ως 20 Δεκεμβρίου.

YOU LIVE ONCE ————— YOU SERVE TWICE

MASTERS
TENNIS ACADEMY
HELLENIC BANK

MASTERS
tennis academy

ΒΡΑΒΕΥΜΕΝΗ
ΑΠΟ ΤΗΝ ITF
ΓΙΑ ΑΡΙΣΤΗ
ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑΤΟΣ

Tournament
Recognition
Award

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΟΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ
ΘΕΣΕΩΝ

ΟΙ ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΓΙΑ ΤΗ
ΝΕΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΡΧΙΣΑΝ

Περισσότερες πληροφορίες στο:
99631669 και 22105929

 HELLENIC BANK

 LEXUS

 perrier

 MCDONALD'S

 cablenet

 Electroline

 NICOSIA

 ΣΠΟΡ FM

 e-comm

 BX

ΑΘΛΗΤΙΚΑ
ΜΕ ΑΠΟΨΗ

ΣΠΟΡ FM
95.0

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΠΑΡΙΣΙ
Κρίστιαν Κρογκ

Στο Μουσείο Ορσέ, στο Παρίσι, η ανάδειξη σε ένα ευρύτερο κοινό του Νορβηγού ζωγράφου Κρίστιαν Κρογκ (1852-1925) είναι μια εξαιρετική παράμετρος της έκθεσης με τα έργα του που παρουσιάζονται στο γαλλικό μουσείο έως τις 27 Ιουλίου. Μετά την αναβίωση του ενδιαιφέροντος για τον Κρογκ με πρόσφατες εκθέσεις στο Οσλο και στην Κοπεγχάγη, η έκθεση στο Ορσέ είναι η πρώτη μεγάλου διαμετρήματος παρουσίαση των έργων του στη Γαλλία.

ΜΠΙΑΜΠΑΟ
Μπάρμπαρα Κρούγκερ

Το Μουσείο Γκούγκενχάϊμ στο Μπιλμπάο παρουσιάζει μεγάλη έκθεση-αφιέρωμα στην 80χρονη σήμερα Αμερικανίδα εικαστική Μπάρμπαρα Κρούγκερ, γνωστή για τα τολμηρά, εννοιολογικά έργα της, στα οποία συχνά χρησιμοποιεί τη δύναμη των λέξεων. Η έκθεση διερευνά τον τρόπο με τον οποίο η Κρούγκερ μέσα από τα έργα της απευθύνει ερωτήματα πάνω σε θέματα ταυτότητας, επιθυμίας, αλήθειας και ελέγχου. Διάρκεια έως τις 9 Νοεμβρίου.

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ
Τζόελ Σαπίρο

Στα 83 του χρόνια έφυγε από τη ζωή ο Τζόελ Σαπίρο, ένας από τους πιο αναγνωρισμένους καλλιτέχνες της Αμερικής του 20ού αιώνα. Γλύπτης κατά κύριο λόγο, ο Σαπίρο ασχολήθηκε επίσης με τη χαρτική και το σχέδιο, και συνδέθηκε από τη δεκαετία του '60 με τη δημιουργία νέων ορίων για τη φόρμα και τον όγκο πέρα από τον μινιμαλισμό. Από το 1992 τον εκπροσωπούσε η γκαλερί Pace.

ΖΥΡΙΧΗ
Εντ Κλαρκ

Για πολλά χρόνια υποφωτισμένος στη διεθνή εικαστική σκηνή, ο Αμερικανός εκπρόσωπος της αφηρημένης τέχνης Εντ Κλαρκ (1926-2019) έχει κερδίσει μια αυξανόμενη αναγνώριση και εκτίμηση. Η δεξιοτεχνία του και ο τρόπος που ζύγιζε το χρώμα με τη φόρμα τον καθιστούν ξεχωριστό. Η γκαλερί Hauser & Wirth, που εκπροσωπεί τα έργα του, παρουσιάζει αυτήν την περίοδο και έως τις 13 Σεπτεμβρίου μεγάλη έκθεση στη Ζυρίχη στην αίθουσα της Limmatstrasse.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
Κλοντέτ Σρέντερς

Στην γκαλερί Jack Shainman της Νέας Υόρκης μπορεί κανείς να δει τα γλυπτά έργα μιας ξεχωριστής εικαστικού, της 52χρονης Κλοντέτ Σρέντερς (Claudette Schreuders) από τη Νότιο Αφρική (έως 1η Αυγούστου). Η Σρέντερς έχει εκθέσει και άλλες φορές στην ίδια γκαλερί. Τώρα παρουσιάζει τα θαυμάσια γλυπτά της από ξύλο ή ορείχαλκο, φιγούρες, πρόσωπα και συνθέσεις από τη δική της καθημερινότητα στα προάστια του Κέιπ Τάουν.

Τα ερωτικά γράμματα του Γιοχάνες Βερμέερ

Ένα τρίπτυχο έργων του Βερμέερ είναι αυτό το καλοκαίρι ένα ισχυρό δέλεαρ για να επισκεφθεί κανείς το αναγεννημένο Μουσείο Φρικ (The Frick Collection) στο Μανχάταν, ένα από τα πιο κομψά και σημαντικά κέντρα υψηλής τέχνης της Νέας Υόρκης.

Οι σχεδιασμένες εκ νέου αίθουσες Ronald S. Lauder εγκαινιάστηκαν με αυτό το τρίπτυχο Βερμέερ, το οποίο ενώνει για όσο διαρκεί η έκθεση (έως 31 Αυγούστου 2025) τρία έργα με κοινό άξονα τις ερωτικές επιστολές. Αυτό το νήμα βασίζεται σε ένα στοιχείο εμπιστοσύνης, ιδιωτικότητας, συναισθηματικής φόρτισης και άρρητης επικοινωνίας ανάμεσα σε δύο γυναίκες διαφορετικής κοινωνικής τάξης (την κυρία και την υπηρέτρια) και μας οδηγεί απευθείας στη μοναδική ατμόσφαιρα των ολλανδικών εσωτερικών του 17ου αιώνα.

Από τις συλλογές του Φρικ προέρχεται το ένα από τα τρία έργα. Πρόκειται για το «Κυρία και υπηρέτρια» (π. 1664-67), στο οποίο κεντρικό θέμα είναι η σχέση ανάμεσα στις δύο γυναίκες. Από το Rijksmuseum του Αμστερνταμ προέρχεται το έργο «Η ερωτική επιστολή» (π. 1669-70), με την υπηρέτρια όρθια πίσω από την κυρία σε μια στάση σώματος εμπιστοσύνης και υποστήριξης. Από την Εθνική Πινακοθήκη της Ιρλανδίας προέρχεται το τρίτο έργο με τίτλο «Κυρία γράφει ερωτικό γράμμα με την υπηρέτρια» (π. 1669-70), με την κυρία απορροφημένη στη συγγραφή και την υπηρέτρια

Γιοχάνες Βερμέερ, «Κυρία γράφει γράμμα με την υπηρέτριά της» (π. 1670-72).

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Όταν ο Γκρέιαμ Γκριν συνάντησε τον Μπόρχες στο Μπουένος Αίρες

Ο κύριος Γκρι θα κάνει μια παύση από τις μουσικές (ωστόσο, οι ενδιαφερόμενοι μουσικόφιλοι ας ανατρέξουν στη σελ. 7 του σημερινού ενθέτου). Έχει νοσταλγήσει τις πιο ελεύθερες ιστορίες που συνήθιζε να αφηγείται παλαιότερα (συνχά μετά μουσικής και αυτές...).

Η σημερινή ιστορία είναι αυτή: Το 1971 ο Άγγλος μυθιστοριογράφος Γκρέιαμ Γκριν ταξιδεύει στο Μπουένος Αίρες. Ποιον συναντά εκεί; Μα τον Μπόρχες.

Είναι η εποχή που και των δύο τα ονόματα ακούγονται για το Νομπέλ. Δεν θα το πάρουν ποτέ. Ειδικά εκείνη τη χρονιά, ο Γκριν, παρά το γεγονός ότι τον στήριζε με πάθος ο μόνιμος γραμματέας της Ακαδημίας, Άντερς Εστερλινγκ,

το έχασε για τρεις ψήφους μελών που προτιμούσαν τον Μιγκέλ Ανχέλ Αστούριας από τη Γουατεμάλα (ο οποίος και βραβεύθηκε). Ούτε ο Μπόρχες πήρε ποτέ Νομπέλ. Μαζί με τον Τολστόι, τον Κάφκα, τον Χένρι Τζέιμς, τον Τζόις, τον Ναμπόκοφ κ.ά. παρέμειναν όλοι μαζί στο κλαμπ των μεγάλων χαμένων του Νομπέλ.

Οι δύο συγγραφείς έφαγαν παρέα στο Μπουένος Αίρες το 1971 και τα βρήκαν μια χαρά, μολονότι για τον Γκριν οι πολιτικές απόψεις του Μπόρχες παραήταν συντηρητικές.

Άλλα πράγματα γοήτευαν τον συνήθως μελαγχολικό Άγγλο: η απίστευτη ικανότητα απομνημόνευσης του Μπόρχες, ο οποίος

Ο Γκρέιαμ Γκριν δεν έπαψε ποτέ να ταξιδεύει. Το 1971 βρέθηκε στην Αργεντινή και συνέφαγε με τον Μπόρχες.

θυμόταν από μνήμης ολόκληρα ποιητικά έπη της μεσαιωνικής Αγγλίας αλλά και του Στίβενσον, τον οποίο, ως γνωστόν, ο Μπόρχες λάτρευε. Όπως γράφει ο Ρίτσαρντ Γκριν, Καναδός ποιητής και βιογράφος του Γκρέιαμ Γκριν, την εποχή εκείνη ο τυφλός πια Μπόρχες ζούσε με την υπερήλικη μητέρα του. Μάνα και γιος ήταν γνωστοί για την αντιπαθεία τους προς τον παλαιό πρόεδρο της χώρας, τον Χουάν Περόν.

Μια μέρα, χτύπησε το τηλέφωνο στο σπίτι τους. Το σήκωσε η μητέρα του Μπόρχες. Ήταν πάλι οι περονιστές. «Θα σας σκοτώσουμε και τους δύο», της είπαν.

Η μάνα Μπόρχες πρόλαβε να απαντήσει: «Δεδομένου ότι ο γιος

μου είναι τυφλός, δεν θα είναι δύσκολο για εσάς κάτι τέτοιο. Όσο για μένα, καλύτερα να το κάνετε σύντομα καθώς έχω περάσει πια τα ενενήντα».

«Ο Γκριν εντυπωσιάστηκε», γράφει ο βιογράφος του. Σημειώτέον, ο Γκριν δεν ήταν άνθρωπος που εντυπωσιαζόταν εύκολα...

Υστερόγραφο: Λίγες μέρες αργότερα, στη Χιλή, ο Γκριν γνώρισε τον Αλιέντε. Τον βρήκε πολύ «τεχνokrάτη», αλλά είχε κουραστεί πια με τους οραματιστές ηγέτες. Η μεγάλη του απογοήτευση ήταν ο Κάστρο. «Στην ηλικία μου», έγραψε ο Γκριν, «το χάρισμα έχει πια χάσει την αίγλη του. Όταν κάποιος είναι άρρωστος αυτό που χρειάζεται είναι έναν γιατρό»...

Richard Green
The Unquiet Englishman:
A Life of
Graham Green
W. W. Norton
& Company

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΦΡΑΓΚΙΣΚΗΣ ΑΜΠΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ο «Εγγονόπουλος Φαναριώτης» διά χειρός Φώτη Κόντογλου.

Ο Θεόφιλος σε 272 σκαλοπάτια

Η έκδοση του ποιήματος «A renoir: Théophilos» του Νίκου Εγγονόπουλου (φιλολογική επιμέλεια - επιμετρο Ελισάβετ Αρσενίου, εκδόσεις Υψίλον, 2025) είναι ένα μεγάλο γεγονός για εκείνους που αγαπούν την ποίηση και έχουν ανακαλύψει την ιδιάζουσα και αινιγματική ομορφιά της στο έργο του Νίκου Εγγονόπουλου, «υπερρεαλιστή» ζωγράφου και ποιητή, ο οποίος, όπως τόσο ορθά επιδόθηκε, ήταν ένα κίνημα από μόνος του.

Η ανέκδοτη μέχρι σήμερα λυρική σύνθεση των 272 στίχων με θέμα τη ζωή και την τέχνη του Μυτιληνιού ζωγράφου γράφτηκε το 1947. Είναι η χρονιά που πραγματοποιείται η έκθεση για τον Θεόφιλο στο Βρετανικό Συμβούλιο. Είχαν προηγηθεί δοκίμια και άρθρα για τον Θεόφιλο από τον Οδυσσέα Ελύτη, τον Μυτιληνιό τεκνοκριτικό Στρατή Ελευθεριάδη, που διέπρεψε στη Γαλλία με το όνομα Tériade, και πολλούς άλλους επωνύμους. Ο Θεόφιλος, βέβαια, ήταν ήδη γνωστός από παλιότερα στους φιλότεχνους του Βόλου και σε όσους αγαπούσαν τη λαϊκή ζωγραφική που είχε αναπτυχθεί ανά την Ελλάδα στα χρόνια της Τουρκοκρατίας χάρη σε αφανείς αλλά λαμπρούς τεχνίτες ή, αλλιώς, τη «ρωμέικη ζωγραφική», όπως την ονόμαζε ο Φώτης Κόντογλου. Η έκθεση του 1947 εγκαينάσθηκε με τη θρυλική ομιλία του Γιώργου Σεφέρη και την παρουσία μεγάλων ονομάτων του πνευματικού κόσμου. Στα κείμενα κριτικής που δημοσιεύτηκαν με αφορμή την έκθεση του 1947 για τον Θεόφιλο, διαπιστώνουμε ότι από τη μία τον πολεμούσαν οι απόγονοι του λογιotaτισμού και τον καθάρειουσιάνικο ακαδημαϊσμού του Μονάχου, ενώ από την άλλη τον θαύμαζαν οι ιδεολόγοι της γενιάς του '30, συγγραφείς, επιστήμονες, συλλέκτες, όμως ο καθένας τον προσάρμοζε στη δική του ιδεολογική προοπτική περί αυθεντικότητας και ελληνικότητας. Ανάμεσα στους θαυμαστές του Θεόφιλου ήταν και ο Εγγονόπουλος, ο οποίος έγραψε το ποίημα που για πρώτη φορά διαβάζουμε σήμερα χωρίς να το δημοσιεύσει, κι ούτε άλλωστε συμμετείχε στη συζήτηση και στους εορτασμούς που έγιναν τότε. Το 1978, στην «Κοιλάδα με τους ροδώνες», περιέλαβε ένα αλληγορικό και βαθιά αισθαντικό ποίημα αφιερωμένο στον Θεόφιλο, την «Μπαλλάντα της ψηλής σκάλας», που μας δείχνει ότι ο Εγγονόπουλος απέδιδε τιμές στο πρόσωπο του δημιουργού-καλλιτέχνη, και όχι ενός «λαϊκού» ζωγράφου, όπως τον έβλεπαν άλλοι με τη ματιά στραμμένη προς τη Δύση. Το «A renoir: Théophilos» παρέμεινε αδημοσίευτο, αλλά πάντα φυλαγ-

μένο στο αρχείο του δημιουργού του για τους πνευματικούς κληρονόμους του.

Τα προβλήματα της έκδοσης αντιμετώπισε αξιοζήλευτα από κάθε άποψη η επιμελήτρια του βιβλίου Ελισάβετ Αρσενίου, καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, η οποία ανταποκρίθηκε στις απαιτήσεις που προβάλλει το έργο του μεγάλου δασκάλου μας με εξαντλητική έρευνα, περίσκεψη και αγάπη. Το ποιητικό κείμενο συνοδεύεται από σημειώσεις και ένα επίμετρο με τίτλο «Εκφράζοντας ποιητικά τον Θεόφιλο». Σε αυτό η συγγραφέας τοποθετεί το κείμενο στο ιστορικό και πνευματικό του πλαίσιο, και το συνοδεύει με μια ερμηνευτική προσέγγιση που διακρίνεται για την ευθυβολία της.

Στη στάση του Εγγονόπουλου απέναντι στον Θεόφιλο, η επιμελήτρια επισημαίνει την «υπερρεαλιστική αναθεώρηση της ρομαντικής αντίληψης περί παράνοιας και ιδιοφυΐας», την αποποίηση του ακαδημαϊσμού, τον γενναίο και περιπετειώδη βίο των μεγάλων υπερβάσεων που φέρνουν κοντά

χνει η Αρσενίου. Τη στιγμή που ο Θεόφιλος πέφτει από την «ψηλή σκάλα», τη βιώνει ενσυναίσθητα ως ένα από τα τραυματικά «παθήματα» που επιφυλάσσει η ζωή στον αληθινό καλλιτέχνη.

Θεωρώ σημαντική την ερμηνεία της Αρσενίου για την περιγραφή των έργων του Θεόφιλου από τον Εγγονόπουλο στο πλαίσιο του λογοτεχνικού είδους της «έκφρασης», που γνωρίζουμε από τους ελληνιστικούς και πρωτοχριστιανικούς χρόνους (Φιλόστρατος, Λιβάνιος), και μεταγενέστερα από τη δυτική τέχνη. Θα προσέθετα ότι οι δικές του «εκφράσεις» είναι πιο κοντά στους βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς αγιογράφους, που χρησιμοποιούσαν χειρόγραφες «εκφράσεις» ή «Ερμηνείες ζωγράφων» –όπως αυτή του Διονυσίου εκ Φουρνά που υπαινίσσεται στο ποίημα «Ορνεον 1748» (Η επιστροφή των πουλιών, 1946)– για να ει-κονογραφήσουν τους ναούς.

Στο ερώτημα γιατί το ποίημα «A renoir: Théophilos» έμεινε αδημοσίευτο, υπάρχουν πολλές απαντήσεις. Πιο πιθανή είναι η εκδοχή που τεκμηριώνει η Αρσενίου: Το ποίημα γράφτηκε σε μια μεταβατική περίοδο για τον Εγγονόπουλο, κατά την οποία συνέχιζε να δημοσιεύει συλλογές που ακολουθούσαν την υπερρεαλιστική τεχνική, με την οποία επιχειρούσε να δείξει την ακραία και τραγική ένταση ανάμεσα στις ασυμβίβαστες πραγματικότητες και αντινομίες του βίου. Αργότερα η τεχνική αυτή θα στρεφόταν προς μια παράξενη, σχεδόν ανησυχιακή σαφήνεια, στην οποία τώρα θα δέσποζε το παράδοξα ακονισμένο χιούμορ, μαύρο όπως θα έλεγε ο όψιμος Μπρετόν, αλλά προπάντων πικρό και ειρωνικό, όπως ταιριάζει στους ανανεωτές της τέχνης. Αφηνε προσώρας ή για πάντα τη σύνθεση του 1947 (το a renoir είναι σχεδόν ομόηχο με το au renoir), προσθέτοντας ένα ακόμη αίνιγμα στον μελλοντικό αναγνώστη του, αλλά το βέβαιο είναι ότι συνέχιζε να αγαπά τον Θεόφιλο. Μάλιστα, θα έλεγα ότι με όσα έγραψε για αυτόν –και έχοντας εμπιστοσύνη στην κρίση των κληρονόμων του– είναι σαν να ήθελε να τον πάρει από το χέρι και να τον εισαγάγει στην «υπερπραγματική» πολιτεία του, στην «Πόλη του Φωτός» (ποίημα από την «Κοιλάδα με τους ροδώνες») μαζί με τους άλλους συγκατοίκους της, «τον Σκεντέρμπεη, την κόμισσα ντε Νοάιγ, τον Εμπεδοκλή τον φιλόσοφο, το θείο μαρκίσιο ντε Σαντ, τον Μότσαρτ καθήμενο στο κλειδοκύμβαλό του, τον Οδυσσέα Ανδρούτσο, τον Ρήγα Βελεστινλή με το μπουζούκι του» και τόσα άλλα προσφιλή του πρόσωπα.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΗΣ
ΕΒΔΟΜΑΔΑΣΕπιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣΚΥΠΡΙΑΝΟΣ Δ. ΛΟΥΗΣ
Η Δημόσια Διοίκηση
της Κύπρου και
η προσαρμογή της στις
σύγχρονες προκλήσειςΕΚΔ. Ίδρυμα Αντζουλή,
Λευκωσία 2025, σελ. 356

Το Ίδρυμα Αντζουλή παρουσιάζει στο κοινό το βιβλίο του Κυπριανού Δ. Λούη, «Η Δημόσια Διοίκηση της Κύπρου και η Προσαρμογή της στις Σύγχρονες Προκλήσεις». Το βιβλίο αυτό πραγματεύεται τα αποτελέσματα της συμμετοχής της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις διαρθρωτικές αλλαγές που επέφερε σε αυτήν.

Στο βιβλίο αναλύονται οι δομές και οι λειτουργίες της ΚΔΔ και ο βαθμός ανταπόκρισής της στις προκλήσεις, και επεξηγείται η διαδικασία χάραξης των διοικητικών πολιτικών και ο βαθμός διαμόρφωσής τους από τους εμπλεκόμενους φορείς. Επιπροσθέτα, η μελέτη αυτή καταπίνεται και με τον θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης, ο οποίος είναι θεσμός άμεσης αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, αφού υποστηρίζει την ενεργό συμμετοχή του πολίτη στα κοινά, προσφέροντας αποτελεσματικότερες υπηρεσίες, γιατί οι φορείς του γνωρίζουν τα τοπικά θέματα καλύτερα από άλλους φορείς εξουσίας.

500 ΛΕΞΕΙΣ

με τη

ΧΡΙΣΤΙΝΑ
ΜΠΑΛΚΑΜΟΥ

Η Χριστίνα Μπαλκάμου γεννήθηκε ένα πρωινό με ομίχλη, στις 6.15, κάπου στην Αθήνα του '77. Σπούδασε ψυχολογία και προς το παρόν εργάζεται σε έναν θεσμικό λαβύρινθο, εκεί όπου τα έγγραφα ταξιδεύουν συχνότερα από τους ανθρώπους. Πρόσφατα κυκλοφόρησε το πρώτο της βιβλίο «Ημερολόγιο της Μύγας» από τις εκδόσεις Αρμός.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Το «Σπίτι των πνευμάτων» της Ιζαμπέλ Αλιέντε, γιατί μερικά σπίτια δεν κατοικούνται μόνον από ανθρώπους αλλά και από αναμνήσεις, απωθημένα και παλιούς φόβους. Και κάτι εντελώς διαφορετικό, τα πάντα της αμχανίας μου, που δεν έχουν εκδοθεί ακόμη. Είναι σημειώσεις μου, άτακτες και θυμωμένες, μικρά κείμενα που γράφτηκαν σε βιαστικά μεσημερία περιμένοντας κάποιον, περιμένοντας το αεροπλάνο, περιμένοντας το παιδί μου.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Ότι η πραγματικότητα δεν χρειάζεται να μας πείθει. Αν δεν μπορούμε να τη μεταμορφώσουμε σε κάτι υπέροχο, δεν μας αφορά. Το διάβασα στην Αναΐτ Νιν και από τότε με έχει κυριεύσει σαν εσωτερική εντολή. Ίσως να είναι κι ένας τρόπος να μην παραιτηθείς από την καθημερινότητα, να τη μεταμορφώνεις διαρκώς, έτσι κι αν υπάρχει μόνο μέσα σου.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;

Μάλλον τον μπελά σου τον βρήκαεις όταν δεν διαβάζεις βιβλία. Όταν αρκείσαι σε αυτά που φαινονται. Τα βιβλία είναι ένας ολόκληρος άλλος κόσμος και ίσως ο μόνος κόσμος που αντέχει καμιά φορά. Ειδικά όταν όλα γύρω σου επιμένουν να σου λένε ότι «έτσι είναι τα πράγματα» και δεν θα αλλάξουν ποτέ. Αυτό το ποτέ με τρελαίνει.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Δεν υπάρχει. Όπως και στο γράψιμο, έτσι και στην ανάγνωση δεν χρειάζομαι συνθήκες. Χρειάζομαι μόνο παραπάνω χρόνο και λίγο χώρο στο μυαλό. Μπορώ να διαβάσω παντού σε αναμονές, σε τρένα, σε ήσυχια βράδια ή και μέσα στο χάος. Αν είναι να διαβάσεις, θα το κάνεις. Αν είναι να διαφύγεις, βρίσκεις την έξοδο.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνί-

ας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Μου αρέσουν τα πάντα, αρκεί να μου πάρουν το μυαλό στις πρώτες πενήντα σελίδες. Αν δεν το κάνουν, είναι σαν να μην υπήρξαν ποτέ. Δεν κυνηγώ είδη, κυνηγώ παλμό. Αν κάτι χτυπάει, μένω. Αν όχι, πάω παρακάτω.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Το πλάσιμο των χαρακτήρων. Όχι η πλοκή, όχι το ύφος. Οι ήρωες. Όταν γεννιούνται μπροστά σου, όταν αποκτούν σάρκα, φωνή, αντίφαση. Όταν κάνουν λάθη που δεν διορθώνονται εύκολα. Τότε αρχίζει πραγματικά το βιβλίο.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Το δικό μου! (γέλια). Αν θέλετε να μιλήσουμε σοβαρά, τότε θα έλεγα πως μερικά βιβλία ίσως θα έπρεπε να μένουν απλώς βιβλία. Κάποιες φορές, ό,τι δεν φαίνεται κατοικεί μέσα μας πιο βαθιά. Και αυτό καμιά κάμερα δεν μπορεί να το αποτυπώσει.

Ποια είναι τα μηνύματα του «Ημερολογίου της Μύγας»;

Ότι όσο μικρός και ανεπιθύμητος κι αν αισθάνεσαι, κανείς δεν μπορεί να σου στερήσει τη ματιά. Ότι ακόμη και μέσα από την καταγραφή του κόσμου μέσα από τη σιωπή, την παράλογη κοινωνικότητα, υπάρχει μια ενδόμυχη τρυφερότητα. Και ότι ίσως η μύγα δεν είναι τελικά μόνη της.

Σκιαγραφήστε την ηρωίδα του βιβλίου σας.

Είναι μια μύγα. Ή μάλλον όχι. Είναι μια γυναίκα που προσποιείται τη μύγα, κι έτσι αντέχει λίγο παραπάνω. Η μια μύγα που προσπαθεί να γράψει, μπας και καταλάβει τη γυναίκα που τη φιλοξενεί. Δεν είμαι σίγουρη. Ξέρω μόνο ότι και οι δυο αγχώνονται μερικές φορές και κάνουν ότι δεν βλέπουν τον ελέφαντα στο δωμάτιο. Ίσως γιατί πετάνε πολύ χαμηλά για να τον αντικρίσουν ολόκληρο. Ή ίσως γιατί έχουν συμφωνήσει σιωπηλά πως αν δεν τον κοιτάξεις, δεν σε πατάει. Τέλος πάντων...

Αν το Χάρβαρντ υποκύψει, θα έρθει και η σειρά των άλλων πανεπιστημίων, σύμφωνα με τον Ντάνιελ Γουίκλερ, ο οποίος χαρακτηρίζει προσημητική την επίκληση του αντισημιτισμού από την κυβέρνηση Τραμπ για το «πάγωμα» της κρατικής χρηματοδότησης σε μερικά από τα σημαντικότερα εκπαιδευτικά ιδρύματα του πλανήτη.

Της ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΠΟΥΡΝΑΡΑ

Ο Ντάνιελ Γουίκλερ είναι ο άνθρωπος που θα ήθελες να κάνεις μακρές συζητήσεις για το μέλλον του κόσμου, από τον Πλάτωνα ως την Τ.Ν. Είναι επειδή συνδυάζει πολλές (συνήα αντιθετικές μεταξύ τους) ταυτότητες: ομότιμος καθηγητής Ηθικής και Δημόσιας Υγείας στην έδρα Mary B. Saltonstall στη Σχολή Δημόσιας Υγείας του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ, αλλά ο μόνος στο τμήμα αυτό που έχει σπουδάσει φιλοσοφία. Συνιδρυτής και δεύτερος πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης Βιοηθικής (International Association of Bioethics), όμως ο πρώτος πανεπιστημιακός που υπηρέτησε ως ειδικός σε θέματα ηθικής του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, ενώ –επί προεδρίας Κάρτερ και Ρέιγκαν– συμμετείχε στην Προεδρική Επιτροπή για τη Μελέτη Ηθικών Ζητημάτων στην Ιατρική, τη Βιοϊατρική και Συμπεριφορική Έρευνα. Χαριτολογώντας θα μπορούσε να πει κανείς ότι το εύρος της σκέψης του καλύπτει τόσο στη θεωρία όσο και την πράξη από τη γέννηση, τη ρώμη ως την ασθένεια και τον θάνατο. Αυτές τις ημέρες βρίσκεται στην πατρίδα μας για να πάρει μέρος στο ιδιαίτερα ενδιαφέρον διεθνές πρόγραμμα που έχει συγκροτήσει από το 2023 ο δραστήριος Παναγιώτης Ροϊλός με τίτλο «Δελφικοί Διάλογοι», που φέτος εστιάζουν στη θεματική «Βιοπολιτική, Βιοηθική και Δημοκρατία».

Ο Ροϊλός, καθηγητής Νεοελληνικών Σπουδών, κάτοχος της Έδρας «Γιώργος Σεφέρης» και καθηγητής Συγκριτικής Κριτικής Θεωρίας και Γραμματολογίας, επίσης στο Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ, ανέλαβε μετά την Ελένη Γλύκατζη Αρβελέρ την ηγεσία του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών. Κάθε χρονιά συσπειρώνει τον ανθό της διανοησης στον «Ομφαλό του Κόσμου»,

Ντάνιελ Γουίκλερ, ομότιμος καθηγητής Ηθικής και Δημόσιας Υγείας στην έδρα Mary B. Saltonstall στη Σχολή Δημόσιας Υγείας του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ

Οι αρχαίοι φιλόσοφοι είναι πάντα επίκαιροι

Από τον Σωκράτη και την αμείλικτη κριτική προς τους ισχυρούς, στον Τραμπ και την επίδειξη δύναμης προς την αμερικανική πανεπιστημιακή κοινότητα

εξετάζοντας ζητήματα αιχμής για τον 21ο αιώνα. Ο Γουίκλερ μάλιστα ήταν τιμητικός και εκείνος που άνοιξε την Παρασκευή το μεσημέρι το συνέδριο. Η πρώτη ερώτηση στην κουβέντα μας αναπόφευκτα αφορά την αρχαία ελληνική φιλοσοφία: «Από εκείνες τις μεγάλες μορφές των Ελλήνων που έχουμε όμως την αποστολή να συνεχίσουμε το έργο τους. Παραμένουν πάντα επίκαιροι. Πρόσφατα μια παράσταση για τον Σωκράτη από τον Τιμ Μπλέικ Νέλσον που είχε κάνει κλασικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Μπράουν, γνώρισε τεράστια επιτυχία στη Νέα Υόρκη. Ο Σωκράτης στο έργο αυτό αμφισβητεί συνεχώς και κυρίως επιμένει ότι ακόμα και οι ισχυροί του κόσμου αυτού πρέπει να αιτιολογούν τις αποφάσεις και τις πράξεις τους,

κάνοντάς τους αμείλικτη κριτική στα λεγόμενά τους. Μακάρι κάθε φοιτητής που σπουδάζει φιλοσοφία να μπορούσε να δει αυτήν την παράσταση», μας λέει. Ο ίδιος πάντως που σπουδάζει φιλοσοφία κατά τη διάρκεια του πολέμου του Βιετνάμ παρατήρησε μια αλλαγή στο φιλοσοφικό πεδίο που του άνοιξε άλλους ορίζοντες: «Ως τότε έπρεπε οι φιλόσοφοι να καταπίνουν με τη ζήτηση εντελώς θεωρητικά και να μην ασχολούνται με τα τρέχοντα, με θέματα δημόσιου ενδιαφέροντος δηλαδή. Ξαφνικά αρχίσαμε να μπορούμε να γράφουμε τότε για τη θανατική ποινή, το δικαίωμα στην αναπαραγωγή ή τις υποχρεώσεις προς τους μετανάστες. Εκτοτε δεν απασχολήθηκαν ποτέ αμηνώς με τη θεωρία».

Πολλοί πάντως αναρωτιούνται ακόμα τι δουλειά έχει ένας φιλόσοφος στη Σχολή Επιδημιολογίας και γιατί να ασχολείται ακόμα και με αποτελέσματα κλινικών ερευ-

νών που μπορεί να επηρεάσουν τη ζωή ασθενών: «Δεν είναι ότι οι φιλόσοφοι έχουν όλες τις απαντήσεις αλλά είμαστε εκπαιδευμένοι να μπορούμε να προσεγγίσουμε τα ηθικά διλήμματα που ανακύπτουν στην έρευνα και την περίθαλψη και να δώσουμε τις λύσεις που θα μπορούσε καλύτερα να υπερασπιστεί κανείς». Αναρωτήθηκαν ποια από όλα τα ζητήματα που έχει προσεγγίσει τον δυσκόλεψαν περισσότερο στην καριέρα του: «Οπωσδήποτε οι κλινικές δοκιμές καινούργιων σκευασμάτων σε ανθρώπους όπου βάζεις στο ζύγι τις ζωές που θα σωθούν αλλά και τις παρενέργειες που μπορεί να εμφανιστούν σε εκείνους που θα τα πάρουν. Άλλο σκληρό δίλημμα είναι τι μπορείς να κάνεις όταν διαθέτεις λίγους πόρους περίθαλψης για μια πολύ μεγαλύτερη ομάδα ατόμων. Σε ποιον δίνεις προτεραιότητα; Ποιο είναι το κριτήριό επιλογής σου όταν δεν μπορείς να τους βοηθήσεις όλους; Προσωπικά

οι δύο κατηγορίες που ήταν πολύ δύσκολο να διαχειριστώ ήταν αφενός η επαφή μου με ανθρώπους που έπασχαν από σχιζοφρένεια και έπρεπε να δούμε πώς θα μπορούσαμε να τους δώσουμε τις ευκαιρίες να ζήσουν όσο καλύτερη ζωή γίνεται προστατεύοντάς τους από τον ίδιο τους τον εαυτό. Αφετέρου με ανθρώπους που ζουν σε φτωχές χώρες και αντιμετωπίζουν νοσήματα που επιφέρουν πόνο και θάνατο, αλλά οι κυβερνήσεις τους δεν έχουν τα χρήματα να τους βοηθήσουν. Οι πρόσφατες αποφάσεις της κυβέρνησής μας να εγκαταλείψει τη στήριξή τους είναι απογοητευτικές». Ο καθηγητής Γουίκλερ είδε τον τελευταίο καιρό την κυβέρνηση να κόβει τη στήριξη και στο δικό του πανεπιστήμιο και ιδιαίτερα στη Σχολή Επιδημιολογίας που εξαρτάται περισσότερο από άλλες από την κρατική χρηματοδότηση.

Ο ίδιος δηλώνει ότι το πρόσχημα είναι ο αντισημιτισμός στο πανεπιστήμιο όπου ναι μεν υπάρχουν δείγματά του αλλά όχι περισσότερο από άλλα ακαδημαϊκά ιδρύματα, ενώ πολλοί εβραϊκής καταγωγής καθηγητές και φοιτητές διαφωνούν με τον τρόπο που η κυβέρνηση προσποιείται ότι τους προστατεύει. Ο Γουίκλερ πιστεύει ότι είναι μια επίδειξη δύναμης και ότι αν το Χάρβαρντ υποκύψει θα έρθει και η σειρά των άλλων πανεπιστημίων.

Στους Δελφούς ο φιλόσοφος μίλησε για την παραπληροφόρηση σε ζητήματα βιοηθικής: «Υπάρχουν ιδιοτελείς που έχουν διαπιστώσει την αποτυχία μας να επιτύχουμε ευρεία επιστημονική παιδεία κάτι που μας έχει καταστήσει ευάλωτους σε μια σκόπιμη διάβρωση της εμπιστοσύνης στην επιστημονική εμπειρογνομosύνη και ακεραιότητα. Αυτό είναι κάτι που μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα επικίνδυνο σε μια περίοδο κατά την οποία πολιτικοί υιοθετούν μια αντιεπιστημονική στάση».

ΕΚΤΟΣ ΥΛΗΣ

Του ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Μεγάλος, με τιράντες και γυαλιά, μα δεν φοβάται το αύριο

Αν κάποιος έπαιρνε παρουσίες, θα σημείωνε εκείνους που μεγάλωσαν μαζί του. Εκείνους που τον άκουσαν κεφάτο στο Ηρώδειο, όσους τον είδαν πιο πριν στο Μέγαρο Μουσικής, ίσως και αυτούς που διάβασαν την ιστορία της ζωής του στο βιβλίο του. Θα έβρισκε και κάποιους νεότερους που γνώρισαν πρώτα τον ρυθμό των τραγουδιών και τον ηλεκτρισμό της μουσικής του και μετά τις ιστορίες πίσω από τους στίχους. Άλλους που μαζί με τα παιδιά τους έκαναν μια προσπάθεια να συγκεράσουν τις γενιές και τις συγκινήσεις. Και as μην καταλάβαιναν τα μικρά εφηβάρια τις ιστορίες από το Γούντστοκ. Μπορεί να

μην ήταν πολλοί όσοι έκαναν το ταξίδι στη Μαλακάσα –θέλει και αυτό μια δέσμευση–, αλλά είχαν ένα κοινό: τον σεβασμό στο πρόσωπο του δημιουργού για αυτό που εκπροσωπεί διαχρονικά ένα συναίσθημα δεσίματος. Ενα σεβασμό που παραβλέπει το βάρος των χρόνων και την κούραση του τραγουδοποιού και ανανεώνει αυτή τη σχέση είτε στα μέγαρα είτε στο δάσος. Υπάρχουν εκπλήξεις σε έναν μαραθώνιο προσωπικών στοιχημάτων; Άλλωστε και ο ίδιος είχε ξεκαθαρίσει, αυτοσαρκάζόμενος, στο βιντεοσκοπημένο μήνυμά του πριν αριβάρει για Μαλακάσα. «Έπρεπε να γίνω 80 χρονών για να με φωνάζουνε στο Rock

Ο Διονύσης Σαββόπουλος βρέθηκε στη σκηνή του Rock-wave Festival. Στα 80 του, όπως σχολίασε και ο ίδιος.

Wave. Είμαι σαν το στιχάκι του Ιαν Αντερσον. Γέρος για ροκ, μα για τον θάνατο μικρό παιδάκι». Η συναυλία της Μαλακάσας είναι μια Ιστορία. Συμπτωματικά, όμως, βρεθήκαμε σε μια άλλη σαββόπουλική ιστορία του παρελθόντος μερικά χιλιόμετρα μακριά, στην Ελευσίνα. Το 1976 ο Διονύσης Σαββόπουλος ήταν 32 ετών και εκείνο το καλοκαίρι έδωσε μια δωρεάν συναυλία στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου. Αυτό το στιγμιότυπο της προσωπικής του ιστορίας, μια ανάμνηση στον νου των παλαιότερων κατοίκων της περιοχής, απέκτησε υπόσταση χάρη στην τελευταία δράση της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας: τον

«Αόρατο Χάρτη» της Ερατώς Κουτσουδάκη, έναν ψηφιακό χάρτη με φυσικά ίχνη πάνω στα πεζοδρόμια της Ελευσίνας. Εκεί υπάρχει και μια ιστορία για τον Μίκη Θεοδωράκη από το '60, για το πρώτο τρένο που πέρασε από την πόλη το 1884, για τον χορό των παντρεμένων γυναικών και τη θεά Δήμητρα, για τον αδιέξοδο έρωτα της Σοφίας Λασκαρίδου και του ποιητή Περικλή Γιαννόπουλου, που οδήγησε στην αυτοκτονία του. Περπατάς, σκανάρεις και ακούς ιστορίες της πόλης που ήταν προορισμένες να χαθούν μαζί με τις πηγές τους. Τώρα κάτι τις κρατάει ζωντανές. Όσο, βέβαια, υπάρχει κάτι σαν συνέχεια αυτού του θεσμού. Υπάρχει;

“

Η σκέψη των Ελλήνων

Από εκείνες τις μεγάλες μορφές των Ελλήνων πρωτοδιδάχθηκαμε πώς να σκεπτόμαστε φιλοσοφικά. Και μπορεί να διαφωνούμε στις απαντήσεις των ερωτημάτων που έθεσαν, έχουμε όμως την αποστολή να συνεχίσουμε το έργο τους.

“

Εμπιστοσύνη στην επιστήμη

Υπάρχουν ιδιοτελείς που έχουν διαπιστώσει την αποτυχία μας να επιτύχουμε ευρεία επιστημονική παιδεία, κάτι που μας έχει καταστήσει ευάλωτους σε μια σκόπιμη διάβρωση της εμπιστοσύνης στην επιστημονική εμπειρογνομosύνη και ακεραιότητα.

Οι Σειρήνες της ψηφιακής εποχής

Η προσοχή μας ως αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης

CHRIS HAYES
The Sirens' Call
εκδ. Penguin Press, 2025, σελ. 336

Τον **ΑΧΙΛΛΕΑ ΠΑΠΑΡΣΕΝΟΥ***

Ολοι αντιμετωπίζουμε καθημερινά πολλούς περισπασμούς της προσοχής μας από τον βομβαρδισμό πληροφοριών. Βλέπουμε ανθρώπους κολλημένους στα κινητά τους, στον δρόμο, στα εστιατόρια, στα πάρκα και στο σπίτι. Στην ψηφιακή εποχή μας, η πληροφορία είναι άπειρη, αλλά η προσοχή μας είναι πεπερασμένη και έχει γίνει ένα εμπόρευμα για την κατάκτηση του οποίου αναπτύσσεται ένας αδυσώπητος ανταγωνισμός, που συνοδεύεται από τη δική μας αποξένωση. Η προσοχή μας αποτελεί αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης από τεχνολογικούς κολοσσούς, που διαθέτουν πλήθος δεδομένων, «το νέο πετρέλαιο», για να τη μετατρέψουν σε χρήμα.

Ο Κρις Χέις, παρουσιαστής στο αμερικανικό τηλεοπτικό δίκτυο MSNBC και παλαιότερα αρθρογράφος του περιοδικού The Nation, γνωρίζει από πρώτο χέρι τι συνεπάγεται ο ανταγωνισμός για την προσέλκυση και διατήρηση της προσοχής. Αντλώντας από τη δική του εμπειρία, στο νέο βιβλίο του περιγράφει πώς λειτουργεί ο «καπιταλισμός της προσοχής» και προβληματίζεται για το πώς θα επανακτήσουμε τον έλεγχο της καθημερινότητας, της πολιτικής

Ο Κρις Χέις στο βιβλίο του περιγράφει πώς λειτουργεί ο «καπιταλισμός της προσοχής» και προβληματίζεται για το πώς θα επανακτήσουμε τον έλεγχο της καθημερινότητας, της πολιτικής και τελικά του ίδιου του μέλλοντός μας.

και τελικά του ίδιου του μέλλοντός μας.

Οι νέοι και το άγχος

Οι Σειρήνες παραμονεύουν για να αποσπάσουν την προσοχή μας, να μας παγιδεύσουν με το σαγηνευτικό τραγούδι τους, να μας εκτρέψουν από τον προορισμό μας, όπως το διαπίστωσε και ο Οδυσσέας. Οι προειδοποιήσεις αθροούνται. Πέρυσι το βιβλίο του κοινωνικού ψυχολόγου Τζόναθαν Χάιντ «Η αγχωμένη γενιά» έγινε μπεστ σέλερ στην Αμερική με κεντρικό μήνυμα ότι τα έξυπνα κινητά έχουν οδηγήσει μια γενιά παιδιών και εφήβων στην επικίνδυνη ατραπό του

άγχους και αυτοτραυματισμού, με αποτέλεσμα να πολλαπλασιάζονται οι φωνές που ζητούν να απαγορευθούν στα σχολεία.

Η δημόσια σφαίρα χαρακτηρίζεται σήμερα από έναν πόλεμο όλων εναντίον όλων στο κυνήγι της προσοχής, είτε αφορά την πολιτική, το εμπόριο, τη διαφήμιση, τα μέσα ενημέρωσης και τις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης. Η εξάπλωση του Διαδικτύου στη δεκαετία 1990 συνοδεύθηκε από ευφορία, αλλά τριάντα χρόνια αργότερα οι εξελίξεις στον χώρο της ψηφιακής τεχνολογίας γεννούν δυσοίωνα αισθήματα. Οι κοινωνικές επιπτώσεις είναι εμφανείς, με την αύξηση της μοναξιάς, της πλήξης και της κατάθλιψης. Οι άνθρωποι αφιερώνουν περισσότερο χρόνο online από τη φυσική επαφή. Οι επιδόσεις των μαθητών στους διεθνείς διαγωνισμούς που αξιολογούν το εύρος γνώσεων και δεξιοτήτων τους, καταγράφουν πτωτική τάση. Η ζωή στην εποχή της προσοχής γίνεται όλο και πιο αγχωτική, η πολιτική όλο και πιο τοξική.

Ενώ παλαιότερα η προσοχή ήταν το μέσον και η πειθώ ο σκοπός, σήμερα η προσοχή έχει γίνει αυτοσκοπός. Είναι ευκολότερο να φωνάζεις και δυσκολότερο να ακούγεται, ευκολότερο να αρπάξεις την προσοχή παρά να τη διατηρήσεις. Χαρακτηριστική για τον συγγραφέα είναι η περίπτωση του Ντόναλντ Τραμπ, που επιδιώκει τη μεγιστοποίηση της προσοχής στο πρόσωπό του, χωρίς να νοιά-

Η online επικοινωνία έχει νικήσει κατά κράτος τη φυσική επαφή, ακόμη και μεταξύ των μελών μιας οικογένειας. Η προσοχή μας φέρνει κέρδη σε κάποιους κι εκείνοι κάνουν ό,τι μπορούν για να την κεντρίσουν.

ζεται αν αυτή είναι αρνητική, όταν προσβάλλει, ψεύδεται ή προωθεί θεωρίες συνωμοσίας, αρκεί να βρίσκεται στο επίκεντρο της δημοσιότητας. Ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι, από την πλευρά του, γνωρίζει τη δύναμη της θετικής προσοχής στην κινητοποίηση της παγκόσμιας κοινής γνώμης, για να εξασφαλίσει τη στρατιωτική και οικονομική βοήθεια προς την Ουκρανία μετά τη ρωσική εισβολή.

Καθώς τα ζητήματα στα οποία εστιάζεται η προσοχή μας έχουν αντίκτυπο στην ποιότητα της δημοκρατίας και κοινωνικής κοινότητας, ο Χέις θεωρεί αναπόφευκτο ότι θα ακολουθήσει μια εξέγερση, που θα λάβει πολλές μορφές. Μας καλεί να επινοήσουμε θεσμούς και τεχνολογίες, που θα μας προσφέρουν εναλλακτικά μοντέλα διαφορετικά από αυτά που έχουν προκαλέσει την αποξένωσή μας. Κρίνει απαραίτητες την υιοθέτηση ενός νέου ρυθμιστικού πλαισίου, ώστε να μη λει-

τουργεί ανεξέλεγκτα η «οικονομία της προσοχής» και την οργάνωση ενός κινήματος αντίστασης, όπως έγινε με το εργατικό κίνημα στον 19ο αιώνα, όταν απαγορεύθηκε η παιδική εργασία και τέθηκε ένα όριο στο εργατικό ωράριο. Μπορεί, π.χ., να νομοθετηθεί μια μινιμουμ ηλικία για πρόσβαση στις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, να γίνει ασφαλέστερη αυτή η πρόσβαση για τα παιδιά και να μη διευκολύνεται ο εθισμός τους, να περιορίζεται η εμπορική εκμετάλλευση της παιδικής προσοχής.

Οι περιορισμοί στη μετατροπή της προσοχής σε κέρδος είναι θεμιτοί όταν διακυβεύεται το δημόσιο συμφέρον. Περιορισμοί δρομολογήθηκαν και στη λειτουργία του TikTok στην Αμερική, όταν αποφασίσθηκε για λόγους εθνικής ασφαλείας ότι δεν μπορεί μια δημοφιλής εταιρεία τεχνολογίας με δεσμούς με το κινεζικό κράτος να εκμεταλλεύεται την προσοχή και τα δεδομένα εκατομμυρίων Αμε-

ρικανών. Εμπρακτα αντίσταση θα αποτελούσε αν κατά το δυνατόν προτιμούσαμε το ανοικτό Διαδίκτυο από τις εμπορικές πλατφόρμες, αν αφιερώναμε καθημερινά περισσότερο χρόνο στην ενδοσκοπήση μακριά από το κινητό, αν ξαναδιαβάζαμε την εφημερίδα στο χαρτί, όπως έκανε και ο ίδιος με τους New York Times, όταν εκτίμησε την ποιότητα της εφημερίδας στην έντυπη έκδοσή της.

Με την επέλαση της τεχνολογίας, η θεώρηση του Χέις μπορεί να ακούγεται ουτοπική. Ο συγγραφέας, όμως, αισιοδοξεί ότι υπάρχουν τρόποι να ρυθμίσουμε το εμπόριο της προσοχής, να επιλέξουμε εμείς πού θέλουμε να επικεντρωθούμε στη ζωή μας και να μην υποκύψουμε στις διάφορες Σειρήνες που μας πολιορκούν διαρκώς.

Ο κ. Αχιλλέας Παπαρσένος υπηρέτησε στην ελληνική πρεσβεία της Ουάσινγκτον ως προϊστάμενος του Γραφείου Τύπου και Επικοινωνίας.

LOVE
100.7FM
98.1 & 105.7

ΦΑΝΗΣ
ΚΡΙΓΚΟΣ

Electroline

έλα στο αύριο

ΤΡΕΝΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

19:00 - 21:00

Κυριακή

ακούς ό,τι αγαπάς

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

BAILOUT

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ & POWER GAMES

Listen on
Apple Podcasts

Listen on
Spotify

ΜΕ ΤΟΝ
ΓΙΑΝΝΟ ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΗ

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Οι μουσικοί απέδωσαν με την ίδια επιτυχία διαθέσεις που κυμαίνονταν από την νοσταλγία έως το δαιμονικό ξέσπασμα και την πιο βαθιά θλίψη.

Δημοτική παράδοση
και Σοστακόβιτς

Εξαιρετική περίπτωση ανάμεσα στα Κουαρτέτα Εγχόρδων, αυτό της Δανίας δεν ξεχωρίζει μόνο για την ποιότητα των ερμηνειών αλλά και για το ρεπερτόριό του. Κατά την πρώτη συναυλία του στην Ελλάδα στις 8 Μαΐου, στην αίθουσα «Δημήτρης Μπτρόπουλος», φανέρωσε πόσο καλά παντρεύονται η κλασική μουσική με τη δημοτική παράδοση, έστω σε μεταγραφή.

Μάλλον αναμενόμενα, το πρώτο μισό της βραδιάς ήταν αφιερωμένο στον Ντμίτρι Σοστακόβιτς, από τον θάνατο του οποίου συμπληρώθηκαν φέτος 50 χρόνια. Είναι ενδιαφέρον ότι το δανέζικο σύνολο δεν επέλεξε να παρουσιάσει κάποια από τα γνωστά έργα της ωριμότητας του συνθέτη, αλλά προτίμησε το τρίτο και το τέταρτο κουαρτέτο, συνθέσεις της μέσης περιόδου γραμμένες το 1946 και 1949/50 αντίστοιχα. Η ζωή του Σοστακόβιτς είχε γίνει πολύ δύσκολη μετά την επί-

μουσική να μιλήσει. Δεν είχε κανείς την αίσθηση μιας «ερμηνείας», με την έννοια της απόστασης η οποία χωρίζει την ανάγνωση ενός τρίτου από το ίδιο το έργο. Οι επιλογές τους, οι τονισμοί, οι αναρίθμητες αποχωρήσεις που έπαιρνε ο ήχος τους, αφενός χάρη στην εύστοχη και διόλου επιτηδευμένη χρήση της δυναμικής, αφετέρου χάρη στην εντυπωσιακή μεταξύ τους συνεργασία, αναδείκνυν τις διαφορετικές διαθέσεις καθενός από τα πέντε μέρη του κουαρτέτου. Διαθέσεις που κυμαίνονταν από τη νοσταλγία έως το δαιμονικό ξέσπασμα όλων των δυνάμεων και την πιο βαθιά θλίψη. Τονική ακρίβεια, μουσικότητα, αίσθηση του ύφους ήταν μερικά από τα «εργαλεία» των τεσσάρων μουσικών, αν κανείς πρέπει οπωσδήποτε να «κατατμήσει» τα στοιχεία προκειμένου να ονομάτισει όσα οδήγησαν στο εξαιρετικό αποτέλεσμα.

Τα ίδια χαρακτηριστικά επισημειώθηκαν στο τέταρτο κουαρτέτο που ακολούθησε. Εκφραστικά μοιάζει λιγότερο απαιτητικό, καθώς οι διακυμάνσεις διαθέσεων δεν είναι το ίδιο ακραίες. Ωστόσο, το έργο θέτει ανάλογα σημαντικές απαιτήσεις, καθώς οι διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα συναισθήματα και τις ατμόσφαιρες είναι πολύ πιο λεπτές.

Ταξίδι στον Βορρά

Εξοχο ήταν το ταξίδι που ακολούθησε στο δεύτερο μέρος, με μουσικές από τη Βόρεια Ευρώπη. Ακούστηκαν παραδοσιακοί σκοποί από την Ιρλανδία, τη Δανία, τη Νορβηγία και τις Φερόες Νήσους, σε επεξεργασίες του ίδιου του Κουαρτέτου Εγχόρδων της Δανίας. Μέσα από την ποιότητα των μεταγραφών, όπως και των ερμηνειών, οι μουσικοί απέδειξαν στην πράξη τον ισχυρισμό τους ότι η παραδοσιακή μουσική δεν είναι μέρος του ρεπερτορίου τους, αλλά βασικό στοιχείο της μουσικής ταυτότητάς τους.

Ατυχώς, μεγάλη μερίδα του κοινού προφανώς είχε προσέλθει αποκλειστικά για το δεύτερο μέρος της βραδιάς και δεν φρόντισε ούτε στοιχειωδώς να ενημερωθεί για το πρώτο. Με γνώμονα τα παραδοσιακά τραγούδια, θεώρησε πως καθένα από τα μέρη των κουαρτέτων είναι αυτοτελές έργο και χειροκροτούσε με ενθουσιασμό, κάποτε και με επευφημίες μετά από καθένα. Το αποτέλεσμα ήταν για ακόμη μία φορά συντριπτικό τόσο για τους μουσικούς όσο και για τους υπόλοιπους ακροατές.

28 χρόνια μετά ★★½
ΘΡΙΛΕΡ (2025), 115΄
Σκηνοθεσία: Ντάνι Μπόιλ
Ερμηνείες: Ααρν Τέιλορ-Τζόνσον, Ρέιφ Φάινς, Τζόντι Κόμπερ

★ κακό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό

Ααρν Τέιλορ-Τζόνσον και Αλφι Γουίλιαμς προσπαθούν να ξεφύγουν από τα ζόμπι, στο «28 χρόνια μετά». Καταιγιστική δράση και άφθονο αίμα είναι τα κύρια συστατικά της συνταγής του Ντάνι Μπόιλ.

Επιστροφή
στον κόσμο των ζόμπι

Η τρίτη ταινία του franchise που άρχισε το 2002

Μία από τις κορυφαίες κινηματογραφικές δημιουργίες της ζόμπι μυθολογίας αποκτά δεύτερο σίκουελ, ξανά, διά χειρός του σπουδαίου Ντάνι Μπόιλ. Ο Βρετανός κινηματογραφιστής συνεργάζεται εδώ στο σενάριο με τον Αλεξ Γκάρλαντ («Εμφύλιος πόλεμος»), στέλνοντάς μας σχεδόν τρεις δεκαετίες μετά το αρχικό ξέσπασμα της επιδημίας, που μετατρέπει τους μολυσμένους σε αιμοβόρα ζόμπι. Μια ομάδα επιζώντων έχει δημιουργήσει κοινότητα σε ένα νησάκι ανοικτά των βρετανικών ακτών όταν ένας πατέρας με τον νεαρό γιο του περνούν στην ενδοχώρα για μια αποστολή, ο μικρός θα αρχίσει να ανακαλύπτει έναν κόσμο γεμάτο κινδύνους αλλά και γοητευτικά μυστήρια.

Δράση και (πολύ) αίμα

Ο Μπόιλ και ο Γκάρλαντ ξεκινούν με το γκάζι πατημένο στο τέρμα, ενορχηστρώνοντας μια πρώτη συναρπαστική ώρα, όπου

το σινεμά του δυστοπικού τρόμου παντρεύεται με την καθαρή δράση. Το αγωνιώδες μείγμα περιλαμβάνει τα πάντα: μια υποιστορία μνήσης με πρωταγωνιστές πατέρα και γιο, κυνηγητά, μάχες, εξερευνήσεις. Ακόμη καλύτερα, όλα τα παραπάνω διανθίζονται από πρωτότυπη εικονοποιία, μοντάζ και εξαιρετικές ιδέες, όπως για παράδειγμα η παρεμβολή ιστορικών ντοκουμέντων, ψυχεδελικών πλάνων, αλλά και σύντομων αποσπασμάτων από άλλες ταινίες, που δημιουργούν μια αίσθηση επικής διαχρονικότητας. Όπως οι πρόγονοί τους τέντωναν τα μακριά τόξα για να αμυνθούν απέναντι στους εισβολείς, έτσι και οι σύγχρονοι Βρετανοί έχουν επιστρέψει στα ίδια μέσα προκειμένου να επιβιώσουν σε μια τρομερά σκληρή και βίαιη πραγματικότητα.

Ταίριαστά με την τελευταία είναι και όσα (αιματηρά) περνούν από την οθόνη, τα οποία συχνά απαιτούν αρκετά γερό... στομάχι

για να τα παρακολουθήσεις. Το ακραίο gore και το σπλάτερ, πάντως, δεν αποτελούν πραγματικά προβλήματα: αντιθέτως, τέτοιο είναι η στροφή της αφήγησης, από ένα σημείο και έπειτα, προς μια κατεύθυνση με όλο και πιο βεβιασμένες επιλογές. Ευτυχώς κάπου εκεί μπαίνει στο παιχνίδι ο Ρέιφ Φάινς, ο χαρακτήρας του οποίου δίνει κάποιο έξτρα ενδιαφέρον, δίχως ωστόσο να αποκαταστήσει τον χαμένο ρυθμό και την ένταση του πρώτου μέρους.

Χαμένη ευκαιρία

Συνολικά το καινούργιο αυτό σίκουελ μοιάζει με χαμένη ευκαιρία. Θα μπορούσε να σταθεί άνετα δίπλα στο ορίτζιναλ φίλμ του 2002, σαν ένα από τα καλύτερα δείγματα της ζόμπι μυθολογίας, όμως αναλώνεται σε τραβηγμένους συμβολισμούς και υπερβολές, ενώ αντί για ένα μελετημένο, καθαριστικό φινάλε, προτιμά απλώς την προετοιμασία του επόμενου... επεισοδίου.

HOME CINEMA

Ενα έγκλημα από το παρελθόν

Αυτοί που επέζησαν
ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ (2025)

Δημιουργός: Τόνι Αϊρές
Ερμηνείες: Τσάρλι Βικερς, Ρόμπιν Μάλκολμ, Σάνον Μπέρι

Άλλο ένα από τα δημοφιλή αστυνομικά μυθιστορήματα της Αυστραλίας Τζέιν Χάρπερ μεταφέρεται στην οθόνη, σε μια μίνι σειρά που κυκλοφόρησε προσφάτως στην πλατφόρμα του Netflix. Δεκαπέντε χρόνια μετά τη μεγάλη καταιγίδα που προκάλεσε μια τριπλή τραγωδία στην παραλιακή κομόπολη του Εβελιν Μπέι, ο Κίραν και η Μία επιστρέφουν μαζί με τη νεογέννητη κόρη τους εκεί. Το παρελθόν ωστόσο στοιχειώνει σχεδόν κάθε τους βήμα, ενώ η κατάσταση γίνεται ακόμη πιο δραματική όταν μια νεαρή κοπέλα βρίσκεται δολοφονημένη στην ακτή. Όπως συμβαίνει σε

όλες τις ιστορίες της Χάρπερ, έτσι κι εδώ τα στοιχεία της φύσης διαδραματίζουν ρόλο ισάξιο των πρωταγωνιστών. Η κινηματογράφηση φροντίζει προφανώς να τα αναδείξει, σε μια σειρά με αρκετό σασπένς, ανατροπές και αφηγηματική ποικιλία, που εξασφαλίζουν οι ορθά τοποθετημένες αναδρομές στο παρελθόν.

Πριν το τέλος ★★

ΔΡΑΜΑ (2024), 180΄
Σκηνοθεσία: Ματίας Γκλάσνερ
Ερμηνείες: Λαρς Εϊντιγκερ, Κορίνα Χάρφουκ, Ρόμπερτ Γκβίντεκ

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε ένα οικογενειακό δράμα που επενδύει με πινελιές μαύρου χιούμορ μια κατά τα άλλα τραγική ιστορία. Η ηλικιωμένη Λίσι ανακουφίζεται κάπως όταν ο σύζυγός της, που υποφέρει από άνοια, μπαίνει σε γηρο-

κομείο, αλλά και η ίδια έχει σοβαρά προβλήματα υγείας. Την ίδια στιγμή, ο σαραντάρης γιος της εργάζεται ως μάστрос πάνω σε μια σύνθεση με τίτλο «Πεθαίνοντας», ενώ η κόρη της μιλάει με έναν παντρεμένο άνδρα και παρασύρεται όλο και περισσότερο στον αλκοολισμό.

Όλοι αυτοί οι αποξενωμένοι χαρακτήρες θα συναντηθούν ξανά μπροστά στο φάσμα του θανάτου, είτε του δικού τους είτε αγαπημένων τους προσώπων, σε περιστάσεις πάντως οι οποίες συχνά είναι περισσότερο αστειές παρά μελοδραματικές. Αυτό το γλυκόπικρο χιούμορ είναι και το βασικό ατού της ταινίας του Ματίας Γκλάσνερ, μαζί με τον αντισυμβατικό τρόπο που αντιμετωπίζει τις οικογενειακές σχέσεις και τις πολύ καλές ερμηνείες, οι οποίες με τη σειρά τους εμπλουτίζουν το σενάριο.

θεση που είχε δεχθεί τον Ιανουάριο του 1936 από άρθρο στην εφημερίδα «Πράβντα», επίσημο όργανο του Κομμουνιστικού Κόμματος της Σοβιετικής Ένωσης, και μέχρι το 1953 οπότε πέθανε ο Στάλιν, ο οποίος θεωρείται ότι ενέκρινε το σχετικό κείμενο. Σε αυτό το άρθρο η μουσική του Σοστακόβιτς χαρακτηριζόταν «φορμαλιστική», «μικροαστική», «τραχιά» και «χυδαία», αντίθετη προς τον «ρεαλιστικό», «ηθικά ακέραιο» χαρακτήρα που απαιτεί η «αληθινή» τέχνη. Ο συνθέτης αφενός επιχείρησε να προσαρμοσθεί, αφετέρου να κρατήσει χαμηλούς τόνους. Έτσι, προκειμένου να μην κατηγορηθεί για «ελιτισμό» ή «φορμαλισμό», έδωσε σε καθένα από τα μέρη του τρίτου κουαρτέτου του περιγραφικούς τίτλους. Η πρεμιέρα του έργου δόθηκε στη Μόσχα το 1946 και αμέσως μετά ο Σοστακόβιτς το απέσυρε από τη δημόσια σφαίρα.

Οι Δανοί μουσικοί ανέδειξαν τις ποιότητες αυτού, που παραμένει από κάθε άποψη ένα από τα συναρπαστικότερα κουαρτέτα εγχόρδων του Σοστακόβιτς. Με την τέχνη τους άφηναν την ίδια τη

Το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Kiasma (επάνω) του Ελσίνκι, λουσμένο στο χειμωνιάτικο φως, μοιάζει λευκό. Το φως είναι κυτταρικό στοιχείο της αρχιτεκτονικής, τονίζει ο Στίβεν Χολ.

Δεξιά, το Κέντρο Καλών Τεχνών στο κάμπους του κολεγίου Φράνκλιν και Μάρσαλ στο Λάνκαστερ της Πενσιλβάνια. Το σχήμα του κτιρίου προσαρμόστηκε σε εκείνο των ηλικίας άνω των 200 ετών δέντρων.

Αριστερά, το «Maggie's Centre», κέντρο αντιμετώπισης του καρκίνου στο νοσοκομείο St. Bartholomew's του Λονδίνου, έργο του Στίβεν Χολ.

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ**

Το σχέδιο ήταν να μιλήσω με τον Στίβεν Χολ, τον αρχιτέκτονα πίσω από τον σχεδιασμό του μουσείου Kiasma στο Ελσίνκι, της Hunters Point Library στο Κουίνς, της επέκτασης Reach στο Kennedy Center for the Performing Arts στην Ουάσινγκτον και τόσων άλλων έργων σε επτά δεκαετίες παραγωγικής πορείας στην αρχιτεκτονική, την επόμενη ημέρα της τελετής αναγόρευσης του σε επίτιμο διδάκτορα του τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Ήθελα να είχα ακούσει τόσο τη δική του ομιλία και τον χαιρετισμό που του απηύθυνε ο πρόεδρος του τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, καθηγητής Ιωάννης Α. Αϊσωπος όσο και την εμβριθή και εμπνευσμένη παρουσίαση του έργου του από τον καθηγητή Γεώργιο Α. Πανέτσο.

Φτάνοντας, ωστόσο, στο Σχεδιαστήριο 5 της σχολής όπου θα εγκαινιζόταν έκθεση στο Χολ με ακουαρέλες (έως 27.06), πολλές από αυτές πρωτόλειες ιδέες κτιρίων που φέρουν την υπογραφή του, ο διάσημος αρχιτέκτων μου εξήγησε πως δεν υπάρχει χρόνος να βρεθούμε το επόμενο πρωί. Ξεφεύγει από τους φοιτητές που τον πολιορκούν και κλεινόμαστε σε μια αίθουσα της σχολής. Με την άκρη του ματιού μου πιάνω νεαρά κορίτσια και αγόρια να μας κρυφοκοιτάζουν από τα παράθυρα. Είναι άραγε τόσο δημοφιλής και στους φοιτητικούς κύκλους της χώρας του; Καθηγητής επί σειράν ετών στη Μεταπτυχιακή Σχολή Αρχιτεκτονικής, Πολεοδομίας και Συντήρησης του Πανεπιστημίου Columbia, τι συμβουλεύει τους δικούς του μαθητές; «Τους τονίζω ότι πρέπει πάντα να επισκέπτονται τον τόπο, να γνωρίζουν το τοπίο, να βλέπουν το φως, το ίδιο το κτίριο. Δεν θα μπορέσουν ποτέ να κατανοήσουν πραγματικά έναν χώρο μέσα από ένα περιοδικό, μια ψηφιακή απεικόνιση, ένα σχέδιο στον υπολογιστή ή ακόμη και μια φωτογραφία. Τους εξηγώ ότι δεν μπορώ να περιγράψω τη δύναμη που κρύβεται στο φως, στην υφή, στη λεπτομέρεια κι ότι αυτά αποτελούν στοιχεία “κυτταρικά” της δουλειάς μας, μόνο όταν τα βιώσεις από κοντά».

Συχνά, στην κουβέντα του ανατρέχει σε σημαντικά έργα τόσο δικά του όσο και σπουδαίων συναδέλφων του. Για τη βιωματική αξία της αρχιτεκτονικής μου φέρνει το παράδειγμα του κοιμητηρίου Brion - Vega κοντά στο Τρεβίζο, του Κάρλο Σκάρπα. «Με συνεπάρη η ποίηση στον σχεδιασμό, η προσοχή στη λεπτομέρεια, οι μικρές χειρονομίες, ο τρόπος που συνδέονται οι χώροι. Ήταν μια εμπειρία που σε κατέκλυζε σε κάθε επίπεδο». Με θαυμασμό μου μιλάει και για τον

Αλβαρ Ααλτο, τον Φινλανδό αρχιτέκτονα, στο έργο του οποίου διακρίνει μια ποιητική προσέγγιση του χώρου, με τον άνθρωπο πάντα στο κέντρο. Έχει άλλωστε τιμηθεί με το βραβείο Alvar Aalto και ο ίδιος. «Όταν ήμουν στο Ελσίνκι για το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Kiasma επισκέφθηκα κάθε κτίριο που είχε σχεδιάσει ο Ααλτο και στη θέα καθενός από αυτά ένιωθα δέος. Με εντυπωσίαζε η φροντίδα με την οποία είχε μελετήσει τα πάντα».

Μικρές μεγάλες ιδέες

Από τα λεγόμενά του καταλαβαίνω πως δεν τον ενδιαφέρει η υπερπροβολή από τα Μέσα. Πρέπει να μπορεί κανείς να ξεχωρίζει το ένα από το άλλο. Ο μόνος τρόπος για να καταλάβεις τι αξίζει είναι να δεις τις κατασκευές από κοντά. Αυτό είναι το αληθινό τεστ: το ίδιο το αρχιτεκτονικό έργο».

Μιλάμε για το στεγαστικό πρόβλημα και το επίπεδο ζωής στα μεγάλα αστικά κέντρα. Υποστηρίζει πως θα έπρεπε να περιορίσουμε την εξάπλωση των προαστίων. «Κάθε τόπος οφείλει

Στίβεν Χολ, αρχιτέκτων

Φως σημαίνει διαύγεια και επικοινωνία

Η φιλοσοφία του για την αρχιτεκτονική, ο τρόπος που δουλεύει, οι μεγάλες προοπτικές της Πάτρας και η δυνατότητα αξιοποίησης της τεχνητής νοημοσύνης

Ο Στίβεν Χολ, καθηγητής στη Μεταπτυχιακή Σχολή Αρχιτεκτονικής, Πολεοδομίας και Συντήρησης του Πανεπιστημίου Columbia, αναγορεύθηκε επίτιμος διδάκτωρ του τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών στο Πανεπιστήμιο Πατρών.

να διατηρήσει όσο περισσότερο μπορεί το φυσικό του τοπίο. Μια πόλη όπως η Πάτρα, για παράδειγμα, θα μπορούσε να επικυρώσει την οικιστική της ανάπτυξη σε αρκετές ανεκμετάλλετες αστικές εκτάσεις – όχι τελείως κενές, αλλά εν μέρει εγκαταλελειμμένες. Αυτή η λύση δεν θα προσέφερε μόνο περισσότερες κατοικίες, αλλά θα αναβάθμιζε συνολικά την αστική εμπειρία μιας ήδη καλής, περιπατητικής πόλης. Είναι μια πόλη που περπατιέται. Έχει ιστορία, έχει μοναδική θέα προς τη θάλασσα. Πιστεύω ότι αξίζει να επενδύσει κανείς στον αστικό ιστό, αντί να επεκτείνεται άναρχα στο φυσικό τοπίο».

Την ιδέα της αξιοποίησης ανεκμετάλλετων ή εγκαταλελειμμένων χώρων την υποστηρίζει ήδη από τα πρώτα του βήματα. Δεκαπέντε χρόνια πριν από τον επίσημο διαγωνισμό για την ανάπλαση του High Line, του πα-

λιού υπερυψωμένου σιδηροδρόμου στο δυτικό Μανχάταν, που σήμερα έχει μετατραπεί σε δημόσιο πάρκο, εκείνος σχεδίαζε το Bridge of Houses, προτείνοντας να μετατραπεί ο εγκαταλελειμμένος σιδηροδρόμος σε περιπατητική διαδρομή. Σχολιάζω πως υπήρχε κάτι «αγνό» σε αυτό το εγχείρημα. «Είναι ένας εξαιρετικός τρόπος να ξεκινήσει κανείς ως νέος αρχιτέκτονας: να δημιουργήσει μια σειρά από “ιδανικά” έργα για διαφορετικά μέρη. Είναι σπουδαία άσκηση», παραδέχεται.

«Λέξεις, γεωμετρίες, φως»

Με το «ιδανικό» σχέδιο συναντιέται κάθε πρωί. Οι ακουαρέλες είναι μέρος της πρακτικής του. Ομολογεί ότι ζωγραφίζει κάθε μέρα, σχεδόν μια ώρα, με καθαρό μυαλό. «Κάνω σκίτσα. Συνήθως αυτό συμβαίνει στο ξεκίνημα ενός έργου, αφού έχω μελετήσει το πρόγραμμα και ίσως έχω επισκεφθεί και τον χώρο. Προσπαθώ να σχηματίσω μια βασική ιδέα που θα καθοδηγήσει τον σχεδιασμό. Εκεί αρχίζουν τα σκίτσα –πολλά σκίτσα– και μαζί τους γράφω και φράσεις που συνοψίζουν την κεντρική σκέψη. Συνδυάζονται λέξεις, γεωμετρίες, φως. Μπορεί να χρειαστούν τριάντα δοκιμές μέχρι να εμφανιστεί η αληθινή σωστή ιδέα. Ή να συμβεί ακαριαία. Δεν υπάρχει κανόνας για το πόσο χρόνο θα πάρει. Συνεχίζω να σχεδιάζω ακόμη κι όταν δεν νιώθω έμπνευση – αυτό είναι το πιο κρίσιμο. Γιατί κάποιες φορές, όταν είμαι κουρασμένος ή δεν έχω έμπνευση, ένα σκίτσο μπορεί να με αιφνιδιάσει και να αποτελέσει τη βάση για κάτι πραγματικά ενδιαφέρον. Η πειθαρχία είναι ουσιώδης: το να ασκείσαι καθημερινά στο σκίτσο σαν ένα είδος διαλογισμού».

Πολλοί θα ανέθεταν σε κάποιο πρόγραμμα AI να το κάνει αυτό. Είναι εργαλείο ή απειλή

για τους αρχιτέκτονες; «Μέρος της είναι ένα εμπορικά υποκινούμενο hype. Έχει όμως δυνατότητες που πρέπει να αξιοποιηθούν στους τομείς της υγείας και της επιστήμης», αναφέρει. Παραδέχεται πως έχει χρησιμοποιήσει και εκείνος το DALL-E, ζητώντας από το σχεδιαστικό πρόγραμμα να αναμείξει στοιχεία από την αρχιτεκτονική του Μις φαν ντερ Ρόε και τη δική του. «Ήταν ένα διασκεδαστικό πείραμα με ένα πρόγραμμα που χειρίζεται εικόνες, το ζήτημα είναι σε ποια χέρια θα καταλήξει. Έχουμε τραγικά μυαλά σε υψηλές θέσεις εξουσίας, πραγματικά αμόρφωτους. Αυτό θα έπρεπε να προκαλεί μεγαλύτερη ανησυχία από την τεχνητή νοημοσύνη».

Πιάνομαι από την τελευταία φράση του και του ζητώ να σχολιάσει την κατάσταση στα αμερικανικά πανεπιστήμια. «Τα σπουδαιότερα επιτεύγματα της ανθρωπότητας προήλθαν από πολιτισμούς με υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Τα πανεπιστήμια είναι τόποι κριτικής σκέψης. Τα χειρότερα, λοιπόν, πράγματα συμβαίνουν όταν η άγνοια βρίσκεται στην εξουσία. Ομως, δεν ανησυχώ. Στην αρχιτεκτονική ξέρουμε πως υπάρχει ένα συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο για να γίνουν τα πράγματα, από την πρώτη μολυβιά μέχρι την παράδοση ενός έργου μπορεί να χρειαστούν ακόμη και 20 χρόνια, όμως το έργο κάποτε θα ολοκληρωθεί. Θα τελειώσει η περίοδος του Τραμπ. Και πού ξέρει, μπορεί να είμαστε τυχεροί, ο Στάιν έπαθε εγκεφαλικό σχεδόν στην ηλικία του Αμερικανού προέδρου».

Λίγες μέρες αργότερα κι ενώ θυμάμαι πως ο κ. Πανέτσος είχε μιλήσει για το φως ως δομικό εργαλείο στην αρχιτεκτονική του Χολ, αποκαλώντας τον «στοχαστή των χώρων», του απευθύνω μια τελευταία ερώτηση για τη σημασία του φωτός κυριολεκτικά και μεταφορικά σε μια πόλη. Πώς μπορεί λοιπόν να μιλάει για σχεδιασμό στον οποίο πρωταγωνιστεί το φως σε πόλεις φρουρούμενες, όπως το Λος Άντζελες; «Για μένα το φως δεν είναι απλώς μια υλική συνθήκη – είναι μια εννοιολογική δύναμη. Δομεί τον χώρο συναισθηματικά και αντιληπτικά. Σε μια εποχή που οι πόλεις μας γίνονται ολοένα και πιο επιτηρούμενες και δικασμένες, το να μιλάμε για το φως είναι ένας τρόπος να επαναβεβαιώσουμε το “ανοικτό”. Δεν πρόκειται για θέαμα – πρόκειται για διαύγεια, παρουσία και τη δυνατότητα επικοινωνίας. Οι χώροι που διαπνέονται από φως μπορούν να προσφέρουν αξιοπρέπεια και σύνδεση. Μας επιτρέπουν να νιώσουμε ελεύθεροι –έστω και στιγμιαία– μέσα σε έναν κόσμο που συχνά μοιάζει κατακερματισμένος».

“
ΑΙ και εξουσία
Έχουμε τραγικά μυαλά σε υψηλές θέσεις εξουσίας, πραγματικά αμόρφωτους. Αυτό θα έπρεπε να προκαλεί μεγαλύτερη ανησυχία από την τεχνητή νοημοσύνη.

“
Ολα κάποτε τελειώνουν
Από την πρώτη μολυβιά μέχρι την παράδοση ενός έργου μπορεί να χρειαστούν ακόμη και 20 χρόνια, όμως το έργο κάποτε θα ολοκληρωθεί. Θα τελειώσει η περίοδος του Τραμπ.

2 Ιουλίου 2025

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΒΡΑΒΕΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
— ΚΥΠΡΟΣ 2025
γαστρονόμος

ΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

Τράπεζα Κύπρου

ΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

ΧΑΛΛΟΥΜΙ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΠΡΟΪΟΝ
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΕΙΔΙΚΟ ΒΡΑΒΕΙΟ

ΛΕΥΚΟΣ ΟΙΝΟΣ
ΡΟΖΕ ΟΙΝΟΣ
ΕΡΥΘΡΟΣ ΟΙΝΟΣ
ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΚΥΠΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑΣ

ΣΤΗΡΙΖΕΙ

Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality